

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN - AL. ROSETTI”

**ATLASUL LINGVISTIC
AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN
NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII
(ALDRO)**

MANUELA NEVACI NICOLAE SARAMANDU
(coordonatori)

Autori:

**NICOLAE SARAMANDU
MANUELA NEVACI
IRINA FLOAREA
SILVIU-IOAN BEJINARIU
IOAN-MIRCEA FARCAȘ
FRANCISCO R. CONSTANTIN
MARINELA BOTA
EMIL ȚÎRCOMNICU**

EDITURA UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI

BUCHAREST UNIVERSITY PRESS

BUCUREȘTI, 2024

Editura Universității din București – Bucharest University Press
folosește sistemul de peer-review dublu anonim.

Copertă: SILVIU-IOAN BEJINARIU

Tehnoredactor: SILVIU-IOAN BEJINARIU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Atlasul lingvistic al dialectelor românești din nordul și sudul Dunării
(ALDRO) / Manuela Nevaci (coord.), Nicolae Saramandu (coord.), Irina
Floarea, - București : Editura Universității din București - Bucharest
University Press, 2024
ISBN 978-606-16-1507-0

I. Nevaci, Manuela
II. Saramandu, Nicolae
III. Floarea, Irina

811.135.1

<https://editura-unibuc.ro/>

B-dul. Mihail Kogălniceanu 36-46, Cămin A (curtea Facultății de Drept),
Corp A, Intrarea A, etaj 2, Sector 5, București, România, tel.: +(4) 0726 390 815
Email: editura.unibuc@gmail.com
Librărie online: <https://editura-unibuc.ro/magazin/>
Centru de vânzare: Bd. Regina Elisabeta, nr. 4-12, București, tel: +(4) 021 305 37 03

CUPRINS

			<i>Pag.</i>
CUVÂNT – ÎNAINTE			V
TRANSCRIEREA FONETICĂ			VII
SEMNE DIACRITICE			VIII
ALTE SEMNE			VIII
ABREVIERI			IX
REȚEAUA DE LOCALITĂȚI			IX
DATE DESPRE LOCALITĂȚI			XI
LISTA CU SUBIECȚII INFORMATORI			XXV
CHESTIONAR			XXVI
 HĂRȚI INTRODUCTIVE			 1
HARTA A. REȚEAUA DE LOCALITĂȚI			3
HARTA B. ARII DIALECTALE			4
 HĂRȚI LINGVISTICE			 5
<i>Nr. hărții</i>	<i>Nr. întrebării</i>	<i>Titlul</i>	<i>Pag.</i>
1	003	(SOARELE) APUNE (<i>ind.prez. 3</i>). ‘(le soleil) se couche ‘(the sun) sets’	7
2	012	BATE VÂNTUL ‘il vente’, ‘it is blowing’	8
3	015	FULGERĂ (<i>ind. prez. 3</i>). ‘il fait des éclairs’, ‘it lightens’	9
4	020	ZĂPADĂ ‘la neige’, ‘snow’	10
5	037	SPIC , ‘l’épi’, ‘ear’	11
6	040	COPAC ‘l’arbre’, ‘tree’	12
7	043	CREANGĂ ‘la branche’, ‘bough, branch’	13
8	045	FRUNZĂ ‘la feuille’, ‘leaf’	14
9	047	PĂDURE ‘le bois, la forêt’, ‘wood, forest’	15
10	058	MĂR ‘le pommier’, ‘apple-tree’	16
11	059	PARĂ ‘la poire’, ‘pear’	17
12	060	PRUNĂ ‘la prune’, ‘plum’	18
13	064	MURĂ ‘la mûre’, ‘blackberry’	19
14	069	SECARĂ ‘le seigle’, ‘rye’	20
15	070	GRÂU ‘le froment’, ‘wheat’	21
16	075	VARZĂ ‘le chou’, ‘cabbage’	22
17	080	USTUROI ‘l’ail’, ‘garlic’	23
18	089	CÂINE ‘le chien’, ‘dog’	24
19	093	(CÂINELE) LATRĂ ‘aboyer’, ‘to bark’	25
20	099	VULPE ‘le renard’, ‘fox’	26
21	101	NEVĂSTUICĂ ‘la belette’, ‘weasel’	27
22	105	LILIAÇ ‘la chauve-souris’, ‘bat’	28
23	106	PASĂRE ‘l’oiseau’, ‘bird’	29
24	111	CUC ‘le coucou’, ‘cuckoo’	30
25	113	POTĂRNICHE ‘la perdrix’, ‘partridge’	31
26	114	RÂNDUNICĂ ‘l’hirondelle’, ‘swallow’	32
27	115	VRABIE ‘le moineau’, ‘sparrow’	33
28	116	PRIVIGHETOARE ‘le rossignol’, ‘nightingale’	34
29	117	BARZĂ ‘la cigogne’, ‘stork’	35
30	121	PUI DE RAȚĂ ‘le caneton’, ‘duckling’	36

<i>Nr. hărții</i>	<i>Nr. întrebării</i>	<i>Titlul</i>	<i>Pag.</i>
31	122	PEȘTE ‘le poisson’, ‘fish’	37
32	123	FURNICĂ ‘la fourmi’, ‘ant’	38
33	129	LICURICI ‘le ver luisant’, ‘firefly’	39
34	136	MELC ‘l'escargot’, ‘snail’	40
35	094	PISICĂ ‘le chat’, ‘cat’	41
36	141	GRAS ‘gros’, ‘fat’	42
37	142	SLAB ‘maigre’, ‘thin’	43
38	144	PIELE ‘la peau’, ‘skin’	44
39	145	CAP ‘la tête’, ‘head’	45
40	146	PĂR ‘les cheveux’, ‘hair’	46
41	149	PISTRUI ‘les taches de rousseur’, ‘freckles’	47
42	152	TÂAMPLĂ ‘les temples’, ‘temples’	48
43	153	FAȚĂ ‘le visage’, ‘face’	49
44	478	SPUNE ‘dire’, ‘to say’ (3 sg.)	50
45	178	PLĂMÂN , ‘le poumon’, ‘lung’	51
46	157	BUZĂ ‘la lèvre’, ‘lip’	52
47	162	GAT ‘le cou’, ‘neck’	53
48	173	COAPSĂ ‘la cuisse’, ‘thigh’	54
49	179	BURTĂ ‘le ventre’, ‘belly’	55
50	180	STOMAC ‘l'estomac’, ‘stomach’	56
51	185	SPRÂNCEANĂ ‘les sourcils’, ‘eyebrows’	57
52	196	NAS ‘le nez’, ‘nose’	58
53	197	MIROASE ‘sentir’, ‘to smell’ (3 sg.)	59
54	210	COCOȘAT ‘bossu’, ‘humpbacked’	60
55	211	BATRÂN ‘le vieillard’, ‘old man’	61
56	220	CINĂ ‘le dîner’, ‘supper’	62
57	281	FÂNTÂNĂ ‘le puits’, ‘well’	63
58	335	CIOBAN ‘le berger’, ‘shepherd’	64
59	156	GURĂ ‘la bouche’, ‘mouth’	65
60	384	RĂZBOI (DE ȚESUT) , ‘le metier’, ‘weaving-loom’	66
61	385	SUVEICĂ ‘la navette’, ‘shuttle’	67
62	416	SCAUN ‘la chaise’, ‘chair’	68
63	424	ATĂȚĂ FOCUL ‘allumer (le feu)’, ‘to light, to kindle’	69
64	442	CĂRARE ‘le sentier’, ‘path’	70
65	448	NUNTĂ ‘le mariage’, ‘wedding’	71
66	451	SOȚ (BĂRBAT) ‘le mari’, ‘husband’	72
67	461	FIICĂ ‘la fille’, ‘daughter’	73
68	467	BUNICĂ ‘la grand-mere’, ‘grandmother’	74
69	465	BUNIC ‘le grand-pere’, ‘grandfather’	75
70	475	VĂR ‘le cousin’, ‘cousin’	76
71	476	VERIȘOARĂ ‘la cousine’, ‘cousin’	77
72	367	TAIE (CU FIERĂSTRĂUL) ‘scier’, ‘to saw’	78
73	487	FLUIERĂ ‘siffler’, ‘to whistle’ (Indic. prez. 3 sg.)	79
74	519	DIMINEAȚĂ ‘le matin’, ‘morning’	80
75	529	POIMÂINE ‘l'après-demain’, ‘day after tomorrow’	81

LISTE DE REFERINȚĂ CU MATERIALUL DIN HĂRȚILE LINGVISTICE 83

<i>Nr. crt.</i>	<i>Nr. întrebării</i>	<i>Titlul</i>	<i>Pag.</i>
1	003	(SOARELE) APUNE (<i>ind.prez. 3</i>). ‘(le soleil) se couche ‘(the sun) sets’	85
2	012	BATE VÂNTUL ‘il vente’, ‘it is blowing’	85

<i>Nr. crt.</i>	<i>Nr. întrebării</i>	<i>Titlul</i>	<i>Pag.</i>
3	015	FULGERĂ (<i>ind. prez. 3</i>). ‘il fait des eclairs’, ‘it lightens’	85
4	020	ZĂPADĂ ‘la neige’, ‘snow’	85
5	037	SPIC , ‘l’épi’, ‘ear’	86
6	040	COPAC ‘l’arbre’, ‘tree’	86
7	043	CREANGĂ ‘la branche’, ‘bough, branch’	86
8	045	FRUNZĂ ‘la feuille’, ‘leaf’	86
9	047	PĂDURE ‘le bois, la forêt’, ‘wood, forest’	87
10	058	MĂR ‘le pommier’, ‘apple-tree’	87
11	059	PARĂ ‘la poire’, ‘pear’	87
12	060	PRUNĂ ‘la prune’, ‘plum’	87
13	064	MURĂ ‘la mûre’, ‘blackberry’	87
14	069	SECARĂ ‘le seigle’, ‘rye’	87
15	070	GRÂU ‘le froment’, ‘wheat’	87
16	075	VARZĂ ‘le chou’, ‘cabbage’	88
17	080	USTUROI ‘l’ail’, ‘garlic’	88
18	089	CÂINE ‘le chien’, ‘dog’	88
19	093	(CÂINELE) LATRĂ ‘aboyer’, ‘to bark’	88
20	099	VULPE ‘le renard’, ‘fox’	88
21	101	NEVĂSTUICĂ ‘la belette’, ‘weasel’	88
22	105	LILIAÇ ‘la chauve-souris’, ‘bat’	89
23	106	PASĂRE ‘l’oiseau’, ‘bird’	89
24	111	CUC ‘le coucou’, ‘cuckoo’	89
25	113	POTÂRNICHE ‘la perdrix’, ‘partridge’	89
26	114	RÂNDUNICĂ ‘l’hirondelle’, ‘swallow’	89
27	115	VRABIE ‘le moineau’, ‘sparrow’	90
28	116	PRIVIGHETOARE ‘le rossignol’, ‘nightingale’	90
29	117	BARZĂ ‘la cigogne’, ‘stork’	90
30	121	PUI DE RAȚĂ ‘le caneton’, ‘duckling’	90
31	122	PEȘTE ‘le poisson’, ‘fish’	91
32	123	FURNICĂ ‘la fourmi’, ‘ant’	91
33	129	LICURICI ‘le ver luisant’, ‘firefly’	91
34	136	MELC ‘l’escargot’, ‘snail’	91
35	094	PISICĂ ‘le chat’, ‘cat’	92
36	141	GRAS ‘gros’, ‘fat’	92
37	142	SLAB ‘maigre’, ‘thin’	92
38	144	PIELE ‘la peau’, ‘skin’	92
39	145	CAP ‘la tête’, ‘head’	92
40	146	PĂR ‘les cheveux’, ‘hair’	93
41	149	PISTRUI ‘les taches de rousseur’, ‘freckles’	93
42	152	TÂAMPLĂ ‘les temples’, ‘temples’	93
43	153	FAȚĂ ‘le visage’, ‘face’	93
44	478	SPUNE ‘dire’, ‘to say’ (3 sg.)	93
45	178	PLĂMÂN , ‘le poumon’, ‘lung’	93
46	157	BUZĂ ‘la lèvre’, ‘lip’	94
47	162	GÂT ‘le cou’, ‘neck’	94
48	173	COAPSĂ ‘la cuisse’, ‘thigh’	94
49	179	BURTĂ ‘le ventre’, ‘belly’	94
50	180	STOMAC ‘l’estomac’, ‘stomach’	94
51	185	SPRÂNCEANĂ ‘les sourcils’, ‘eyebrows’	95
52	196	NAS ‘le nez’, ‘nose’	95
53	197	MIROASE ‘sentir’, ‘to smell’ (3 sg.)	95

<i>Nr. crt.</i>	<i>Nr. întrebării</i>	<i>Titlul</i>	<i>Pag.</i>
54	210	COCOȘAT ‘bossu’, ‘humpbacked’	95
55	211	BATRÂN ‘le vieillard’, ‘old man’	95
56	220	CINĂ ‘le dîner’, ‘supper’	95
57	281	FÂNTÂNĂ ‘le puits’, ‘well’	96
58	335	CIOBAN ‘le berger’, ‘shepherd’	96
59	156	GURĂ ‘la bouche’, ‘mouth’	96
60	384	RĂZBOI (DE ȚESUT) , ‘le metier’, ‘weaving-loom’	96
61	385	SUVEICĂ ‘la navette’, ‘shuttle’	96
62	416	SCAUN ‘la chaise’, ‘chair’	96
63	424	AȚĂȚĂ FOCUL ‘allumer (le feu)’, ‘to light, to kindle’	97
64	442	CĂRARE ‘le sentier’, ‘path’	97
65	448	NUNTĂ ‘le mariage’, ‘wedding’	97
66	451	SOȚ (BĂRBAT) ‘le mari’, ‘husband’	97
67	461	FIICĂ ‘la fille’, ‘daughter’	97
68	467	BUNICĂ ‘la grand-mere’, ‘grandmother’	98
69	465	BUNIC ‘le grand-pere’, ‘grandfather’	98
70	475	VĂR ‘le cousin’, ‘cousin’	98
71	476	VERIȘOARĂ ‘la cousine’, ‘cousin’	98
72	367	TAIE (CU FIERĂSTRĂUL) ‘scier’, ‘to saw’	99
73	487	FLUIERĂ ‘siffler’, ‘to whistle’ (Indic. prez. 3 sg.)	99
74	519	DIMINEAȚĂ ‘le matin’, ‘morning’	99
75	529	POIMÂINE ‘l’après-demain’, ‘day after tomorrow’	99
ILUSTRĂȚII			101
CERCETĂRI DIALECTALE LA DACOROMÂNI			103
CERCETĂRI DIALECTALE LA AROMÂNI			112
CERCETĂRI DIALECTALE LA MEGLENOROMÂNI			127
CERCETĂRI DIALECTALE LA ISTROROMÂNI			131

CUVÂNT - ÎNAINTE

Atlasul lingvistic al dialectelor românești din nordul și din sudul Dunării (ALDRO) este rezultatul cercetărilor efectuate în cadrul proiectului „Dialectele românești din nordul și din sudul Dunării în context european (RoDial)” PN-III-P4-ID-PCE-2020-0451, finanțat de UEFISCDI și derulat în cadrul Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române în perioada 2020-2024.

Atlasul lingvistic al dialectelor românești din nordul și din sudul Dunării (ALDRO), prin prezentarea comparativă a materialului dialectal românesc, pe graiuri, demonstrează unitatea limbii române în extensiunea sa spațială, într-un teritoriu de *continuum romanicum*, atât prin păstrarea din latină a unor fapte la nivelul fonetic, morfologic, lexical cât și prin manifestarea unor tendințe independente dialectale în aceeași direcție. În ceea ce privește diferențierile dialectale, observăm mai multe straturi. Unele diferențe se datorează substratului. Alte diferențe pot proveni din latină, iar altele sunt rezultatul unor împrumuturi din alte limbi. La aceasta se adaugă modificările care apar în structura relațiilor interdialectale sau care rezultă din evoluția independentă, în același sens, a dialectelor, formând prin asemănările dialectale un lanț de fenomene comune cumulative. Vorbim de un *continuum dialectal* în cazul dialectelor românești, fiind dialecte vorbite pe o arie geografică mai întinsă. În fiecare punct al *continuumului*, vorbitorii unui dialect îi înțeleg pe vorbitorii dialectelor învecinate, dar între vorbitorii dialectelor care nu sunt învecinate, înțelegerea reciprocă poate fi dificilă. „Izvoarele istorice atestă prezența continuă – în timp și în spațiu – a populației romanizate în nordul și în sudul Dunării, în ținuturile stăpânite odinioară de romani, „din Dacia până în Pind. În ceea ce privește extensiunea spațiului romanizat în sudul Dunării, „linia Jireček” nu trebuie considerată un obstacol. Ea mărginește, îndeosebi pe baza inscripțiilor, două zone de influență culturală – latină la nord, greacă la sud –, fără să reprezinte limita meridională a teritoriului romanizat” (Saramandu 2021: 11). Un aspect important în structura lexicală a dialectelor românești de la nord și sud de Dunăre îl constituie cuvintele păstrate din substratul autohton și raportul acestora – în plan dialectal (deci, geografic) –, în primul rând, cu termenii moșteniți din latină dar și cu împrumuturile din alte limbi, cu formațiile pe terenul limbii române etc. Raportate la dacoromână, dialectele românești sud-dunărene, prin elementele conservatoare, se apropie în bună măsură de *româna comună*. Inovațiile care se constată se explică atât prin evoluția lor internă cât și prin influența exercitată de limbile balcanice. Interesul cercetării noastre constă în relevarea modului în care elementul romanic – dialectele aromân, meglenoromân și istroromân – se conservă în mediul aloglot. Totodată, raportarea la dacoromână conduce la rezultate importante privind românitatea nord – și sud-dunăreană, dezvoltată ca *dialecte la distanță*, evidențind unitatea de structură a unor graiuri sau dialecte separate teritorial în diferite epoci istorice (Nevaci 2013). Conceptul de *dialect la distanță* ni se pare mai productiv decât cel de dialect divergent, folosit în dialectologia românească. El ne îndreaptă atenția spre relevarea concordanțelor, nu numai a diferențelor. În numeroase studii de dialectologie s-au relevat, de exemplu concordanțele dintre aromână și unele graiuri ale dacoromânei (de obicei din Banat și Crișana) sau concordanțe dintre unele graiuri ale aromânei, de exemplu cel din localitățile Gopeș și Muloviște, cu dacoromâna.

În ALDRO ne-am propus să evidențiem asemănările dintre dialectele românești nord- și sud-dunărene (dacoromân, aromân, meglenoromân, istroromân) vorbite în România, R. Moldova, Ucraina, Serbia, Ungaria, Albania, Bulgaria, R. Macedonia de Nord, Grecia, Croația. Deși există ALR I, II, seria *Noului Atlas Lingvistic Român* (NALR), *Atlasul lingvistic românesc pe regiuni. Sinteză* (coord. Nicolae Saramandu), *Atlasul lingvistic al dialectului aromân* (Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci) sau *Atlasul lingvistic al dialectului meglenoromân* (Petar Atanasov), *Atlasul lingvistic al dialectului istroromân* (Radu Flora),

(Goran Filipi), studiarea limbii române ca întreg în spațiul în care se vorbește la nord și la sud de Dunăre poate fi realizat numai pe baza unui material unitar, elaborat cu același chestionar, cu un studiu sistematic care permite compararea cu limbile și dialectele europene.

Chestionarul. Pentru a face comparația cu dialectele limbilor europene, materialul lingvistic a fost cules, în cercetarea de teren, cu *Chestionarul „Atlas Linguarum Europae (ALE)”* (546 CHESTIUNI), din care publicăm, în primul volum, 75 de hărți lingvistice rezultate în urma digitalizării a tot atâtea chestiuni cu listele de referință ale răspunsurilor, transcrise fonetic. Materialul cules pe teren a fost completat cu cel din arhiva dialectală ALE de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române. Scopul este de a evidenția romanitatea și unitatea limbii române în context european. Anchetele dialectale au fost realizate de Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Irina Floarea, Ioan-Mircea Farcaș și, pentru localitatea Ghiula / Gyula din Ungaria, Marinela Bota. Dat fiind faptul că la Ostrov (Bulgaria) nu am mai găsit populație românească, am completat anchetele noastre dialectale din Bulgaria cu materialul lingvistic furnizat de Emil Țircomnicu din cercetările întreprinse în anii trecuți. Transcrierea fonetică și digitalizarea materialului dialectal au fost realizate de Manuela Nevaci, Irina Floarea, Ioan-Mircea Farcaș, Marinela Bota, Francisco-Răzvan Constantin, digitalizarea și generarea hărților de Manuela Nevaci, Irina Floarea și Silviu-Ioan Bejinariu, iar tehnoredactarea a fost asigurată de Cătălina Pătrașcu, pe baza programului de digitalizare creat și implementat de Silviu-Ioan Bejinariu. Adriana Sillion a asigurat publicarea materialelor dialectale pe site-ul www.ling.ro.

Cele 75 de hărți lingvistice interpretative din vol. I sunt însoțite de planșe cu liste de referință cu răspunsurile înregistrate, la care am adăugat planșe cu material lingvistic necartografiat și o bogată colecție de imagini-document din cercetările de teren în România și în țările balcanice la dacoromâni, la aromâni, la meglenoromâni și la istroromâni. Hărțile sunt, cu precădere lexicale, dar sunt surprinse pe hărțile unitare fenomene fonetice comune dialectelor românești. În stabilirea ariilor lexicale, marcate prin culori, am ținut cont, în primul rând, de criteriul etimologic.

Digitalizarea materialului dialectal a fost realizată folosind aplicația *ALDRoMaps*. Cu ajutorul unei interfețe prietenoase, materialul dialectal a fost introdus într-o bază de date ceea ce îl face disponibil nu doar pentru publicarea ALDRO dar și pentru prelucrări și analize ulterioare. Aplicația *ALDRoMaps* este bazată pe conceptul de Sistem de Informații Geografice și a permis generarea automată a hărților și listelor de referință, tipărirea, salvarea acestora în vederea editării ulterioare și salvarea în format imagine. Hărțile ALDRO pot fi consultate online folosind aplicația Web RoDIAL, disponibilă la adresa <http://rodial.academiaromana-is.ro/>.

Rețeaua atlasului ALDRO este formată din 140 de localități. Pentru dacoromână sunt 118 localități: 98 localități din rețeaua ALE, cu anchete de teren realizate între 1980-1986 (77 în România; 20 în Republica Moldova și în Ucraina; 1 în Serbia), la care se adaugă 20 de localități noi (11 în România, 1 în Ungaria, 3 în Serbia, 5 în Bulgaria), pentru cercetări de teren în cadrul proiectului RoDIAL. Pentru dialectele românești sud-dunărene au fost prevăzute 22 localități noi pentru cercetări de teren în: România (5 localități: 4 pentru dialectul aromân și 1 pentru dialectul meglenoromân), Bulgaria (1 localitate pentru dialectul aromân), R. Macedonia de Nord (3 localități: 2 pentru dialectul aromân și 1 pentru dialectul meglenoromân), Grecia (7 localități: 6 pentru dialectul aromân și 1 pentru dialectul meglenoromân), Albania (4 localități pentru dialectul aromân), Croația (2 localități pentru dialectul istroromân). Dat fiind faptul că cercetarea pe teren asupra dialectelor sud-dunărene nu a putut fi făcută în Grecia și Albania în anii 1980, când anchetele au

avut loc anchetele ALE, din cauza condițiilor geopolitice ale vremii, extindem acum rețeaua cu 22 localități pentru cercetări la românii sud-dunăreni. Rezultatele cercetărilor obținute în urma extinderii rețelei sunt utile atât pentru analiza limbii române ca sistem, dar și pentru proiectul ALE. De asemenea, am considerat oportun să includem în rețea, pentru dacoromână, o localitate românească din Ungaria și cinci localități din regiunea dintre Vidin, Dunăre și Timoc (Bulgaria) precum și din Timoc și Voievodina (Serbia). Fiecare punct din rețea reprezintă 20000 de km². Localitățile sunt reprezentative pentru toate subdialectele dacoromânei (bănățean, crișean, maramureșean, moldovean, muntean), pentru graiurile dialectului aromân (pindean, fărșerot și grămostean, crușovean), pentru cele două arii dialectale ale meglenoromânei și pentru cele două graiuri ale dialectului istroromân (cel din Jeiăni și cel din Șușnievița), oferind o imagine de ansamblu a repartiției dialectale la nord și la sud de Dunăre.

Studiile de istorie a limbii române arată unitatea limbii române cu dialectele ei, prin raportare la *româna comună*. Desprinderea dialectelor sud-dunărene din româna comună (Pușcariu 1910, Rosetti 1968) este o etapă importantă în evoluția limbii române. Sextil Pușcariu subliniază unitatea dialectelor sud-dunărene cu dacoromâna prin definirea românei comune ca „limba vorbită de strămoșii

dacoromânilor, aromânilor, meglenoromânilor și istroromânilor de azi, înainte ca orice legătură între ei să fi fost întreruptă” (Pușcariu 1937: 58).

ALDRO arată, pentru prima oară, din perspectivă spațială, unitatea limbii române la nivel dialectal, cu toate dialectele pe aceeași hartă, fapt care nu rezulta din lucrările anterioare de geografie lingvistică: „Dacoromâna la nord și aromâna la sud delimitează extensiunea spațiului romanizat din sud-estul Europei, unde au lat naștere dialectele limbii române. Dacă Transilvania este „vatra lingvistică a românismului nord-dunărean” (Petrovici 1941: 103), Tesalia montană din Pind (unde prezența vlahilor e atestată în secolul al X-lea în Vlahia Mare) și zona muntoasă învecinată din Epir (unde prezența vlahilor e atestată, de asemenea, la sfârșitul secolului al X-lea) reprezintă vatra lingvistică a românismului sud-dunărean” (Nicolae Saramandu, *Prezentare*, Cercul Dialect, 2022, ms.).

Mulțumim profesorilor și cercetătorilor care ne-au ajutat în derularea proiectului RoDIAL: CS II dr. Vasile Apopei, directorul Institutului de Informatică Teoretică al Academiei Române, filiala Iași, Prof. univ. dr. Federica Cugno, Universitatea din Torino, CS I dr. Anna Borbély, Institute for Language Technologies and Applied Linguistics și comunităților de români din afara granițelor țării.

Bibliografie

- ALAR I = Nicolae Saramandu (autor), Manuela Nevaci (ed.), 2014, *Atlasul lingvistic al dialectului aromân*, vol. I, LIII p. + 190 p. + 276 hărți lingvistice + 60 ilustrații, București: Editura Academiei Române.
- ALAR II = Saramandu, Nicolae, Manuela Nevaci, 2020, *Atlasul lingvistic al dialectului aromân*, vol. II, București: Editura Academiei Române.
- ALDM I = Petar Atanasov, 2008. *Atlasul lingvistic al dialectului meglenoromân*, vol. I, București: Editura Academiei Române.
- ALE 1983-2015 = A. Weijnen, Mario Alinei, Wolfgang Viereck, Nicolae Saramandu (eds.), *Atlas Linguarum Europae*, I-VIII, Assen / Maastricht, Roma, București, 1983-2014.
- ALE 2014 = *Atlas Linguarum Europae (ALE)*. Volume I. Huitième fascicule. *Cartes Linguistiques Européenne*, București, 2014, 273 p. (ed.: Nicolae Saramandu, Radu, Ionuț Geană), București: Editura Universității din București.
- ALE 2015 = *Atlas Linguarum Europae (ALE)*. Volume I. Neuvième fascicule. *Commentaires. Cartes Linguistiques Européennes*, București, Editura Universității din București, 2015, 504 p. [(colectiv de autori: Luchia Antonva, Michel Contini, Federica Cugno, Libuše Čizmarová, Przemysław Dębowiak, Iliyana Garavalova, Ana Kočeva, Joep Kruijsen, Manuela Nevaci, Nicolae Saramandu, Milena Šipková, Jožica Škofic, Jadwiga Waniakowa, Seosamh Watson). (coord: Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Ionuț Geană), București: Editura Universității din București.
- ALR I, II = *Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Partea I (ALR I), de Sever Pop, vol. I, Cluj, Muzeul Limbii Române, 1938; vol. II, Sibiu / Leipzig, Muzeul Limbii Române / Otto Harrassowitz, 1942. Partea II (ALR II), de Emil Petrovici, 1940, vol. I, Sibiu / Leipzig: Muzeul Limbii Române / Otto Harrassowitz.
- ALR II s.n. IV = Emil Petrovici, 1965, *Atlasul lingvistic român*. Partea a II-a, serie nouă. Redactor principal Ioan Pătruț, vol. IV, București: Editura Academiei Române.
- ALRR. *Sinteză* = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Sinteză*, coordonator: Nicolae Saramandu, autori: Dana-Mihaela Zamfir, Verginica Barbu Mititelu, Carmen Radu, Irina Floarea, Mihaela Morcov, volumul I, 2005, volumul II, 2012 colectiv redacțional: Verginica Barbu Mititelu, Mihaela-Mariana Morcov, Manuela Nevaci, Carmen Ioana Radu, Daniela Răuțu, Dana-Mihaela Zamfir, București: Editura Academiei Române.
- ALRR–Maramureș = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureș*, vol. I–IV, de Petru Neiescu, Grigore Rusu, Ionel Stan, 1969–1997, București: Editura Academiei Române.
- ALRR–Muntenia și Dobrogea = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia și Dobrogea*, București, vol. I–III, de Teofil Teaha, Mihai Conțiu, Ion Ionică, Paul Lăzărescu, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, 1996–2001; vol. IV, de Teofil Teaha (coord.), Ion Ionică, Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, 2004; vol. V, de Teofil Teaha (coord.), Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, 2007, București: Editura Academiei Române.
- ALRR. Transilvania = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*, de Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loșonți, *Date despre localități și informatori (Anexă)*, 1992; vol. I, 1992; vol. II, 1997; vol. III, 2002; vol. IV, 2006, București: Editura Academiei Române.
- MALGI = Flora, Radu, 2003, *Micul atlas lingvistic al graiurilor istroromâne (MALGI)*, București: Editura Academiei Române.
- NALRR. Banat = *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Banat*, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, *Date despre localități și informatori*, 1980; vol. I 1980, vol. II, 1997; vol. III 1998; vol. IV, 2005; vol. V, 2011, sub conducerea lui Petru Neiescu, Ioan Faiciuc, de Nicolae Mocanu, Eugen Beltechi, București: Editura Academiei Române.
- NALRR. Crișana = *Noul Atlas lingvistic român. Crișana*, de Ionel Stan, Dorin Urițescu, vol. I, 1996; vol. II, 2003, București, Editura Academiei Române, vol. III, de Dorin Urițescu (coord.), Ionel Stan și Gabriela Violeta Adam, Lăcrămioara Oprea, Veronica Ana Vlasin, București, Editura Academiei Române, Université York Collège Universitaire Glendon Toronto, Canada, 2011. vol. IV, de Dorin Urițescu (coord.), Ionel Stan și Veronica Ana Vlasin, Gabriela Violeta Adam, Lăcrămioara Oprea, 2017, București: Editura Academiei Române.
- NALRR. Moldova și Bucovina = *Noul Atlas lingvistic al României. Moldova și Bucovina*, vol. I, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion A. Florea, Ion Nuță, Adrian Turculeț, București, Editura Academiei, 1987; vol. II, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion A. Florea, Ion Nuță, Adrian Turculeț, Iași, Editura Academiei Române, 1997; vol. III, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Adrian Turculeț și Luminița Botoșineanu, Doina Hreapcă, Florin-Teodor Olariu, Veronica Olariu Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007; vol. IV, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014.

NALRR. Oltenia = *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*, vol. I-IV, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică și Valeriu Rusu, București, 1967-1970; vol. V, de Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, 1984, București: Editura Academiei Române.

Filipi, Goran, 2002, *Istrorumunjski lingvistički atlas. Atlasul lingvistic istroromân. Atlante linguistico istroromeno*, Pola: Znanstvena udruga Mediteran = Societas studiorum Mediterraneum.

Nevaci, Manuela, 2013, *Identitate românească în context balcanic*, București: Editura Muzeului Național al literaturii române.

Petrovici, Emil, 1941, „Transilvania, vatră lingvistică a românismului nord-dunărean”, în *Transilvania*, 72, nr. 2, 102–106.

Pușcariu, Sexti, 1910, „Zum Rekonstruktion des Urrumänischen”, aus der *Festschrift Meyer-Liibke. I. Halle, a. s. M. Niemeyer*, în *Transilvania* (Sibiu), XLII, 67-70.

Pușcariu, Sextil, 1937, *Études de linguistique roumaine*, Cluj-București: Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională.

Rosetti, Al., 1968, *Istoria limbii române*, București: Editura pentru Literatură.

Saramandu, Nicolae, 2021, *Limba română. Originile*, București: Editura Academiei Române.

TRANSCRIEREA FONETICĂ

Dăm tabloul semnelor fonetice întrebuințate în transcriere. Semnele le-am grupat în ordine alfabetică și le-am exemplificat cu câte un cuvânt.

- a (a mijlociu) în munt. *cap*.
- â (cea mai deschisă vocală din seria posterioară: u, o, ɔ, â) în istrorom. *câp*.
- ă (a posterior) în băn. *câp*.
- ä (cea mai deschisă vocală din seria anterioară: i, e, ɛ, ä) în bucov. *păle* ‘piele’.
- ą (a anterior) în munt. *stea* ‘stea’.
- ã (vocală cu deschidere mijlocie din seria centrală: i, â, ă) în munt. *păr*.
- ǣ (vocala cea mai deschisă din seria centrală: i, î, ă, ǣ) în mold. *bǣbát*.
- â (vocală cu deschidere mai mică din seria centrală) în mold. *cásâ*.
- b (oclusivă bilabială sonoră) în munt. *bun*.
- c (oclusivă velară surdă) în munt. *corb*, semn întrebuințat înaintea vocalelor a, ă, â, î, o, ă, u, ü, înaintea consoanelor sau la sfârșitul cuvintelor.
- č (africată alveolopalatală surdă, al cărei element fricativ este un š) în munt. *čará* ‘ceară’.
- ć (africată alveolopalatală surdă, al cărei element fricativ este un ś) în băn. *fráće* ‘frate’.
- č̣ (africată palatoalveolară surdă, al cărei element fricativ este un ʃ) în maram. *čár* ‘cer’.
- d (oclusivă dentală sonoră) în munt. *dar*.
- ḍ (oclusivă dentală sonoră puțin palatalizată) în mold. *únḍe* ‘unde’.
- d' (oclusivă alveolopalatală sonoră) în mold. *ḍin* ‘din’.
- đ (africată dentală sonoră) în mold. *đic* ‘zic’.
- đ̣ (fricativă interdentală sonoră) în arom. *đálă* ‘zară’.
- e (vocală anterioară cu deschidere mijlocie, de nuanță închisă) în munt. *vezi*.
- ɛ (e deschis) în trans. *véde*.
- ɛ̣ (e mai închis) în mold. *véde*.
- ě (vocală centrală cu nuanță anterioară, între ă și e) în băn. *fásě* ‘face’.
- ĕ (ĕ deschis, între ǣ și ɛ) în trans. *ašĕ* ‘așa’.
- f (fricativă labiodentală surdă) în munt. *fîn*.
- g (oclusivă velară sonoră) în munt. *gol*.
- ǧ (africată alveolopalatală sonoră, al cărei element fricativ este un ʒ) în munt. *ǧer* ‘ger’.
- ǧ̣ (africată palatoalveolară, al cărei element fricativ este un j, corespunzând surdei č) în maram. *ǧăr* ‘ger’.
- ǧ̣ (oclusivă velară sonoră palatalizată) în munt. *ǧem* ‘ghem’.
- ɣ (fricativă velară sonoră) în istrorom. *ǧură* ‘gură’.
- h (fricativă laringală surdă) în trans. *háǧă* ‘haină’.
- ħ (fricativă palatală surdă) în munt. *ħir* ‘fir’.
- χ (fricativă velară surdă, corespunzând sonorei ɣ) în munt. *χáǧă* ‘haină’.
- i (vocală cu deschidere minimă din seria anterioară) în munt. *fir*.
- î (i deschis) în mold. *mári* ‘mare’.
- ị̂ (vocala cea mai închisă din seria centrală: î, â, ă, ǣ) în munt. *cînd*.
- ị̂ (vocala centrală închisă cu o nuanță anterioară între i și î) în trans. *rîu* ‘râu’.
- j (fricativă palatoalveolară) în trans. *jar* ‘jar’.
- j' (j muiat) în munt. *jug* ‘jug’.
- k (oclusivă velară surdă, identică cu c. Semnul se întrebuințează numai înaintea lui e și i) în băn. *kip* ‘chip’.
- ḳ (oclusivă velară surdă palatalizată, corespunzând sonorei ǧ) în mold. *kîšór* ‘picior’.
- l (laterală alveolară) în munt. *pălárije* ‘pălărie’.
- l' (l puțin palatalizat) în trans. *jel'ě* ‘ele’.
- ḷ (laterală palatală) în arom. *ħir* ‘fir’.
- ḷ (laterală velară) în maram. *cal* ‘cal’.
- m (nazală bilabială) în munt. *másă*.
- ɱ (nazală labiodentală urmată de f, v) în munt. *îmvăț* ‘învăț’.
- ṃ (nazală bilabială, rezultată din reducerea grupului consonantic mn > ṃ).
- n (nazală dentală) în munt. *mîă*.
- ñ (nazală dentală puțin palatalizată) în mold. *pîñi* ‘pâine’.
- ń (nazală palatală) în mold. *ńel* ‘miel’.
- ɲ (nazală cu ocluziune incompletă, urmată de constrictive și lichide) în munt. *îmșir* ‘înșir’.
- ŋ (nazală velară, urmată de c (k), g) în munt. *încă* ‘încă’.
- o (vocală posterioară cu deschidere mijlocie și cu nuanță mai închisă) în munt. *pot*.
- ɔ (o deschis) în trans. *póte* ‘poate’.
- ö (vocală anterioară labială, cu deschidere mijlocie, cu nuanță închisă) în ung. *cör* ‘cerc’.
- p (oclusivă bilabială surdă) în munt. *par*.
- q (oclusivă velară surdă puțin palatalizată) în arom. (la fărșeroți) *qept* ‘piept’.
- q̣ (africată alveolopalatală surdă, cu nuanță mai palatală, între c și č în arom. (la fărșeroți) *ascuqe* ‘scuipă’.
- r (vibrantă apicală alveolară) în munt. *rar*.
- ṛ (r cu mai multe și mai puternice vibrații) în trans. *rîu* ‘râu’.
- ɾ (r uvular) în arom. (la fărșeroți) *gupa* ‘gură’.

̃, ̂ (pp) (r uvular cu mai multe vibrații) în arom. (la fărșeroți) *sóppă* 'soarele'.
 s (fricativă dentală surdă) în munt. *sórá*.
 ś (fricativă alveolopalatală surdă) în băn. *fásě* 'face'.
 ș (fricativă alveolopalatală surdă, aproape identică cu ś, dar cu o articulație puțin posterioară) în mold. *fási* 'face'.
 ș (fricativă palatoalveolară surdă, corespunzând sonorei j) în mold. *și* 'și'.
 š (s cu nuanță palatală, muiată, corespunzând sonorei j') în munt. *ašá* 'așa'.
 t (oclusivă dentală surdă) în munt. *tátă*.
 t' (oclusivă palatală surdă) în mold. *fráte*.
 ȕ (fricativă interdentală surdă, corespunzând sonorei δ) în arom. *năvĕámă* 'puțin'.

Ț (africată dentală surdă) în munt. *Țin*.
 u (vocala cea mai închisă din seria posterioară) în munt. *bun*.
 ü (vocala cea mai închisă din seria anterioară, labială) în ung. *fűl* 'ureche'.
 v (fricativă labiodentală sonoră) în munt. *vără*.
 z (fricativă dentală sonoră) în munt. *zac*.
 ź (fricativă alveolopalatală muiată, corespondența sonoră a lui ś) în băn. *źánă* 'geană'.
 ž (fricativă alveolopalatală, corespondența sonoră a lui ś) în mold. *žánă* 'geană'.
 y (fricativă palatală sonoră, corespunzând surdeii h) în trans. *yĕrme* 'vierme'.

SEMNE DIACRITICE

~ (deasupra vocalelor) nazalitate: ò.
 , (sub vocale sau consoane sonore) asurzire: ȷ, ȸ.
 . (sub vocale) închidere: ę.
 .. (sub vocale) închidere mai mare: ę̄.
 ˘ (sub vocale) deschidere: ę̇.
 ˙ (sub vocale) deschidere mai mare: ę̈.
 (înaintea vocalelor) oclisivă glotală (coup de glotte): .
 (după oclusive) arată o explozie mai puternică: în olt. *pat* 'pat'.
 ° (sub consoane) consoană silabică: ȳ.
 ˆ (sub vocale) arată că vocala constituie elementul consonantic al unui diftong: ȳ (în *daȳ*).
 (deasupra vocalelor) arată că două vocale formează un diftong cu elemente egale, în trans. *taôte*.

' (deasupra unei vocale sau a unui diftong) accent principal: *véde*.
 " (deasupra unei vocale) accent dinamic mai puternic, mai ales în fraze: *nű vręaȳ*.
 ` (deasupra unei vocale) accent secundar: *sănătáte*.
 - (deasupra unei vocale, lichide sau fricative) lungime: ȳ, ȸ, ȹ.
 < (deasupra unei vocale) scurtime: ȳ̇.
 + (sub o nazală) arată că articulația nazalei nu e completă, ci analogă constrictivei următoare: ȳ̄văt̄.
 ȳ, ȳ̄, ȳ̇, ȳ̈, ȳ̄̇, ȳ̄̈ etc. (la umărul literei precedente) arată sunete slab perceptibile.
 ȳ̇, ȳ̈ etc. arată sunete și mai slab perceptibile.
 ȳ̇̇, ȳ̈̈ etc. arată sunete extrem de slab perceptibile.

ALTE SEMNE

– Se întrebunțează ca în ortografia oficială: *dă-tě la drĵápta n-a vǎzút*.
 – Înlocuiește silabele dinaintea accentului cuvântului, reproduse în forma anterioară: *tĳrnǎcȳp; -cȳápe*.
 – Sub litere sau sub cuvinte, arată că anchetatorul a auzit bine sunetele sau cuvintele subliniate, deși acestea par neobișnuite.
 – Pusă în locul unui răspuns, arată că în punctul respectiv n-a fost pusă întrebarea.
 ˘ Leagă două sau mai multe cuvinte care formează un singur grup fonetic: *sai_ĩ_sus* 'sari în sus'.
 ~ Arată că anchetatorul n-a auzit clar sunetele astfel subliniate.
 ~ Înlocuiește forma precedentă.
 ... Pune în urma sau înaintea unui răspuns, arată că el nu este complet.
 + Pus după un răspuns, trimite la un răspuns suplimentar.
 ? Pus în locul unui răspuns, arată că informatorul n-a știut să răspundă; dacă urmează totuși un răspuns, acesta a fost dat după ezitare.
 # Pus în locul unui răspuns, arată că informatorul a declarat că nu există termenul întrebat.
 ∞ Pus în locul sau înaintea unui răspuns, arată că obiectul sau obiceiul la care se referă întrebarea nu există în localitate.
 , Separă variante lexicale.

; Separă forme gramaticale diferite ale aceluiași cuvânt: singularul de plural, forma articulată de cea nearticulată, persoana I de a II-a etc.
 „” Între aceste ghilimele sunt reproduse explicațiile sau completările date de informatori, de obicei netranscrise fonetic și literarizate.
 () Între aceste paranteze sunt reproduse, pe hartă sau în NOTE, explicații sau completări, transcrise fonetic, date de informatori.
 [] Între aceste paranteze se dau completările sau observațiile anchetatorilor sau ale redactorilor. Sub titlul hărții, cifrele puse între aceste paranteze reprezintă numărul întrebării din chestionar.
 [k] Pus înaintea unui răspuns, arată că informatorul s-a corectat.
 [σ] Pus înaintea unui răspuns, arată că termenul a fost sugerat de anchetator.
 [ε] Arată că informatorul a ezitat înainte de a da răspunsul.
 [?] Pus după un răspuns, arată că anchetatorul se îndoiește de exactitatea răspunsului înregistrat.
 [!] Pus după un răspuns, arată că întrebarea sau răspunsul l-a făcut pe informator sau pe cei de față să râdă.
 [*] Pus înaintea unui răspuns, arată că răspunsul a fost dat de un informator ocazional, căruia anchetatorul nu i-a notat numele.
 [**] Arată un al doilea informator ocazional.
 [I], [II] etc. Arată numărul informatorului din localitatea respectivă.

ABREVIERI

Ac.	acuzativ	lat.	latină, latinesc
adj.	adjectiv	m., masc.	masculin
adj. dem.	adjectiv demonstrativ	me gl.	meglenoromân(ă)
adj. nehot.	adjectiv nehotărât	m. m. pf.	mai-mult-ca-perfect
adj. pos.	adjectiv posesiv	ms.	manuscris
adv.	adverb	n.	neutru
alb.	albanez(ă)	ngr.	limba neogreacă; neogrecescul
ar., arom.	aromân, aromână	N.	nominativ
arh.	arhaic	nr.	număr
art.	articol, articulat	num.	numeral
art. adj.	articol adjectival	op. cit.	opus citatum
art. hot.	articol hotărât	p.	pagină
art. nehot.	articol nehotărât	part.	participiu
bg.	bulgar(ă)	pas.	pasiv
cf.	confer	pf.	perfect
cond.	condițional	pf. c.	perfect compus
cond.-opt.	condițional-optativ	pf. s.	perfect simplu
conj.	conjunție	pers.	persoană
conj.	conjugare	pl.	plural
cuv.	cuvânt(ul); cuvinte(le)	pl. tant.	pluralia tantum
D.	dativ	pos.	posesiv
dr.	dacoromân(ă)	prep.	prepoziție
et. nec.	etimologie necunoscută	prez.	prezent
f., fem.	feminin	pron.	pronume
fig.	figurat	refl.	reflexiv
fr.	francez(ă)	s.	substantiv
G.	genitiv	s. f.	substantiv feminin
gr.	limba greacă, grecesc	sg.	singular
h.	harta	s. m.	substantiv masculin
imper.	imperativ	s. n.	substantiv neutru
impf.	imperfect	subst.	substantiv
ind.	Indicativ	tranz.	tranzitiv
Indic./INDIC.	Indicație	unipers.	unipersonal
inf.	infinitiv	v.	vezi
interj.	interjecție	vb.	verb
intr.	intransitiv	viit.	viitor
invar.	invariabil	V.	vocative
istr.	istroromân(ă)		

REȚEAUA DE LOCALITĂȚI

Nr. crt.	Cod	Nume	Țară	Regiune	Dialect	Nr. crt.	Cod	Nume	Țară	Regiune	Dialect
1	1	Ibănești	România	Botoșani	Dacoromân	9	9	Groși	România	Maramureș	Dacoromân
2	2	Sânnicolau Român	România	Bihor	Dacoromân	10	10	Berbești	România	Maramureș	Dacoromân
3	3	Voivozi	România	Bihor	Dacoromân	11	11	Ieud	România	Maramureș	Dacoromân
4	4	Brusturi	România	Bihor	Dacoromân	12	12	Mureșenii Bârgăului (com. Tiha Bârgăului)	România	Bistrița Năsăud	Dacoromân
5	5	Doba	România	Satu Mare	Dacoromân						
6	6	Valea Vinului	România	Satu Mare	Dacoromân	13	13	Coșna (com. Dorna Candrenilor)	România	Suceava	Dacoromân
7	7	Negrești-Oaș	România	Satu Mare	Dacoromân						
8	8	Moigrad (com. Mirșid)	România	Sălaj	Dacoromân	14	14	Straja	România	Suceava	Dacoromân

Nr. crt.	Cod	Nume	Țară	Regiune	Dialect	Nr. crt.	Cod	Nume	Țară	Regiune	Dialect
15	15	Baia	România	Suceava	Dacoromân	61	61	Crișan	România	Tulcea	Dacoromân
16	16	Humulești (orașul Târgu-Neamț)	România	Neamț	Dacoromân	62	62	Berzasca	România	Caraș-Severin	Dacoromân
17	17	Ștefănești	România	Botoșani	Dacoromân	63	63	Cireșu	România	Mehedinți	Dacoromân
18	18	Trifești	România	Neamț	Dacoromân	64	64	Vladimiru	România	Gorj	Dacoromân
19	19	Ciurchi-Iași	România	Iași	Dacoromân	65	65	Iancu Jianu	România	Olt	Dacoromân
20	20	Sânpetru Mare	România	Timiș	Dacoromân	66	66	Păduroiul din Deal	România	Argeș	Dacoromân
21	21	Pilu	România	Arad	Dacoromân	67	67	Movileni	România	Olt	Dacoromân
22	22	Agrișu Mare	România	Arad	Dacoromân	68	68	Ghimpați	România	Giurgiu	Dacoromân
23	23	Almaș	România	Arad	Dacoromân	69	69	Balta Doamnei	România	Prahova	Dacoromân
24	24	Câmp	România	Bihor	Dacoromân	70	70	Tămădău Mare	România	Călărași	Dacoromân
25	25	Lăpugiu de Sus	România	Hunedoara	Dacoromân	71	71	Amara	România	Ialomița	Dacoromân
26	26	Sălciua	România	Alba	Dacoromân	72	72	Ostrov	România	Constanța	Dacoromân
27	27	Feleacu	România	Cluj	Dacoromân	73	73	Dunăreni	România	Constanța	Dacoromân
28	28	Mircești-Alba	România	Alba Iulia	Dacoromân	74	74	Limanu	România	Constanța	Dacoromân
29	29	Mihai Viteazu	România	Mureș	Dacoromân	75	75	Desa	România	Dolj	Dacoromân
30	30	Fundătura	România	Cluj	Dacoromân	76	76	Orlea	România	Olt	Dacoromân
31	31	Cornești	România	Mureș	Dacoromân	77	77	Malu	România	Giurgiu	Dacoromân
32	32	Râciu	România	Mureș	Dacoromân	78	78	Jdioara	România	Timiș	Dacoromân
33	33	Hodac	România	Mureș	Dacoromân	79	79	Vad	România	Maramureș	Dacoromân
34	34	Corbu	România	Harghita	Dacoromân	80	80	Ferești	România	Maramureș	Dacoromân
35	35	Livezi (com. Mihăileni)	România	Harghita	Dacoromân	81	81	Daneș	România	Mureș	Dacoromân
36	36	Tazlău	România	Neamț	Dacoromân	82	82	Poiana Sibiului	România	Sibiu	Dacoromân
37	37	Hârja	România	Bacău	Dacoromân	83	83	Sucevița	România	Suceava	Dacoromân
38	38	Miron Costin	România	Neamț	Dacoromân	84	84	Nistorești	România	Vrancea	Dacoromân
39	39	Dănești	România	Vaslui	Dacoromân	85	85	Zimnicea	România	Teleorman	Dacoromân
40	40	Fâlcu	România	Vaslui	Dacoromân	86	86	Dor Mărunt	România	Călărași	Dacoromân
41	41	Checea	România	Timiș	Dacoromân	87	87	Cochirleni	România	Constanța	Dacoromân
42	42	Berzovia	România	Caraș-Severin	Dacoromân	88	88	Segarcea	România	Dolj	Dacoromân
43	43	Brădișoru de Jos	România	Caraș-Severin	Dacoromân	89	89	Plăiuț	Ucraina	Rahău	Dacoromân
44	44	Răchita	România	Timiș	Dacoromân	90	90	Slatina	Ucraina	Transcarpatia	Dacoromân
45	45	Cornereva	România	Caraș-Severin	Dacoromân	91	91	Ghiula / Gyula	Ungaria	Bichiș	Dacoromân
46	46	Măru	România	Caraș-Severin	Dacoromân	92	92	Bukovska	Serbia	Kucevo	Dacoromân
47	47	Peștișani	România	Gorj	Dacoromân	93	93	Slatina	Serbia	Bor	Dacoromân
48	48	Orăștie	România	Hunedoara	Dacoromân	94	94	Satu Nou / Banatsko Novo Selo	Serbia	Pancevo	Dacoromân
49	49	Câineni	România	Vâlcea	Dacoromân	95	95	Topoloveț	Bulgaria	Vidin	Dacoromân
50	50	Cârțișoara	România	Sibiu	Dacoromân	96	96	Gânzova / Gamzova	Bulgaria	Vidin	Dacoromân
51	51	Arefu	România	Argeș	Dacoromân	97	97	Gomutarți / Gomotartsi	Bulgaria	Vidin	Dacoromân
52	52	Rucăr	România	Argeș	Dacoromân	98	98	Ostrov / Ostrovo	Bulgaria	Vrața	Dacoromân
53	53	Arini	România	Brașov	Dacoromân	99	99	Cercovița	Bulgaria	Plevna	Dacoromân
54	54	Mâneciu-Pământeni	România	Prahova	Dacoromân	100	100A	Baia	România	Tulcea	Aromân
55	55	Covasna	România	Covasna	Dacoromân	101	101A	Sinoe	România	Constanța	Aromân
56	56	Beciu	România	Vrancea	Dacoromân	102	102A	Poiana	România	Constanța	Aromân
57	57	Ionășești	România	Galați	Dacoromân	103	103A	Cogealac	România	Constanța	Aromân
58	58	Viziru	România	Brăila	Dacoromân	104	104A	Velinograd	Bulgaria	Velinograd	Aromân
59	59	Braniștea	România	Galați	Dacoromân	105	105A	Corcea / Korçë	Albania	Corcea	Aromân
60	60	Niculițel	România	Tulcea	Dacoromân						

Nr. crt.	Cod	Nume	Țară	Regiune	Dialect	Nr. crt.	Cod	Nume	Țară	Regiune	Dialect
106	106A	Moscopole / Voskopoje	Albania	Corcea	Aromân	122	401	Uzdin	Serbia	Banatul de Sud	Dacoromân
107	107A	Saranda / Sarandë	Albania	Saranda	Aromân	123	601	Apșa de Jos / Dibrova	Ucraina	Transcarpatia	Dacoromân
108	108A	Crușova / Kruševo	Macedonia de Nord	Crușova	Aromân	124	602	Crasna / Krasnoil'skoe	Ucraina	Cernăuți	Dacoromân
109	109A	Beala de Sus / Gorna Belica	Macedonia de Nord	Struga	Aromân	125	603	Colencăuți	Ucraina	Hotin	Dacoromân
110	110A	Fearica / Fier	Albania	Fier	Aromân	126	604	Culiceni / Kulikovka	Ucraina	Cernăuți	Dacoromân
111	111A	Aminciu / Mețovo	Grecia	Ianina	Aromân	127	605	Larga	Moldova	Briceni	Dacoromân
112	112A	Neaguște / Naoussa	Grecia	Macedonia Centrală	Aromân	128	606	Sauca	Moldova	Ocnita	Dacoromân
113	113A	Veria	Grecia	Imathia	Aromân	129	607	Hrușca	Moldova	Transnistria	Dacoromân
114	114A	Livezi / Livadia	Grecia	Kilkis	Aromân	130	608	Costești	Moldova	Rișcani	Dacoromân
115	115A	Ianina / Ioannina	Grecia	Ianina	Aromân	131	609	Condrătești	Moldova	Ungheni	Dacoromân
116	116A	Siracu	Grecia	Ianina	Aromân	132	610	Hirtopul Mare	Moldova	Criuleni	Dacoromân
117	117M	Oșiini / Archangelos	Grecia	Kilkis	Megleno-român	133	611	Ofatinți	Moldova	Transnistria	Dacoromân
118	118M	Umă / Huma	Macedonia de Nord	Gevgelija	Megleno-român	134	612	Zirnești	Moldova	Cahul	Dacoromân
119	119M	Cerna	România	Tulcea	Megleno-român	135	613	Lăpușna	Moldova	Hincești	Dacoromân
120	120I	Șușnievița / Šušnjevića	Croația	Istria	Istrosromân	136	614	Batir	Moldova	Cimișlia	Dacoromân
121	121I	Jeiăni / Žejane	Croația	Istria	Istrosromân	137	615	Satu Nou / Novoselovka	Ucraina	Reni	Dacoromân
						138	616	Caragaș	Moldova	Slobozia	Dacoromân
						139	617	Crocmaș	Moldova	Ștefan Vodă	Dacoromân
						140	618	Giurgiulești	Moldova	Cahul	Dacoromân

DATE DESPRE LOCALITĂȚI

001. IBĂNEȘTI

Ibănești este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Botoșani.

Localitatea a primit indicatorul de sat european pentru reabilitarea drumurilor locale, iluminat public, alimentare cu apă potabilă și gaz. Din punct de vedere fizico-geografic, comuna Ibănești este situată la limita dintre Podișul Sucevei și partea de nord-vest a Câmpiei Moldovei (Depresiunea Jijiei). La contactul cu Podișul Sucevei, cuprinde, pe majoritatea teritoriului ei, partea superioară a bazinului Ibănești. Comuna este situată în partea de nord-vest a județului Botoșani, la o distanță de circa 55 km de centrul administrativ al județului. Din punct de vedere teritorial-administrativ, are două sate: Ibănești și Dumbrăvița.

002. SÂNNICOLAU ROMÂN

Sânnicolau Român este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Bihor și este așezat în Câmpia de Vest, la o distanță de 30 km de Oradea. Teritoriul localității este străbătut de canalul colector care unește Crișul Repede de Crișul Negru. Conform recensământului efectuat în 2021, populația comunei Sânnicolau Român era de 2.650 de locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt români (73,09%), cu o minoritate de romi (19,13%), iar pentru 6,75% nu se cunoaște apartenența etnică.

Satul a fost atestat documentar pentru prima oară în anul 1332, sub numele de *villa Sancti Nicolai*. Pe teritoriul satului se află o cetate din secolul al XV-lea, care, din păcate, s-a deteriorat. Sânnicolau este denumirea tradițională a Sfântului Nicolae, nume dat și așezării bihorene după biserica din sat, cu hramul Sfântul Nicolae.

Printre activitățile specifice zonei, se numără: agricultura, creșterea animalelor (a vitelor și a oilor), mica industrie, cultivarea

plantelor medicinale, pescuit; în localitate există și o pistă de motociclism-carting. Menționăm și câteva clădiri istorice, precum: *Castelul Toldy*, *Cetatea Costei* (care datează din secolul XV-XVI) și siturile arheologice *Ier* (aici s-au descoperit așezări datate din neolitic, sec. III-II a.Chr, sec. II-III p.Chr, epoca medievală timpurie).

Personalități din acest loc: Nicolae Jiga, filantrop român (1790-1870).

003. VOIVOZI

Voivozi (fost *Cheniz*) este un sat în comuna Șimian din județul Bihor.

La Voivozi a fost descoperită o necropolă de incinerare din epoca bronzului și hallstattiană. Satul are cca. 900 de locuitori și cca. 350 de case. Cu excepția a două-trei familii de maghiari, românii reprezintă totalitatea locuitorilor.

Satul Voivozi are școală generală de 8 ani, cămin cultural, grădiniță, bibliotecă sătească. Locuitorii se ocupă cu agricultura sau lucrează la diverse întreprinderi din Oradea (sunt navetiști). Pentru a vinde sau pentru a cumpăra produse, se deplasează la Valea lui Mihai. Copiii își continuă studiile la Valea lui Mihai, Oradea, Marghita, Timișoara, Cluj-Napoca, Carei, Satu Mare.

004. BRUSTURI

Comuna Brusturi este așezată la nord-est de municipiul Oradea – la 35 km și la 12 km de șoseaua E 60 Oradea-Cluj. Tot în aceeași direcție, de la șoseaua E 60, se ramifică, din satul Uileacu de Criș, drumul județean 767, care trece prin comuna Brusturi spre Derna, Voivozi și mai departe spre Marghita.

Conform recensământului efectuat în 2021, populația comunei Brusturi se ridică la 3.037 de locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2011, când fuseseră înregistrați 3.469 de

locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt români, cu minorități de slovaci, romi și maghiari. Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși, cu minorități de penticostali, romano-catolici și baptiști.

Printre atracțiile turistice ale zonei, se numără: monumentul istoric *Biserica de lemn* din satul Țigăneștii de Criș, construcție din secolul al XVII-lea și *Muntele Șes*, sit de importanță comunitară inclus în rețeaua ecologică europeană Natura 2000.

005. DOBA

Comună Doba este situată în zona de nord-vest a României, în vestul județului Satu Mare. Artera principală de circulație este drumul DN 19 (E 671), care face legătura între orașul Carei și municipiul Satu Mare (reședința județului). Cea mai apropiată așezare urbană este reședința județului, municipiul Satu Mare, aflat la 16 km, spre nord-est și orașul Carei la 21 de km spre vest. Comuna Doba se învecinează cu Ungaria spre nord-vest, comuna Moftin spre sud-vest, comuna Terebești spre sud, localitatea Sătmărel spre est și comuna Vetîș spre nord-est.

Numele îl găsim în înscrisuri în secolul al XIV-lea sub forma *Balkan-Dob*, iar în 1241, în urma unei năvăliri tătare, satul a fost pustiit. Regele Istvan V a donat localitatea, cu toate pământurile, familiei Apor, familie considerată ca fiind întemeietoarea satului. Numele de origine nu este cunoscut cu exactitate, pentru că din documente reiese că, în jur de anul 1300, se numea *Homoród-dob*. Numele definitiv l-a obținut în 1711.

Economia localității este bazată pe activități în domeniul comerțului cu produse alimentare și nealimentare, vopsitorie, zugrăveli, placare pereți, tâmplărie, dulgherie, întreținere și reparații auto, fabricarea și comercializarea băuturilor alcoolice distilate, transporturi rutiere, reparații articole electrice, radio-TV, zidărie, fierărie etc. Activitatea principală rămâne agricultura, dar și creșterea animalelor și pomicultura.

În Doba există grădiniță, școală generală și o bibliotecă comunală cu un număr de 9587 volume, care au fost achiziționate între anii 1959-2004. Deși există o mare diversitate confesională, oamenii de aici trăiesc în bună înțelegere unul cu altul și nu există conflicte pe această temă.

Printre obiectivele culturale, menționăm: Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” construită în anul 1946 de comunitate greco-catolică, folosită în prezent de parohia ortodoxă și Biserica reformată.

006. VALEA VINULUI

Valea Vinului este un sat în comuna Rodna din județul Bistrița-Năsăud. Satul este atestat documentar în anul 1853 cu numele Borpatakhoz. La origine era un mic sat maghiar catolic. Satul a avut o perioadă înfloritoare în perioada extragerilor miniere de aur, argint, zinc, cupru și plumb. Din mine au fost extrase 2.000 de tone argint, 60 de tone cupru, 300 de tone zinc, 100 de tone plumb și 2-3 kg aur. Odată cu unirea Transilvaniei cu România, extracțiile de la Valea Vinului s-au oprit, iar minele au fost închise, sătenii fiind nevoiți să se îndrepte spre agricultură.

Activitățile specifice zonei sunt reprezentate de agricultură, producție de cărbuni și paleți, creșterea animalelor, prelucrarea lemnului, turismul. Printre obiectivele turistice, menționăm: *Muzeul Codrului*, *Casa memorială Alois Tăutu*, *Valea Vinului*, *Mănăstirea „Izvorul Tămăduirii”*.

007. NEGREȘTI-OAȘ

Orașul Negrești-Oaș este așezat în extremitatea nord-estică a județului Satu Mare, la o distanță de 50 km de municipiul Satu Mare, la aceeași distanță de municipiul Baia Mare și la 55 km de municipiul Sighetul Marmăției. Orașul Negrești-Oaș se învecinează, la nord de zona centrală a Țării Oașului, cu comuna Certeze, la nord-vest cu Bixadul, la sud cu comuna Vama și la vest cu localitatea Tur, care face parte integrantă din acesta.

Conform recensământului efectuat în 2021, populația orașului Negrești-Oaș se ridică la 14.616 locuitori, în creștere față de recensământul anterior din 2011, când fuseseră înregistrați 11.867 de locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt români.

Printre obiectivele turistice și culturale menționăm: *Muzeul Țării Oașului*, *Muzeul în aer liber al Țării Oașului*, *Centrul de ceramică Vama*, *Catedrala Ortodoxă din Negrești-Oaș*, *Obeliscul Eroilor* și traseele turistice *Luna Șes-Vârful Pietroasa*, *Valea Turului* – *Muntele Tâmpa* – *Cabana Vrăticel*, *Puturoasa- Muntele Mic*, *Sâmbra Oilor* – *Vârful Bradului*.

008. MOIGRAD

Moigrad-Porolissum este un sat din județul Sălaj, situat în centrul acestuia. Aparține din punct de vedere administrativ de comuna Mirșid. Localitatea este amplasată la poalele nordice ale Pometului, care se află lângă cetatea romană Porolissum. Satul este situat la aproximativ 10 km de orașul Zalău, având hotare cu satele: Mirșid, Ortelec, Stâna, Brebi și Jac.

Denumirea antică a localității este de origine dacică, *Porolissum*.

Prima atestare documentară a localității provine din anul 1423, când satul apare sub numele de „villa olachalis Maýgrad”. Alte atestări documentare provin din anii 1450.

Pe raza localității a fost descoperit, în anul 1912, un tezaur de aur, unul dintre cele mai vechi tezaur descoperite pe teritoriul României, dar și din lume.

Conform recensământului populației României din anul 2002, localitatea avea la acea dată 546 locuitori.

Locuitorii se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor sau lucrează la carieră.

009. GROȘI – MARAMUREȘ

Groși este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Maramureș. Se află într-o zonă pitorească, la 5 km de municipiul Baia Mare în apropierea Munților Gutâi.

Prima atestare documentară este din anul 1411.

Populația din Groși este în principal de etnie română, iar activitățile specifice zonei includ agricultura, creșterea animalelor și prelucrarea lemnului. Agricultura tradițională este încă practică aici, iar pășunatul ovinelor și bovinelor este o activitate obișnuită în zonă.

010. BERBEȘTI

Berbești este un sat în comuna Giulești din județul Maramureș. Localitatea Berbești este așezată în partea de nord a Maramureșului la o distanță de 10 km de municipiul Sighetu Marmăției și la o distanță de 55 km de municipiul Baia Mare, pe DN 18. Localitățile cu care se învecinează sunt: Vad, Oncești, Ferești și Giulești. Berbești este străbătut de râul Mara și alte două pâraie.

Cea mai veche atestare a satului datează de la 1387. Locuitorii au ca ocupație de bază agricultura. Mulți dintre ei lucrează sezonier la exploatarea forestieră, iar unii au plecat la lucru la Hunedoara, la minele din Valea Jiului, Cavnic și Baia Mare.

La recensământul din 2011, populația era de 1.429 locuitori.

011. IEUD

Ieud este așezat pe Valea Izei, între localitățile Sighet, Vișeu și Borșa. A fost atestat documentar în anul 1365. Este satul de reședință al comunei cu același nume.

Agroturismul este în plină dezvoltare la Ieud, fiind construite mai multe pensiuni turistice în ultimii ani. Printre obiectivele turistice, menționăm: *Biserica din Deal*, cu hramul „*Nașterea Maicii Domnului*”, *Biserica din Șes* (sau *din Vale*), *Muzeul etnografic al familiei Pleș*, atelierele tradiționale (pivă, tâmplărie, țesătorie, forjă, distilerii) și *Cimitirul evreiesc*.

012 MUREȘENII BÂRGĂULUI

Mureșenii Bârgăului este un sat în comuna Tiha Bârgăului din județul Bistrița-Năsăud. Se află la poalele muntelui Măgura, iar la recensământul din 2002 avea o populație de 1657 locuitori. Se învecinează cu localitățile Colibița, Bistrița Bârgăului și Tureac.

Se face puțină agricultură, atât cât permite terenul submontan din localitate.

013. COȘNA

Coșna este un sat situat în Bucovina, județul Suceava. Face parte din comuna cu același nume, formată din satele Coșna (reședința), Podu Coșnei, Românești, Teșna și Valea Bancului. Localitatea este cunoscută din 1410, fiind înglobată în dania domnitorului Alexandru cel Bun făcută mănăstirii Moldovița.

Majoritatea locuitorilor este de origine română. Satul este cunoscut pentru activitățile sale agricole tradiționale, cum ar fi cultivarea cerealelor, creșterea animalelor și pomicultura. De asemenea, turismul este o activitate importantă, satul fiind o destinație căutată de turiști.

014. STRAJA

Straja este o comună situată în partea de nord a județului Suceava, fiind străbătută de râul Suceava. Se află în vestul Depresiunii Rădăuți, învecinându-se cu comuna Putna la sud, cu orașul Vicovu de Sus la est și cu comuna Brodina la vest.

Conform recensământului din 2021, populația comunei Straja era de 5.258 de locuitori, în creștere față de recensământul anterior din 2011, când fuseseră înregistrați 5.094 de locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt români.

Straja a cunoscut un ritm de creștere economică, în ultimul timp dezvoltându-se prelucrarea lemnului. În localitate nu există unități turistice de profil, dar sunt condiții pentru turism, precum și pentru vânătoare, pescuit.

015. BAIA

Baia, satul de reședință al comunei cu același nume din județul Suceava, se află la 8 km sud-vest de orașul Fălticeni. Are aproximativ 6.000 de locuitori. Baia a fost, în Evul Mediu, prima capitală a Moldovei, fiind distrusă în 1467 (Bătălia de la Baia). În documente din Evul Mediu scrise în latină, Baia apare sub denumirea *Civitas Moldaviae*, fiind cunoscută și sub numele de Târgul Moldovei.

Printre obiectivele turistice, menționăm: *Biserica Albă*, *Catedrala Catolică*, *Biserica Adormirea Maicii Domnului*.

016. HUMULEȘTI

Humulești este o localitate componentă a orașului Târgu Neamț.

Populația din Humulești este în principal de etnie română, iar activitățile specifice zonei includ agricultura, creșterea animalelor și meșteșugurile tradiționale. Agricultura este o activitate importantă, iar meșteșugurile precum olăritul și țesutul sunt păstrate și astăzi în sat.

017. ȘTEFĂNEȘTI

Ștefănești este un oraș în județul Botoșani, format din localitățile componente Bădiuți, Bobulești, Stâncă, Ștefănești (reședința) și Ștefănești-Sat. Se află în partea de est a Câmpiei Jijiei Superioare, la 67-110 m altitudine, pe dreapta văii râului Prut. Conform recensământului din 2021, populația orașului Ștefănești este de 5.032 de locuitori, majoritatea fiind români, cu o minoritate de romi.

018. TRIFEȘTI

Comuna Trifești aparține județului Neamț (satul de reședință Trifești aflându-se la o distanță de aproximativ 7 km față de municipiul Roman) și are în componență satele Trifești și Miron Costin. Biserica satului este pomenită în actul de danie al lui Alexandru cel Bun către Mănăstirea Bistrița, la anul 1428. Conform surselor documentare, la 1675 satul Trifești făcea parte din ocolul Cetății Neamțului. Comuna Trifești are o populație de aproximativ 4000 de locuitori.

019. CIURCHI-IAȘI

Sub denumirea Tătărași este, în prezent, cartier al orașului Iași. Tătarii, căci de la ei provine numele, aveau drum prin codrii din zonă

în drumul spre Iași. O legendă spune că o oaste tătară a hotărât la un moment dat să se stabilească în vecinătatea cimitirului evreilor unde au format comunitatea ciurchenilor, numele provenind de la circhizi, un neam tătaresc foarte aprig și războinic. În secolul al XVII-lea, călugării de la Biserica Nicoriță, care se află în latura estică a orașului și anume în latura Tătărașilor, primesc de la domnitorul Miron Barnovschi pentru a-și spori veniturile, un loc al lor pe care să-l gestioneze și cartierul să prospere. Astfel, se ridică pe dealul Tătărași un han cu cca 20 de case, cu un heleșteu pentru pește (lacul *Ciric*). În timp, zona a ajuns unul din marile cartiere ale Iașului. Ulterior, în cartier s-au construit fabrici, școli, grădinițe, Tătărași ajungând să aibă populația unui oraș mediu.

020. SÂNPETRU MARE

Sânpetru Mare este o comună în județul Timiș, Banat, România, formată din satele Igrîș și Sânpetru Mare (reședința). Localitatea de astăzi Sânpetru Mare, încorporează și fosta localitate Sânpetru Nou.

Satul are o populație de 1.666 locuitori.

021. PILU

Este așezată la 18 km. vest de Chișineu-Criș, pe șoseaua spre Vărsând, într-o zonă de șes; din punct de vedere administrativ, este centru de comună și face parte din județul Arad.

Cea mai veche atestare datează din 1283-terra Pyl (Suciu, D., s.v.). Satul s-a numit și Pilu Mare. Numele popular al satului este Pil, iar locuitorii se numesc pilăni (sg. pilăn). Oamenii din regiune își spun arădări.

Satul are cca. 1500 de locuitori și cca. 450 de case. Localitatea se învecinează cu satele Vărsând, Șiclău, Socodor.

022. AGRIȘU MARE

Agrișu Mare este un sat în comuna Târnova din județul Arad, în depresiunea Zărandului.

La recensământul din 2022, populația localității Agrișu Mare era de 1.190 de locuitori.

023. ALMAȘ

Almaș este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Arad, așezat pe valea Crișului Alb.

Localitatea este renumită pentru practicarea sportului național, oina.

Satul Almaș este atestat documentar pentru prima dată în anul 1334. Pe teritoriul satului a fost descoperit în anul 1964 un tezaur alcătuit din 200 monede dacice.

Populația satului este de 1.193 de locuitori.

024. CÂMP

Câmp este component al orașului Vașcău, județul Bihor, alături de: Câmp-Moți, Colești, Vărzarii de Jos, Vărzarii de Sus. Este la 5 km. de acest oraș, așezat la poalele Munților Codru Moma; la est, peste Crișul Negru, se întind culmile Munților Bihorului. Satul are cca. 200 de locuitori, care se ocupă cu creșterea vitelor și, în mai mică măsură, cu agricultura.

025. LĂPUGIU DE SUS

Lăpugiu de Sus este un sat în comuna Lăpugiu de Jos din județul Hunedoara. Este așezat pe Valea Lăpugiuului, la aproximativ 45 de km vest de Deva, în zonă montană. Este atestat documentar de la 1439. Populația satului este de 397 locuitori, iar printre obiectivele turistice regăsim Situl fosilifer Lăpugiu de Sus (rezervație naturală, 5 ha).

026. SÂLCIUA DE JOS

Localitatea este așezată pe valea Arieșului, la jumătatea drumului dintre Turda și Câmpeni. Comuna este formată din satele Dealu Caselor, Dumești, Sălciua de Jos (reședința), Sălciua de Sus,

Sub Piatră și Valea Largă. Populația satului este în jur de 570 locuitori, iar printre obiectivele turistice enumerăm Cascada Șipote, Mănăstirea de Sub Piatră datând din anul 1450 și Monumentul Eroilor Români din cele două războaie mondiale.

027. FELEACU

Feleacu este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Cluj. Feleacu este cel mai vechi sat românesc din județ, sărbătorit la 650 de ani de atestare documentară, la 1 iulie 2017. Satul Feleacu se află în masivul Feleacului, situat la întâlnirea Podișului Someșan cu Câmpia Transilvaniei. Masivul este orientat pe direcția est-vest, pe o lungime de 20 km, de-a lungul căreia se află: Vârful Peana (832 m), Dealul Feleac (744 m), Măgura Sălicii (824 m). Satul a fost întemeiat în 1 iulie 1366 prin așa numita *hotărnicire* prin care Ludovic I a aprobat colonizarea a 20 de familii de grăniceri români din Mărginimea Sibiului.

028. MICEȘTI-ALBA

Micești, mai demult *Chisfalău*, este o localitate a municipiului Alba Iulia din județul Alba. În extravilanul sudic al satului a existat o moară pentru praf de pușcă („*Pulfer Muhl*”).

029. MIHAI VITEAZU

Mihai Viteazu (fost Sânmihaiu) este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Cluj. Este situat la poalele Munților Apuseni, de-a lungul Văii Arieșului, în zona de contact a Munților Trascăului cu Podișul Transilvaniei, pe drumul național 75 Turda-Câmpeni, la 6 km de Turda. Satul Mihai Viteazu a luat naștere prin unirea satelor Sânmihaiu de Jos și Sânmihaiu de Sus. În satul Mihai Viteazu activitatea principală a populației este agricultura, iar rezervele de pietriș și nisip și compoziția solurilor reprezintă un element cheie pentru industria extractivă și de producție a materialelor de construcții. La nivelul satului societățile economice care au activitate în domeniul zootehnic dețin animale precum ovine și bovine.

030. FUNDĂTURA

Fundătura este un sat în comuna Iclod din județul Cluj. Satul Fundătura este situat la 32 de km nord de Cluj-Napoca, fiind străbătut de valea Lujerdiului, valea Lonei și râul Someșul Mic. Prima atestare documentară a satului Fundătura datează din 1269. La recensământul din 2002 satul avea 715 locuitori.

031. CORNEȘTI

Cornești (fost *Șonfalău*) este un sat în comuna Mihai Viteazu din județul Cluj. Prima atestare documentară a satului Cornești datează din 1307 sub denumirea de *Kend*. Satul prezintă potențial turistic, reprezentat prin monumente istorice de o deosebită valoare istorică, obiceiuri gastronomice și tradiții populare.

032. RÂCIU

Râciu este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Mureș. Este situat în partea centrală a Câmpiei Transilvaniei, în partea de nord-vest a județului Mureș, la o distanță de 25 km de Târgu Mureș. Localitatea este străbătută de râul Comlod. Viața culturală a satului se identifică prin vechi și frumoase obiceiuri folclorice, sărbătorile câmpenești, concursurile artistice ale cântecului, jocului și portului popular.

033. HODAC

Hodac este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Mureș.

Activitățile economice specifice zonei Hodac sunt exploatarea forestieră, agricultura, zootehnia, artizanatul, agroturismul, prelucrarea lemnului și a produselor de origine animalieră. Evenimentele de mare însemnătate ale satului sunt

tradițiile pastorale precum *Măsuratul oilor* în sezonul de primăvară și *Udatul nevestelor* în a doua zi de Rusalii.

034. CORBU

Corbu este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Harghita. Se află la 14 km de stațiunea Borsec, având un ridicat potențial turistic. Este situat între Munții Bistriței (Muntele Comarnicului) și Munții Giurgeului (subgrupa Munților Borsecului), pe valea râului Bistricioara, afluent al Bistriței. Spre sud se înalță creasta Corbu (1173 m) și muntele Corhan, iar spre nord vârful Bâta Arsurilor (1385 m). Activitățile economice se leagă de resursele naturale – minereuri, păduri și fânețe. Toponimele Argintăria și La Baie, dovedesc faptul că pe vremuri au existat mine de argint. Creșterea animalelor (oi și vaci) este o activitate tradițională. Pășunatul se realizează printr-o transumanță locală, sezonieră.

035. LIVEZI

Livezi este un sat cu 452 de locuitori (2021) în comuna Mihăileni din județul Harghita. Localitatea se află la 20 km nord de orașul Miercurea-Ciuc, în regiunea de trecere a munților Carpați, din Valea Oltului spre Valea Troțușului, prin pasul Ghimeș-Palanca, la ieșirea din depresiunea Ciucului, pe versantul vestic al masivului Ciucului. Vatra satului, situată la o altitudine de aproximativ 1000 m. Din această culme se desprind colinele pe ale căror văi sunt așezate gospodăriile oamenilor.

036. TAZLĂU

Tazlău este o comună formată din satul de reședință cu același nume, în județul Neamț la limita cu județul Bacău. Este situată pe cursul superior al râului Tazlău, în zona premontană, la o altitudine de circa 450 m.

Conform recensământului din 2021, populația comunei Tazlău se ridică la 2.381 de locuitori, în creștere față de recensământul anterior. Majoritatea locuitorilor sunt români ortodocși. Agricultura este o activitate importantă în satul Tazlău, alături de pescuit.

În comuna Tazlău se află mănăstirea Tazlău (secolul al XV-lea), ansamblu-monument istoric de arhitectură de interes național. Ansamblul cuprinde biserica „Nașterea Maicii Domnului” din secolul al XV-lea (cu un pridvor, beci și trapeză, cu turnul-clopotniță și cu turnul de pază).

037. HÂRJA

Satul Hârja este situat în partea de sud-vest a județului Bacău, în valea Oituzului, pe o lungime de 2.5 km de-a lungul șoselei naționale Onești-Brașov. Face parte din comuna Oituz.

Conform surselor istorice, satul a luat naștere pe la mijlocul secolului al XVII-lea, prin stabilirea câtorva familii de ciobani și agricultori, la care în secolul al XVIII-lea, s-a adăugat o populație emigrantă din Rucăr și Dragoslavele (Muscel).

Satul are o biserică ortodoxă, un așezământ social-filantropic și un cămin cultural. Cei mai mulți dintre locuitori sunt muncitori forestieri, ocupându-se mai puțin cu agricultura (satul este situat în regiune muntoasă) și creșterea vitelor.

038. MIRON COSTIN

Miron Costin este un sat (1540 locuitori în 2021) în comuna Trifești din județul Neamț. A fost multă vreme sat de răzeși, de unde rivalitatea cu cei din satul Trifești, unde se află actualul centru administrativ. Locuitorii au ocupații diverse, însă majoritatea se ocupă cu agricultura. Ținând seamă de criteriul sortimentului și producției marfă, satul se încadrează preponderent în zona de creștere a animalelor și de cultură a cerealelor, zona cu cea mai mare pondere în teren agricol și arabil al țării.

039. DĂNEȘTI

Situat în partea de nord a județului Vaslui. Activitățile economice specifice zonei sunt: agricultura, creșterea animalelor, pomicultura, apicultura.

040. FĂLCIU

Fălciu este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Vaslui. În trecut a fost târg și oraș. Ținutul Fălciului, așezare seculară care a dat numele județului de mai târziu cu reședința la Huși, a fost atestat documentar ca unitate administrativă în „Cronica călugărilor Mănăstirii Putna”, izvor care cuprinde date între anii 1466-1566. Situat pe malul drept al râului Prut, Fălciu este punct de trecere a frontierei între România și Republica Moldova.

041. CHECEA

Checea este o comună situată în județul Timiș, formată din satul de reședință cu același nume. Comuna Checea este plasată atât la șoseaua DN 59A, Timișoara-Jimbolia, prin intermediul drumului comunal 215, cât și pe calea ferată. Ca poziție geografică, comuna Checea este situată în Câmpia joasă a Banatului. Conform recensământului efectuat în 2021, populația comunei Checea se ridică la 2.238 de locuitori, în creștere față de recensământul anterior. Majoritatea locuitorilor sunt români (51,79%), cu minorități de romi (37,13%), maghiari (2,86%) și sârbi (1,07%), iar pentru 6,34% nu se cunoaște apartenența etnică. Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși. Ca multe alte localități din Banat, Checea păstrează tradițiile zonei, care includ evenimente locale, obiceiuri tradiționale și gastronomie specifică. În localitate se practică agricultura, apicultura și creșterea animalelor.

042. BERZOVIA

Berzovia este satul de reședință și centru administrativ al comunei cu același nume din județul Caraș-Severin. Este situat pe drumul național care leagă Reșița de Timișoara, între orașele Bocșa și Gătaia. Berzovia a fost construită peste vechea cetate daco-romană Bersobis. În anul 102 d.Hr, Traian cucerea vechea cetate dacică Doca și o transforma în castru roman. La Bersobis era staționată legiunea a IV-a Flavia-Felix, fiind cea mai înfloritoare așezare de pe drumul imperial Lederata - Tibiscum. Din acest castru există până azi câteva urme vizibile. Săpături arheologice întreprinse încă din anul 1792 au scos la iveală numeroase obiecte, monumente, apeducte, canale dar și urmele caselor. Casele romane de aici ar fi fost construite după modelul celor din Pompei. Prima atestare documentară a Berzoviei datează din 1690. Printre obiceiuri și tradiții se numără: cântăritul oilor (măsuratul oilor), fășancul (balul măștilor) – sărbătoare catolică și câteva baluri: balul strugurilor, balul fotbaliștilor, balul lonilor, balul mărtișorului.

043. BRĂDIȘORU DE JOS

Brădișoru de Jos este un sat care aparține de orașul Oravița, județul Caraș-Severin. Localitatea se află la circa 6 km nord de orașul Oravița, pe drumul județean Oravița - Ciudanovița. În cea mai mare parte a existenței sale, localitatea Brădișoru de Jos s-a numit Maidan, nume care se păstrează și astăzi în vorbirea localnicilor.

Prima atestare documentară a localității datează din 1690, conform scrierilor lui Marsigli. Existența localității în acea perioadă indică o locuire mai veche, dar documente care să amintească numele localității nu au fost identificate.

044. RĂCHITA

Răchita este un sat în comuna Dumbrava din județul Timiș. Are haltă la calea ferată Lugoj-Ilia. Distanța pe cale ferată până la Făget este de 6 km, iar față de municipiul Lugoj este de 34 km. Este un sat bănățean care păstrează multe din vechile tradiții și obiceiuri populare. Amintim *ruga satului* la 8 septembrie și obiceiul colindelor de iarnă. Dubașii din Răchita sunt renumiți în tot județul. În sat mai întâlnim case de lemn vechi de peste o sută de ani. Satul este străbătut de râul Bega, cu posibilități de recreere: excursii și pescuit.

045. CORNEREVA

Se situează în extremitatea estică a județului Caraș-Severin, la 70 km sud de municipiul Caransebeș și la 30 km nord de Băile Herculane, în apropierea interferenței dintre Depresiunea Almăjului

și Depresiunea Mehadia-Domașnea, aceasta din urmă fiind situată pe culoarul Timiș-Cerna, culoar ce separă în această zonă extremitatea vestică a Carpaților Meridionali - reprezentată de Munții Cernei - de Munții Banatului.

Prima atestare documentară datează din anul 1518. După cucerirea Banatului de către austrieci în 1717 și înființarea Graniței Militare, comuna a intrat în subordinea companiei din Mehadia. După 1845, această companie s-a dezmembrat și s-a înființat o companie a Cornerevei.

Agricultura este una dintre îndeletnicirile de bază, cu tradiție, ale locuitorilor comunei Cornereva. Deși este o sursă de venit în multe gospodării, se practică o agricultură de subzistență din cauza lipsei asocierii, unei piețe de desfacere satisfăcătoare și a importului masiv de produse. Produse care altădată erau căutate și apreciate, precum lâna și pieile de animale, necesare în industria pielăriei și industria textilă sunt aruncate în prezent ca deșeuri.

046. MĂRU

Măru este un sat în comuna Zăvoi din județul Caraș-Severin. La recensământul din 2002, localitatea Măru avea 1.009 locuitori. Printre activitățile specifice zonei se numără: prelucrarea marmurei, prelucrarea lemnului, activități în domeniul agroturistic și turismului rural, creșterea animalelor, cultivarea pământului, turism și agroturism. În apropierea satului se află următoarele obiective turistice: trasee și itinerarii turistice în ariile protejate Sit Natura 2000, vârfurile muntoase Țarcu, vârful Godeanu, vârful Gugu, vârful Căleanu, ruinele palatului împăratului Traian, Castrul roman de la Zăvoi, Peștera lui Zamolxe, Pietrele Scorile, salba de lacuri glaciare, Muntele Mic, mănăstirea de la Poiana Mărului, icoana făcătoare de minuni de la Măru, lacul de acumulare de la Poiana Mărului.

047. PEȘTIȘANI

Peștișani este o comună în județul Gorj, Oltenia, România, pe direcția drumului național Târgu Jiu-Baia de Aramă (județul Mehedinți) și este formată din satele Boroșteni, Brădiceni, Frâncești, Gureni, Hobița, Peștișani (reședința) și Seuca.

De vizitat sunt monumentele: Casa memorială Constantin Brâncuși (monument istoric), Hobița, Biserica Sfântul Nicolae din Brădiceni, Biserica de lemn din Frâncești-Boașca, Biserica de lemn din Gureni, Biserica de lemn din Hobița, Biserica de lemn din Peștișani, Peștera Cioarei din satul Boroșteni (așezare paleolitică), rezervația naturală Boroșteni de interes geologic. Personalitățile născute în această comună sunt: Constantin Brâncuși (1876 - 1957), sculptor de valoare mondială, membru al Academiei Române, Grigore Brâncuș (1929 - 2022), filolog, profesor la Universitatea din București și membru al Academiei Române.

În sat curge râul Bistrița și în munte sunt două baraje hidroenergetice.

În ultimii ani, comuna gorjeană i-a încântat pe vizitatori cu o serie de evenimente culturale.

048. ORĂȘTIE

Orăștie este unul din cele mai vechi orașe din țară, fiind amplasat pe o vatră de străveche locuire dacică. Prima atestare documentară datează din 1224, într-o diplomă a regelui maghiar Andrei al II-lea, Orăștie fiind cel mai vestic punct al Pământului Crăiesc, zona de colonizare a sașilor în Transilvania. Distrusă în marea invazie tătară din 1241, apoi devastată de turci în 1420, localitatea primește statutul de oraș (*civitas*) în 1433. Se dezvoltă ca centru meșteșugăresc, apoi, începând cu secolul al XIX-lea, ca centru industrial. În perimetrul Orăștiei au fost descoperite urme ale culturii neolitice Vinča-Turdaș și ale unei civilizații romane înfloritoare.

049. CĂINENI

Căineni este o comună în județul Vâlcea, formată din satele : Căinenii Mici, care este și centrul administrativ al comunei, Căinenii Mari, Greblești, Robești, Priloge și Râu Vadului. Se află la 703 m altitudine, pe Valea Oltului, la 59 km de reședința județului, municipiul Râmnicu Vâlcea și 42 km de municipiul Sibiu. Comuna se află la limita regiunilor istorice Oltenia, Muntenia și Transilvania.

În satul *Câinenii Mici* se află două biserici-monument, Sf. Nicolae (1733) și Sfinții Voievozi (1807), acestea fiind singurele biserici din Muntenia construite și pictate după modelul celor moldovenești.

Comuna Câineni a fost martora primei desființări a graniței dintre Țara Românească și Transilvania, prin ea trecând în 1599 cetele de 6000 de luptători ale Mehedinților și Buzeștilor care se întâlnesc la Tâlmăciu cu grosul oștii lui Mihai Viteazul și, împreună, obțin victoria de la Șelimbăr împotriva lui Andrei Bathori.

Din vechime și până prin anii 1960 - 1970, în satele comunei Câineni existau meșteri care se ocupau cu prelucrarea lemnului, ocupația fiind strâns legată de exploatarea pădurilor. Pe lângă lemn, un alt material de construcții exploatat intens în comuna Câineni, a fost piatra.

050. CÂRȚIȘOARA

Cârțișoara este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Sibiu. Localitatea este situată în vecinătatea Munților Făgăraș, pe malul râului Cârțișoara, la sud de șoseaua națională Sibiu-Brașov. Satul se află pe itinerariul șoselei care traversează Munții Făgăraș. A fost populat din Evul Mediu Timpuriu și până în prezent predominant de români. Localitatea este atestată documentar de peste opt secole, din anul 1223, când se numea „Cârța Română”. *Cârțișoara este o vatră veche de locuire românească, într-o regiune a Transilvaniei în care au conviețuit mai multe etnii și confesiuni. Primele izvoare scrise, din secolul al XIII-lea, amintesc Cârțișoara în cadrul teritoriului donat mănăstirii cisterciene din Carta, un teritoriu vast ce se întindea până sus în munte. După decăderea mănăstirii și desființarea sa în secolul al XV-lea, satul Cârțișoara se dezvoltă cu mai multă autonomie și gospodărire proprie românească, așa cum atestă și documente ale domnitorilor români de peste munți (hrisovul lui Radu cel Frumos de la 1473). Din Cârțișoara a plecat spre Roma, pe jos, Badea Cârțan. Muzeul care-i poartă numele este în centrul satului Cârța, lângă biserică – locul cel mai important pentru comunitate.*

051. AREFU

Arefu este satul de reședință al comunei cu același nume. Acesta se află în marginea nord-vestică a județului, în Muscelele Argeșului, la poalele Munților Frunții, la limita cu județul Sibiu, pe cursul superior al Argeșului, acolo unde acesta formează lacul de acumulare Vidraru. Satul Arefu se află în bazinul pâraului Arefu, care se varsă în Argeș la Căpățânenii Pământeni.

În comuna Arefu se găsește ansamblul cetății Poenari, monument istoric de arhitectură de interes național, datând din secolele al XIV-lea–al XV-lea, alcătuit din cetatea propriu-zisă, un donjon, amenajări defensive pe monticol și o anexă. Un alt obiectiv clasificat la nivel național este o cruce de piatră din secolul al XVII-lea aflată în curtea bisericii din Căpățânenii-Ungureni.

052. RUCĂR

Rucăr este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Argeș. Comuna Rucăr se află în nord-estul județului Argeș, la limita cu județul Brașov, în Munții Făgăraș, pe cursul superior al Dâmboviței și al afluentului acesteia, Râușorul. Este străbătută de șoseaua națională DN73, care leagă Piteștiul de Brașov.

Satul Rucăr se încadrează între cele mai vechi așezări din spațiul argeșean, atestate prin mai multe documente. El este menționat pentru prima oară într-un act emis în anul 1418 de Mihai Voievod.

Arhitectura satului Rucăr este caracteristică zonei Muscel. În acest sens, de mare valoare este consemnarea diplomatului englez Edmund Chishull, din anul 1702, care spunea: „Acest sat este mare, alcătuit din case făcute după felul românesc, adică din trunchiuri de copaci așezați unii peste alții și cu un coperiș înalt și povârnit din șindrilă și fără coșuri sau burlane pe dinăuntru pentru a scoate fumul, ci deschise doar în mai multe locuri ale coperișului pentru a înlocui această lipsă”. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, se generalizează stilul de casă cu două niveluri: pivniță la parter și camere locuibile la etaj.

053. ARINI

Arini este localitate componentă a comunei Măieruș, județul Brașov, fiind singura localitate din județul Brașov situată în partea de est a Oltului. În satul Arini există un stejar multiseclar din specia *Quercus robur*, cu vârsta de 350 de ani, diametrul de 2,07 metri și înălțimea de 23 de metri.

În împrejurimi, principala instituție culturală este biblioteca comunală din Măieruș care deține 8500 de volume. În Măieruș există monumente dedicate eroilor care au luptat pentru apărarea localității, printre care Monumentul Eroilor Sași, ridicat în 1927, Monumentul Eroilor Români, ridicat în 1936 și Monumentul eroilor români din satul Arini, ridicat în anul 2000.

Evenimentele culturale locale: Sărbătoarea armindenilor, Sărbătoarea de Florii, Sărbătoarea de Rusalii – și Ceata feciorilor – în cadrul sărbătorilor de iarnă.

054. MĂNECIU-PĂMÂNTENI

Măneciu-Pământeni este un sat în comuna Măneciu din județul Prahova, fiind situat la poalele sudice ale munților Ciucaș, pe valea râului Teleajen. Dintre satele comunei este cel mai vechi, fiind înființat în 1632 de postelnicul Mănică.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, pe teritoriul actual al comunei existau două localități diferite, aparținătoare de plaiul Teleajen al județului Prahova: Măneciu-Ungureni și Măneciu-Pământeni. Comuna Măneciu-Ungureni cuprindea satele Gheaba, Făcăeni, Valea Largă, Chiciureni, Plăiețu și Teleajen (vechea denumire a satului Cheia), toate înființate de mocani transilvăneni din zona Săcele, refugiați peste graniță. Comuna avea 2022 de locuitori, o școală cu 51 de elevi (din care 5 fete), 36 de mori și pive pe râul Teleajen și pe diverși afluenți ai săi, precum și două biserici ortodoxe – una în Gheaba (fondată în 1889) și una de lemn în Valea Largă (înființată în 1829). Comuna Măneciu-Pământeni era mai veche, fiind înființată în 1632 de postelnicul Mănică. Ea avea la sfârșitul secolului al XIX-lea 1777 de locuitori, o școală, două mori, două pive, un fierăstrău și o biserică ortodoxă.

În împrejurimi se află două monumente istorice de interes național: mănăstirea Cheia (1782) – ansamblu cuprinzând biserica „Sfânta Treime” construită în perioada 1835–1839), paraclisul „Adormirea Maicii Domnului”, stăreția, chiliile, trapeza și turnul-clopotniță) – și mănăstirea Suzana (1740), ansamblu format din biserica „Sfântul Nicolae”, paraclisul „Acoperământul Maicii Domnului”, chiliile din incintă și din afara incintei (sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea).

055. COVASNA

S-a anchetat fostul sat Voinești, înglobat azi în orașul Covasna din județul Covasna, format din localitățile componente Chiuruș și Covasna (reședința). Orașul Covasna este situat la marginea sud-estică a părții inferioare a Carpaților de curbură, la o altitudine de 580 m, pe drumul național Feldioara – Vâlcele – Sfântu Gheorghe – Covasna.

Datorită faptului că este situată într-o zonă cu activitate vulcanică (în trecut), localitatea este renumită pentru apele minerale și mofetele (emanații gazoase post-vulcanice, predominant dioxid de carbon). Este cea mai renumită stațiune balneo-climaterică din țară pentru tratarea afecțiunilor cardio-vasculare.

056. BECIU

Beciu este un sat în comuna Vârteșcoiu din județul Vrancea. Comuna se află la o distanță de 10km de mănăstirile Cotești, Dălhăuți și Mera și se învecinează la nord și nord-est cu orașul Odobești, în vest și nord-vest cu comuna Broșteni, spre vest cu comuna Mera, la sud cu comuna Cârligele, iar la sud-est cu comuna Câmpineanca.

057. IONĂȘEȘTI

Ionășești este un sat în comuna Nicorești din județul Galați. Se află în marginea nord-vestică a județului, la limita cu județul Vrancea, pe malul stâng al Siretului.

Activitățile economice specifice zonei sunt agricultura și creșterea animalelor.

058. VIZIRU

Viziru este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Brăila. Este traversat de șoseaua națională care leagă Brăila de Slobozia. Se află la 37 km sud de municipiul Brăila și 15 km vest de Dunăre.

Singurul obiectiv din Viziru inclus în lista monumentelor istorice din județul Brăila este obeliscul ridicat în 1940 în memoria victimelor Primului Război Mondial.

059. BRANIȘTEA

Braniștea este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Galați. Se află în Câmpia Covurlui, lângă Siret, la o altitudine de 11 m deasupra nivelului mării.

Este așezată în Lunca Siretului, la 18 km spre nord de orașul Galați și la 3 km spre sud de râul Siret.

060. NICULIȚEL

Niculițel este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Tulcea. Este situat în partea de nord-vest a județului Tulcea, într-o zonă depresionară larg deschisă spre nord, la poalele dealurilor Niculițelului.

Izvoarele istorice atestă că la începutul sec. IX î.Hr., pe teritoriul actual al comunei și al regiunii în care se afla, locuia o populație getică. Astfel a apărut aici în jurul anului 341 î.Hr. o formațiune politică destul de puternică condusă de un basileu pe nume Moskon (datarea s-a realizat pe baza monedelor emise de Moskon și descoperite în regiune). Este cunoscută atât pentru vinurile de calitate obținute din podgoriile ce o împrejmuesc, cât și pentru numeroasele vestigii care fac obiectul de studiu al arheologilor. Zona reprezintă un vechi teritoriu de întrepătrundere a drumurilor comercianților care veneau în special din Orient pentru a face schimb de mărfuri cu negustorii nord-dunăreni. Multiple descoperiri arheologice și-au găsit ecoul în literatura de specialitate

Bazilica de la Niculițel este unul dintre cele mai importante monumente paleocreștine din Europa. Descoperită în anul 1971, cripta martirică de secol IV este pusă în valoare, într-o clădire modernă, cu o pasarelă din sticlă și vitralii care îi înfățișează pe cei patru martiri înhumați la Niculițel. În partea de sus a criptei, într-o încăpere mai mare, au fost înhumați alte patru persoane, care se știe că au fost martirizate în anii 303-324, la Cetatea romană Noviodunum, care se află la 15 km distanță de Niculițel. În încăperea de sus, unde a fost găsită racla cu rămășițele celor patru, pe peretele din dreapta este încrustată în tencuială o inscripție care menționează numele lor, Zotikos, Attalos, Kamasi(o)s și Phillippos și data de 4 iunie. Pe peretele opus, o altă inscripție încrustată menționează că sunt „Martiri întru Hristos”, a declarat arheologul care a descoperit cripta, dr. Victor Henrich Baumann. În toată Dobrogea sunt descoperite și cercetate peste 40 de astfel de bazilici creștine, dar nu sunt toate protejate precum cea de la Niculițel.

Important e și faptul că Niculițelul s-a numit până acum circa 180 ani, Mănăstirea, iar în apropiere de dealul „Cetățuia” o depresiune poartă și astăzi numele „Valea Episcopiei”.

Activitățile economice și specifice zonei sunt: viticultură și vinificație, silvicultură și exploatarea lemnului, pescuit și exploatarea produselor de carieră (diabaz).

061. CRIȘAN

Crișan este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Tulcea. Se află în Delta Dunării, pe malul drept al brațului Sulina.

Satul Crișan s-a dezvoltat pe o veche așezare de pescari, pe un grind fluvial peste care s-a depus materialul excavat din brațul Sulina în timpul construirii canalului de către Comisia Europeană a Dunării. Crișan este localitatea din Delta Dunării cu cea mai mare pondere din populație ocupată în activități de pescuit și piscicultură.

062. BERZASCA

Berzasca este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Caraș-Severin. Se află la aproximativ 50 de kilometri de Orșova. Accesul se poate face pe drumul național, care leagă Orșova de Drobeta-Turnu Severin.

Atracțiile turistice: Biserica ortodoxă din satul Berzasca, construită în anul 1772, Peștera "Zamonița", Cetatea dacică de pe lunca Liubcovei, Clisura Dunării.

063. CIREȘU

Cireșu este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Mehedinți, fiind format din satele Bunoaica, Cireșu (reședința), Jupânești și Negrușa. Este situat în partea de nord-vest a județului Mehedinți. Zona prezintă un relief predominant deluros cu formațiuni carstice, cu poieni și lunci străbătute de râurile Bahna și Topolnița.

Principalele atracții turistice ale zonei cuprind Complexul carstic „Topolnița – Epuran” (Peștera Topolnița, Peștera Epuran), cuptoarele dacice de prelucrare a fierului și formațiunea naturală cunoscută sub numele de „Cocoșul de Munte”.

În Cireșu se face cea mai aromată țuică de cireșe, cu o tradiție veche de secole.

064. VLADIMIR

Vladimir este un sat în comuna cu același nume din județul Gorj, fiind alcătuit din satele Andreești (reședința), Frasin, Valea Deșului și Vladimir. Satul este situat în partea de sud-est a județului Gorj, în zona subcarpatică olteană, pe malul stâng al Gilortului. Se învecinează la nord cu comuna Jupânești, la sud cu comuna Aninoasa, la est cu comunele Licurici și Hurezani, iar la vest cu comunele Săulești și Bărbătești.

Obiectivele turistice din această localitate sunt Casa memorială „Tudor Vladimirescu”, Biserica de zid cu hramul Cuvioasei Paraschiva, Casa Gârbea, biserica de lemn cu hramul „Sfântul Nicolae” din Lunca, biserica de zid „Sfântul Nicolae” din Frasin, biserica de zid „Sfinții Împărați” din Frasin.

065. IANCU JIANU

Iancu Jianu este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Olt, format din satele Dobriceni, Iancu Jianu (reședința) și Preotești. Este așezat în partea de nord – vest a județului Olt (pe malul drept al Oltețului), unde aceasta se învecinează cu județele Vâlcea și Dolj. În localitate se află biserica "Cuvioasa Paraschiva", atestată din anul 1529. Această biserică, prin vechimea sa, are o istorie legată de familia Buzeștilor și de Mihai Viteazul.

066. PĂDUROIU DIN DEAL

Păduroi din Deal este un sat în comuna Poiana Lacului din județul Argeș. Se află în vestul județului, într-o zonă deluroasă, pe malul râului Cotmeana. Localitatea este străbătută de șoseaua națională care leagă Piteștiul de Drăgășani.

067. MOVILENI

Movileni este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Olt.

Trei obiective din comuna Movileni sunt incluse în lista monumentelor istorice din județ ca monumente de interes local. Două dintre ele sunt situri arheologice: movilele din Halstattul târziu pe culmea dealului de la nord-nord-vest de biserica din Movileni, situl de „la Grădină”, aflat pe un grind de la 500 m est de satul Larga-Jijia, sit ce cuprinde urme de așezări din neoliticul târziu (cultura ceramicii liniare), eneolitic (cultura precucuteni, faza II) și perioada Hallstatt și biserica de lemn „Sfântul Nicolae” (1861) din satul Larga-Jijia.

068. GHIMPAȚI

Ghimpați este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Giurgiu. Se află în vestul județului, pe malurile Câlniștei

și Glavaciocului, la confluența celor două râuri. Localitatea este străbătută de șoseaua națională, care leagă orașul București de Alexandria.

Două obiective din comuna Ghimpați sunt incluse în lista monumentelor istorice din județul Giurgiu ca monumente de interes local: așezarea neolitică aparținând culturii Boian, aflată la 300 m est de Ghimpați, și situl de la vest de satul Naipu, de pe malul Câlniștei, sit ce cuprinde așezări din neolitic.

Activitățile specifice zonei sunt agricultura, silvicultura și piscicultura.

069. BALTA DOAMNEI

Balta Doamnei este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Prahova. Se află în extremitatea sudică a județului, la limita cu județul Ilfov, pe malul stâng al râului Ialomița.

Denumirea localității provine de la doamna lui Matei Basarab, Elina, soția lui care avea aici bălți și heleșteie cu pește. În anul 1889 comuna Balta Doamnei este oferită regelui Carol I, fiind unul dintre cele 12 domenii ale Coroanei. Ocupația de bază a locuitorilor este cultivarea legumelor în solarii. În satul Balta Doamnei se află biserica de lemn „Sfinții Trei Ierarhi” (secolele al XVII-lea–al XVIII-lea), monument istoric de arhitectură de interes național.

070. TĂMĂDĂU MARE

Tămădău Mare (fost Tămădău de Sus) este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Călărași. Se află în nord-vestul județului, pe malurile Mostiștei. Comuna este traversată de șoseaua națională care leagă orașul Călărași de București.

Unul dintre obiectivele turistice este clasificat ca monument de arhitectură: biserica „Sfinții 40 de Mucenici”, datând din 1810, aflată în nordul satului Tămădău Mic. Un alt monument este crucea de piatră datând din 1728 și aflată lângă biserica din Dârvari.

071. AMARA

Satul aparține de orașul Amara din județul Ialomița. Este partea cu stațiunea balneoclimaterică a orașului. Se află în partea centrală a Câmpiei Bărăganului, la 7 km nord-vest de municipiul Slobozia.

072. OSTROV

Ostrov este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Constanța. Se află în partea de sud-vest a județului, în Lunca Dunării, pe malul drept al Dunării. În perioada interbelică, Ostrov a avut statutul de oraș, aparținând de județul Durostor.

Este încadrat în unitatea fizico-geografică a podișului Dobrogei de sud, fragmentat de văi scurte, adânci și terminate prin limanuri la vărsarea în Dunăre. Activitățile specifice zonei sunt agricultura, creșterea animalelor și pescuitul.

073. DUNĂRENI

Dunăreni (în trecut *Mârleanu*) este un sat în comuna Aliman din județul Constanța. Se află în partea de sud-vest a județului. Satul Dunăreni din comuna Aliman, este așezat la 1,5 km sud de Dunăre și se întinde de-a lungul limanului fluvial Mârleanu, urmărindu-i marginea sinuoasă la est pe o distanță de 2,7 km, la o depărtare medie de acesta de 200 m.

Oamenii locului se ocupă cu agricultura și creșterea animalelor (ovine și caprine), dar nici piscicultura și viticultura nu sunt ignorate. Lacurile Dunăreni și Vederosa, ca și pădurile de foioase cu potențial de vânătoare constituie puncte de atracție turistică.

074. LIMANU

Limanu este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Constanța. Se află în partea de sud a județului. În apropierea satului se află peștera Limanu și lacul Mangalia.

Localitatea a fost întemeiată anul 1863 de coloniști turci și tătari, făcând parte, la vremea respectivă, din Imperiul Otoman. A XVIII

intrat în componența României în anul 1878. Este situată în extremitatea sud-estică a județului Constanța învecinându-se la sud cu Bulgaria, la vest cu comuna Albești, la nord cu comuna Pecineaga și cu orașul Mangalia, iar la est cu Marea Neagră.

075. DESA

Desa este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Dolj, situată în partea de sud a județului, în Lunca Dunării. Denumirea satului provine de la un nume de persoană de origine sârbă. Activitățile specifice zonei sunt agricultura (se cultivă porumb, ovăz, cartofi), pomicultura (livezi de pruni și meri), creșterea vitelor, producerea cărămizii în mod tradițional prin ardere și prelucrarea fructelor prin distilare sau uscare.

076. ORLEA

Situat pe malul fluviului Dunărea, pe șoseaua națională Corabia-Bechet, Orlea este satul de reședință al comunei cu același nume din județul Olt. Se află pe locul unei vechi așezări romane. În urma săpăturilor făcute de arheologi, dar și de locuitorii satului, precum și în urma revărsărilor din baltă, au ieșit la iveală obiecte ca: statui, monede, săgeți scitice, fibule de diferite forme, cărămizi și vase cu inscripții în limba latină. Activitățile economice specifice zone sunt agricultura și zootehnia.

077. MALU

Malu este o comună în județul Giurgiu, formată din satul de reședință cu același nume. Comuna se află în sud-vestul județului, pe malul stâng al Dunării, la granița cu regiunea Ruse din Bulgaria. Este străbătută de șoseaua națională care leagă orașul Giurgiu de Zimnicea. Singurul obiectiv din comuna Malu inclus în lista monumentelor istorice din județul Giurgiu, clasificat ca monument de arhitectură, este biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” (1844). Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura.

78. JDIOARA

Este o localitate din județul Timiș cu aproximativ 800 de locuitori. Face parte din comuna Criciova, spre prelungirea sud-vestică a munților Poiana Ruscă, la o altitudine de 288 m. Se află la limita dintre județele Timiș și Caraș-Severin, la circa 18 km distanță de municipiul Lugoj și la 80 km de municipiul Timișoara. Prin sat trec râul Timiș și pârâul Nădrag.

Mărturii despre existența localității datează din anii 200-105 a. H., ele continuând în perioada stăpânirii romane. Prima atestare documentară a localității sub numele de Zsidovar este din 1215. În secolele X-XI, așezarea era, probabil, inclusă în voievodatul lui Glad. Cetatea Jdioara a fost ridicată de către regii maghiari în 1320, fiind folosită ca cetate de apărare. Ulterior, cetatea și-a pierdut treptat din importanță. Este distrusă definitiv odată cu tratatul de pace de la 1699, prin care s-a hotărât demolarea cetăților din Banat, Jdioara fiind dinamitată înainte de anul 1701. În prezent, ruinele cetății fac parte din patrimoniul istoric național.

În sat există o biserică ortodoxă, o biserică ortodoxă pe stil vechi și una baptistă.

În anul 2020 în localitate a fost descoperit un sit dacic.

79. VAD

Vad este un sat în comuna Copalnic-Mănăștur din județul Maramureș. Localitatea se bucură de un peisaj minunat, munți înalți, dealuri înverzite, râu, păduri, pășuni, defileuri, toate alcătuind una din cele mai frumoase zone ale Maramureșului.

Este atestat documentar din anul 1424, când apare sub denumirea de Revkapolnok și Revtapoly. În 1602, principele Sigismund Bathory a donat localitatea lui Cserenyi Farkas, iar în 1898, proprietarul satului Vad era Farkas Ioan care a cumpărat proprietatea de la fisc.

Satul este situat la un km de centrul comunei Copalnic-Mănăștur și la mai puțin de 23 km de principalele patru orașe – municipiul Baia Mare, orașele Baia Sprie, Cavnic și Târgu Lăpuș – și la 35 km de Aeroportul Internațional Maramureș.

80. FEREȘTI

Este un sat mic, cu o populație care abia trece de 450 de locuitori, fiind situat, în principal, de-a lungul râului Cosău, nu departe de locul unde acesta se varsă în râul Mara. Face parte din comuna Giulești, alături de alte trei sate componente ale acesteia: Giulești, Berbești și Mânăstirea, care, împreună, au peste 3000 de locuitori. Este atestat, ca majoritatea localităților maramureșene, în secolul al XV-lea, fiind amintit pentru prima oară, în documente istorice, în anul 1402 ca *Feyrfalva*.

La originea oiconimului *Ferești* stă numele cneazului *Albu*, atestat în documentele maghiare ca *Feyer / Feher*, care se pare că a stăpânit întreaga vale a Cosăului. Prin urmare, numele satului înseamnă *Satul lui Albu*.

Din punct de vedere confesional, în anul 2001 locuitorii satului Ferești erau: 453 ortodocși, 4 greco-catolici, 23 penticostali, iar 20 agreează alte religii.

Ocupația principală a locuitorilor este agricultura, dar mulți tineri sunt angajați la diferite firme și instituții din zona Sighetului.

81. DANEȘ

Este o localitate din județul Mureș, situată pe drumul național Sighișoara-Mediaș, la 17 km de Sighișoara. Este atestat de la jumătatea secolului al XIV-lea. Populația este majoritar românească (aproximativ 1500 locuitori), cu minorități de romi, germani și maghiari. Prin sat trece râul Târnavă Mare. În sat se află biserica ortodoxă Sfântul Nicolae, monument istoric și biserica fortificată evanghelică, aflată de asemenea pe lista monumentelor istorice din România, construită la începutul secolului al XVI-lea.

82. POIANA SIBIULUI

Se află în partea de vest a județului Sibiu, în partea de nord-est a munților Cindrel, în regiunea Mărginimea Sibiului, la 50 km spre vest de municipiul Sibiu, la altitudinea de 850 – 950 metri. Pe hotarul sudic curge Pârâul Negru lung de 26 km, care se varsă în Cibin; relief montan cu faună și floră specifică. Ocupația specifică a locuitorilor este creșterea ovinelor și a bovinelor, dar se practică și agricultura și, de asemenea, agroturismul.

83. SUCEVIȚA

Satul Sucevița, din județul Suceava, este o seculară așezare românească situată la poalele Obcinei Mari, la limita vestică a Depresiunii Rădăuți, Aici se află Mânăstirea Sucevița, ctitorie a Movileștilor din secolul al XVII-lea, aflată din 2010 pe lista de patrimoniu a UNESCO. Este un loc foarte vizitat de turiști și dezvoltat ca atare. Sucevița este un sat de munte, răsfirat, așezat de-a lungul drumului național care leagă municipiile Rădăuți de Câmpulung Moldovenesc, la 60 km de Suceava. E străbătut de pârâul Sucevița și se bucură de o natură bogată.

84. NISTOREȘTI

Comuna se află în zona montană din extremitatea vestică a județului Focșani, la limita cu județul Covasna, pe valea râului Năruja, la 60 km de orașul Focșani. În prezent numără în jur de 1800 de locuitori.

În comuna Nistorești se află schitul Valea Neagră, monument istoric din secolul al XVIII-lea, considerat un simbol spiritual pentru satele din zonă. În localitate mai sunt două biserici datând din aceeași perioadă.

Natura este generoasă, în localitate se află câteva trasee turistice și rezervații naturale.

85. ZIMNICEA

Orașul Zimnicea, din județul Teleorman, este localitatea cea mai sudică de pe teritoriul țării, fiind așezată la 3 km de Dunăre, la 42 de km de reședința județului, Alexandria, la 130 de km de București și 180 de km de Craiova. Are o populație de 14.000 de locuitori.

Izvoarele istorice atestă faptul că, în secolul al XIV-lea, aici exista un sat românesc, pe locul unei foste așezări geto-dacice, cea

mai veche cunoscută până acum din Muntenia, al cărui nume nu se cunoaște și ale cărei începuturi s-ar plasa în secolul IV î.Hr.

Fiind port la Dunăre, Zimnicea a fost punct de trecere și totodată de tranzacții comerciale din vechi timpuri, dezvoltându-se ca oraș-târg aflat de-a lungul rutelor comerciale care legau Balcanii de Europa Centrală, dar și loc de trecere pentru armatele care au purtat războaie în diferite momente istorice.

În zonă se cultivă viță-de-vie și se practică, de asemenea, pescuitul și vânătoarea.

86. DOR MĂRUNT

Este o localitate din județul Călărași, la cca 80 de km est de București, pe linia ferată București – Fetești. Satul, situat în vasta câmpie din estul Munteniei, nu este străbătut de nicio apă curgătoare. Potrivit tradiției locale, așezarea ar fi fost întemeiată de câteva familii venite din părțile Buzăului pe locul unde era un han ținut de un mocan ardelean, pe nume Doru, scund de statură.

87. COCHIRLENI

Satul Cochirleni din județul Constanța se găsește pe malul Dunării în partea de sud-vest a Dobrogei, la 9 km sud de orașul Cernavodă. Dunărea trece pe la marginea de vest a satului. Satul este vechi de câteva secole. Vatra satului fusese inițial într-un loc unde erau numai bordeie; actuala vatră a satului s-a făcut după ciuma de la 1848. În vatra satului s-au descoperit monede romane, venețiene, otomane, ceramică eneolitică, urmele a două castre romane, mobile considerate morminte.

La recensământul din 2011, satul avea o populație de 1200 locuitori. În localitate se practică agricultura, creșterea animalelor și pescuitul.

88. SEGARCEA

Orașul Segarcea se află în zona de câmpie a județului Dolj, la vest de Jiu, la 28 km sud-vest de Craiova și la 80 km de Calafat. Localitatea a devenit oraș în anul 1968. Conform recensământului din 2021, populația orașului Segarcea se ridică la 7.356 de locuitori, în creștere față de recensământul anterior. Majoritatea locuitorilor sunt români cu o minoritate de romi.

În localitate nu curge nicio apă, cel mai apropiat râu fiind Desnățui, afluent al Dunării, aflat la 10 km.

În localitate, pe lângă agricultură, se practică pe scară largă viticultura. Segarcea este renumită prin podgoriile sale care produc felurite soiuri de vin. Aici se află și Domeniile Coroanei României.

Pe teritoriul localității Segarcea s-au descoperit diferite obiecte datând din timpul împăratului Hadrianus Augustus, ceea ce înseamnă că Segarcea a fost o veche așezare geto-dacică și o mare necropolă romană.

În Segarcea se află două monumente istorice: Mânăstirea Segarcea (sec. XVI – XIX) și Biserica „Adormirea Maicii Domnului” (sec. XVII).

89. PLĂIUȚ

În localitatea Plăiuț, sat în Ucraina, la 30 de km de orașul Slatina, se vorbește foarte bine limba română, dar și limba oficială, ucraineana, de către tânăra generație, dar și de către ceilalți români, care au învățat această limbă. Școala are 127 de elevi și 22 cadre didactice. Locuitorii sunt constructori. Câțiva conduc afaceri în Cehia sau Rusia.

Legenda satului, povestită de prof. Nuțu Dan, directorul școlii românești, spune că prin secolul al XV-lea, șapte frați români din Apșa de Mijloc au primit moștenire un teritoriu întins pe șapte văi. Doi dintre ei și-au luat neveste din localitatea Iapa, azi cartier al Sighetului, situată la o zi lumină de mers cu calul.

Toți cei 800 de locuitori din Plăiuț sunt români.

Satul Plăiuț este situat pe malul a trei afluenți ai râului Apșița sub valea Apițka.

Primii locuitori ai satului au fost băștinași din satul Seredne Vodiane (numele românesc: Apșa de Mijloc), care au avut loturile de pământ aici, iar cu timpul s-au mutat în satul Plăiuț pentru reședință

permanentă, sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Localitatea a fost atestată documentar în 1898 sub forma Plajucz.

Pe teritoriul satului se află o școală generală cu clasele I-XI cu predare în limba română, un centru de asistență medicală (un dispensar), o bibliotecă, un club sătesc, magazine, o sală a Martorilor lui Iehova și o Biserică Ortodoxă cu hramul Sfântului Ilie.

În localitate funcționează un centru de recreere „Plăiuț”, cu izvoare de ape minerale având proprietăți terapeutice, pentru tratamentul afecțiunilor aparatului digestiv.

Conform recensământului din 2001 al Ucrainei, în sat erau 880 de locuitori.

Distribuția populației după limba maternă, conform recensământului din 2001: 79,02% –români; 20,63% – ucraineni; 0,34% – ruși.

Principala ocupație a locuitorilor este agricultura și creșterea animalelor în micile gospodării, antreprenoriatul, precum și emigrarea în afara granițelor țării pentru un loc de muncă.

90. SLATINA / SLATINOVO (Ucraina)

Localitatea Solotvino (Slatina) din regiunea Transcarpatia (Ucraina) a avut de-a lungul timpului, un rol important în istoria ținutului, în primul rând datorită uriașelor zăcăminte de sare de care dispune, prețuite în aur, mai ales în perioada medievală.

Vechea denumire a orașelului Slatina însemna „apă sărată”. Exploatarea zăcămintului prețios a început aici în secolul al II-lea, când Dacia a devenit provincie romană.

Prima atestare documentară referitoare la Slatina / Solotvino datează din anul 1360, din timpul regelui maghiar Ludovic cel Mare. Este vorba despre un document în care se menționează că voievodul maramureșean Dragoș din Bedeu deținea câteva localități, printre care era și Slatina.

Din luna iunie 1919 până în iunie 1920, Slatina a aparținut României, după care a intrat în posesia Cehoslovaciei până în 1938. În anul 1939, Slatina a trecut din nou în posesia Ungariei. În prezent, Slatina se află în Ucraina.

Orașelul are o componență multietnică, majoritatea locuitorilor fiind de etnie română, alături de care conviețuiesc cetățeni de origine maghiară, ucraineană, ruși, evrei, beloruși ș.a.

În localitate funcționează trei licee: liceul „Mihai Eminescu” cu predare în limba română și încă două licee cu predare în limba ucraineană, respectiv, maghiară.

Din punct de vedere confesional, locuitorii orașului se grupează în ortodocși, care sunt majoritari, greco-catolici, romano-catolici, bapțiști, martori ai lui Iehova, pentecostali, precum și alte confesiuni.

Ocupația principală a locuitorilor din Slatina este antreprenoriatul în domeniul turismului, iar mulți tineri sunt angajați la diferite firme și instituții din alte țări precum Cehia, România, Italia ș.a.

91. GHIULA / GYULA (Ungaria)

Jula (Gyula), din județul Bichiș (Békés), Ungaria, este o localitate situată la 6 km vest de granița cu România și la 20 km est de capitala județului, Békéscsaba. Localitatea a fost întemeiată între 1232 și 1313; în 1313 este menționată într-o diplomă a regelui Carol Robert de Anjou sub denumirea Julamonustra (Mănăstirea Jula). Comunitatea românească din Jula are o bogată activitate cultural-științifică dovedită prin existența unor ziare și reviste în limba română (Foaia Românească, Lumina, Izvorul). În 1993 s-a creat Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria, organizat în trei secții: istorie, etnografie și lingvistică-literatură.

92. BUKOVSKA (Serbia)

Face parte din comuna Kučevo, regiunea Braničevo, Serbia. În 2002 s-a înregistrat o populație de 500 de locuitori; în 2022 doar 300 erau români. Satul este răsfirat pe culmile dealurilor, aflat la aproximativ 65 de km de orașul Požarevac. Există o asociație a românilor care funcționează fără sprijinul autorităților. Din cauza

numărului redus, copiii nu beneficiază de învățământ în limba maternă.

93. SLATINA (Serbia)

Comuna Slatina (Serbia – regiunea Bor) se află în zona de confluență a graiului bănățean cu cel oltean, a populației muntenilor cu cea a unghurenilor. În anul 2002 populația era de 921 locuitori. Biserica din localitate, administrată de Biserica Ortodoxă Sârbă, are hramul Înălțarea Maicii Domnului, fiind construită de locuitorii mai multor sate din jur. În zonă s-au construit mai multe biserici de către preotul Boian Alexandrović. În prezent, alături de părintele Boian mai slujesc în limba română încă șapte preoți. Există câteva asociații ale românilor din această regiune, care, de peste 20 de ani, militează pentru găsirea unor soluții în privința populației românești / vlahe, cum ar fi exercitarea cultului religios și a învățământului în limba maternă, autoidentificarea ca români la recensământ, promovarea unor politici pentru prezervarea limbii române, a obiceiurilor și tradițiilor românești. Solicitățile localnicilor nu s-au bucurat însă de sprijin din partea autorităților.

94. SATU NOU / BANATSKO NOVO SELO (Serbia)

Banatsko Novo Selo (Satu Nou din Banat) este un sat situat în Banatul de Sud, Voievodina, Serbia, situat foarte aproape de orașul Pančevo. Atestat documentar la 1754, Novo Selo era locuit, înainte de primul război mondial, în proporție de aproximativ 70% de etnici români și 30% sârbi. Cele două conflagrații mondiale și războiul început în 1999 au schimbat proporția. Ortodocși fiind și unii și ceilalți, au folosit, în bună înțelegere, aceeași biserică până în 1877, când, ajutându-se unii pe alții, au mai construit o biserică pe lângă cea care fusese utilizată împreună începând cu anul 1805. În prezent, locuitorii sunt foarte preocupați de păstrarea și promovarea identității românești. Asociația de Femei din Banatski Novo Selo, de exemplu, este o comunitate dedicată misiunii de conservare și promovare a meșteșugurilor vechi, precum și cultivarea tradițiilor, organizând evenimente și târguri, promovând produsele locale. Are legături strânse cu alte organizații din România și organizează deseori excursii în România. O activitate susținută de păstrare a specificului etnic se desfășoară și la biserica românească din sat, unde slujbele se țin în limba română, de asemenea la muzeul organizat de localnici, unde se păstrează (deși în condiții improprie) numeroase materiale etnografice, obiecte, fotografii, unelte, costume populare și alte "amintiri" din trecutul comunității. Localnicii au legături strânse cu România. Mulți tineri vin să studieze sau să lucreze în România.

95. TOPOLOVEȚ / TOPOLOVEC (Serbia)

Este un sat aflat la distanța de 22 km de Vidin, având aproximativ 300 locuitori de origine română. Satul nu a avut biserică; în urmă cu zece ani s-a construit o bisericuță.

96. GĂMZOVA / GRĂMZOVO (Bulgaria)

Este un sat aflat la 15 km de Vidin, având o populație de 500 de locuitori. În casa soților Simeon și Olga Nicoff, cu ajutorul statului român, copiii învață în particular limba română. Biserica din localitate are hramul „Nașterea Maicii Domnului”. În anul 1907 Gustav Weigand consemna în Gâzova un număr de 1770 români, iar, la recensământul bulgar realizat în anul 1920 s-au înregistrat 2117 români și 89 bulgari.

97. GOMOTARȚI / GOMOTARTSI (Bulgaria)

Este un sat aflat pe malul drept al Dunării, la o distanță de 15 km de Vidin, Bulgaria. Populația satului este de 700 de locuitori. Hramul bisericii este la Rusalii. În anul 1907 Gustav Weigand consemna în Gomotarți un număr de 1400 români, iar la recensământul bulgar realizat în anul 1920 s-au înregistrat 1759 români și 22 bulgari.

98. OSTROV / OSTROV (Bulgaria)

Ostrov este un sat aflat pe malul drept al Dunării, în obștina Vrața, la 21 km est de orașul Oriahovo (Rahova), Bulgaria. În localitate se găsesc bulgari, români și romi. În anul 1900, Gustav Weigand indica un număr de 500 de români, dintr-un total de 1952 locuitori, ceea ce reprezenta un sfert din populație. La recensământul din anul 2011 existau 1480 locuitori, astăzi numărul locuitorilor fiind, probabil, mai mic. Românii mai în vârstă, trecuți de 50 de ani, vorbesc bine limba română, putând urmări emisiunile de radio și televiziune din România. Ocupațiile locuitorilor sunt agricultura, legumicultura, pomicultura și pescuitul.

99. CERCOVIȚA / ČERKOVICA (Bulgaria)

Cerkovița este un sat în comuna Nikopol, regiunea Plevna, Bulgaria. La recensământul din 2011, populația satului Cerkovița era de 466 locuitori. Din punct de vedere etnic, majoritatea locuitorilor (95,49%) erau bulgari, cu o minoritate de turci (1,71%). Pentru 1,93% din locuitori nu este cunoscută apartenența etnică.

100A. BAIA

Baia (fostă Hamangia) este o comună în județul Tulcea, Dobrogea, România, formată din satele Baia (reședința), Camena, Caugagia, Ceamurlia de Sus și Panduru. Se află pe cursul inferior al râului Ceamurlia, aproape de vărsarea acestuia în lacul Golovița.

Activitatea economică de bază a comunei este agricultura, susținută de creșterea animalelor.

Comerțul, mica industrie și prestările de servicii (fabrică de ulei, morărit, brutărie, atelier reparații auto, stație îmbuteliere butelii, ateliere de vulcanizare) sunt alte activități ale locuitorilor din comună.

101A. SINOE

Sinoe este un sat în comuna Mihai Viteazu din județul Constanța. În trecut satul a fost locuit de bulgari, care l-au părăsit în urma schimbului de populație dintre România și Bulgaria din 1940, când au venit, în locul lor, aromâni din Cadrilater.

102 A. POIANA

Poiana (în trecut Cocoșu, în turcă Horozlar) este un sat ce aparține orașului Ovidiu din județul Constanța. Satul Poiana este situat la 6 km spre sud-vest de orașul Ovidiu. Așezarea se presupune că ar data din sec. XVII-lea, când se numea Horaslar, iar primii săi locuitori au fost frații Orzali. În anul 1929, pe baza decretului 799, a fost redenumit din *Horaslar* în Cocoșu. Din 1964 se numește Poiana, deoarece este așezat într-o poiană.

Primul preot a fost un cleric care aparținea de biserica din Ovidiu, ulterior fiind hirotonit, pentru Parohia Poiana, preotul Pacea, de sorginte aromână.

103 A. COGEALAC

Cogealac (în trecut Domnești, în turcă Kocalak) este o comună în județul Constanța, formată din satele Cogealac (reședința), Gura Dobrogei, Râmnicu de Jos, Râmnicu de Sus și Tariverde.

Pe teritoriul comunei a fost descoperită o așezare rurală din secolul II î.Ch., care probabil făcea parte din zona rurală a cetății Histria.

Cogealac se află în partea de nord-est a județului, în Podișul Casimcei. Este la o distanță de 45 km de Constanța. A fost cunoscută, între 1890 - 1905 sub numele turcesc *Hogeanlik* (Poșta Mare), fiind popasul pentru schimbarea cailor poștalioanelor ce străbăteau Dobrogea. În perioada 1873-1883 localitatea a fost populată cu coloniști de origine germană, aduși din Basarabia, care au părăsit localitatea în 1940. La recensământul din 2002 Cogealac avea o populație de 3316 locuitori. În prezent localitatea este populată în majoritate de aromâni, stabiliți aici în 1940, la schimbul de populație dintre România și Bulgaria.

Aici se afla cel mai mare parc eolian terestru din Europa.

104 A. VELINGRAD (Bulgaria)

Velingradul este un oraș din regiunea Pazargik care avea 22.602 locuitori la recensământul din anul 2011. Este un oraș turistic, situat la 745 m altitudine, dezvoltat de-a lungul râului Bistrița, în valea Cepino. S-a constituit în anul 1948 prin unirea a patru sate, unul de bulgari (Draginovo) și trei de aromâni: Lajeani (Ladjane), Cepino (Cepino) și Camenița (Kamenitsa).

Orașul este renumit prin centrele sale SPA și de balneologie, având aproximativ 70 de izvoare de apă minerală, cu mari proprietăți în tratarea unor afecțiuni renale, ale stomacului, ale aparatului respirator, reumatism ș.a. Apele termale sunt, de asemenea, puse în valoare în centrele speciale de tratament. Parcul Kleptusa, unde s-a format cel mai mare izvor carstic din Bulgaria, oferă turiștilor un loc minunat pentru petrecerea timpului. În Velingrad mai sunt câteva familii de aromâni. Multe familii de aromâni din această regiune, din localități ca Velingrad (Cepino, Lajeani, Camenița), Dorcova, Rachitova, Costandova, Batac, Bachița, dar și din așezările de călive din jurul acestor localități, s-au stabilit în Cadrilater, considerându-se de origine etnică română.

105 A. CORCEA / KORÇË (Albania)

Orașul Corcea (alb. Korçë, arom. Curceauă) este unul dintre cele mai însemnate orașe ale Albaniei și cel mai „occidental” dintre ele (după mărturisirea localnicilor). Corcea a fost, în trecut, un important centru de cultură românească. Au existat aici școli cu predare în limba română literară și a funcționat o impunătoare biserică, reconstruită recent cu sprijinul statului român. Aromânii din Corcea, unde există și un cartier al lor, provin din satele din împrejurimi: Pleasa, Stropani, Dișnița, Drenova etc. și, de asemenea, din faimoasa Moscopole, aflată în munte, la 20 km. Ei sunt fărșeroți ca, de altfel, marea majoritate a populației aromânești din Albania, cu excepția locuitorilor din Lunca, Nicea și Greava (din apropierea orașului Pogradetj), care vorbesc un grai diferit (graiul grabovean).

106 A. MOSCOPELE / VOSKOPOJË (Albania)

Citadela de odinioară a aromânilor, Moscopole (ar. Muscópuli, alb. Voskopojë), aflată la o altitudine de 1250 m, este, în prezent, o localitate în plină refacere, cu numeroase case (și vile), construite recent de aromâni veniți din împrejurimi ca și din alte părți ale Albaniei. Măreția de altădată se întrevinde în cele câteva biserici care au supraviețuit distrugerii orașului de către musulmani în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Aromânii care alcătuiau populația orașului Moscopole în perioada lui de înflorire proveneau din toate părțile Albaniei, fiind, cei mai mulți, fărșeroți, dar și graboveni (zona Șipsca – Nicea – Lunca – Greava). Din sursele existente, inclusiv o gravură din 1742, rezultă că orașul avea mai multe cartiere, bine delimitate, în care exista și populație originară din Gramuste (grămosteni) și Aminci (pindenii). În aceste condiții, nu se poate vorbi de un “grai moscopolean”, menționat în lucrări anterioare. Dominante erau, în orașul de odinioară, graiurile fărșerot și grabovean, așa cum rezultă din scrierile autorilor moscopoleni din secolul al XVIII-lea, în care apar însă și particularități ale altor graiuri aromânești.

Fărșeroții, care s-au stabilit în localitatea Moscopole după 1940, provin din zona orașelor Saranda (alb. Sarandë) și Gjirokastër din sudul Albaniei, dar și din Kefalóvryso (fost Megidié), Grecia, situată la granița cu Albania.

În apropiere se află localitatea Șipsca (alb. Shpskë), veche și importantă așezare aromânească, părăsită de locuitori, care aparțineau, ca vorbitori, de graiul grabovean. Persoanele chestionate ne-au spus că aromânii originari din Șipsca stabilesc legături de rudenie cu cei din Nicea, Greava, mai rar cu fărșeroți stabiliți recent în Moscopole.

În prezent, în Moscopole există o societate culturală activă, care a organizat și un mic muzeu aromânesc. Dintre numeroasele așezăminte bisericesti existente în trecut s-a păstrat mănăstirea Prodrom, folosită astăzi ca lăcaș de odihnă pentru persoane în vârstă, dar și ca loc de popas pentru călători.

107 A. SARANDA / SARANDË (ALBANIA)

Saranda este un oraș din Albania. Denumirea orașului face referire la Sfinții 40 de mucenici, *saranda* însemnând 'patruzeci' în limba greacă (localitatea fiind, până în prima jumătate a secolului XX, grecească din punct de vedere istoric și etnic). Populația este de 41.000 locuitori.

Concesiunea română din Saranda (în albaneză *Koncesioni rumun në Sarandë*) a fost un teritoriu din cadrul orașului albanez Saranda administrat de România între 13 august 1934 și 7 aprilie 1939. Teritoriul, situat pe o coastă a Mării Adriatice, a fost acordat în 1934 de regele Zog I al Albaniei istoricului și politicianului român Nicolae Iorga, în semn de recunoștință pentru activitatea științifică a acestuia cu privire la istoria albanezilor. La 13 august 1934 Nicolae Iorga a donat jumătate din acest teritoriu statului român, acordând astfel României un ținut de peste mări și o coastă la Marea Adriatică. În cadrul concesiunii a fost fondat în 1937 un institut românesc. În Sarandë s-au stabilit familii de aromâni veniți din satele din apropiere.

108 A. CRUȘOVA / KRUŠEVO (R. MACEDONIA DE NORD)

Crușova (ar. Crúšuva, mac. Kruševo), oraș cu 5000 de locuitori din districtul Bitolia, este cea mai importantă așezare cu populație aromână din R. Macedonia de Nord.

Crușova este o așezare stabilă, veche. A fost întemeiată de aromâni după distrugerea Moscopolei. De aici au venit primele familii de moscopoleni la sfârșitul secolului al XVIII-lea, la care s-au adăugat ulterior grămostenii.

Situată la o altitudine de 1250 m, Crușova este cea mai importantă localitate montană din R. Macedonia. Este și stațiune turistică, având două hoteluri cu capacități mari de cazare. În localitate există un liceu, două școli generale, așezământ spitalicesc, instituții bancare, cinematograf, mai multe biserici, dintre care cea cu hramul „Sf. Nicolae” a fost construită de aromâni.

În Crușova a existat, în trecut (ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, primele decenii ale secolului al XX-lea), învățământ în limba română, mulți elevi continuându-și studiile în România. Din Crușova este originar scriitorul Nicolae Batzaria, care și-a desfășurat activitatea în România.

109 A. BEALA DE SUS / GORNA BELICA (R. MACEDONIA DE NORD)

Localitatea Beala de Sus (ar. Mbeála di Súpră, mac. Gorna Belica), situată la o altitudine de 1350 m, la granița cu Albania, se află la o distanță de 16 km de orașul Struga.

Locuitorii din Beala de Sus își spun *armăni mbălót*, sg. *armân mbălót*. Ei formează stratul vechi de populație, venită din părțile Albaniei, începând cu secolul al XVIII-lea. Nu-și spun fărșeroți, deși graiul lor se aseamănă cu cel fărșerot. În localitate s-au stabilit ulterior, începând cu secolul al XIX-lea, grupuri de fărșeroți transhumanți, veniți din Frașari care își aveau locurile de iernat în Câmpia Muzachiei și care își spun fărșeroți.

O parte dintre aromânii mbălóți din Beala de Sus s-a stabilit în *Câmpu* (lângă Struga), unde unii dintre ei au trecut la religia musulmană, pe care o au și albanezii din zonă.

În localitate există o biserică și un mic muzeu etnografic aromânesc. Ocupația de bază a localnicilor, aromâni a fost în trecut, negustoria; erau și mulți proprietari de oi (*domni* 'domni, stăpâni'). O parte din localnici o formau meșteșugarii.

Înainte de 1915 a funcționat o școală grecească; între 1907–1914 a existat și școală românească. Ulterior, limba de predare a fost sârba, în prezent fiind macedoneana (slavă).

Pe placa de la intrarea în sat, numele localității e scris în aromână: *Beala di Supră* și în slava macedoneană: Горна Белица.

110 A. FEARICA / FIER (ALBANIA)

Aromânii din Fier (ar. *Feárică*), oraș situat în câmpia Muzachiei, provin din așezări aflate în împrejurimi, dar și din alte localități din Albania. Există aici două categorii de populație aromânească. Prima categorie o reprezintă un strat mai vechi, alcătuit din aromânii, *muzăcheari*, sedentarizați de-a lungul timpului în

câmpia Muzachiei, care se consideră localnici. Alături de ei s-au stabilit, ulterior, fărșeroți veniți din satele învecinate.

111 A. AMINCIU / MEȚOVO (GRECIA)

Situat la 1162 m altitudine, *Aminciu* este cea mai importantă așezare aromânească din Peninsula Balcanică. Atestat documentar în anul 1380, s-a bucurat de privilegii acordate de Înalta Poartă, prin mai multe firmame, începând cu anul 1659, care asigurau autonomia acestui veritabil „burg”, așezat la întretăierea drumurilor dintre Epir, Tesalia și Macedonia. În prezent Aminciu este o înfloritoare stațiune montană, oraș cu aproximativ 8000 de locuitori.

Aromânii din Aminciu își spun *mîncañ* (*mînğañ*) sg. *mîncañ*. Centrul localității Aminciu, un larg platou dominat de un platan secular, se numește *Cămpuri* (nu se folosește cuvântul grecesc *misuhóri* 'centrul satului', întâlnit în alte localități).

Aminciu se află lângă pasul Zigos și Tesalia - și creasta montană Katara, de unde izvorăsc cele cinci râuri importante ale Greciei continentale: Arta, Aspropotam, Bistrița, Salamvria și *Băiása*.

Aminciu este locul de naștere al lui Evanghelos Averoff, ministru de externe al Greciei în anii 1970-1980, care a sprijinit înființarea unui mare muzeu etnografic aromânesc la Aminciu, cu bogate colecții de artă tradițională.

Până azi în Aminciu aromânii și aromânele își poartă costumele tradiționale atât în zilele de sărbătoare cât și în zilele de lucru. În Mețovo dialectul aromân e vorbit curent, pretutindeni, pe stradă, în locuri publice etc. Se vorbește graiul pindean. Aminciu se remarcă printr-o bogată tradiție culturală aromânească. Am aflat de la locuitorii orașului că, în trecut, invitațiile de nuntă erau scrise în dialect, cu caractere latine. S-a scris și literatură în dialect, de scriitori rămași anonimi, dar operele lor circulă și azi. În Aminciu activează unul din cele mai vestite ansambluri folclorice, care promovează nu numai cântecul și dansul, ci și portul tradițional aromânesc.

112 A. NEAGUȘTE / NAOUSSA (GRECIA)

Neaguște (în greacă: Νάουσα < lat. Nova Augusta). Are o populație în jur de 30000 locuitori, dintre care 3000-4000 de aromâni. Localitatea este situată la poalele de est a munților Vermion, la 17 km nord-vest de Veria. Neaguște este cunoscută pentru stațiunile sale de schi Pigadia și Selia, localități cu aromâni fărșeroți.

113 A. VERIA / VERIA (GRECIA)

Aromânii din zona orașului Veria, situat la aproximativ 80 km vest de Salonic, provin din Pind, cei mai mulți din Avdela, dar și din Samarina și Perivoli. Conduși de celnicul Badralexi, originar din Avdela, păstorii aromâni s-au stabilit în zona menționată în secolul al XIX-lea, începând cu anul 1817, întemeind în 1826 călivele lui Badralexi, așezare de vârat în muntele Vermion, devenită ulterior localitatea Selia (gr. Kato Vermion).

Acești aromâni originari din Pind (aromâni pindenii) au întemeiat alte două așezări în muntele Vermion: Xirolivad și Doliani (pentru informații recente, actualizate, privind originea aromânilor din zona Veria, cf. Tanașoca 2004). Păstorii aromâni din localitățile menționate își duceau turmele la iernat în împrejurimile orașului Veria; unii dintre ei ajungeau până la Caterina, Lăsun, la poalele muntelui Olimp și, mai departe, până la Salonic.

Veria a fost, în trecut, un centru aromânesc important, cu școli în care s-a predat în limba română. Aromânii stabiliți în acest oraș au abandonat păstoritul, îmbrățișând modul de viață urban.

114 A. LIVEZI / MEGALI LIVADIA (GRECIA)

Marea așezare aromânească *Livézi* (ar. *LivăĚ*, situată la o altitudine de 1200 m, se află la poalele muntelui Paicu (1598 m), în nordul Greciei. Locuitorii sunt aromâni grămosteni, originari din Gramoste (oraș distrus de musulmani în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea). Înainte de al doilea război mondial Livezi avea 3000 de locuitori, proprietari de mari turme de oi; practicau transhumanța, coborând în locurile de iernat (ar. *arnic* < lat. *hibernivum*) din câmpia Salonicului.

În cel de Al Doilea Război Mondial localitatea Livezi a fost în întregime distrusă de bombardamente. După război, s-a refăcut treptat, prin construirea de case noi, dar transhumanța nu a fost reluată. În prezent, în afară de oierit, localnicii practică agricultura. În Livezi învățământul în limba română a continuat până la Al Doilea Război Mondial. Între 1928 și 1933, un număr relativ însemnat de familii au plecat din Livezi, stabilindu-se în România.

115 A. IANINA / IOANNINA (GRECIA)

Ioannina este capitala regiunii Epirus în Grecia.

Fondarea orașului aeste atribuit împăratului Justinian (secolul al VI-lea d.Hr.).

Orașul se caracterizează și prin diverse zone verzi și parcuri, printre care Molos (Malul Lacului), Parcul Litharitsia, Parcul Pirsinella (Giannotiko Saloni), Pădurea Suburbană. Există două spitale, Spitalul General din Ioannina „G. Hatzikosta”, și Spitalul Universitar din Ioannina. Este și sediul Universității din Ioannina. Emblema orașului constă în portretul împăratului bizantin Justinian încununat de o reprezentare stilizată a teatrului antic din Dodona (din apropiere). În Ioanina s-au stabilit, de-a lungul timpului, familii de aromâni veniți din satele aflate în apropiere.

116 A. SIRACU / SIRAKO (GRECIA)

Siracu este una din cele mai impresionante localități aromânești. Situat la o altitudine de 1150 m în districtul Ianina, aproape de izvoarele râului Arta, Siracu este o așezare veche, datând din secolul al XV-lea, cu arhitectură monumentală. A dat Greciei mari personalități: Ioan Coletti, prim-ministru al Greciei libere în anii 1844–1847, poeții Costas Cristallis și Georgios Zalacostas.

O particularitate a graiului din Siracu, individualizându-l, este păstrarea adverbului *amó* ‘acum’, înlocuit pretutindeni în dialectul aromân de *tóra* (< gr. τόρα).

117 M. OȘINI / ARHANGELOS (GRECIA)

Este cea mai mare localitate de meglenoromâni în nordul Greciei, aproape de granița cu Republica Macedonia de Nord, la o altitudine de 850 m. Satul este situat la sud-vest de orașul Gevgelija și la sud-est de Nânta, pe versanții nordici ai Muntelui Paic. La est se află satul mare meglenoromân Liumnița (Skra). Săpăturile arheologice în 1973 au descoperit o necropolă din perioada romană târzie. Scriitorii bizantini au scris despre satul Hostani sau Hostianes (Χωρεσίνη, Χωρισμένεες)

În trecut a fost centru cultural al meglenoromânilor, cu școală și biserică românească. Biserica Sf. Nicolae are un turn elegant. Satul a fost întotdeauna locuit de meglenoromâni. În 1925, satul a fost redenumit Archangelos (Αρχαγγέλος), după numele sfânt al mănăstirii Oșani situată în imediata vecinătate.

Ocupația principală a locuitorilor este creșterea animalelor, precum și agricultura, dar și pomicultura, în special cultivarea cireșilor și a merilor.

118 M. UMĂ / HUMA (R. MACEDONIA DE NORD)

Este singurul sat de meglenoromâni din Republica Macedonia de Nord. Se află la 18 km de orașul Ghevghelia, la o altitudine de 850 m. Cea mai veche atestare a localității datează de la începutul sec. XVI.

Populație sedentară, meglenoromâni se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Astăzi Umă e mai mult sat de vacanță, populația fiind plecată în timpul anului în orașul Ghevghelia sau dincolo de granițe.

Pe 9 august, de hramul bisericii Sfânta Vineri, locuitorii se întorc în sat și organizează sărbători. În biserică sunt numeroase obiecte de cult, cărți bisericești păstrate din vechime în limba română.

119 M. CERNA

Sat de meglenoromâni, veniți în 1926 din ținutul Meglen (Grecia și R. Macedonia de Nord) și stabiliți în mai multe localități din județul Durostor. În 1940 se stabilesc în localitatea Cerna. În 1988 populația comunei era de 4630 locuitori.

După o perioadă de trei luni, în care au locuit în sate din jud. Ialomița, meglenoromâni au fost colonizați compact în com. Cerna, jud. Tulcea, în urma părăsirii acestei localități de către populația bulgărească. În această comună au venit inițial 270 familii de meglenoromâni și 158 familii de aromâni.

În anii 1940–1948 aromâni au plecat în alte comune din Dobrogea.

Un rol esențial în păstrarea și promovarea dansurilor tradiționale îl joacă Formația Altona, un ansamblu local care, din 1997, a adunat sub umbrela sa tineri dansatori pasionați de folclor.

120 I. ȘUȘNIEVIȚA / ŠUŠNJEVICA (CROAȚIA)

Șușnievița este un sat în nord-estul peninsulei Istria (Croatia), locuit în cea mai mare parte de istroromâni. Monumente: Capela „Sfântul Silvestru”, cu fresce din sec. al XVI-lea, Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul”, construită în anul pe locul unei biserici mai vechi.

Ca personalități îl amintim pe Andrei Glavina (1885-1925), filolog istroromân cu studii la Blaj și Iași, autorul primului abecedar pentru istroromâni.

Istroromâni sunt ultimii români care se desprind din unitatea străveche. Deplasări de români spre litoralul Adriaticii sunt atestate încă dinaintea venirii turcilor, din a doua jumătate a secolului al XII-lea. În drumul lor spre Marea Adriatică, o parte a românilor apuseni s-a stabilit în insula Veglia în secolul al XIV-lea – al XV-lea.

Români apuseni cunoșteau demult regiunile istriene. Coborârea în Istria, obligată de invaziile turcești, a fost favorizată de politica de colonizare a Veneției, de care depindea Istria, expusă unui val de ciumă în secolul al XV-lea. În 1539, Veneția înlesnește transportul a 2000 de familii de morlaci. În 1581, se constată pe teritoriul Parenzo 100, în Cittanova 320 și în Umago 120 de familii de morlaci. Numărul satelor și al cătunelor întemeiate de nou-veniți se ridică la 130 (dar nu toți erau români). Termenul *mavrovlah* (*morovlah*, *morlac*) are semnificația de ‘vlah negru’ și a fost atribuit românilor, spre deosebire de orășenii italieni, tot vlahi și ei, de bizantini (*Μαβρόβλαχος*), pe la începutul Evului Mediu, când asemenea terminologii erau obișnuite. Aceasta este teoria susținută de cei mai mulți cercetători.

În prezent, Iosef Glavina, nepotul lui Andrei Gravina, a numărat 58 de vorbitori activi de dialect istroromân, dintr-o populație de 200 de locuitori în cele două localități. Statul Român a renovat recent școala, în anul 2016, iar în prezent în clădire funcționează un muzeu.

121 I. JEIĂNI / ŽEJANE (CROAȚIA)

Jeiani este un sat situat în partea de est a zonei muntoase din Istria, aproape de granița cu Slovenia și cu Italia (orașul Trieste).

Este situat lângă drumul județean care duce de la Muno la Opatija și Rijeka, într-o vale carstică între două creste Čićari. Relieful divers abundă în văi, râpe și alte fenomene carstice. Unele terenuri fertile pe suprafețe mici permit producția de legume pentru nevoi personale. Pe lângă agricultură, locuitorii se ocupă și de creșterea animalelor și de tăierea pădurii pentru lemne de foc. Zona este bogată în animale de vânatoare. Clima continentală aspră aduce multă zăpadă iarna, iar la aceasta este adaptată metoda de construcție (acoperișuri înclinate). În Evul Mediu, zona aparținea patriarhului Aquileiei, principilor de Gorica și domniei Rasporului, iar în 1394 a fost vândută Veneției. Așezarea a fost menționată pentru prima dată în 1465 ca Xiana, iar în documente ca Seane și Jeiani. mier. XV. secolului, acolo s-a stabilit un grup de păstori vlahi, iar locuitorii au păstrat dialectul istroromân până astăzi. În secolele al XVI-lea și al XVII-lea satul a fost distrus în mod repetat. Biserica Sf. Andrije din secolul XIX a fost construită pe locul uneia mai vechi. Arhitectura rezidențială populară este bine conservată, iar în 1931 a fost construită o cisterna publică pentru a furniza apa potabilă întregului sat.

În localitate funcționează o școală de duminică pentru elevii istroromâni coordonată Adriana Gabriș.

401. UZDIN (SERBIA)

Uzdin este un sat situat în municipiul Kovačica, în districtul Banatul de Sud al Serbiei, din provincia autonomă Voivodina. Satul are o majoritate etnică română (76,42%). Uzdin este renumit ca

centru pentru activitățile culturale ale românilor din Serbia, prin publicarea ziarului „Tibiscus” precum și cultivarea muzicii și dansului popular românesc. Printre monumentele istorice menționăm Biserica Sfântul Gheorghe, biserică ortodoxă română construită în perioada 1801-1804.

601. APȘA DE JOS / DIBROVA (UCRAINA)

Apșa de Jos, până în 2004 numit Dibrova, este satul de reședință al comunei Apșa de Jos din raionul Teceu, regiunea Transcarpatia, Ucraina. Localitatea este cunoscută în Ucraina prin arhitectura impresionantă a caselor, construite asemenea unor castele. Astfel de case au fost construite de românii din Ucraina încă din anii '80, când au început să plece la muncă în străinătate.

602. CRASNA / KRASNOIL'SKOE (UCRAINA)

Crasna este un oraș în raionul Storjineț din regiunea Cernăuți, Ucraina. Se află în nordul regiunii istorice Bucovina. Orașul este situat la o altitudine de 409 metri, într-o zonă împădurită, în partea de sud a actualului raion Storjineț, la o distanță de 8 km de granița Ucrainei cu România. Crasna are o populație de 9122 locuitori, dintre care majoritatea sunt români.

Prima mențiune documentară a satului Crasna se află într-un document al domnitorului Alexandru cel Bun din 15 iunie 1431. Biserica "Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul" a fost construită din zidărie de piatră în anul 1792.

603. COLINCĂUȚI / KOLINKIVCI (UCRAINA)

Colincăuți este singura localitate cu populație majoritar românească din raionul Hotin.

Satul este situat la o altitudine de 217 metri, în partea de vest a raionului Hotin. Localitatea Colencăuți a făcut parte, încă de la înființare, din Ținutul Hotinului al regiunii istorice Basarabia a Principatului Moldovei, numindu-se inițial Culiceni. Prima atestare documentară a satului datează din 13 iunie 1575. Prima școală din sat a fost înființată în 1711. Printre obiectivele culturale și turistice menționăm: Biserica "Înălțarea Sfintei Cruci", construită în 1882, Mănăstirea "Sf. Vladimir", construită în martie 199, Muzeul de istorie, stejarul multiseclar, cu o vârstă de peste 500 ani, cu înălțimea de 22 m, lacul cu nămol.

604. CULICENI / KULIKIVKA (UCRAINA)

Culiceni este un sat reședință de comună în raionul Herța din regiunea Cernăuți (Ucraina).

Localitatea Culiceni a făcut parte încă de la înființare din Principatul Moldovei. Prima atestare documentară a satului este din anul 1575. După Unirea Principatelor Române, la 24 ianuarie 1859, s-a aflat în componența statului român, fiind situat în plasa Herța a județului Dorohoi. Pe atunci, populația era formată aproape în totalitate din români.

605. LARGA (R. MOLDOVA)

Larga este satul de reședință al comunei cu același nume din raionul Briceni.

Prima atestare documentară a satului Larga datează din 1429. Săpăturile arheologice au confirmat prezența în această zonă a așezărilor umane ale culturii Cucuteni-Tripolie (mileniul V-III î.Hr.) și ale așezărilor din epoca fierului (mileniul I î.Hr.). În apropierea satului se află peste 20 de tumuli.

La recensământul din anul 2004, populația satului era de 5.062 de locuitori.

606. SAUCA (R. MOLDOVA)

Satul Sauca este o localitate din raionul Ocnița. Este în administrarea orașului Ocnița. Conform recensământului din anul 2004, populația este de 1862 locuitori.

Conform datelor recensământului din anul 2004, satul avea 1862 de locuitori, majoritatea populației fiind formată din români.

Prima atestare documentară a satului Sauca datează din anul 1634.

607. HRUȘCA (R. MOLDOVA)

Hrușca este satul de reședință al comunei cu același nume din Transnistria. Lângă sat sunt amplasate câteva pâlnii carstice, care marchează o arie protejată din categoria monumentelor naturii de tip geologic sau paleontologic.

Conform recensământului din anul 2004, populația comunei era de 1.290 locuitori, majoritatea români.

608. COSTEȘTI (R. MOLDOVA)

Costești este un sat din raionul Ialoveni. Prima mențiune documentară datează din anul 1573. În partea de nord a satului, pe coasta stângă a râului Botna se află Costești, arie protejată din categoria monumentelor naturii de tip geologic sau paleontologic.

609. CONDRĂTEȘTI (R. MOLDOVA)

Condrătești este satul de reședință al comunei cu același nume din raionul Ungheni.

Prima atestare documentară a satului Condrătești datează de pe vremea domniei lui Aron Vodă (1592-1595).

Biserica din satul Condrătești cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” a fost întemeiată în anul 1803.

610. HÂRTOPIUL MARE (R. MOLDOVA)

Hârtopul Mare este un sat din cadrul comunei cu același nume din raionul Criuleni. Hârtopul Mare s-a numit la început Cotelnicii, adică satul neamului lui Cotelnic. Denumirea Hârtop (fără specificare că e localitate populată) apare în actele scrise în ultimii ani de viață ai lui Ștefan cel Mare, în iulie 1501. Cultivarea cartofului este ocupația de bază a locuitorilor, în paralel cu vița de vie, porumbul și alte cereale.

611. OFATINȚI (R. MOLDOVA)

Ofatinți este satul de reședință al comunei cu același nume din Transnistria. Lângă Ofatinți a fost descoperită o necropolă, care este unul dintre cele mai cunoscute situri aparținând etapei finale a culturii Cucuteni-Tripolie (cca 3 500-2 750 î.Hr.). La marginea de nord-est a satului se află râpele Maftei și Vermitia, unde în 1960 au fost descoperite acumulări de unelte umane din epoca de piatră și oase de animale din 13 specii, între care ursul de peșteră, hiena, leul, mamutul, rinocerul lânos, calul, zimbrul, lupul. Acesta este unul dintre cele mai faimoase situri paleolitice din Europa de Est.

612. ZÂRNEȘTI (R. MOLDOVA)

Zârnești este satul de reședință al comunei cu același nume din raionul Cahul. Satul Zârnești a fost menționat documentar în anul 1494. Conform recensământului populației din 2004, majoritatea populației o formează românii, alături de care există familii de alte naționalități.

613. LĂPUȘNA (R. MOLDOVA)

Lăpușna este satul de reședință al comunei cu același nume din raionul Hâncești, Republica Moldova. Este o localitate străveche situată în valea râului omonim, afluent de stânga al Prutului la 18 km nord-vest de Hâncești și la 54 km sud-vest de Chișinău. În secolele XVI-XVIII a fost reședința Ținutului Lăpușnei.

Investigațiile de ordin arheologic demonstrează că pe locul Lăpușnei și al satului Rusca se găseau locuințe și așezări omenești începând cu epoca bronzului (mileniul II î.Hr.). Tot pe teritoriul localității Lăpușna și al satelor Rusca și Anini au fost descoperite numeroase așezări necropole ce țin de cultura autohtonilor geți (sec. IV și III î.Hr.).

Structura etnică a satului Lăpușna conform recensământului populației din 2004 este: 5.558 români, 20 ruși, 15 ucraineni, 18 alte naționalități.

614. BATÂR (R. MOLDOVA)

Batîr este un sat din raionul Cimișlia, Republica Moldova.

Satul actual a fost întemeiat în anul 1808 după părăsirea Basarabiei de tătari. În 1822 s-au stabilit și 10 familii de țărani ruteni, cu numele de familie Danilenko (sau Danilov), Revenko, Malașenko, Hirik și Veselnoi (sau Vasilnoi). Satul este situat în partea de sud a țării, la aproximativ 14 km de centrul raionului Cimișlia. Structura etnică a localității conform recensământului populației din 2004 este: 2531 români, 11 ruși, 9 ucraineni, 5 găgăuzi, 1 evreu.

615. SATU NOU / NOVOSELOVKA (UCRAINA)

Satu-Nou, întâlnit și sub denumirea Novoselie este un sat în comuna Sărata din raionul Cetatea Albă, regiunea Odesa, Ucraina. Are 3.000 locuitori, preponderent români (moldoveni). Satul este situat la o altitudine de 14 m, în partea sud-vestică a raionului Sărata. Teritoriul localității este străbătut de râul Cogâlnic; în apropierea satului are loc vărsarea râului Cilighider în Cogâlnic. El se află la o distanță de 7 km vest de centrul raional și stația de cale ferată Sărata (pe linia Odesa - Ismail). Prin sat trece autostrada Odesa - Reni.

Până în anul 1947 satul a purtat denumirea oficială de Satu-Nou, în acel an el fiind redenumit Novoselivka.

Locuitorii satului Satu-Nou se ocupă în principal cu agricultura și zootehnia. Se cultivă cereale și se cresc animale (porcine). În localitate funcționează un atelier de tâmplărie, un atelier de producere a faianței și combinat vinicol.

616. CARAGAȘ (R. MOLDOVA)

Caragaș este un sat din Unitățile Administrativ-Teritoriale la Stânga Nistrului (Transnistria), Republica Moldova.

Conform recensământului din anul 2004, populația localității era de 4.766 locuitori, dintre care 3.384 (71%) români, 436 (9.14%) ucraineni și 820 (17.2%) ruși.

617. CROCMAZ (R. MOLDOVA)

Crocmaș este un sat din raionul Ștefan Vodă, Republica Moldova. Prima mențiune a satului datează din 1595 și se referă la o dispută teritorială în privința a 7 sate de pe Nistru. Satul se întinde pe malul Nistrului, fiind al treilea sat de la gura de vărsare spre izvor pe partea dreaptă. Satul se află la o distanță de 135 km de orașul Chișinău, 30 km de orașul Ștefan Vodă și 69 km de orașul Odessa. În 1930, satul făcea parte din plasa Cazaci, județul Cetatea-Albă și era numit Coremaz. Are o populație de 3.800 locuitori în mare majoritate de naționalitate moldoveni, dar și ucraineni, mai puțin ruși și găgăuzi.

În Crocmaș funcționează Liceul Teoretic „Ecatarina Malcoci”, o grădiniță de copii, un punct medical și o discotecă aflată în incinta casei de cultură, unde mai recent a început prezentarea de filme.

Agricultura satului este reprezentată de un antreprenor care deține câteva sute de hectare - Ion Olifir. Alți proprietari mai mici care din surse proprii au achiziționat tractoare noi model „Belarus”. S-a reluat sădirea viilor în ritmuri importante de când au început subvențiile în domeniu și colectarea strugurilor de către fabricile de vinuri din vecinătate: Tudora, Purcari, Carahasani și Răscăieți. Mai recent în Crocmaș funcționează o piață, câteva baruri și magazine. Există și funcționează 2 mori de grâu, una de cereale furajere, două minifabrici de ulei.

618. GIURGIULEȘTI (R. MOLDOVA)

Giurgiulești este un sat din raionul Cahul. Localitatea este situată în extremitatea sudică a țării, la granița cu România și cu Ucraina, pe malul Prutului, la vărsarea acestuia în Dunăre. Aici se află singurul port situat pe Dunăre. Portul Internațional Liber Giurgiulești are statut de zonă economică liberă până în anul 2030. Grație amplasării sale pe cursul inferior al Dunării, cu adâncimi disponibile ale apei de până la 7 m, portul poate primi atât nave fluviale cât și nave maritime.

LISTA CU SUBIECȚII INFORMATORI

1-77, 401, 601-618

Pentru aceste localități am preluat informațiile din *Arhiva Atlas Linguarum Europae* (anchete realizate între 1980-1986). Pentru localitatea 98: Ostrov / Ostrovo, Bulgaria, Vrața, avem date de la Emil Țircomnicu, în anchete realizate în anul 2009 (informator: Kamenov Margarita Alexandrova, n. 1943 în Ostrov, absolventă a școlii tehnice metalurgice).

78. Jdioara, România, Timiș

Vasile Pop, 72 de ani, pensionar.

79. Vad, România, Maramureș

Sora Ioana, 75 de ani, casnică.

80. Ferești, România, Maramureș

Țiplea Docă, 64 de ani, pensionară; a absolvit școala primară în sat.

81. Daneș, România, Mureș

Simion Ana, 58 de ani, casnică.

82. Poiana Sibiului, România, Sibiu

Furdui Vasile, 57 de ani, șofer.

83. Sucevița, România, Suceava

Marin Gheorghe, 73 de ani, a lucrat în sat.

84. Nistorești, România, Vrancea

Anghel Mina I, 70 de ani, casnică.

85. Zimnicea, România, Teleorman

Caterina Dragu, 69 de ani, pensionară, a lucrat ca vânzătoare.

86. Dor Mărunt, România, Călărași

Năstase Maria, 70 de ani, pensionară. A lucrat la oraș.

87. Cochirleni, România, Constanța

Sandu Ion, 78 de ani, pensionar.

88. Segarcea, România, Dolj

Voicu Elena, 71 de ani, pensionară, a lucrat în oraș.

89. Plăiuț, Ucraina, Rahău

Șușca Nița, 32 de ani, născută în Plăiuț, Reg. Transcarpatia, Ucraina, profesor, școala generală cu predare în limba română din Plăiuț, Ucraina; deplasări ocazionale în alte localități: Tiaciv (Teceu), Ujgorod, Cernăuți, Sighetu Marmăției, România.

90. Slatina, Ucraina, Transcarpatia

Puliska Anna Solotvino, 60 de ani, născută în Reg. Transcarpatia, Ucraina, profesor, Liceul „Mihai Eminescu” din Solotvino, Ucraina; deplasări ocazionale în alte localități: Tiaciv (Teceu), Ujgorod, Cernăuți, Sighetu Marmăției.

91. Ghiula / Gyula Ungaria, județul Bichiș

Petru Stan, 67 de ani, pensionar, originar din localitatea Chitighaz („noi vorbim bănațeana”), stabilit în Jula din 1970; cântă în corul din Jula, este membru fondator al corului: „umblu la cor și eu”; Se raportează la limba română standard când vorbește.

92. Bukovska, Serbia, Kucevo

- I. Boban Trailović, 48 de ani, meșteșugar;
- II. Dulkan Natașa, 40 de ani, funcționară, născută în localitatea Osanica;
- III. Enići Iova, 72 de ani, pensionar;
- IV. Stefanović Zora, 78 de ani.

93. Slatina, Serbia, Bor

- I. Iviță Tudorić, 56 de ani, agricultor;
- II. Draghi Teodorović, 80 de ani, pensionar;
- II. Draga Crișabă, 66 de ani, pensionară;

94. Satu Nou / Banatsko Novo Selo, Serbia, Pancevo

- I. Ilie Baba, 79 de ani, pensionar, custode al muzeului tradițional local;
- II. Mic Maria, 63 de ani, pensionară;
- III. Malița Viorica, 75 de ani, pensionară;
- IV. Ardelean Maria, 73 de ani, pensionar.

95. Topoloveț, Bulgaria, Vidin

- I. Vikova Valeria, 61 de ani, pensionară, cântăreață de muzică populară în ansamblul folcloric local;
- II. Enei Iordan, 57 de ani, primar.

96. Gânzova / Gamzova, Bulgaria, Vidin

Nicoff (Nicola) Olga, 81 de ani, pensionară, fostă profesoară de biologie; păstrează tradițiile românești și limba română.

97. Gomutați / Gomotartsi, Bulgaria, Vidin

- Koleva Lililana, 58 de ani, casnică;
- Panteva Iskia, 56 de ani, funcționară.

99. Cercovița, Bulgaria, Plevna

Marin Ion, 82 de ani, pensionar.

100. Baia, România, Tulcea

- I. Cumita Cherata, născută Grasu, în Cadrilater, 72 de ani, pensionară;
- II. Calagiu Soțir, 70 ani, pensionar.

101. Sinoe, România, Constanța

- I. Grameni Aida (48 de ani);
- II. Grameni Stere (55 de ani), fermieri, vorbitori de grai grămostean.

102. Poiana, România, Constanța

- I. Fotu Ecaterina, pensionară, 89 de ani, născută în Grecia, Paticina;
- II. Fotu Valentin (58 ani), născut în localitatea Poiana, întreprinzător local;
- III. Fotu Carmen (54 ani), bibliotecară la Centrul Cultural „Gabriel Cotabiță”.

103. Cogealac, România, Constanța

- I. Pitu Gheorghe, pensionar, a lucrat ca șofer, 79 de ani, născut în Cogealac;
- II. Pitu Marioara, 74 de ani, născută în Mihai Viteazu, pensionară, fostă contabilă.

104. Velingrad, Bulgaria, Velingrad.

Cherața Gima, 84 de ani, pensionară, născută la Peștera, lângă Velingrad, membră activă în ansamblul folcloric local.

105. Corcea / Korçë, Albania, Corcea

Vilma Kocea, 64 de ani, pensionară, a lucrat ca învățătoare, vorbitoare de grai fărșerot, participă, în calitate de cadru didactic, la cursurile de dialect aromân.

106. Moscopole / Voskopojë, Albania, Corcea

Olga Zguri, 81 de ani, pensionară.

107. Saranda / Sarandë, Albania, Saranda

Ahilea Țico, 79 de ani, originar din Saranda, pensionar, în prezent trăiește în localitatea Fier.

108. Crușova / Kruševo, Macedonia de Nord. Crușova

Flora Nane, 73 de ani, pensionară, se ocupă de biserica „Sfântul Ioan”, unde se slujește în dialectul aromân. Subiectul ne-a arătat icoanele inscripționate în limba română.

109. Beala de Sus / Gorna Belica, Macedonia de Nord, Struga

Radko Stefanoski, 79 de ani, pensionar. Subiectul se ocupă de biserica din sat și de muzeul etnografic local.

110. Fearica / Fier, Albania, Fier

Zisa Musha, 60 de ani, sculptor. A sculptat catapeteasma bisericii românești „Schimbarea la Față” din Corcea și bustul lui Nicolae Iorga din Saranada.

111. Aminciu / Mețovo, Grecia, Ianina

Aspasia Bumba, 60 de ani, casieră, necăsătorită.

112. Neaguște / Naoussa, Grecia, Macedonia Centrală

Stere Bagiu, 73 de ani, pensionar, a lucrat în comerț, vorbitor de grai fărșerot, cu rude în România, județul Constanța.

113. Veria, Grecia, Imathia

Rapidoni Flora, 83 de ani, pensionară, vorbitoare de grai pindean, originară din Avdela.

114. Livezi / Livadia Grecia, Kilkis

Bazura Thanasi, 67 de ani, pensionar.

115. Ianina / Ioannina, Grecia, Ianina

Leni Mandi, 58 de ani, din Aminciu, vânzătoare.

116. Siracu, Grecia, Ianina

Mandec Gheorghe, 67 de ani, proprietar de oi.

117. Oșiți / Archangelos, Grecia, Kilkis

Papanaste Tanasi, 71 de ani, pensionar.

118. Umă / Huma, Macedonia de Nord, Gevgelija

Miriana Doralieva, 65 de ani, pensionară, văduvă; are două fete și o nepoată. Stă în Humă. A fost crescătoare de oi. Făcea și comercializa brânză.

119. Cerna, România, Tulcea

Sava Violeta, 55 de ani, casnică.

120. Șușnievița / Šušnjevića, Croația, Istria

Glavina Joseph, 82 de ani, pensionar. Este nepotul lui Andrei Glavina, cel care a realizat primul abecedar pentru istoromâni. Își afirmă cu tărie identitatea românească.

121. Jeiăni / Žejane, Croația, Istria.

Gabriș Adriana, 57 de ani, învățătoare. Organizează cursuri de dialect istoromân și programe culturale în localitate.

CHESTIONAR

Nr. hârtii	Titlul hârtii (nr. chestiunii)	Întrebarea
1.	(SOARELE) APUNE (<i>ind.prez. 3</i>). ‘le soleil) se couche ‘(the sun) sets’ [003]	Dimineața soarele răsare, iar seara ... ?
2.	BATE VÂNTUL ‘il vente’, ‘it is blowing’ [012]	Când e răcoare și se mișcă frunzele copacilor, ce se întâmplă?
3.	FULGERĂ (<i>ind. prez. 3</i>). ‘il fait des eclairs’, ‘it lightens’ [015]	Când plouă și pe cer se face lumină mare, care se stinge repede, ce zici că se întâmplă?
4.	ZĂPADĂ ‘la neige’, ‘snow’ [020]	Cu ce se acoperă iarna pământul, când ninge?

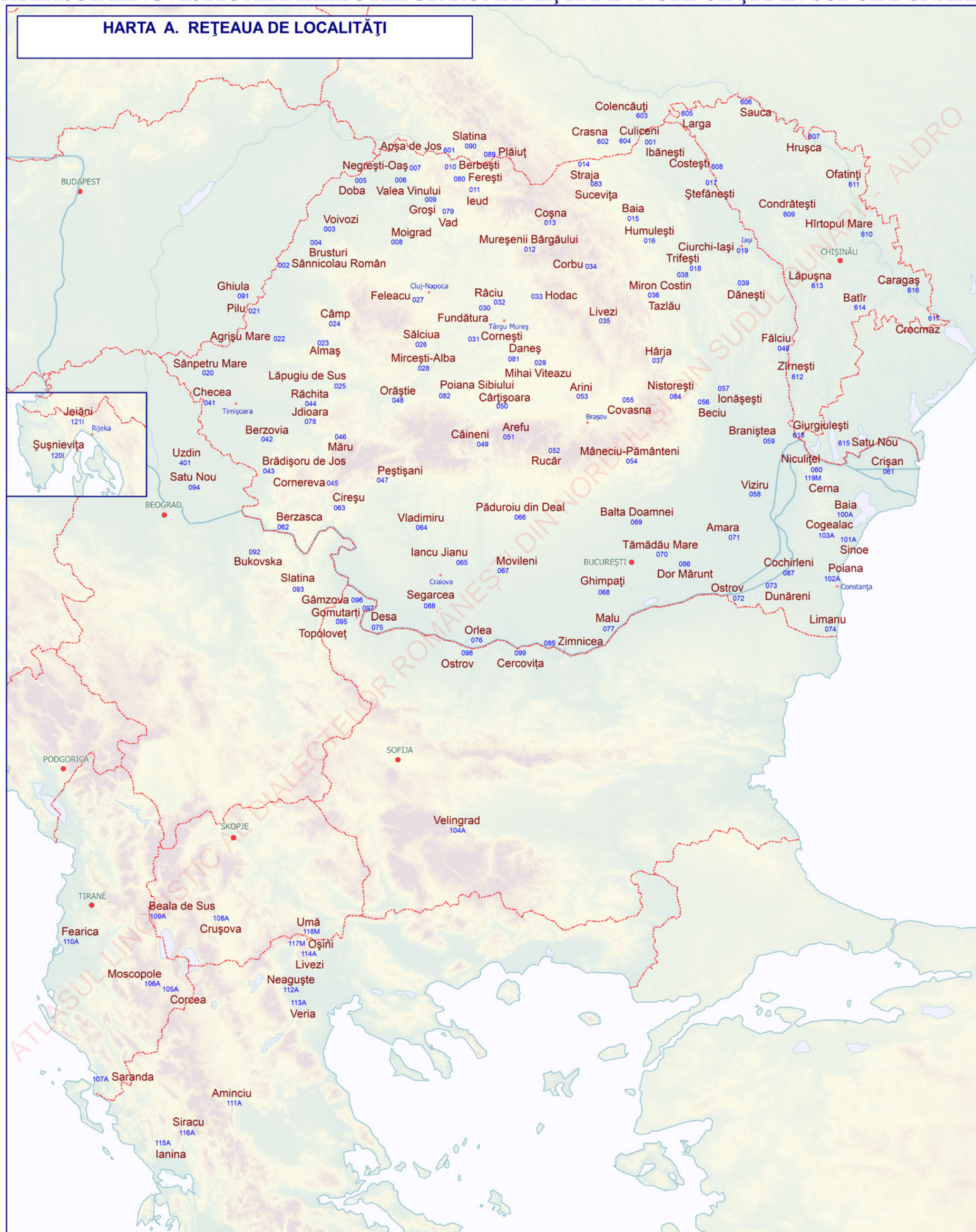
Nr. hărții	Titlul hărții (nr. chestiunii)	Întrebarea
5.	SPIC, 'l'épi', 'ear' [037]	Cum îi spui la vârful paiului de grâu, în care stau grăunțele (boabele)?
6.	COPAC 'l'arbre', 'tree' [040]	În livadă cresc pomi; dar în pădure ce crește?
7.	CREANGĂ 'la branche', 'bough, branch' [043]	Cum îi spui la aceea lungă și mai groasă pe care o tai dintr-un pom, când se usucă?
8.	FRUNZĂ 'la feuille', 'leaf' [045]	Cum le spuneiți la acelea verzi din copac, care se îngălbenesc și cad (pică) toamna?
9.	PĂDURE 'le bois, la forêt', 'wood, forest' [047]	Cum îi spui la locul unde cresc copaci mulți și unde trăiesc sălbăticiunile?
10.	MĂR 'le pommier', 'apple-tree' [058]	Cum se cheamă pomul care face mere?
11.	PARĂ 'la poire', 'pear' [059]	Imagine: Cum se cheamă ...?
12.	PRUNĂ 'la prune', 'plum' [060]	Imagine
13.	MURĂ 'la mûre', 'blackberry' [064]	Imagine
14.	SECARĂ 'le seigle', 'rye' [069]	Ce seamănă cu grâul, dar are paiul și spicul mai lung? din ea pâine
15.	GRÂU 'le froment', 'wheat' [070]	Ce macini ca să faci pâine ?
16.	VARZĂ 'le chou', 'cabbage' [075]	Ce crește în grădină, se face mare cât un cap de om, are multe foi și o pui iarna la murat (acrit)?
17.	USTUROI 'l'ail', 'garlic' [080]	Dar acela care seamănă cu ceapa și care e iute și are mai mulți căței (grăunți)?
18.	CÂINE 'le chien', 'dog' [089]	Ce ține omul pe lângă casă ca să-i apere curtea (ograda)? Îl ții legat ca să nu muște.
19.	(CÂINELE) LATRĂ 'aboyer', 'to bark' [093]	Ce zici că face câinele când face așa ... ? (IMIT.)
20.	VULPE 'le renard', 'fox' [099]	Cum spui la aceea roșcată, cu coada lungă și stufoasă, care vine și-ți fură găinile din coteț?
21.	NEVĂSTUICĂ 'la belette', 'weasel' [101]	Indic. Imagine
22.	LILIAȘ 'la chauve-souris', 'bat' [105]	Cum îi zici animalului care seamănă cu un șoarece și zboară noaptea și stă cu capul în jos? (IMAG.)
23.	PASĂRE 'l'oiseau', 'bird' [106]	Cum îi ziceți la vietatea, animalul, care zboară și e de mai multe feluri?
24.	CUC 'le coucou', 'cuckoo' [111]	Indic. Imagine
25.	POTÂRNICHE 'la perdrix', 'partridge' [113]	Cum îi spui la pasărea aceea mare cât un porumbel, care trăiește în stoluri, în holde și tufișuri, fuge repede și are carne bună de mâncat?
26.	RÂNDUNICĂ 'l'hirondelle', 'swallow' [114]	Cum îi spui la pasărea călătoare cu coada despică, albă pe burtă și care își face cuib la streșina casei și prin grajduri?
27.	VRABIE 'le moineau', 'sparrow' [115]	Cum îi spui la pasărea aceea mică, cu pene cenușii, care stă mai mult pe lângă casa omului și nu pleacă iarna de la noi?
28.	PRIVIGHETOARE 'le rossignol', 'nightingale' [116]	Indic. Imagine
29.	BARZĂ 'la cigogne', 'stork' [117]	Cum îi ziceți la pasărea aceea mare, cu ciocul și cu picioarele lungi, care-și face, de obicei, cuibul pe acoperișul caselor (mănâncă broaște, șerpi...)?
30.	PUIDE RAȚA 'le caneton', 'duckling' [121]	Ce iese din oul de rață după ce a fost clocit?
31.	PEȘTE 'le poisson', 'fish' [122]	Cum zici la acela care trăiește în apă și pe care îl prinzi ca să faci mâncare din el?
32.	FURNICĂ 'la fourmi', 'ant' [123]	Cum le spui la acelea foarte mici și negre, care merg în șir pe pământ (ca o dâră) când e gata să plouă ?
33.	LICURICI 'le ver luisant', 'firefly' [129]	Cum îi zici la gândacul acela mic care are o lumină la coadă ?
34.	MELC 'l'escargot', 'snail' [136]	Cum îi ziceți la animalul acela mic care își duce casa în spinare?
35.	PISICĂ 'le chat', 'cat' [094]	Cum îi spui la aceea care prinde șoarecii și-i mănâncă?
36.	GRAS 'gros', 'fat' [141]	Cum zici că este omul acela? (GEST. Imagine).
37.	SLAB 'maigre', 'thin' [142]	Un om care nu e gras (cărui a se văd oasele), cum zici că e?
38.	PIELE 'la peau', 'skin' [144]	Imagine. Indic.
39.	CAP 'la tête', 'head' [145]	Imagine. Indic.

Nr. hărții	Titlul hărții (nr. chestiunii)	Întrebarea
40.	PĂR 'les cheveux', 'hair' [146]	Imagine. Indic.
41.	PISTRUI 'les taches de rousseur', 'freckles' [149]	Cum le spuneți la petele acelea mărunte care ies mai ales pe pielea unor oameni roșcați (mai ales pe obraz)?
42.	TÂAMPLĂ 'les temples', 'temples' [152]	Cum îi ziceți la partea asta de la capul? (INDIC.)
43.	FAȚĂ 'le visage', 'face' [153]	INDIC.
44.	SPUNE 'dire', 'to say' (3 sg.) [478]	La școală, învățătorul scoate copilul, după ce a învățat lecția (poezia), în fața clasei și el o ... ?
45.	PLĂMÂN, 'le poumon', 'lung' [178]	Cum le zici la aceia din pieptul omului în care intră aerul atunci când omul răsuflă? (GEST)
46.	BUZĂ 'la lèvre', 'lip' [157]	Imagine. Indic
47.	GÂT 'le cou', 'neck' [162]	Cum îi zice la partea asta (INDIC.) care leagă capul de trup?
48.	COAPSĂ 'la cuisse', 'thigh' [173]	Cum îi ziceți la partea asta a piciorului dintre genunchi și șold? (INDIC.)
49.	BURTĂ 'le ventre', 'belly' [179]	Cum ziceți la partea asta a corpului? (INDIC.)
50.	STOMAC 'l'estomac', 'stomach' [180]	În ce ajunge mâncarea îndată după ce o înghițiți?
51.	SPRÂNCEANĂ 'les sourcils', 'eyebrows' [185]	Imagine. Indic
52.	NAS 'le nez', 'nose' [196]	Imagine. Indic
53.	MIROASE 'sentir', 'to smell' (3 sg.) [197]	Ce zici că faci când duci o floare la nas și faci așa? (GEST).
54.	COCOȘAT 'bossu', 'humpbacked' [210]	Cum îi zici omului care are o umflătură de asta și merge aplecat? (INDIC)
55.	BĂTRÂN 'le vieillard', 'old man' [211]	Cum zici că-i un om care nu mai este tânăr?
56.	CINĂ 'le dîner', 'supper' [220]	Cum îi zici la mâncarea pe care o mănânci seara?
57.	FÂNTÂNĂ 'le puits', 'well' [281]	Cum se numește gaura în pământ din care scoți apă cu găleata?
58.	CIOBAN 'le berger', 'shepherd' [335]	Cum îi ziceți omului plătit ca să pască și să păzească oile?
59.	GURĂ 'la bouche', 'mouth' [156]	Cu ce vorbim, mâncăm?
60.	RĂZBOI (DE ȚESUT), 'le metier', 'weaving-loom' [384]	La (în) ce țese femeia pânza?
61.	SUVEICĂ 'la navette', 'shuttle' [385]	Cu ce treci băteala (bătătura) prin gura (rostul) pânzei? (GEST)
62.	SCAUN 'la chaise', 'chair' [416]	Când stai la masă, pe ce șezi (are spetează și patru picioare)?
63.	AȚĂȚ FOCUL 'allumer (le feu)', 'to light, to kindle' [424]	Ce zici că faci când focul nu arde bine și suflă în el ca să ardă cu flăcări?
64.	CĂRARE 'le sentier', 'path' [442]	Cum îi zici unui drum îngust, pe care nu poți merge cu carul, dar pe care merg oamenii pe jos?
65.	NUNTĂ 'le mariage', 'wedding' [448]	Când flăcăul se însoară sau când fata se mărită, ce fac părinții lor?
66.	SOȚ (BĂRBAT) 'le mari', 'husband' [451]	Ce zice femeia că-i este cel cu care s-a măritat?
67.	FIICĂ 'la fille', 'daughter' [461]	Dacă naște femeia un copil de parte femeiască, cum îi spui?
68.	BUNICĂ 'la grand-mère', 'grandmother' [467]	Ce zici că-ți este mama mamei dumitale?
69.	BUNIC 'le grand-père', 'grandfather' [465]	Ce zici că-ți este tatăl tatălui dumitale?
70.	VĂR 'le cousin', 'cousin' [475]	Dacă noi suntem frați, copiii noștri ce sunt între ei?
71.	VERIȘOARĂ 'la cousine', 'cousin' [476]	Dar dacă copiii a doi frați sunt fete, ce zici că sunt între ele?
72.	TAIE CU FIERĂSTRĂUL 'scier', 'to saw' [367]	Dacă un om are un trunchi de lemn pus pe capră și vrea să aibă două jumătăți, ce face?
73.	FLUIERĂ 'siffler', 'to whistle' (Indic. prez. 3 sg.) [487]	Fluieră (cu buzele un cântec) (GEST).
74.	DIMINEAȚĂ 'le matin', 'morning' [519]	Cum se numește prima parte a zilei?
75.	POIMÂINE 'l'après-demain', 'day after tomorrow' [529]	Și după mâine ce vine?

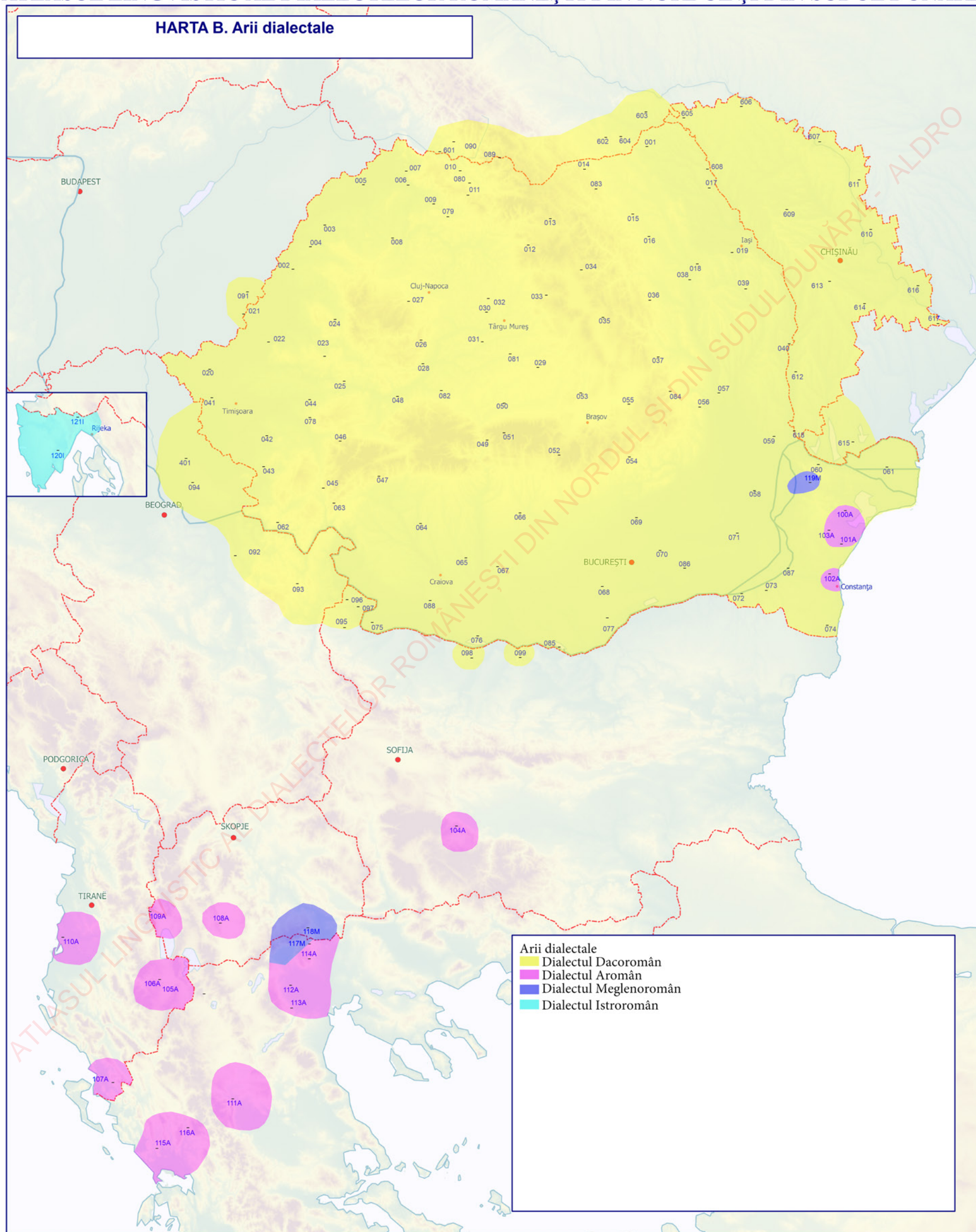
HĂRȚI INTRODUCTIVE

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII - ALDRO

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

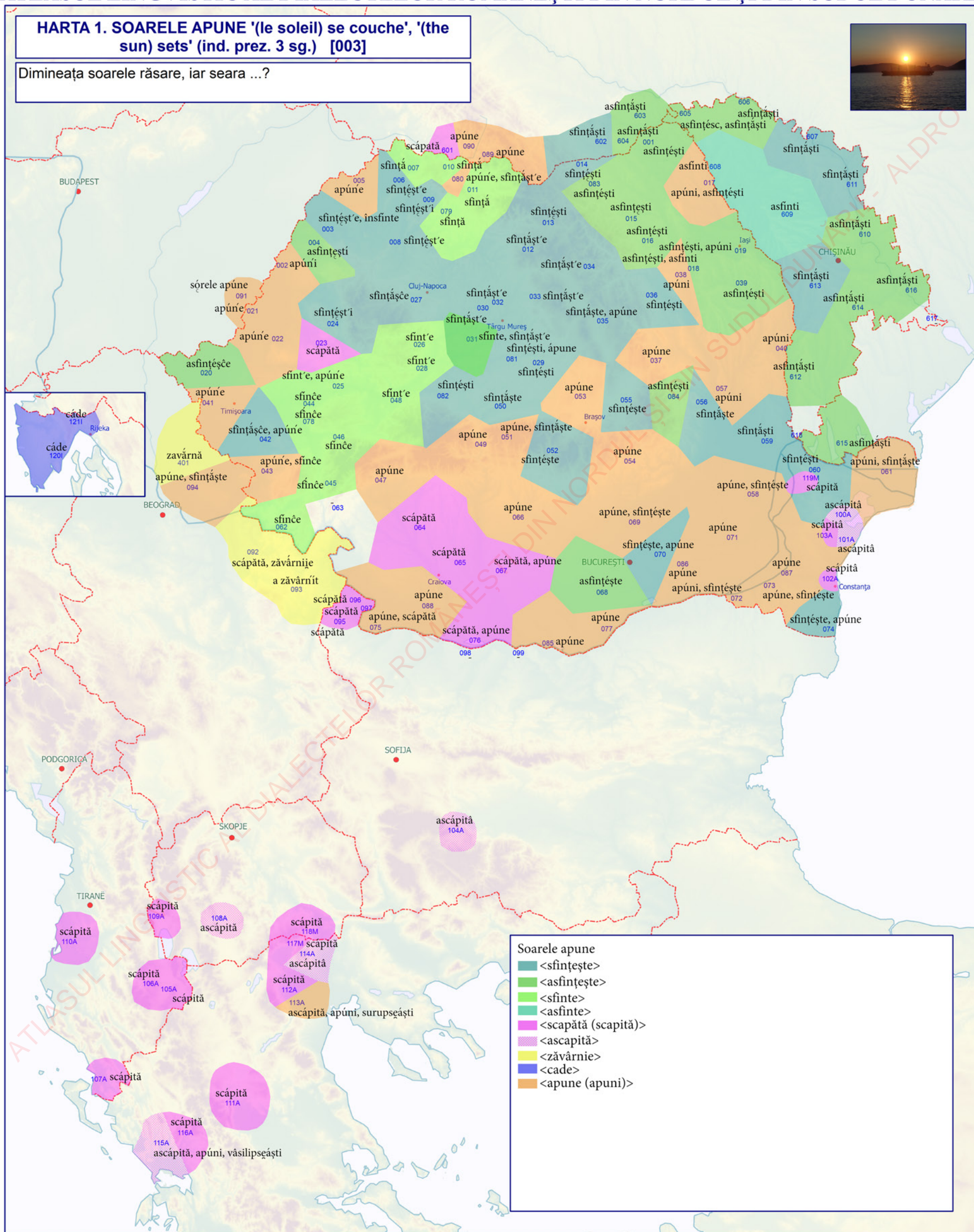
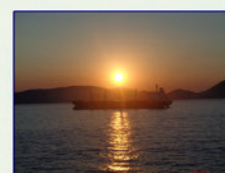
HĂRȚI LINGVISTICE

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII - ALDRO

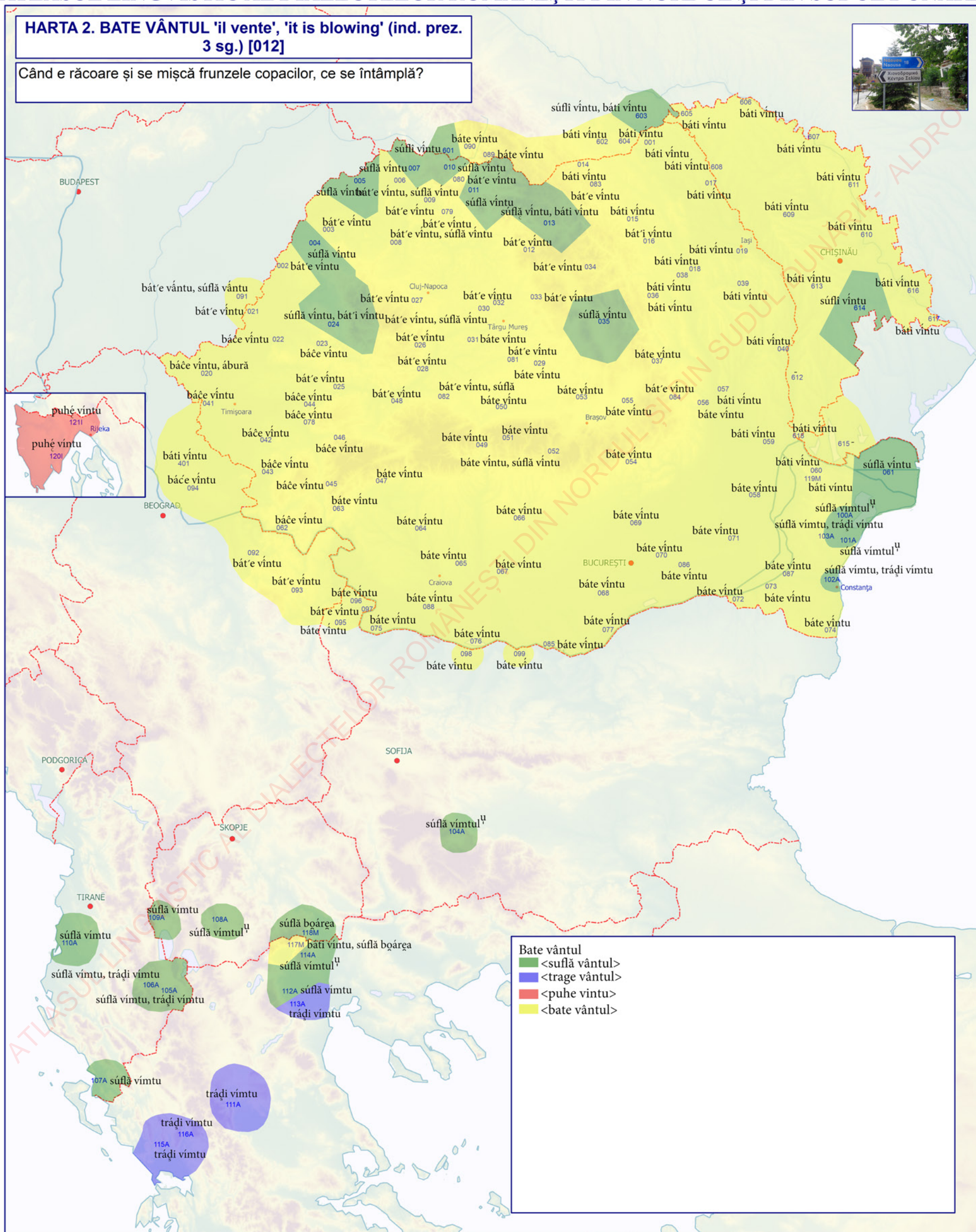
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 1. SOARELE APUNE '(le soleil) se couche', '(the sun) sets' (ind. prez. 3 sg.) [003]

Dimineața soarele răsare, iar seara ...?

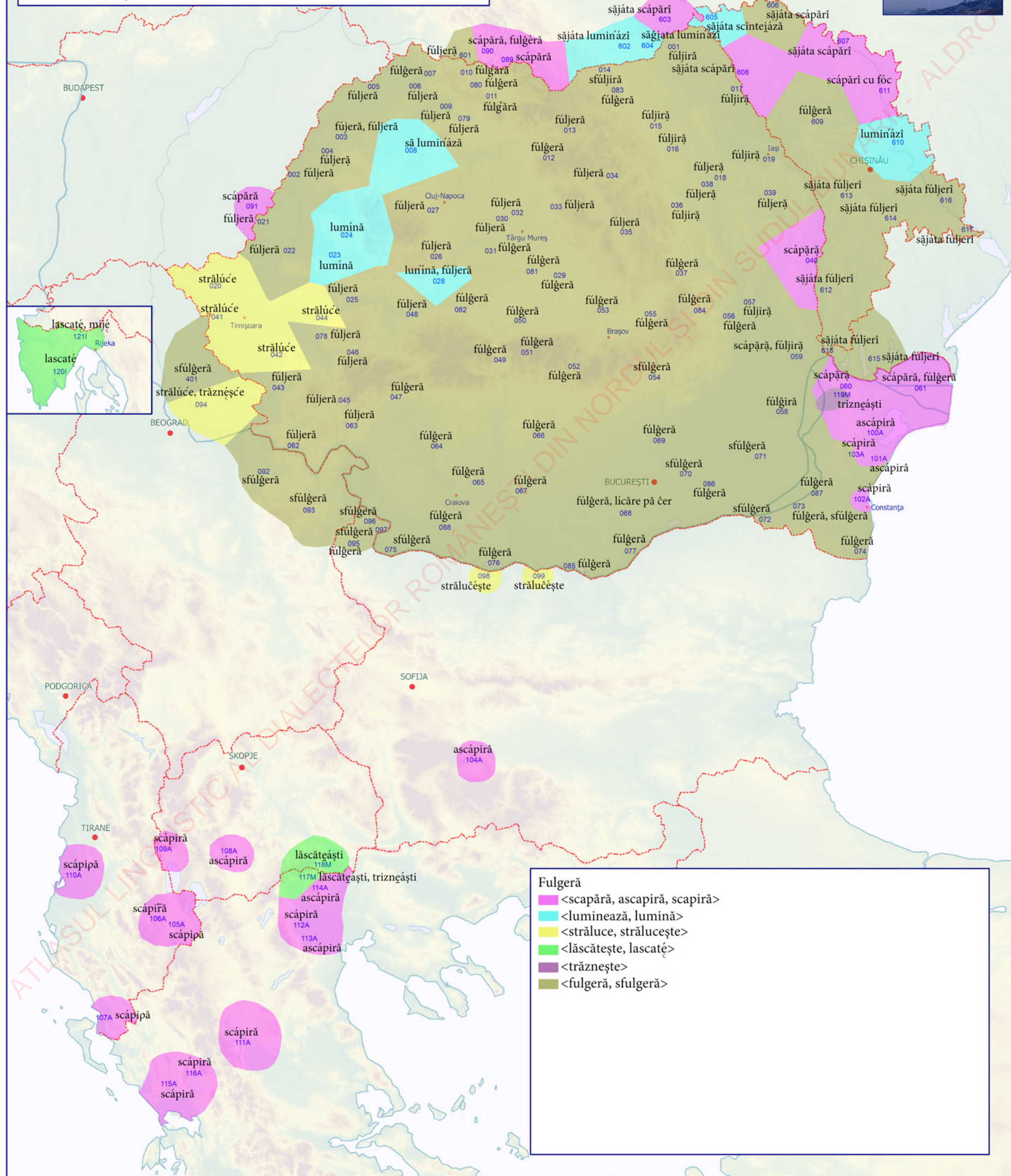
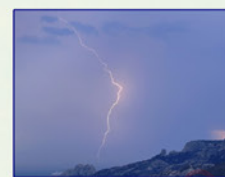
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

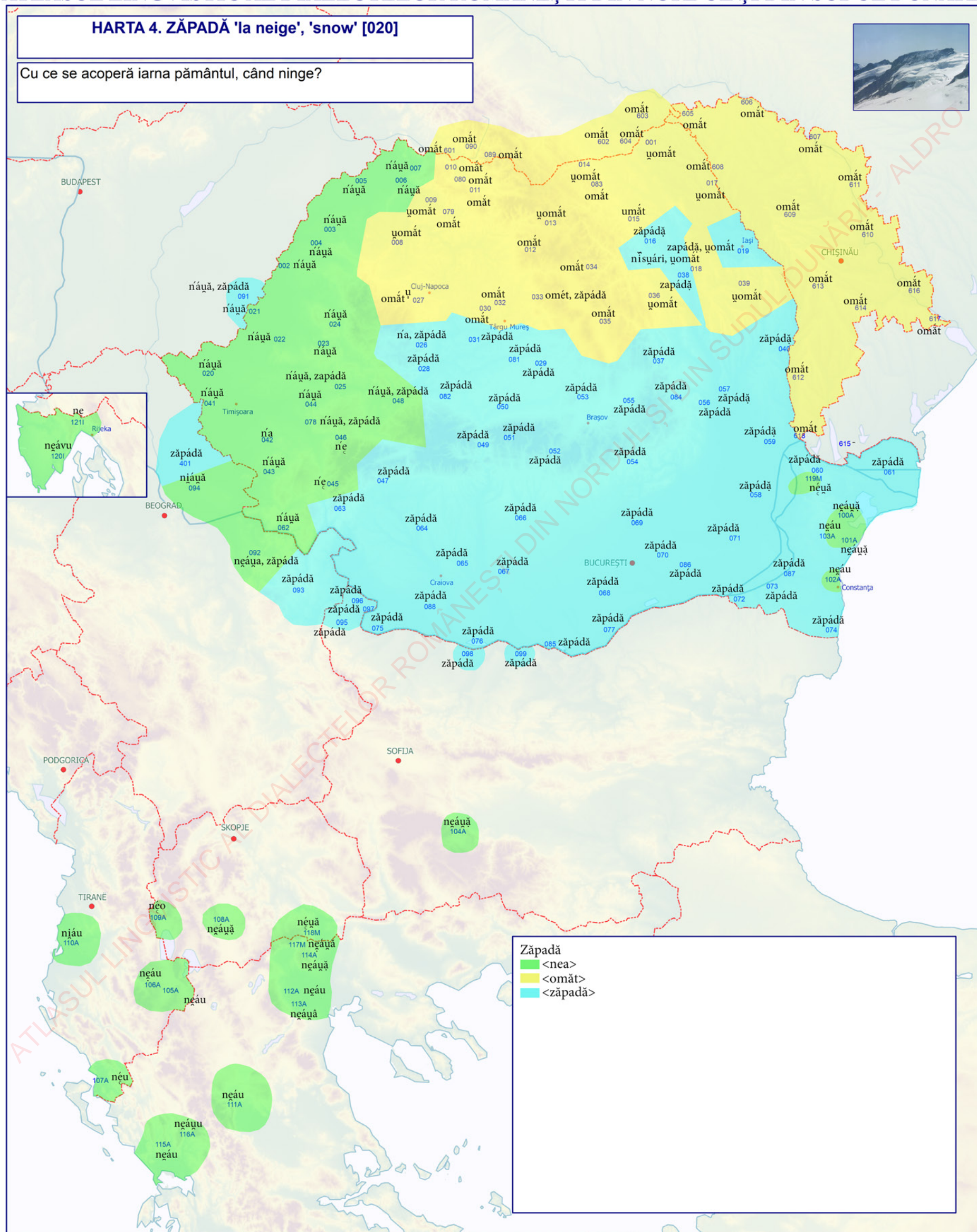
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 3. FULGERĂ 'il fait des éclairs', 'it lightens' (ind. prez. 3 sg.) [015]

Când plouă și pe cer se face lumină mare, care se stinge repede, ce zici că se întâmplă?

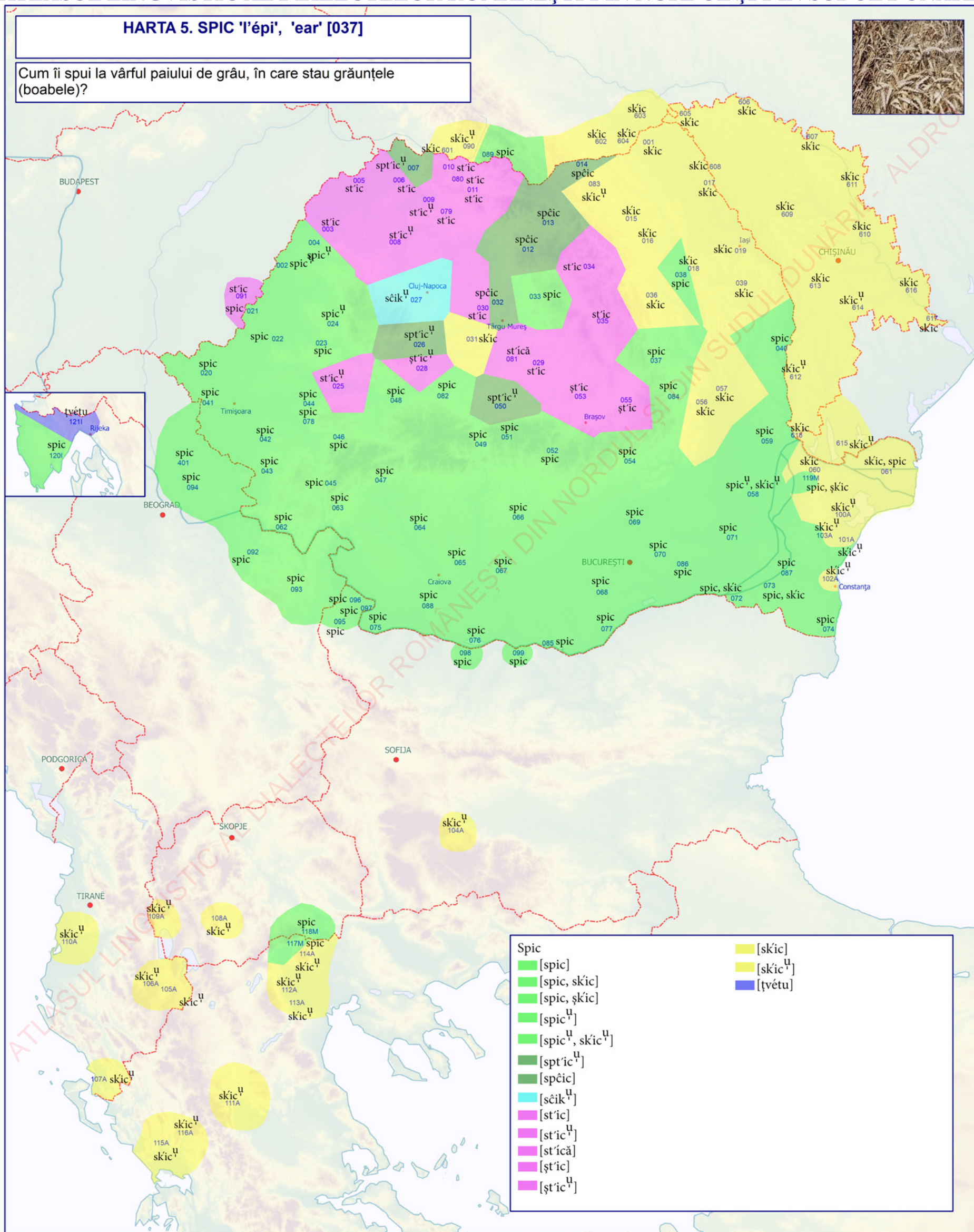
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

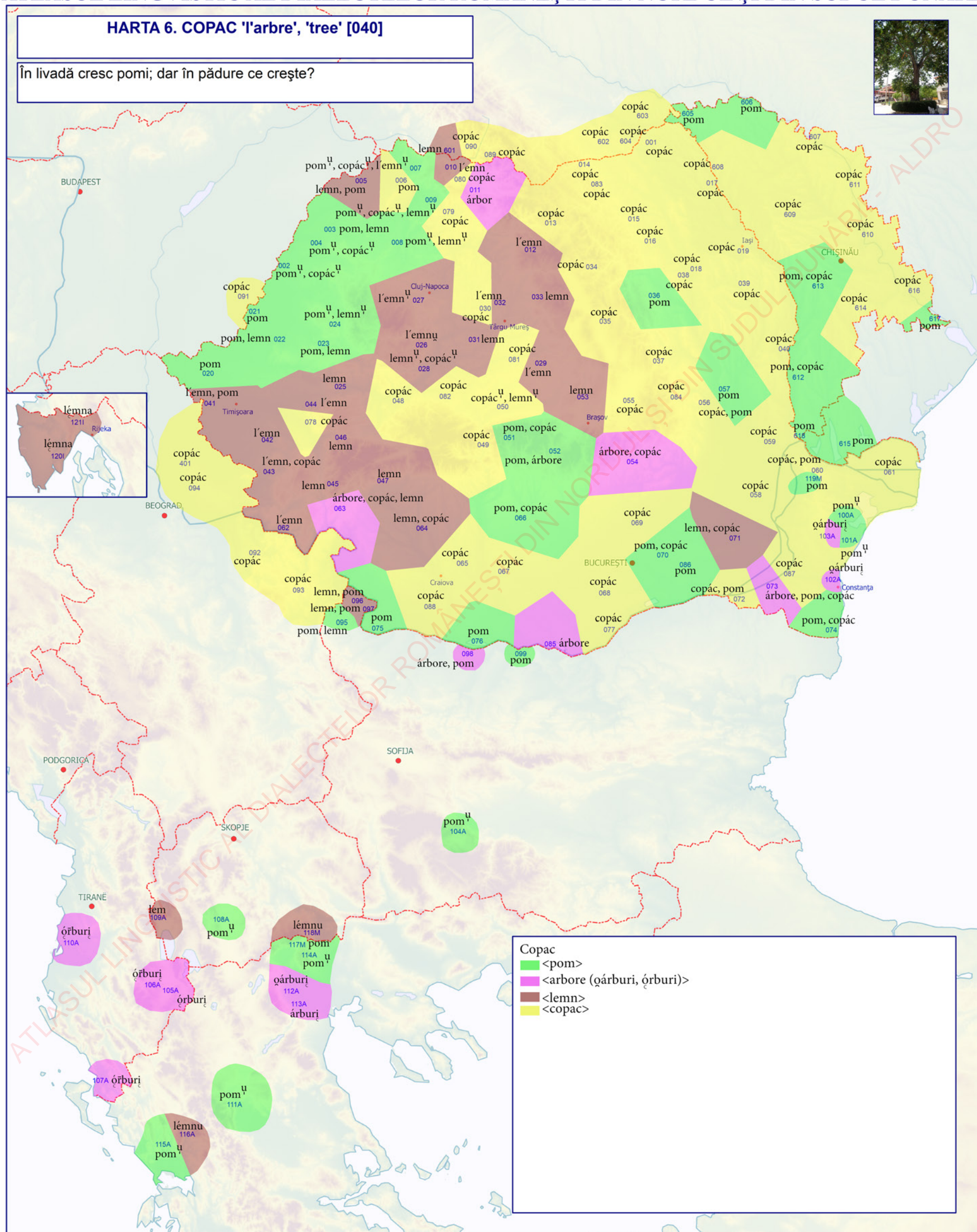
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 5. SPIC 'l'épi', 'ear' [037]

Cum îi spui la vârful paiului de grâu, în care stau grăunțele (boabele)?

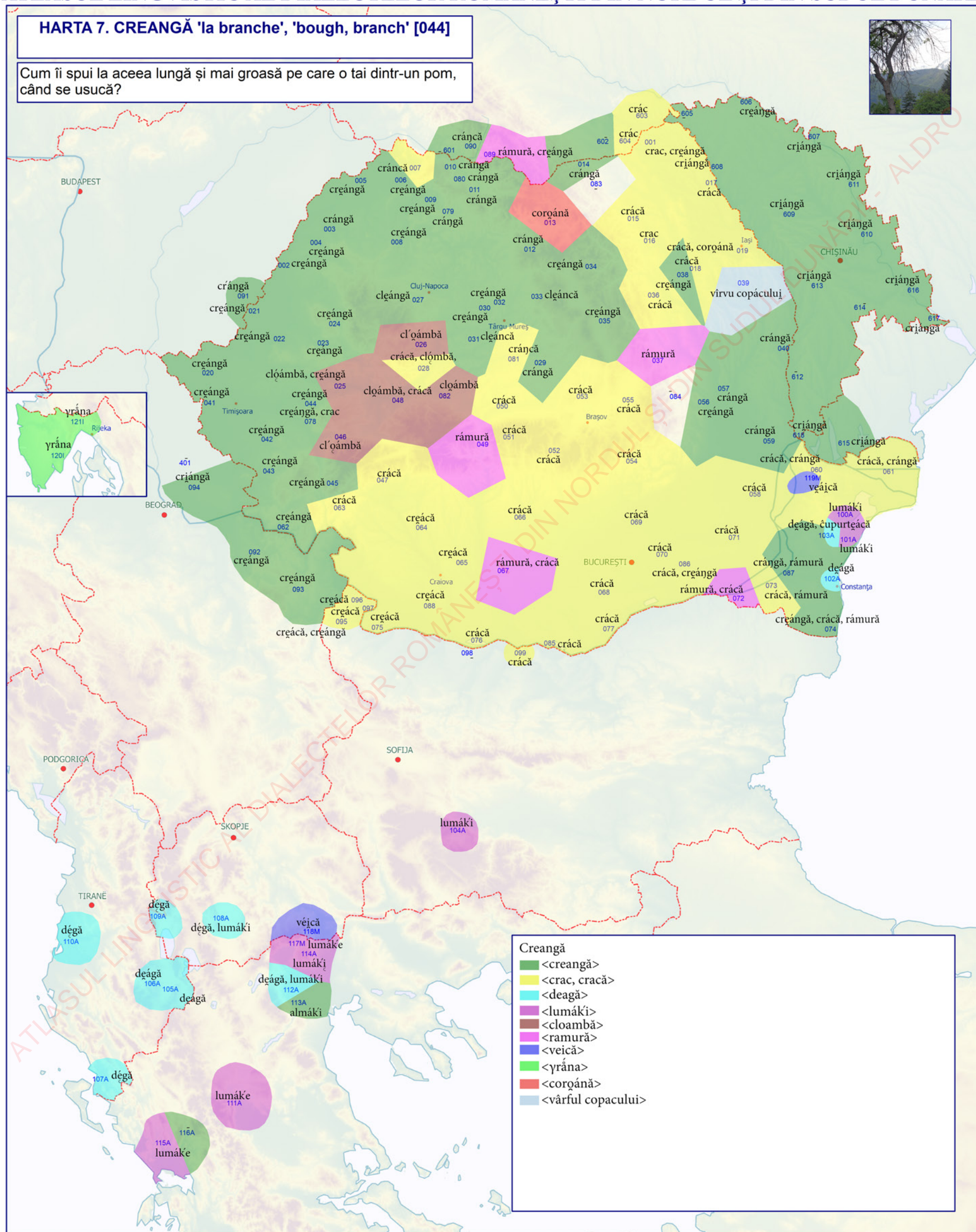
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

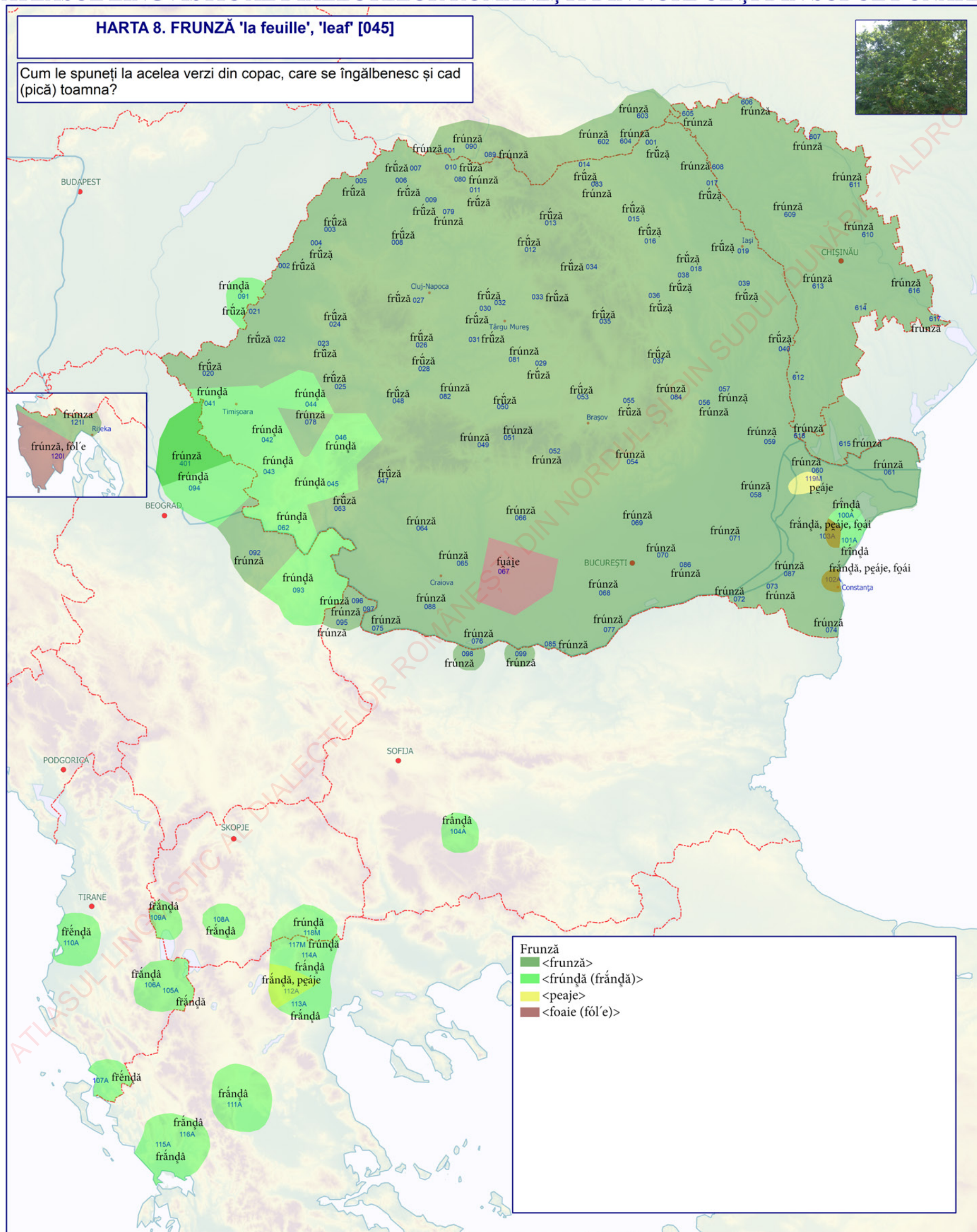
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 7. CREANGĂ 'la branche', 'bough, branch' [044]

Cum îi spui la aceea lungă și mai groasă pe care o tai dintr-un pom, când se uscă?

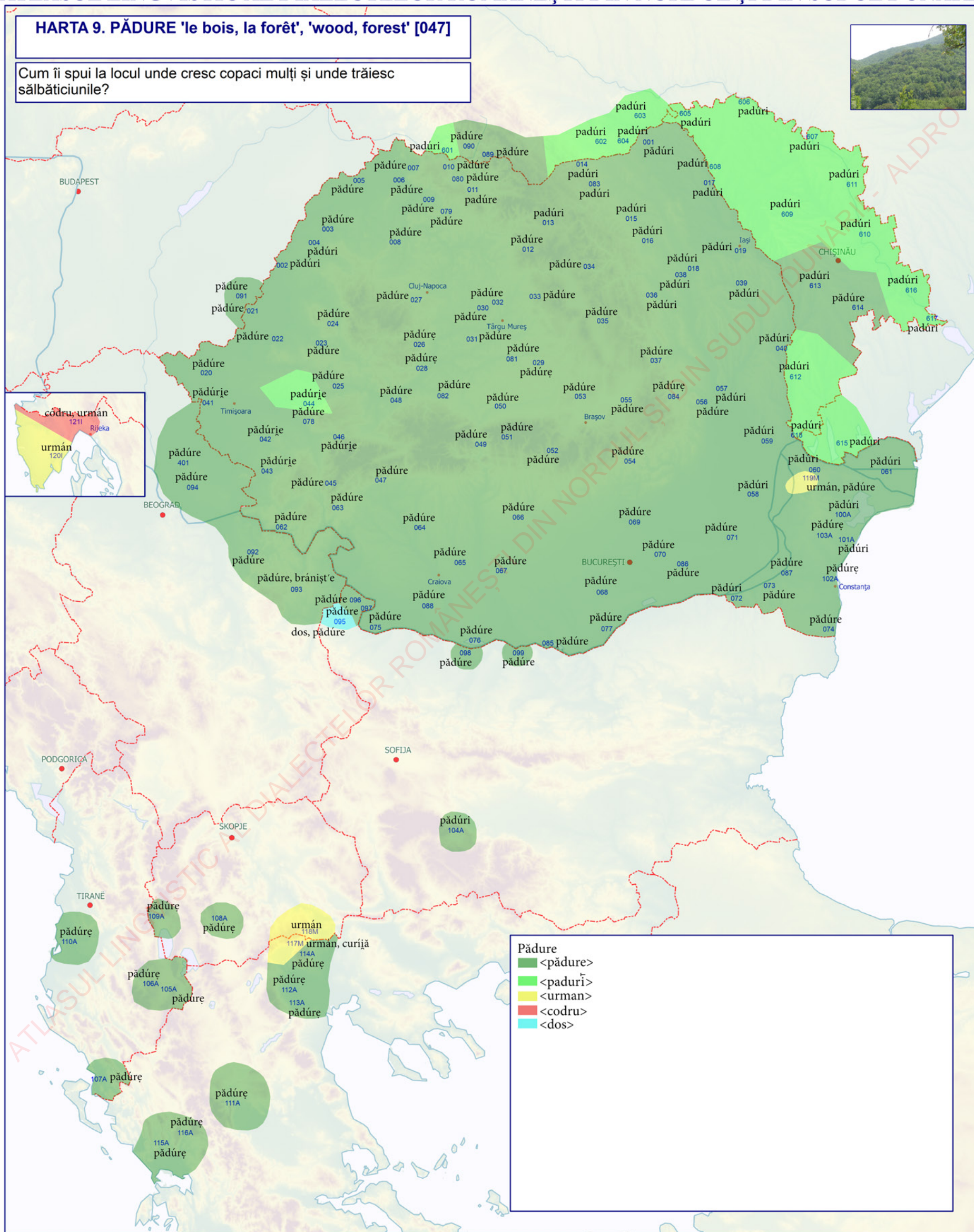
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

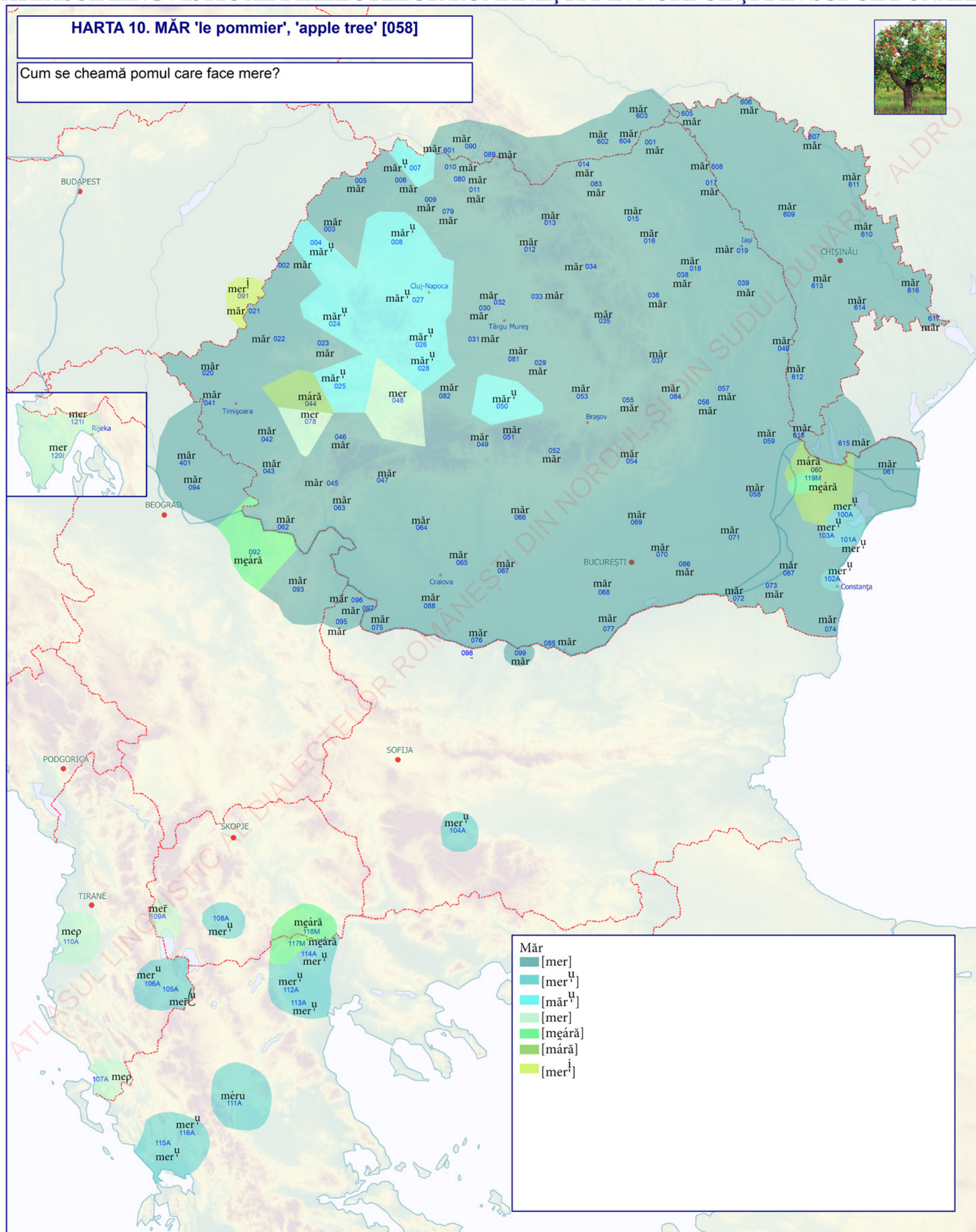
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 9. PĂDURE 'le bois, la forêt', 'wood, forest' [047]

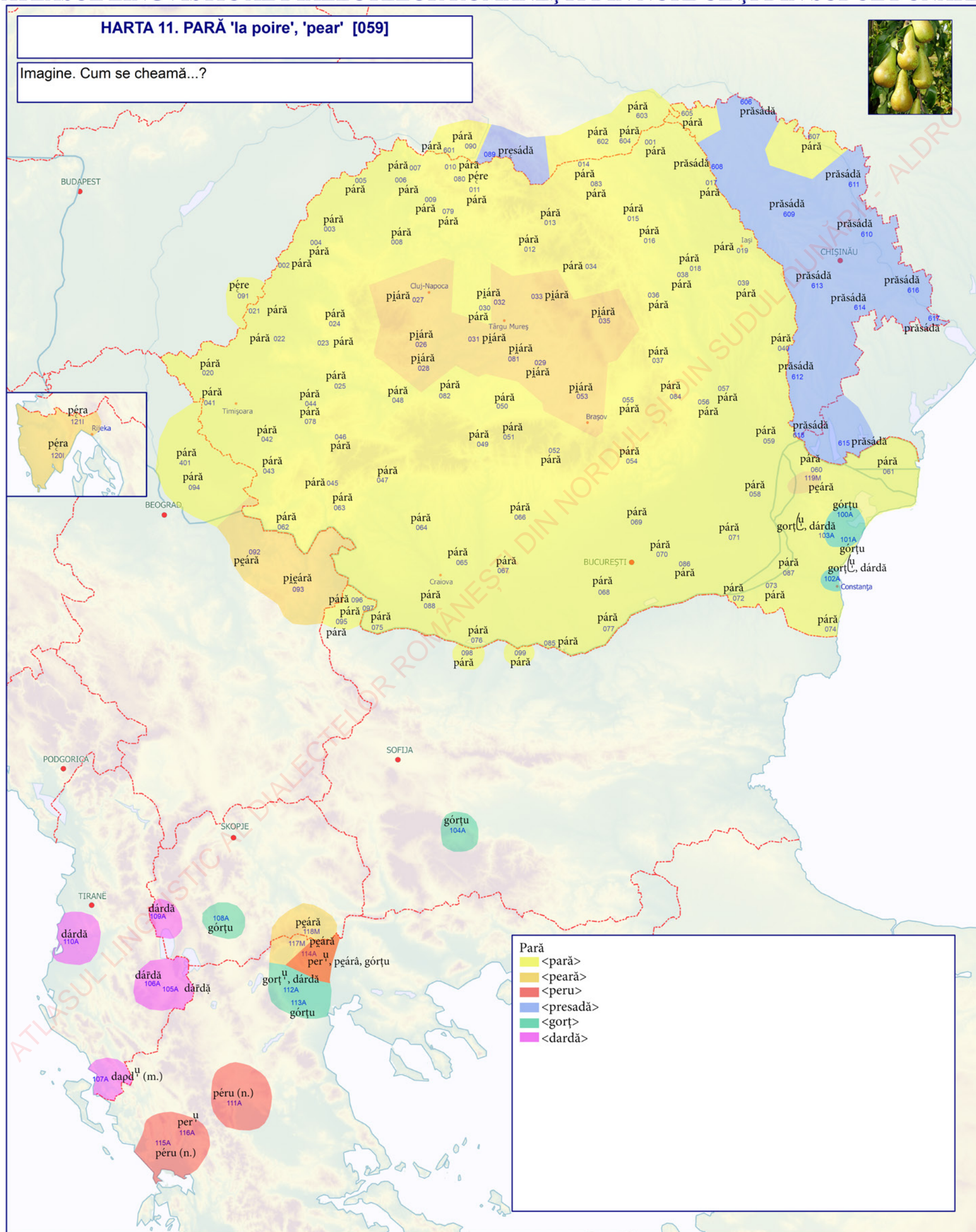
Cum îi spui la locul unde cresc copaci mulți și unde trăiesc sălbăticiunile?

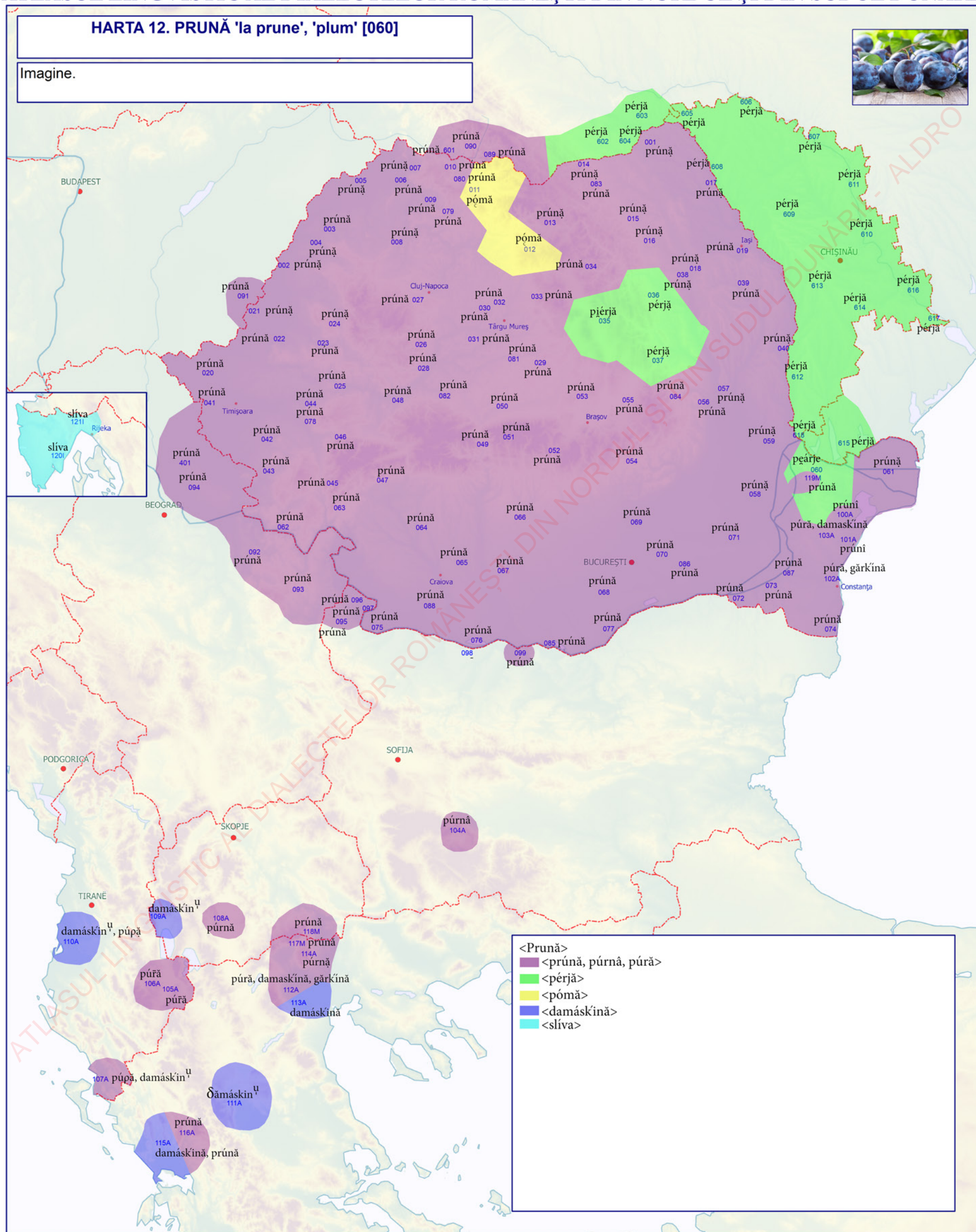
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

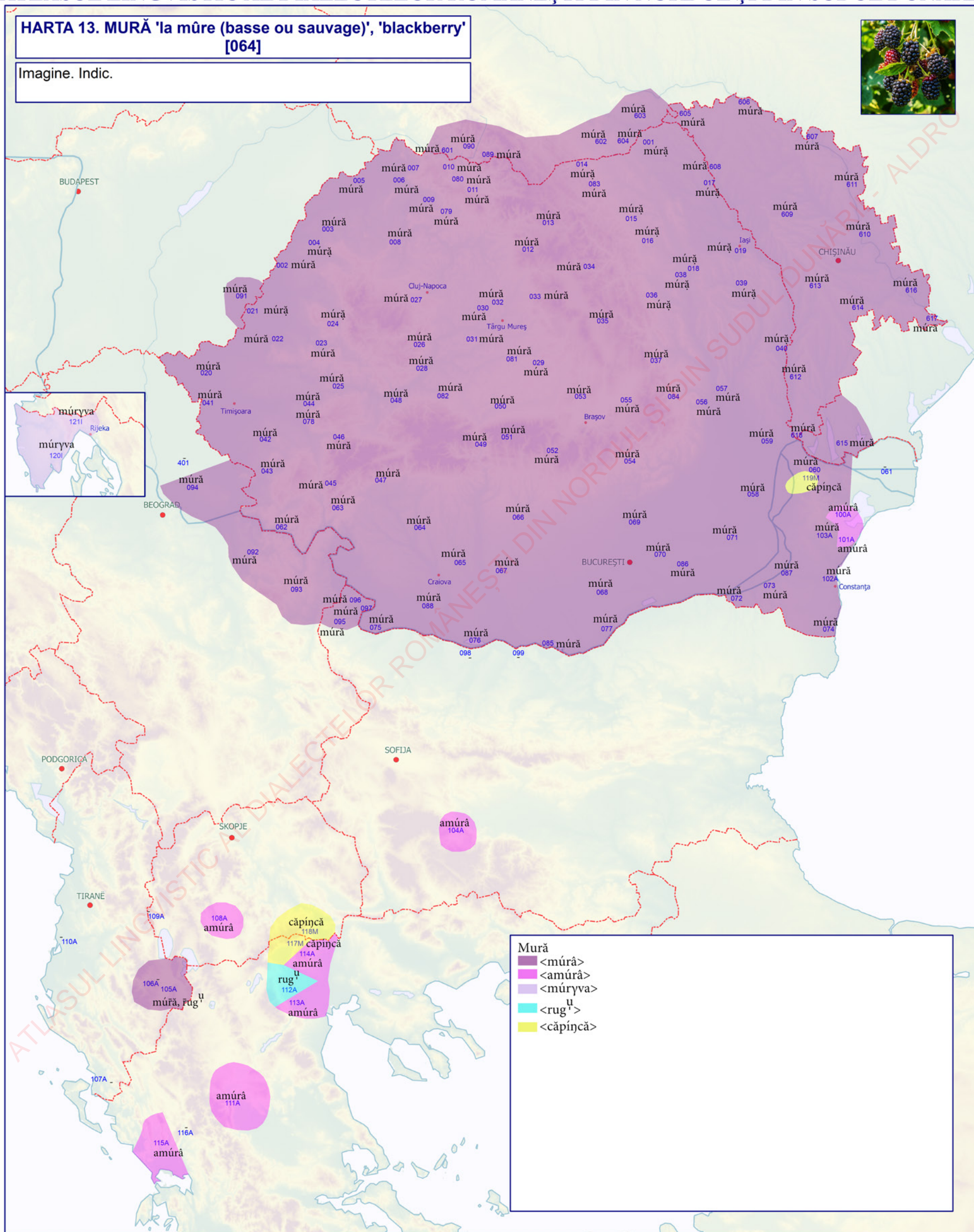
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 13. MURĂ 'la mûre (basse ou sauvage)', 'blackberry' [064]

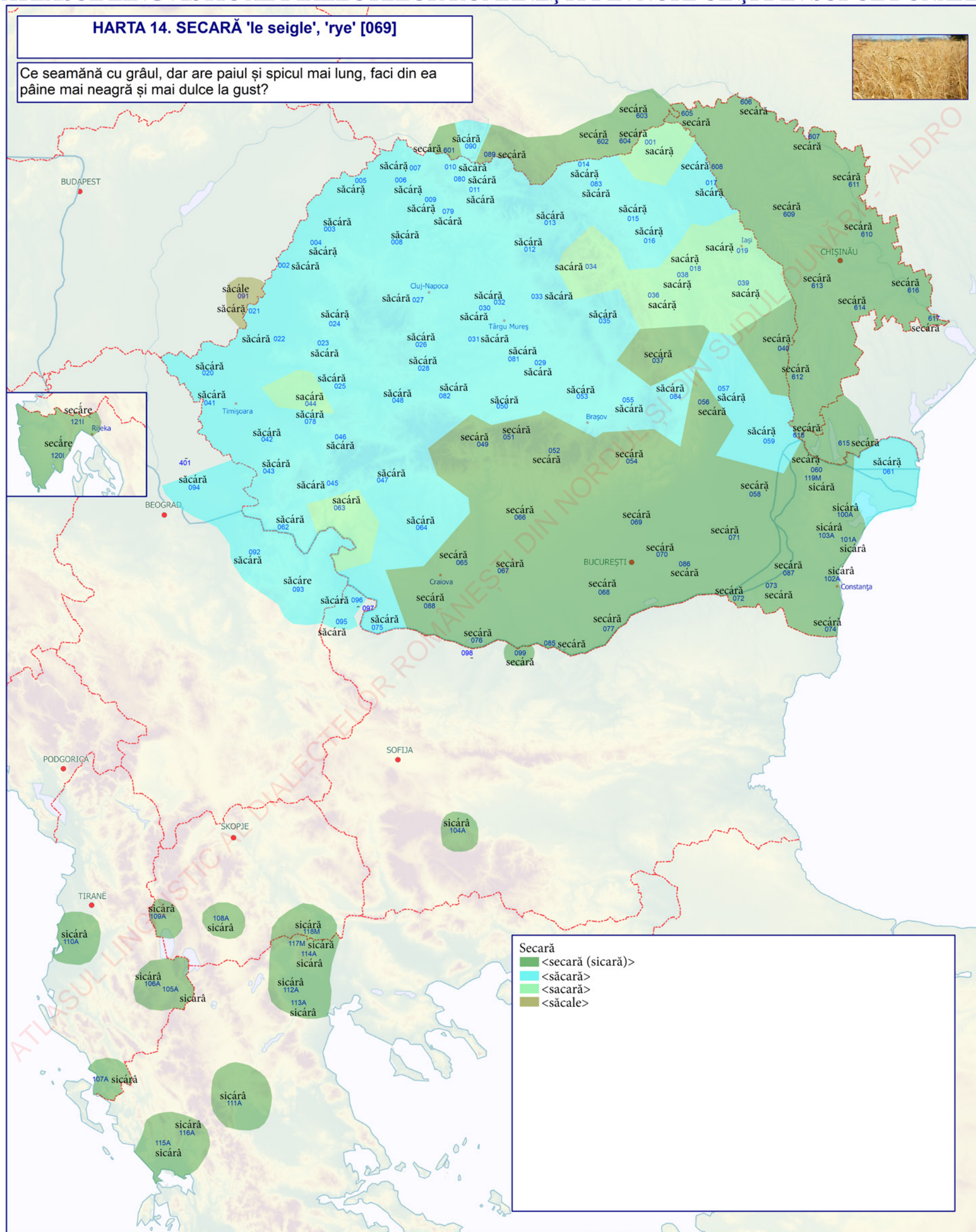
Imagine. Indic.

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

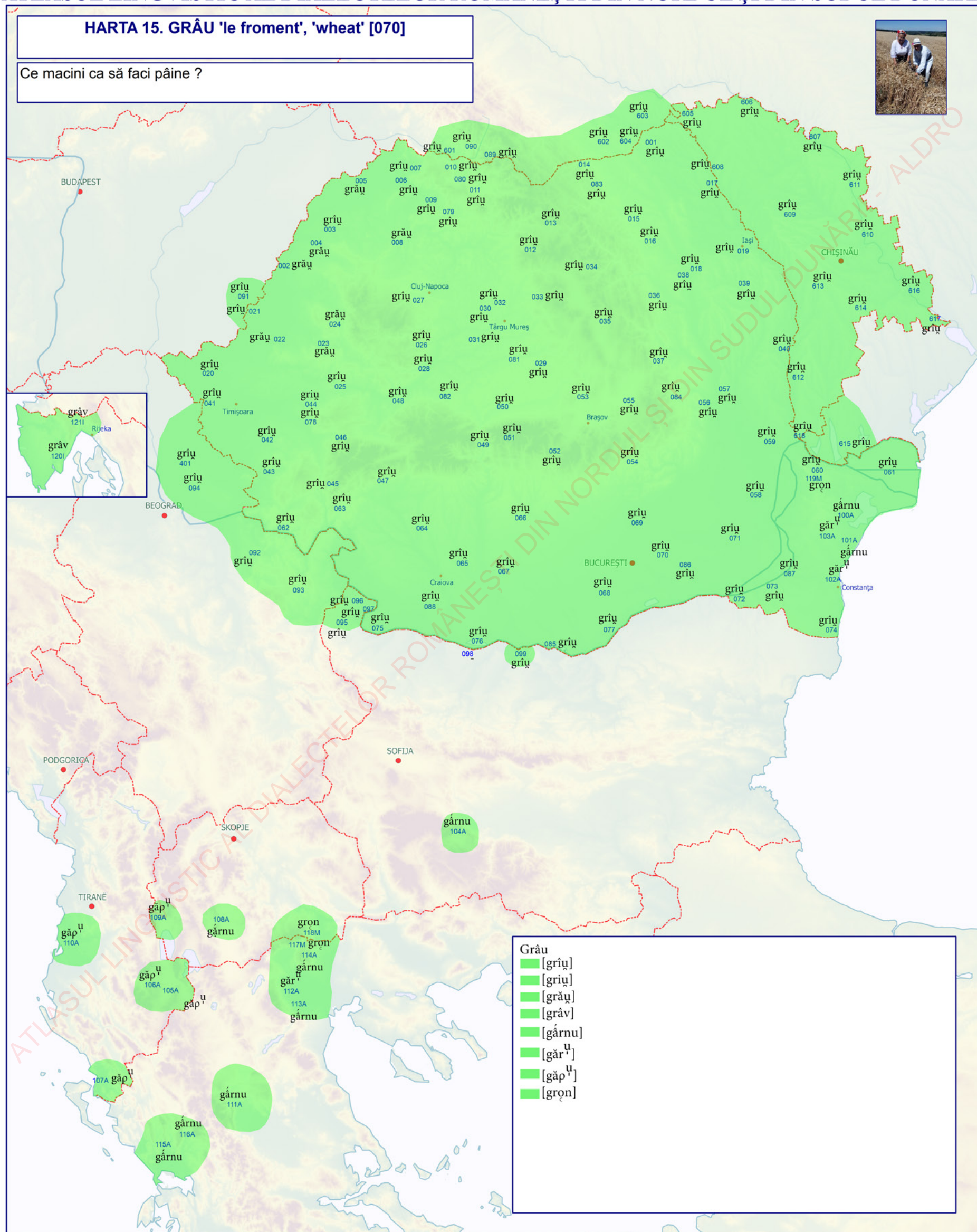
HARTA 14. SECARĂ 'le seigle', 'rye' [069]

Ce seamănă cu grâul, dar are paiul și spicul mai lung, faci din ea pâine mai neagră și mai dulce la gust?

Secară
 <secară (sicară)>
 <săcară>
 <sacăre>
 <săcale>

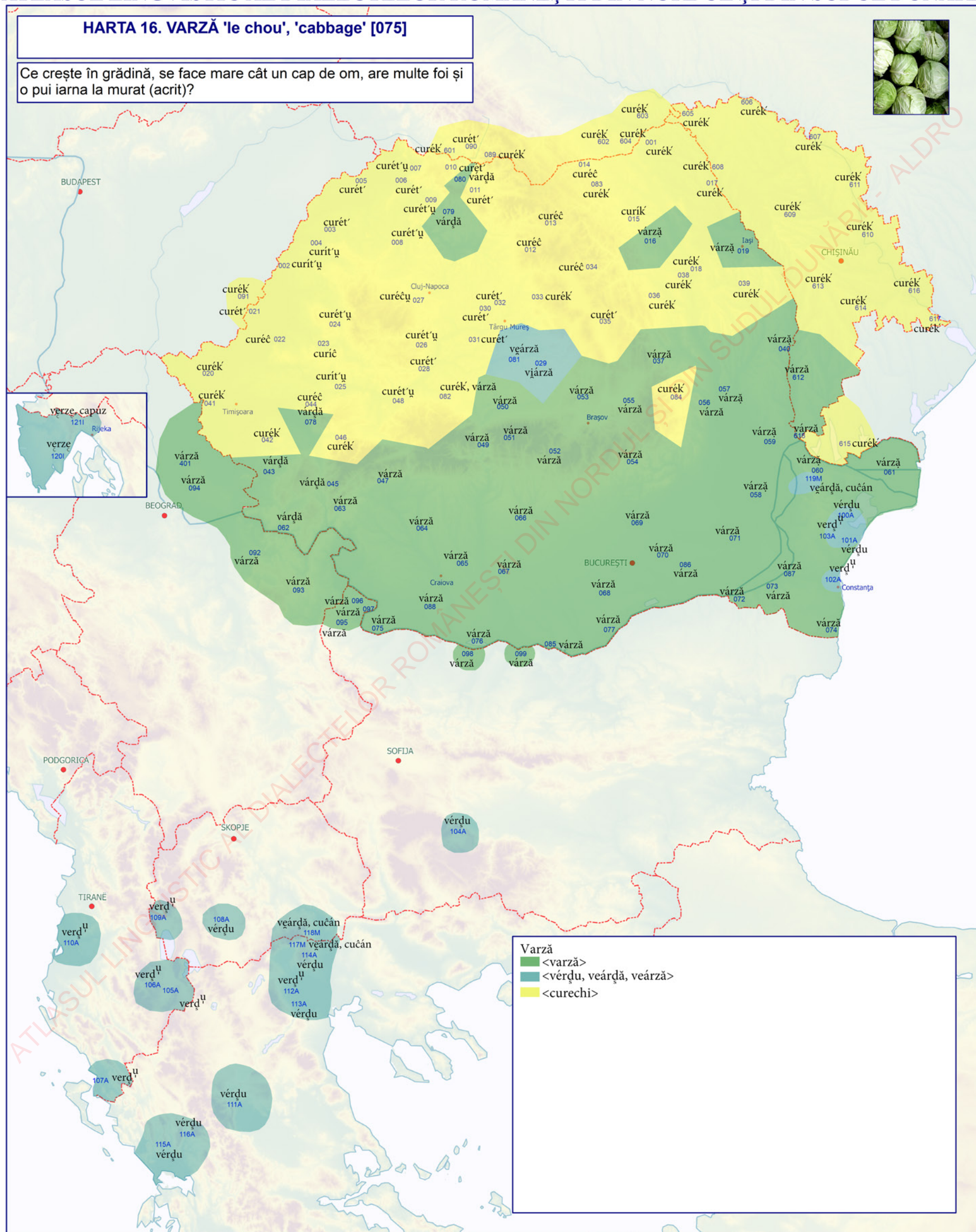
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 16. VARZĂ 'le chou', 'cabbage' [075]

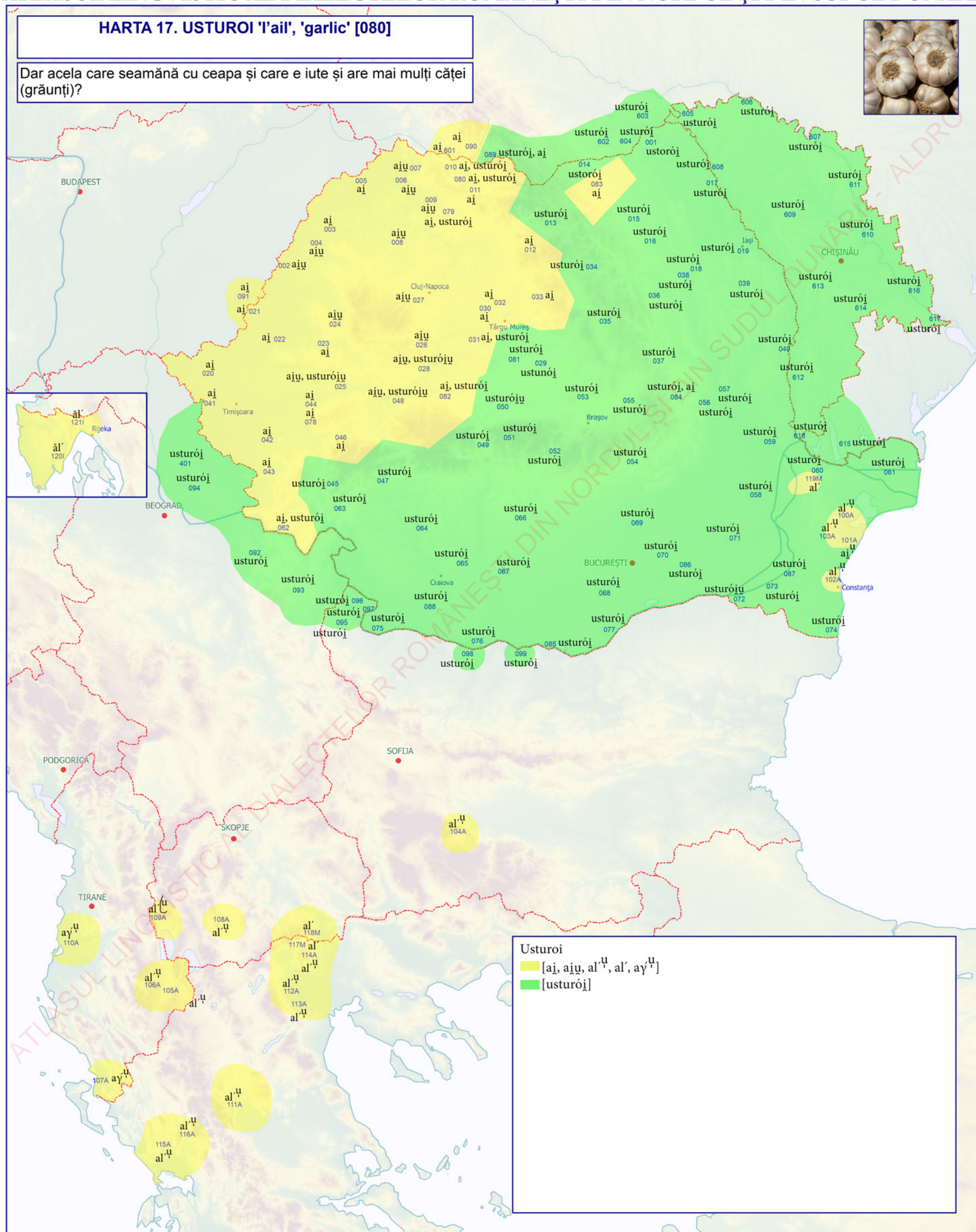
Ce crește în grădină, se face mare cât un cap de om, are multe foi și o pui iarna la murat (acrit)?

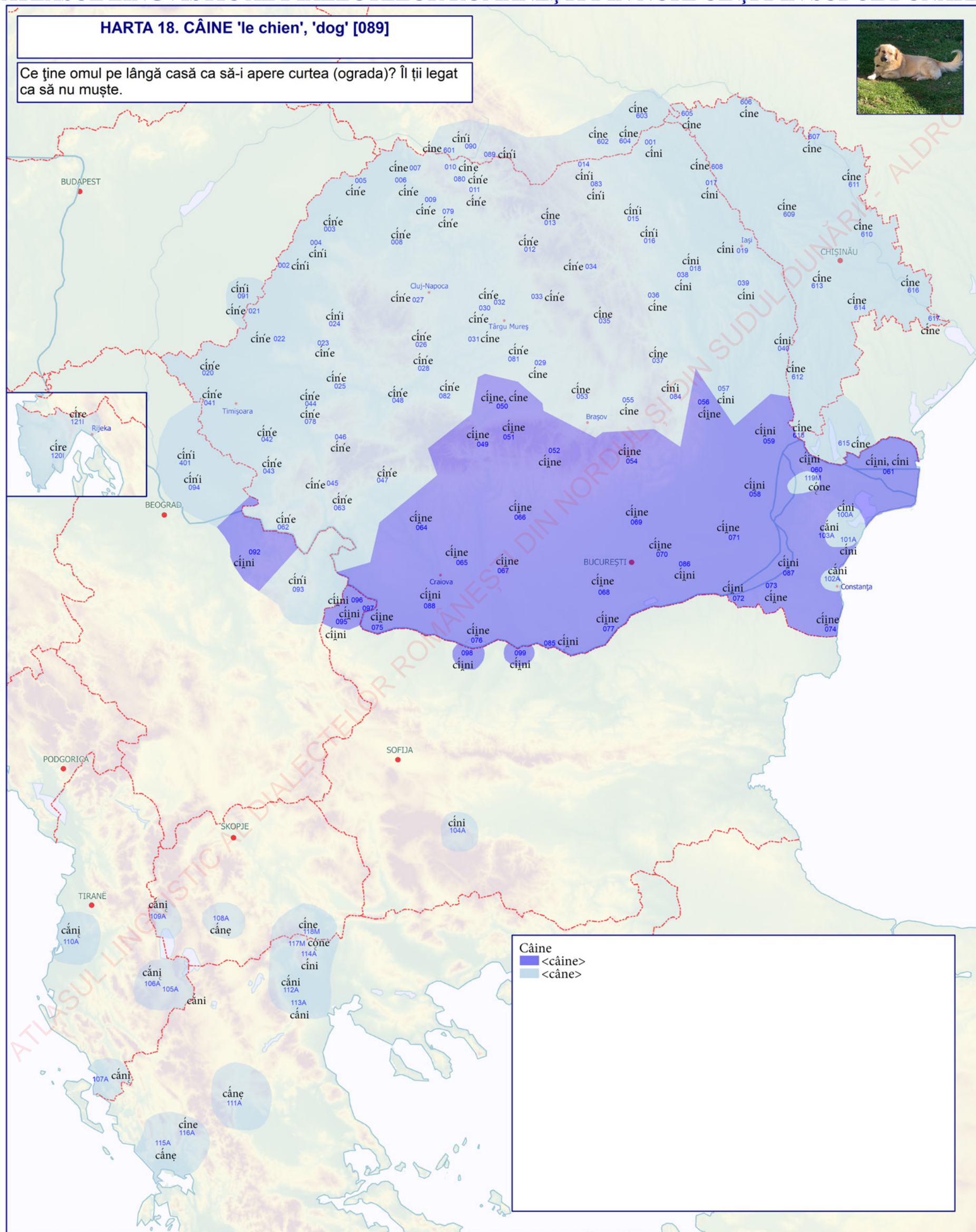
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 17. USTUROI 'l'ai', 'garlic' [080]

Dar acela care seamănă cu ceapa și care e iute și are mai mulți căței (grăunți)?

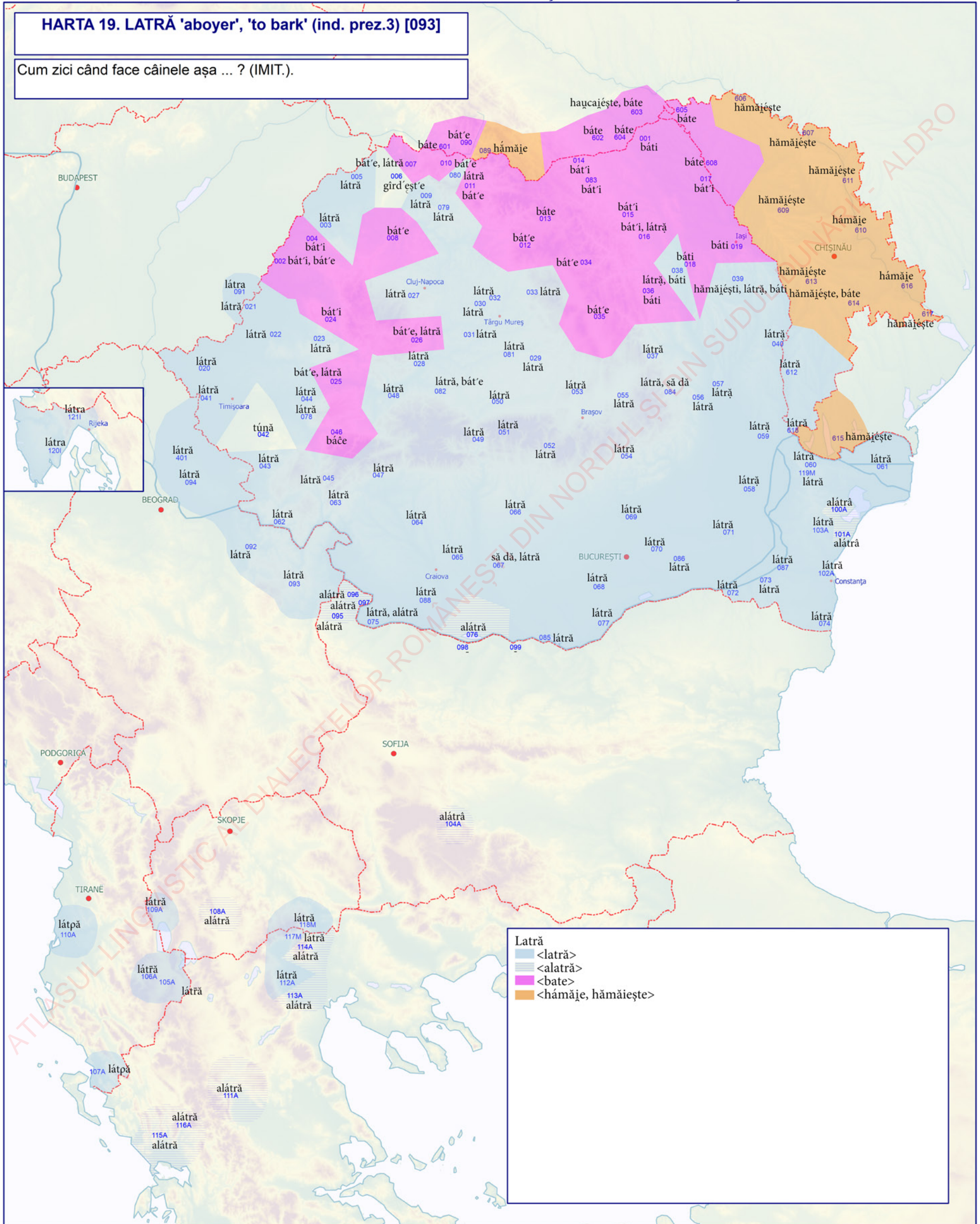
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

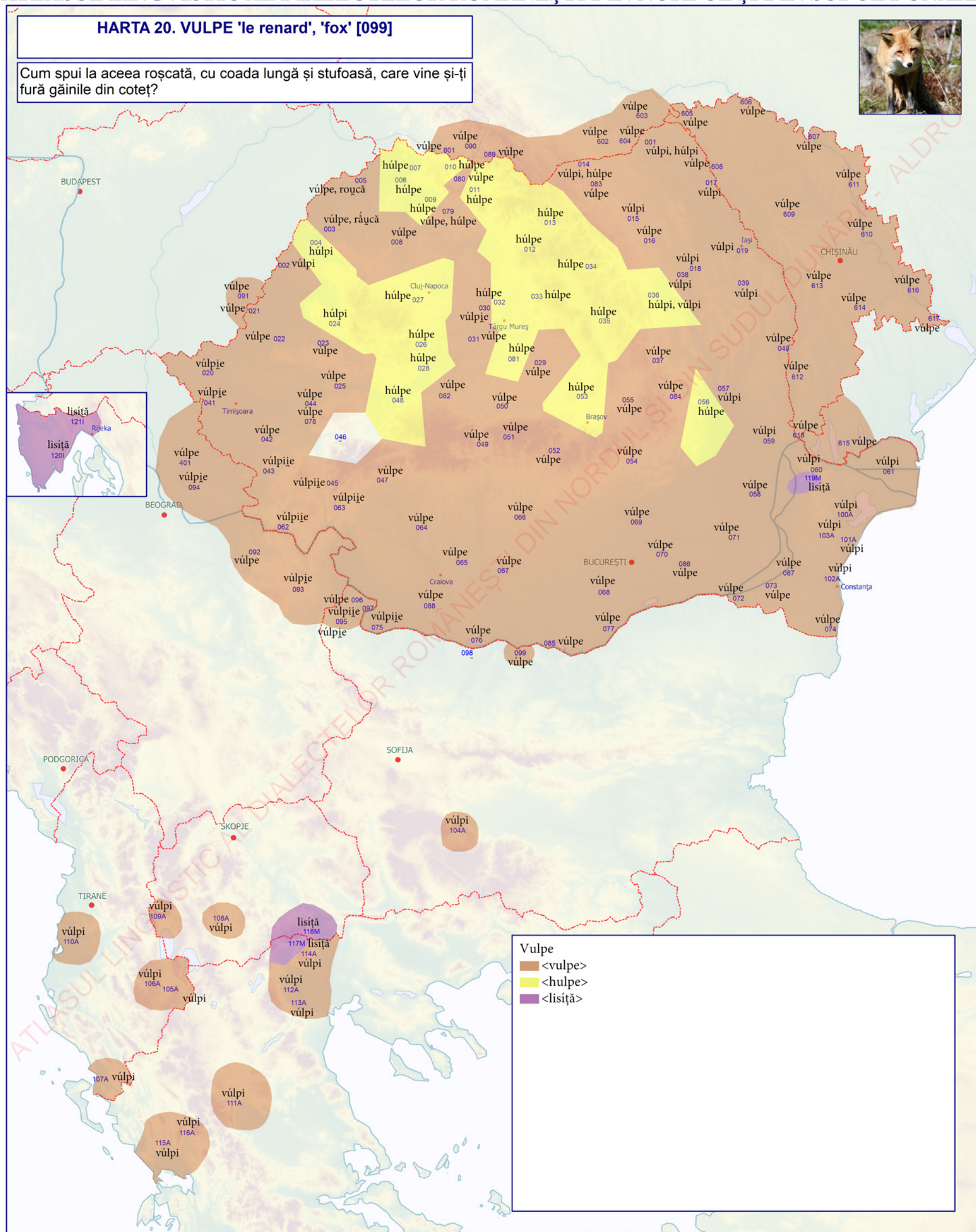
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 19. LATRĂ 'aboyer', 'to bark' (ind. prez.3) [093]

Cum zici când face câinele așa ... ? (IMIT.).

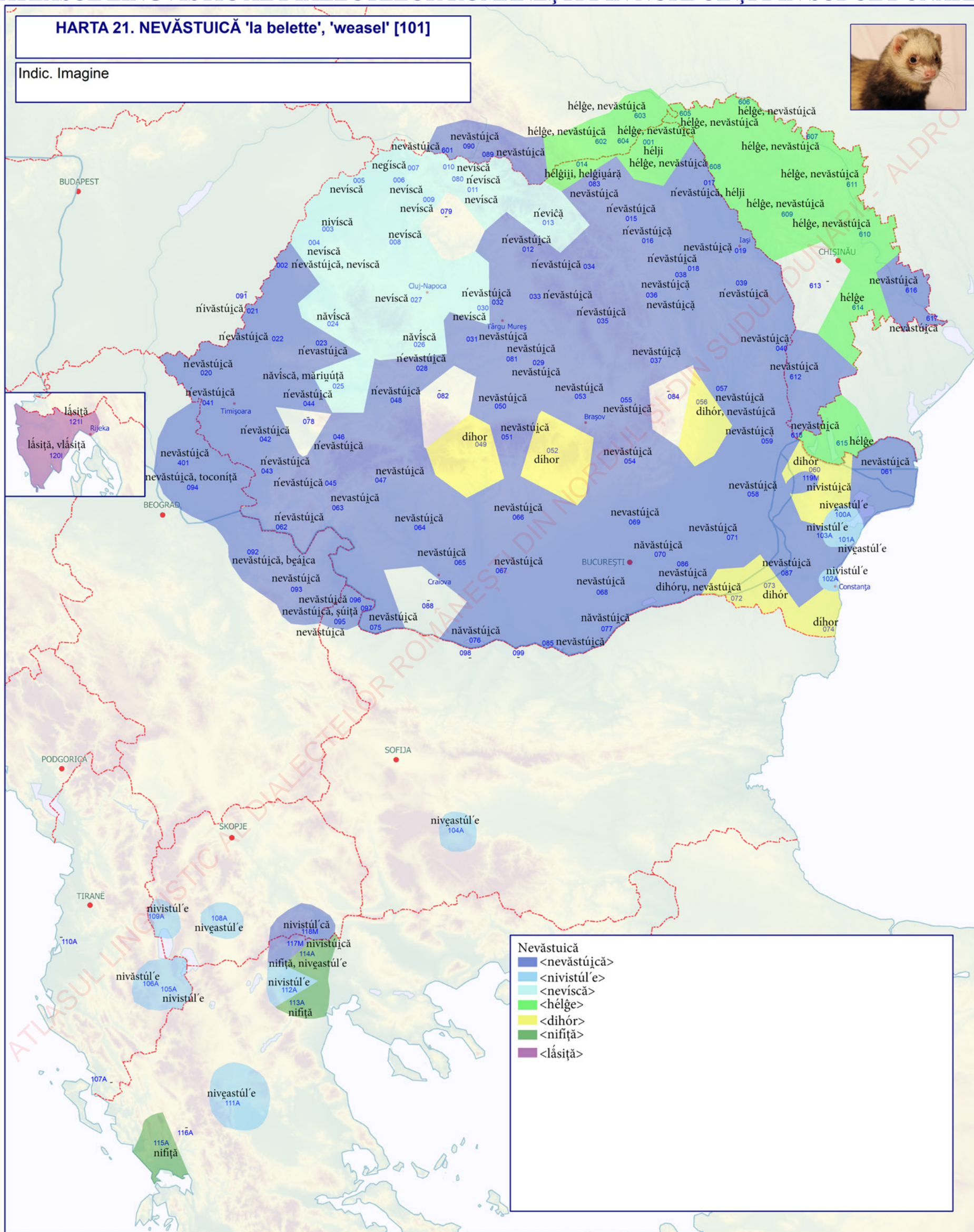
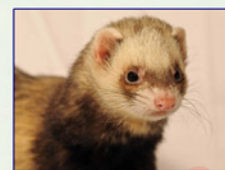
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 21. NEVĂSTUICĂ 'la belette', 'weasel' [101]

Indic. Imagine

■	<nevăstucă>
■	<nivistul'e>
■	<neviscă>
■	<hélge>
■	<dihor>
■	<nifiță>
■	<lăsiță>

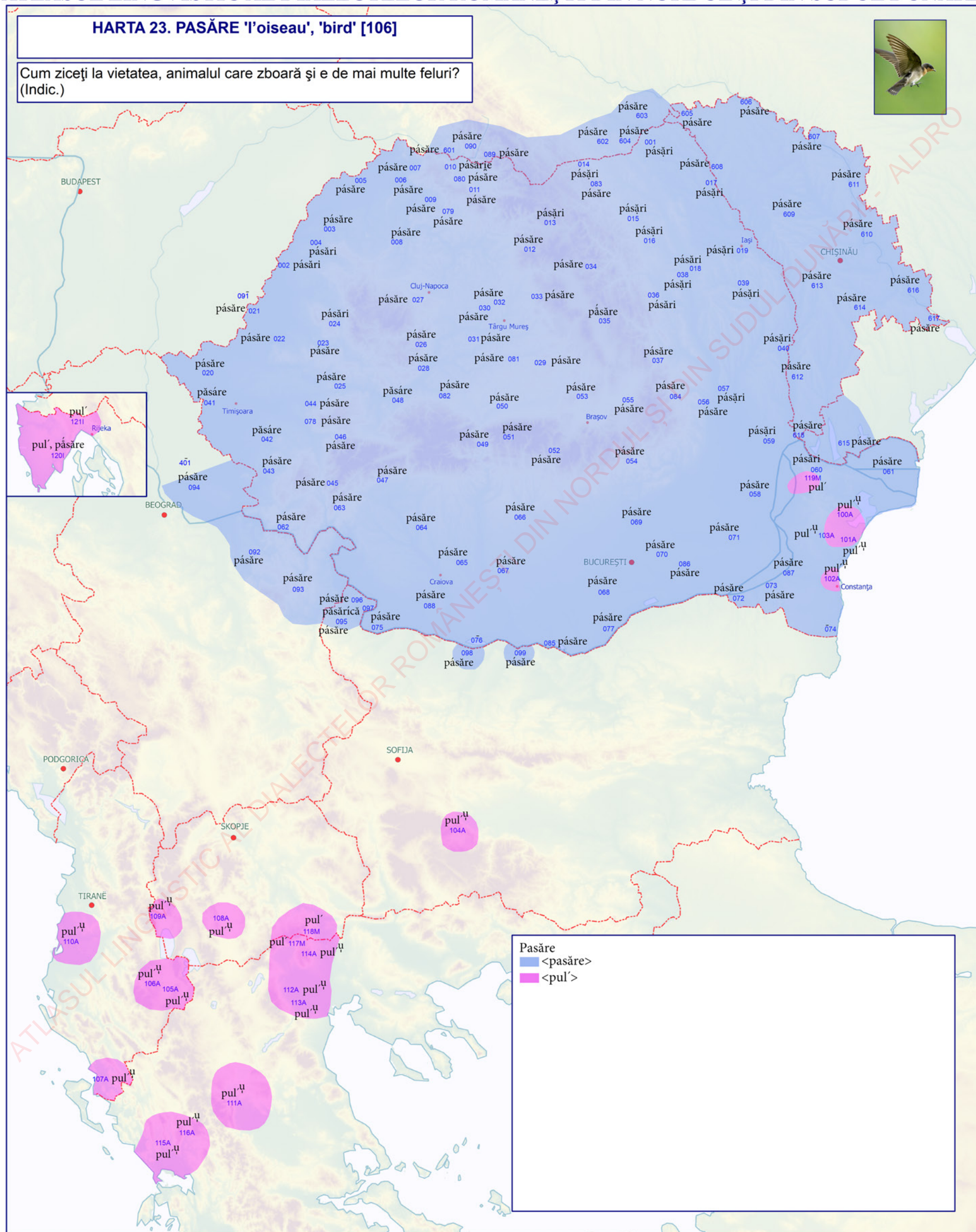
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 22. LILIAÇ 'la chauve-souris', 'bat' [105]

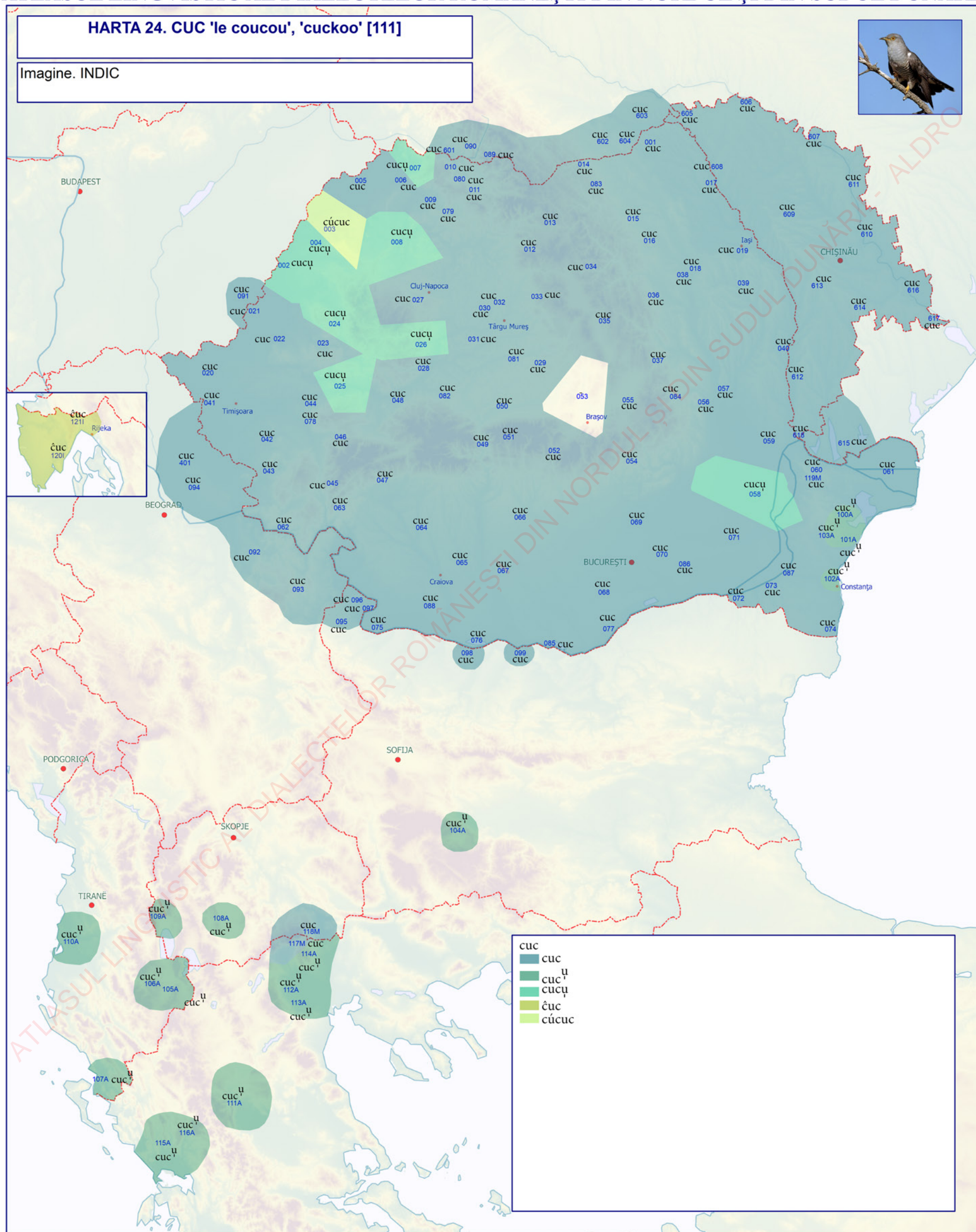
Cum îi zici animalului care seamănă cu un șoarece, are aripi și stă atârnat cu capul în jos?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

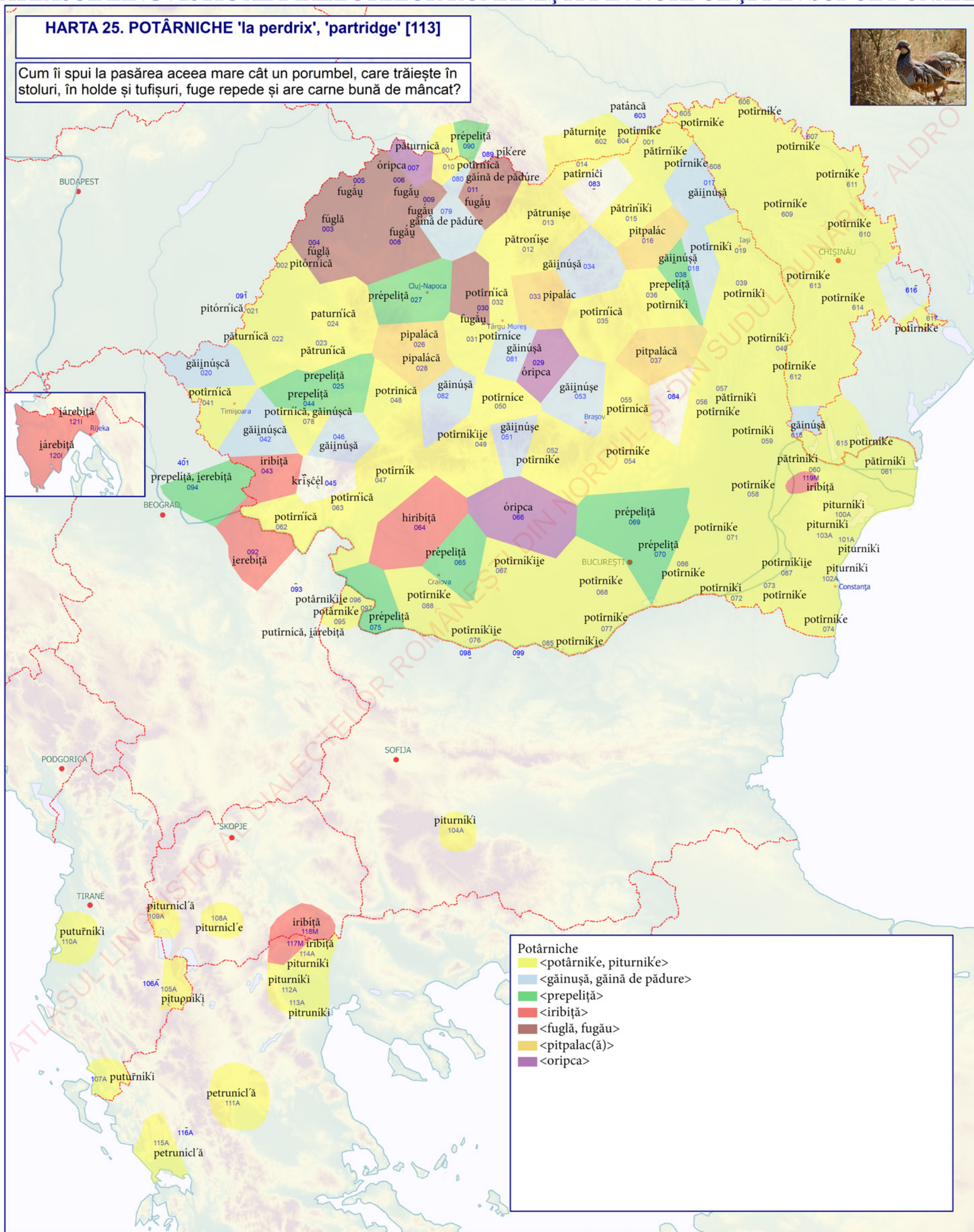
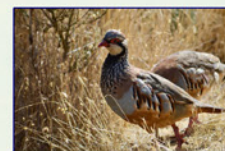
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 25. POTÂRNICHE 'la perdrix', 'partridge' [113]

Cum îi spui la pasărea aceea mare cât un porumbel, care trăiește în stoluri, în holde și tufișuri, fuge repede și are carne bună de mâncat?

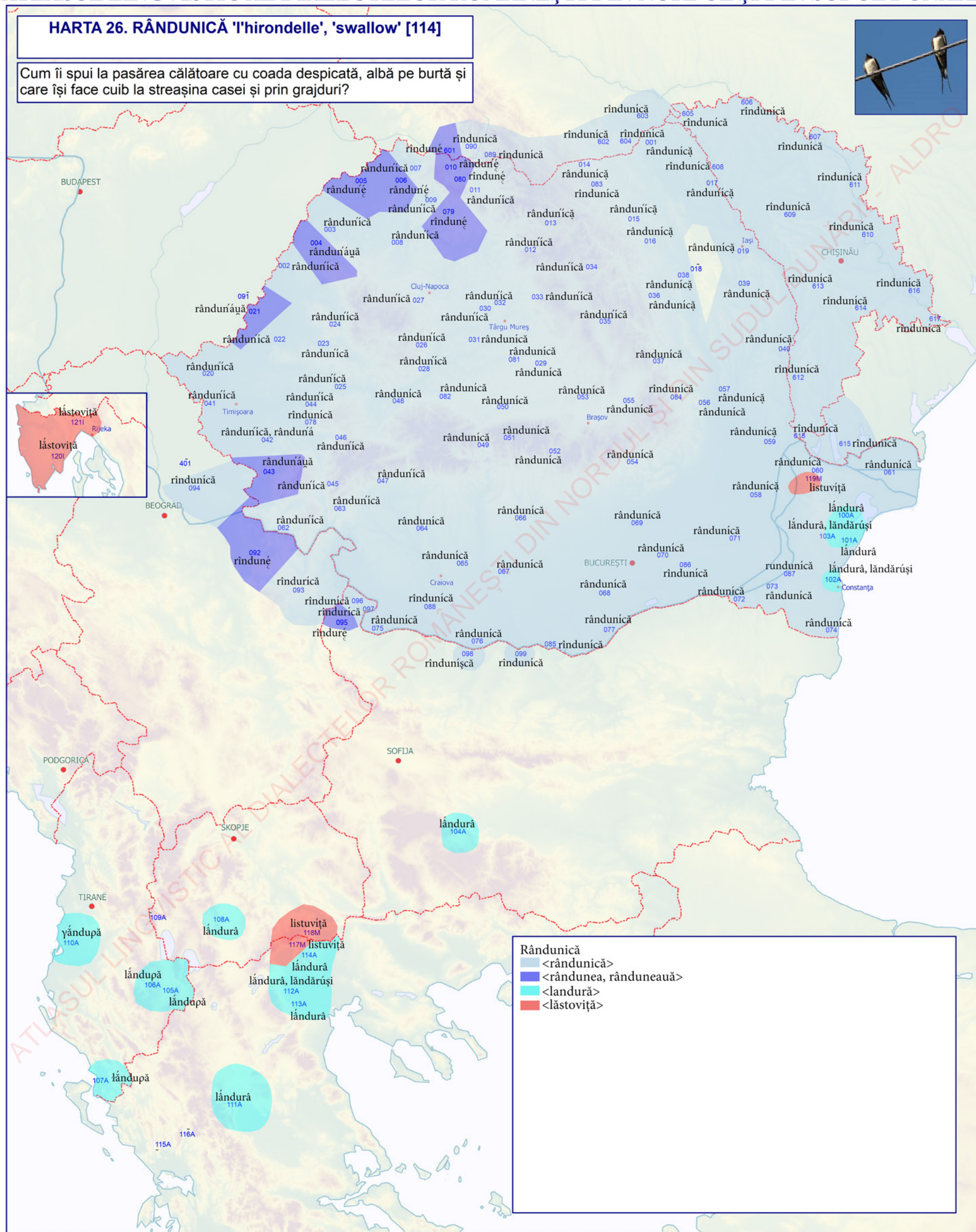

- Potârniche**
- <potârnică, piturnică>
 - <găinușă, găină de pădure>
 - <prepelită>
 - <iribiță>
 - <fuglă, fugău>
 - <pitpalac(ă)>
 - <oripca>

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 26. RÂNDUNICĂ 'l'hirondelle', 'swallow' [114]

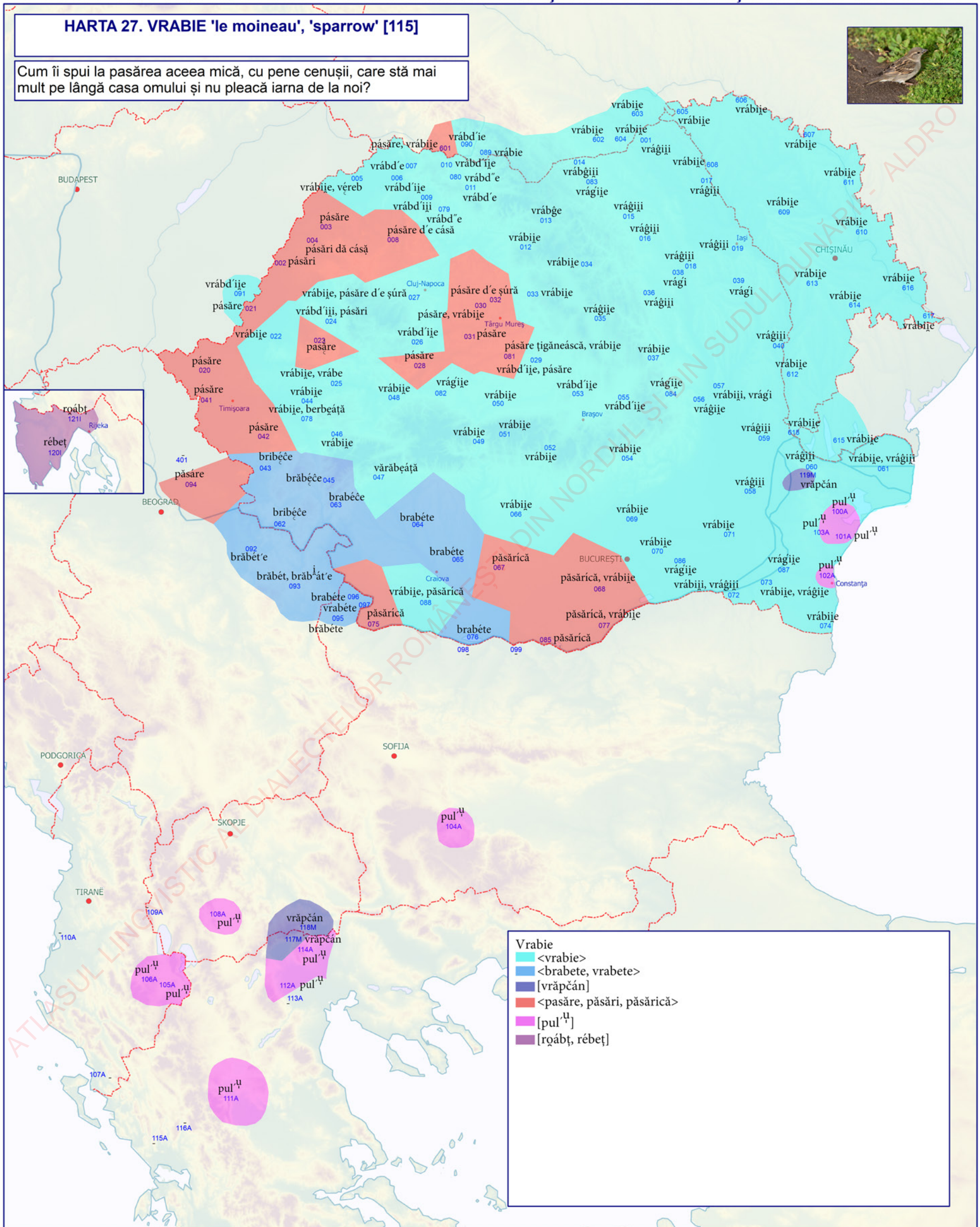
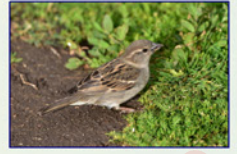
Cum îi spui la pasărea călătoare cu coada despicăță, albă pe burtă și care își face cuib la streășina casei și prin grajduri?

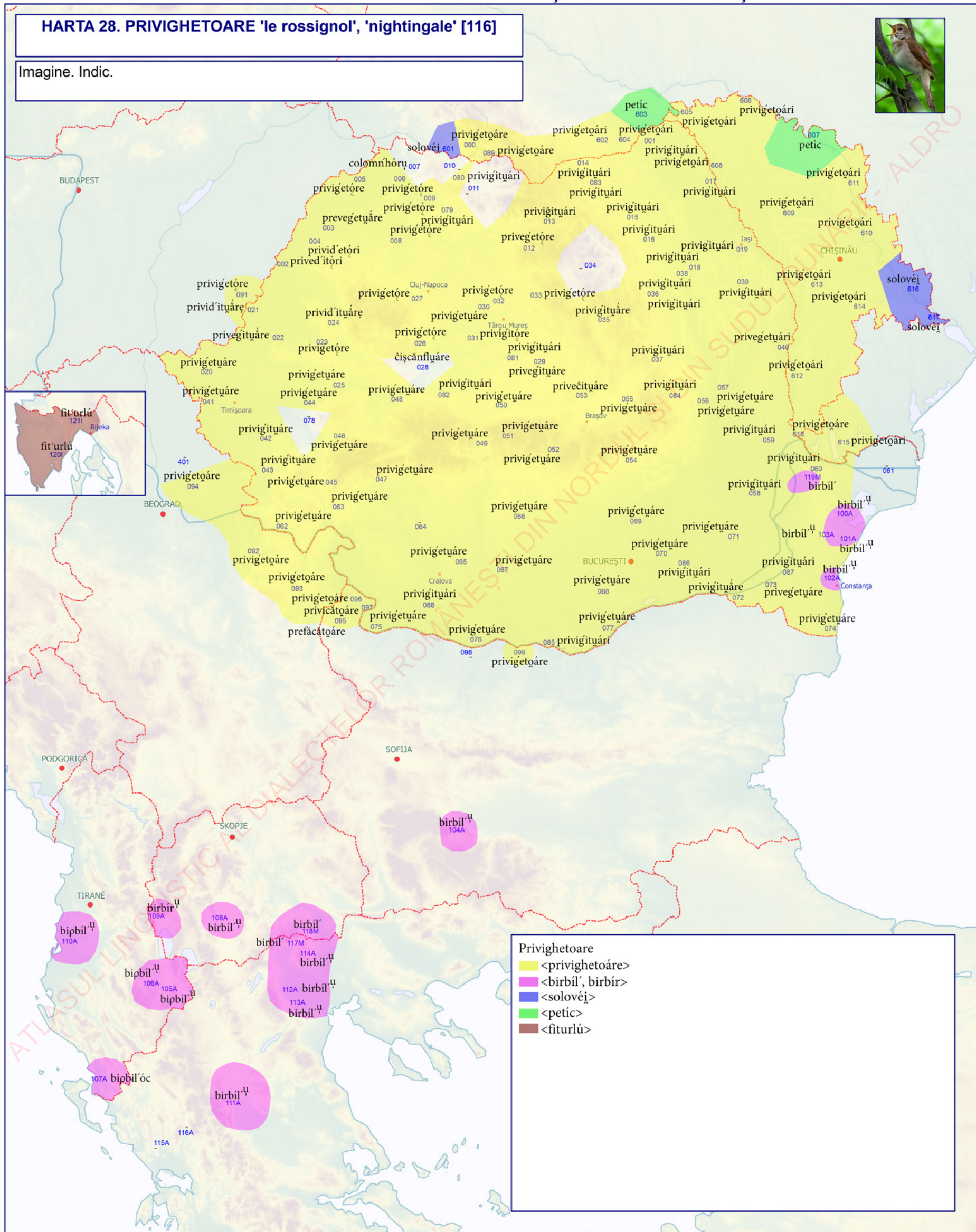
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 27. VRABIE 'le moineau', 'sparrow' [115]

Cum îi spui la pasărea aceea mică, cu pene cenușii, care stă mai mult pe lângă casa omului și nu pleacă iarna de la noi?

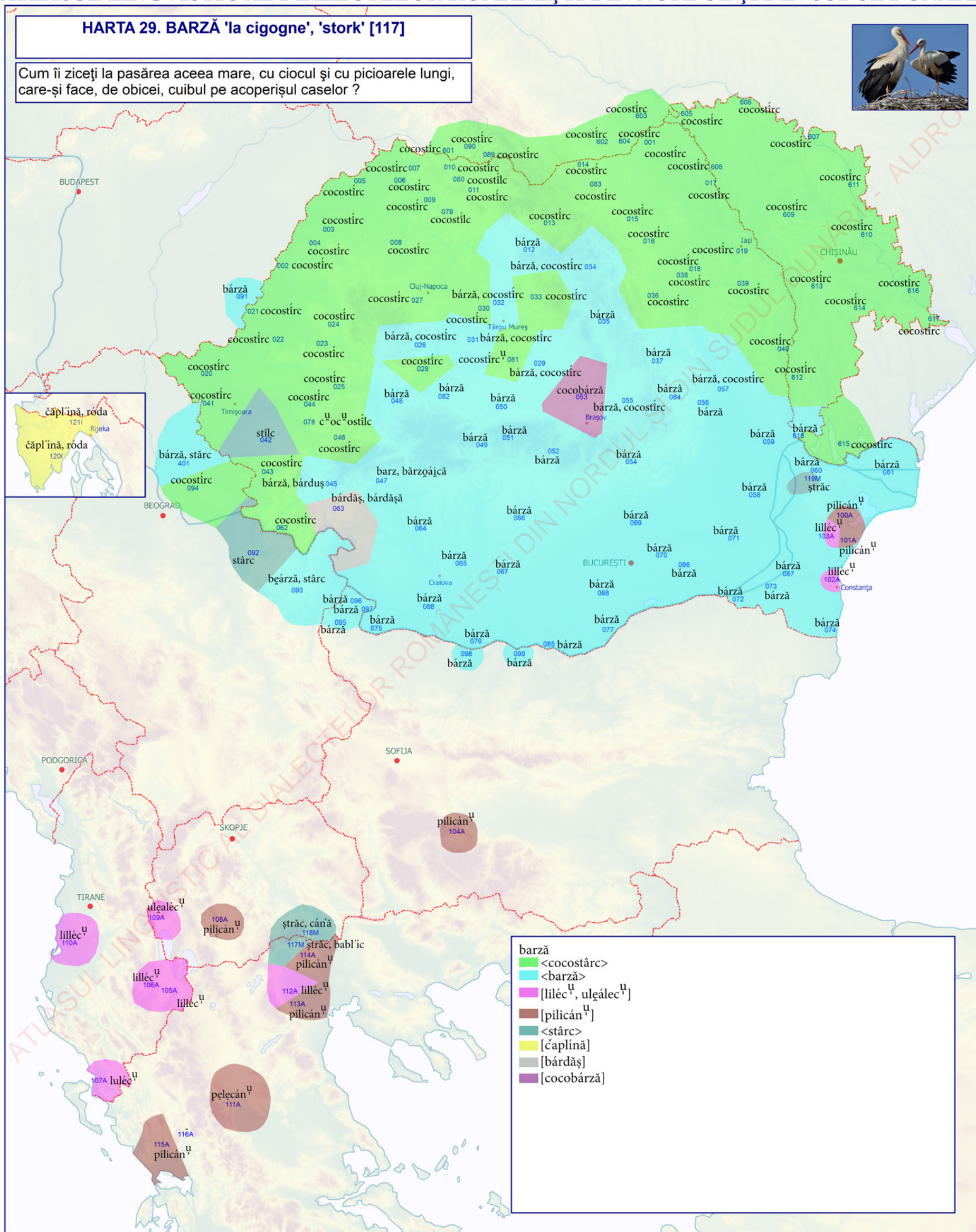
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 29. BARZĂ 'la cigogne', 'stork' [117]

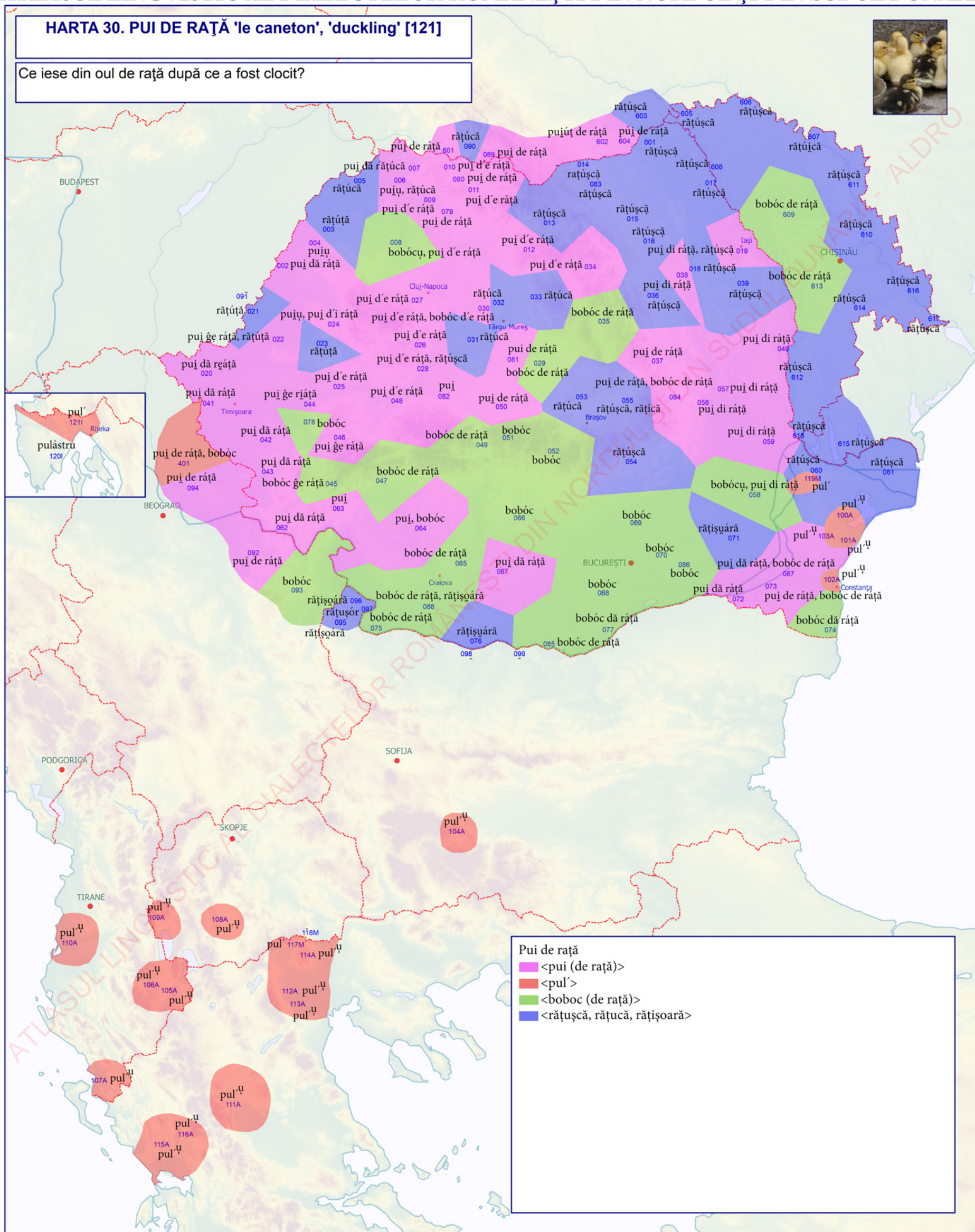
Cum îi ziceți la pasărea aceea mare, cu ciocul și cu picioarele lungi, care-și face, de obicei, cuibul pe acoperișul caselor ?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 30. PUI DE RAȚĂ 'le caneton', 'duckling' [121]

Ce iese din oul de rață după ce a fost clocit?

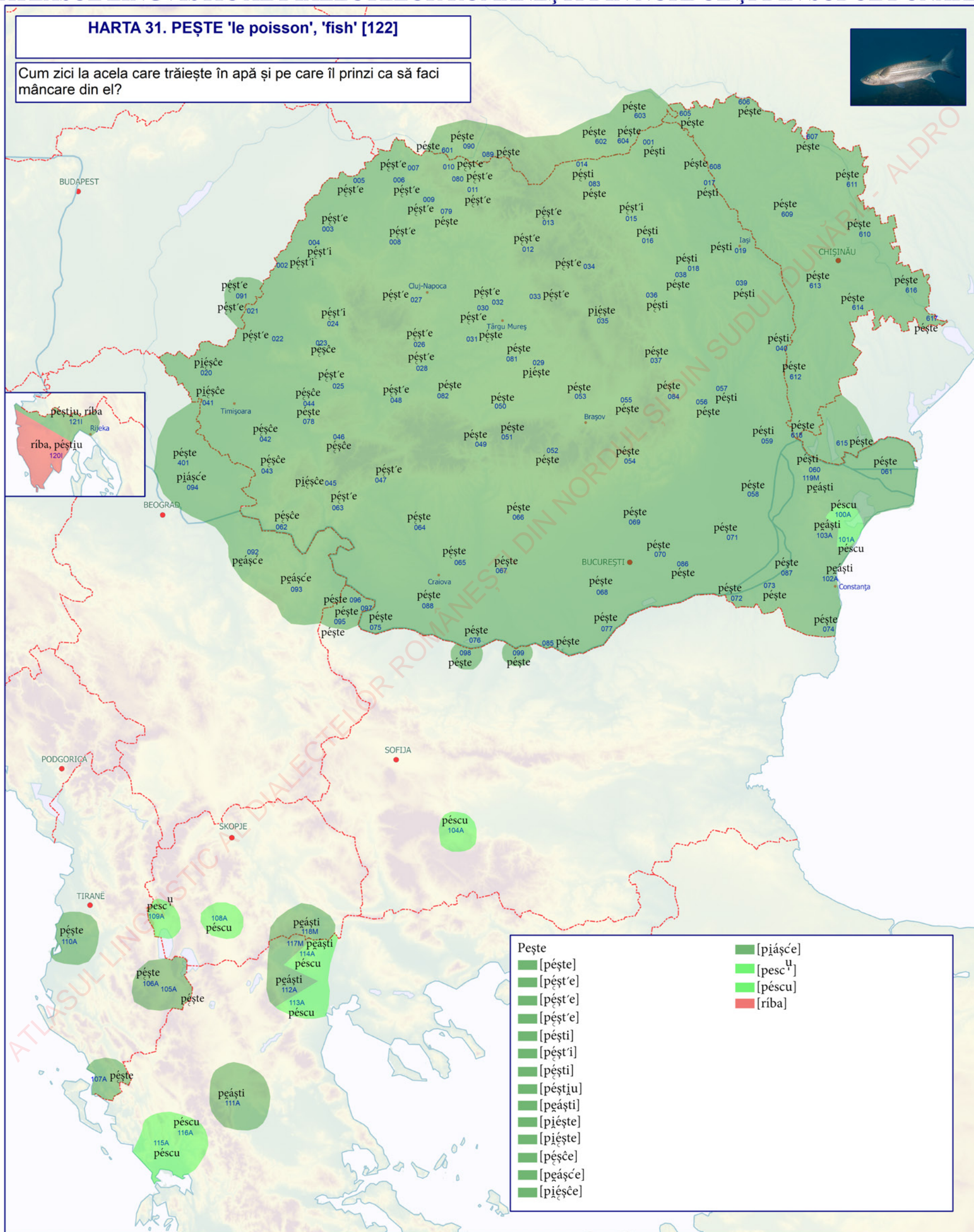
Pui de rață

- <pui (de rață)>
- <pul>
- <boboc (de rață)>
- <rățușcă, rățucă, rățișoară>

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 31. PEȘTE 'le poisson', 'fish' [122]

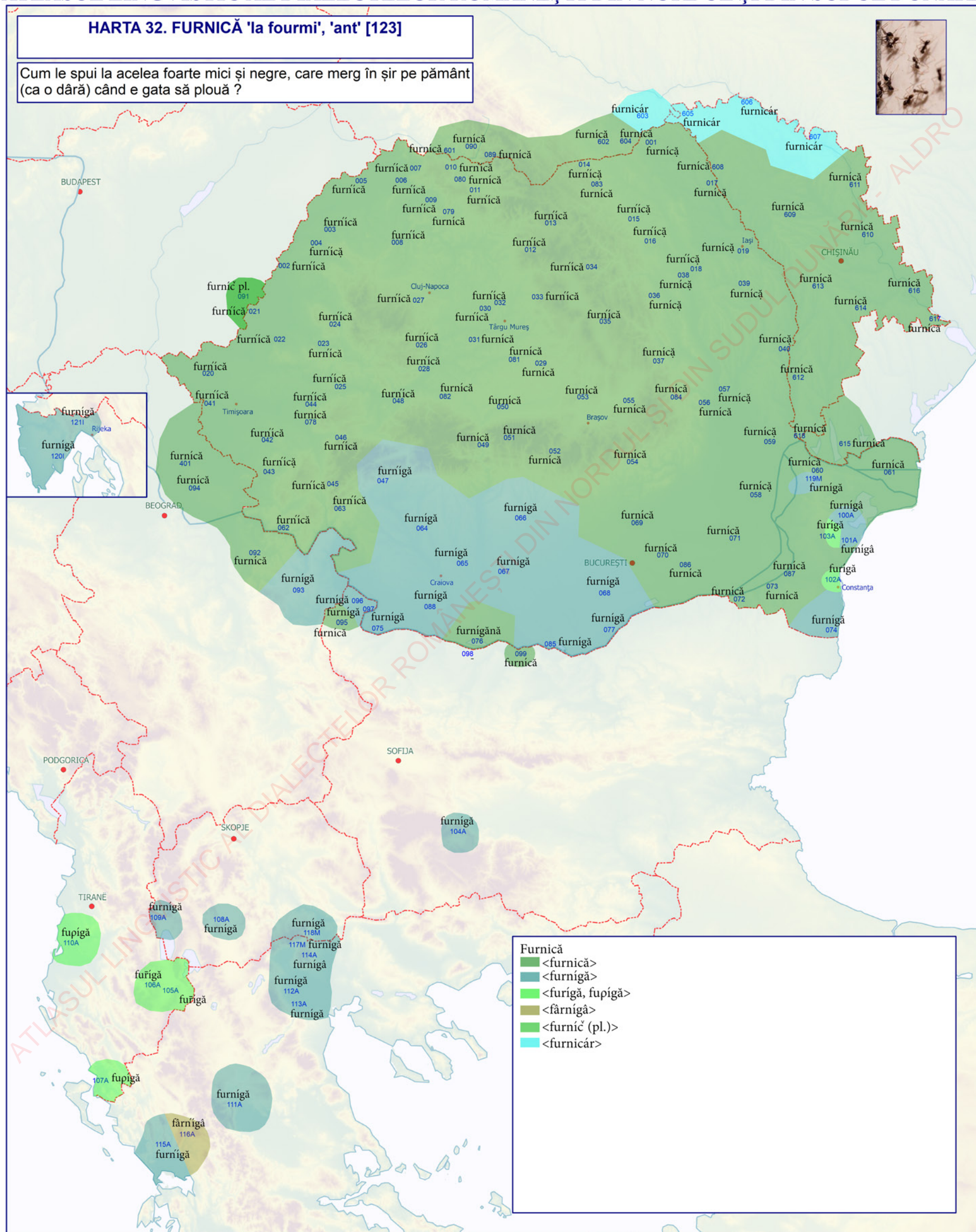
Cum zici la acela care trăiește în apă și pe care îl prinzi ca să faci mâncare din el?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 32. FURNICĂ 'la fourmi', 'ant' [123]

Cum le spui la acelea foarte mici și negre, care merg în șir pe pământ (ca o dâră) când e gata să plouă ?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 33. LICURICI 'le ver luisant', 'firefly' [129]

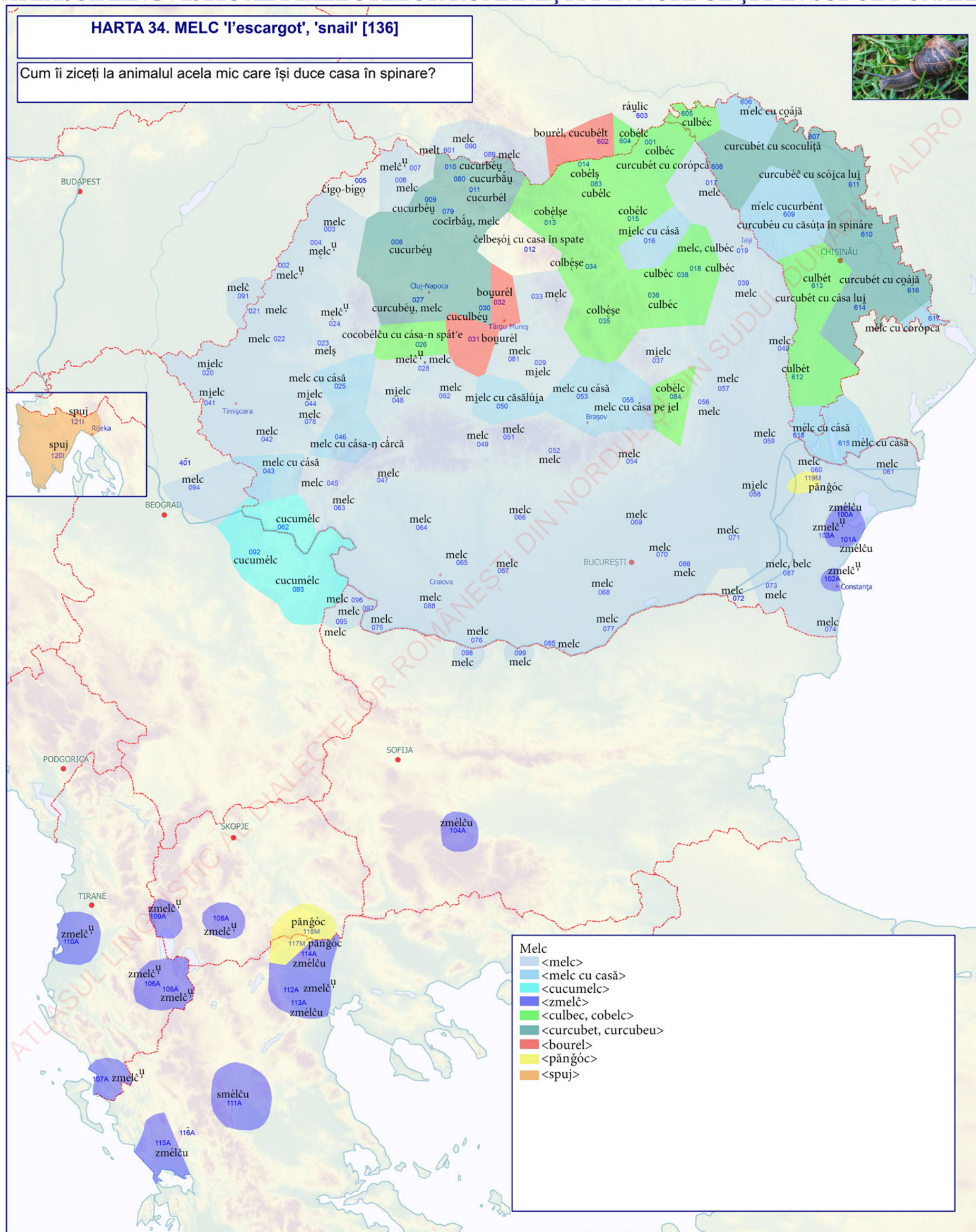
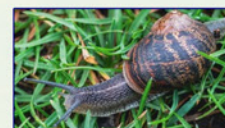
Cum îi zici la gândacul acela mic care are o lumină la coadă?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 34. MELC 'l'escargot', 'snail' [136]

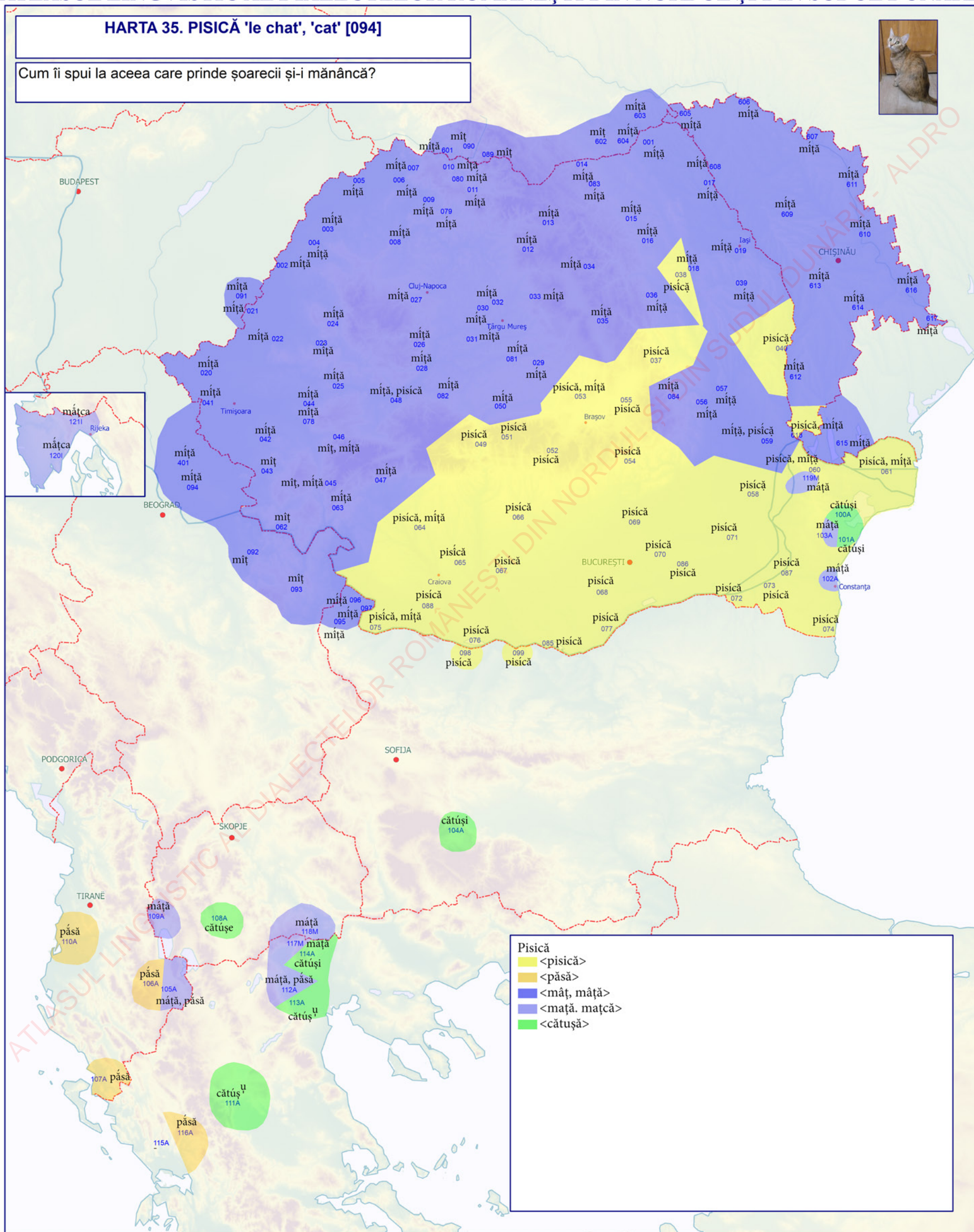
Cum îi ziceți la animalul acela mic care își duce casa în spinare?

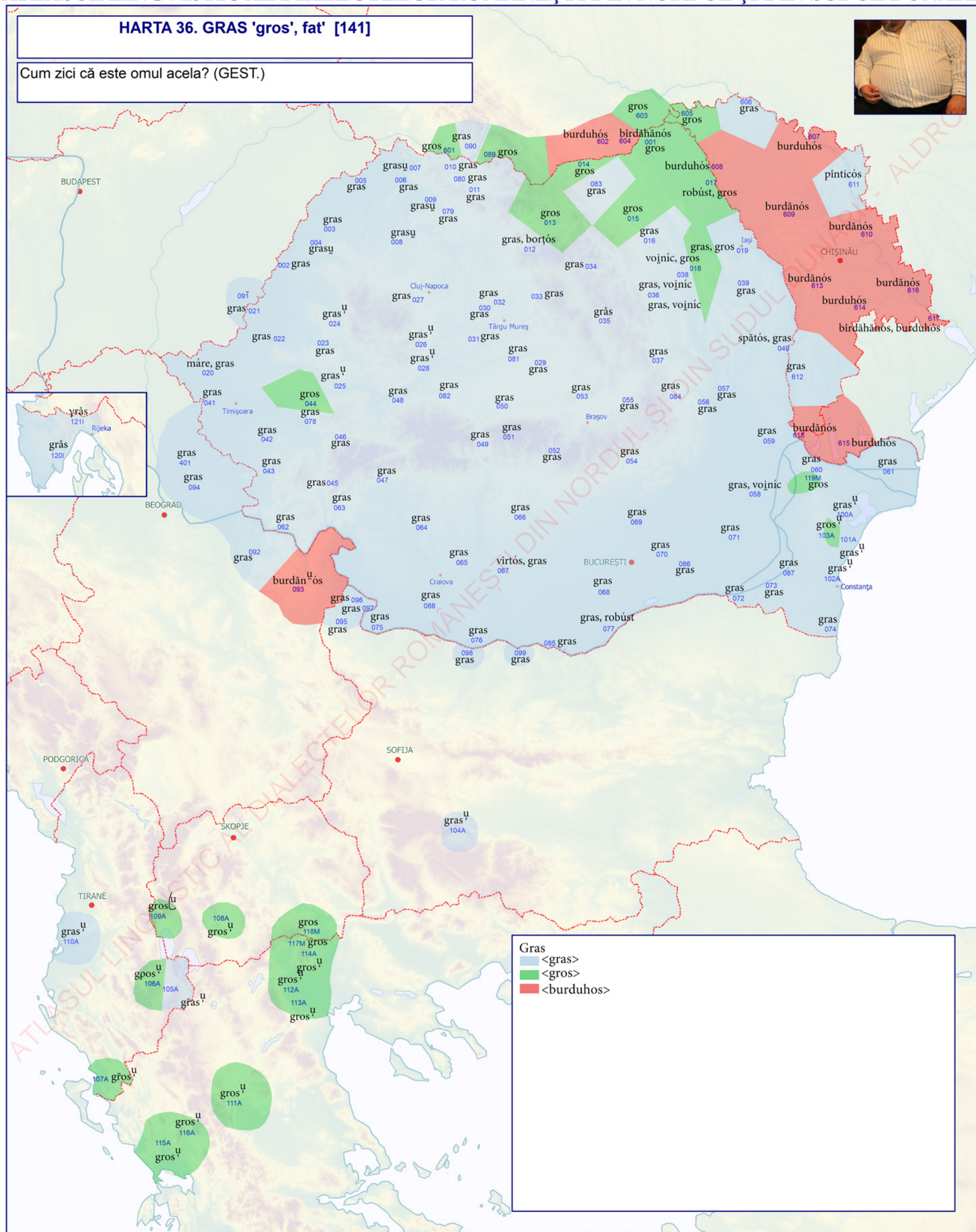
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 35. PISICĂ 'le chat', 'cat' [094]

Cum îi spui la aceea care prinde șoarecii și-i mănâncă?

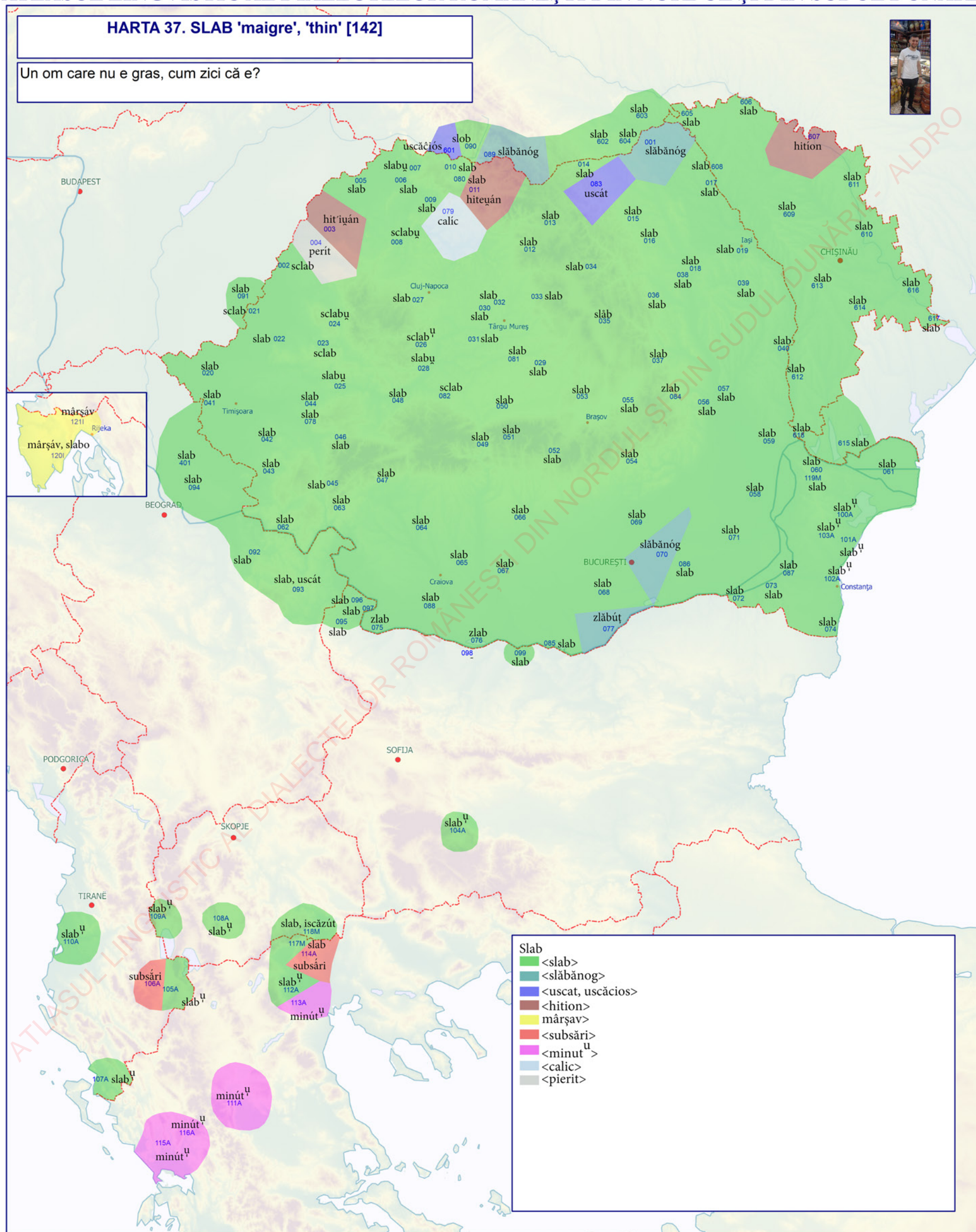
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

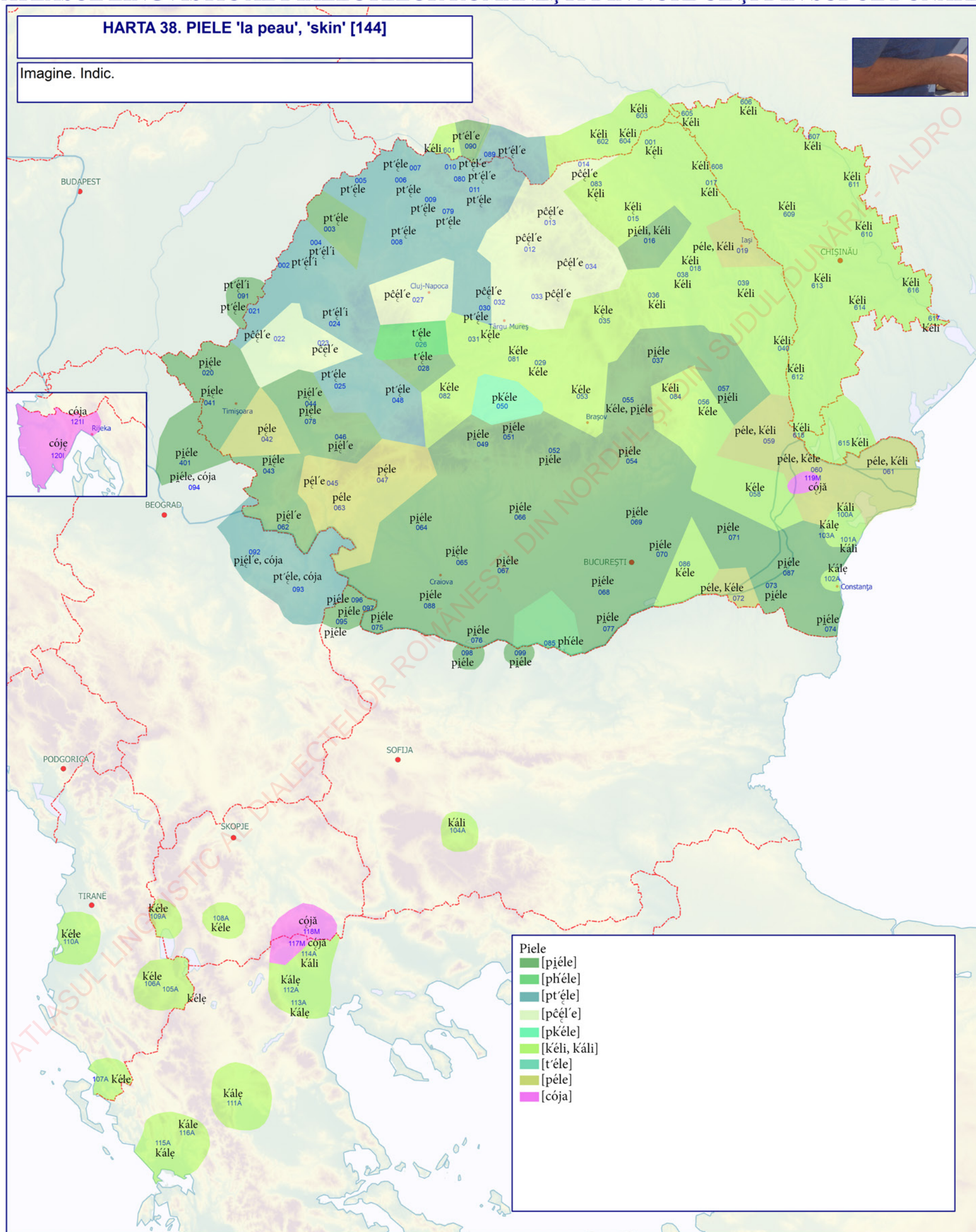
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 37. SLAB 'maigre', 'thin' [142]

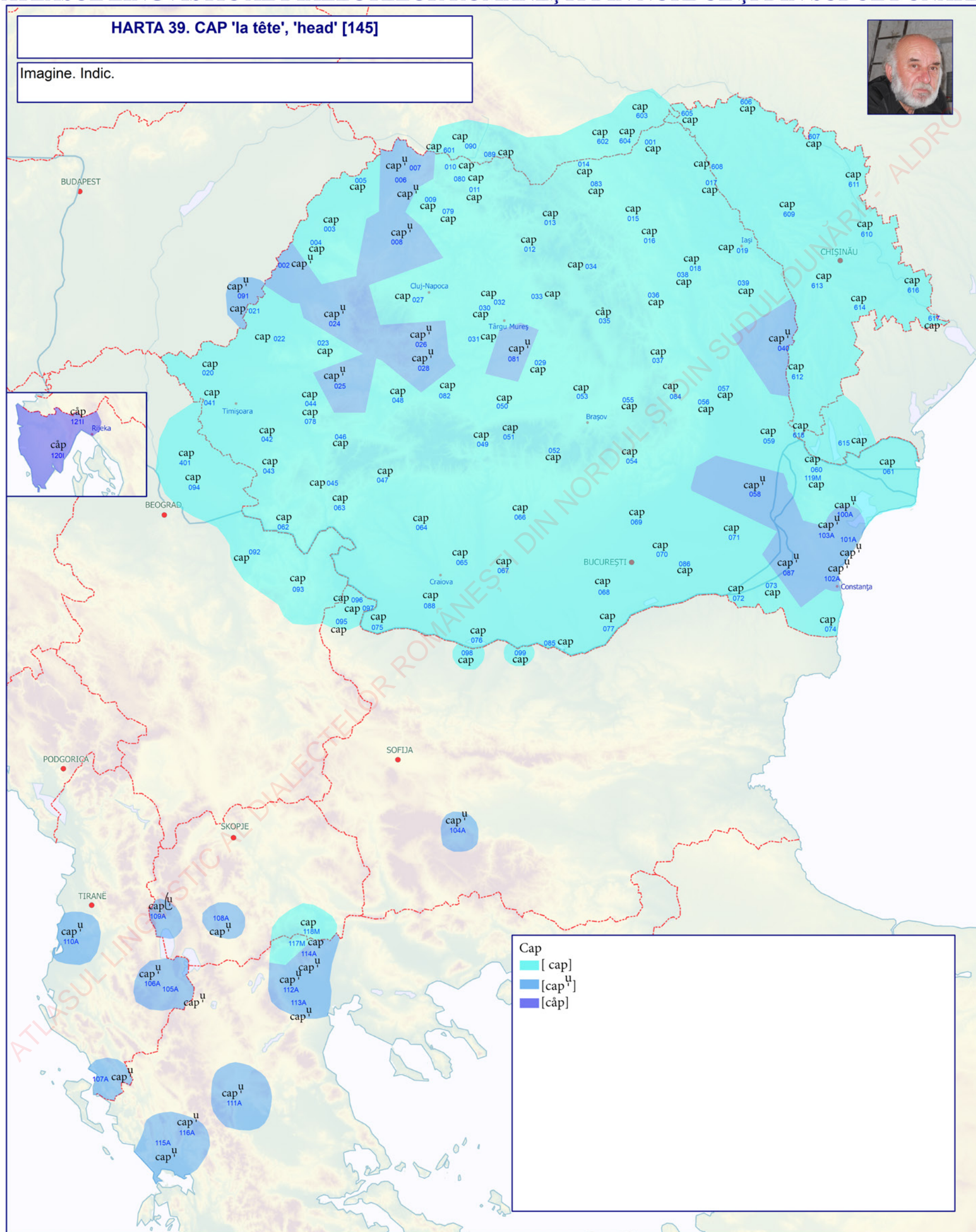
Un om care nu e gras, cum zici că e?

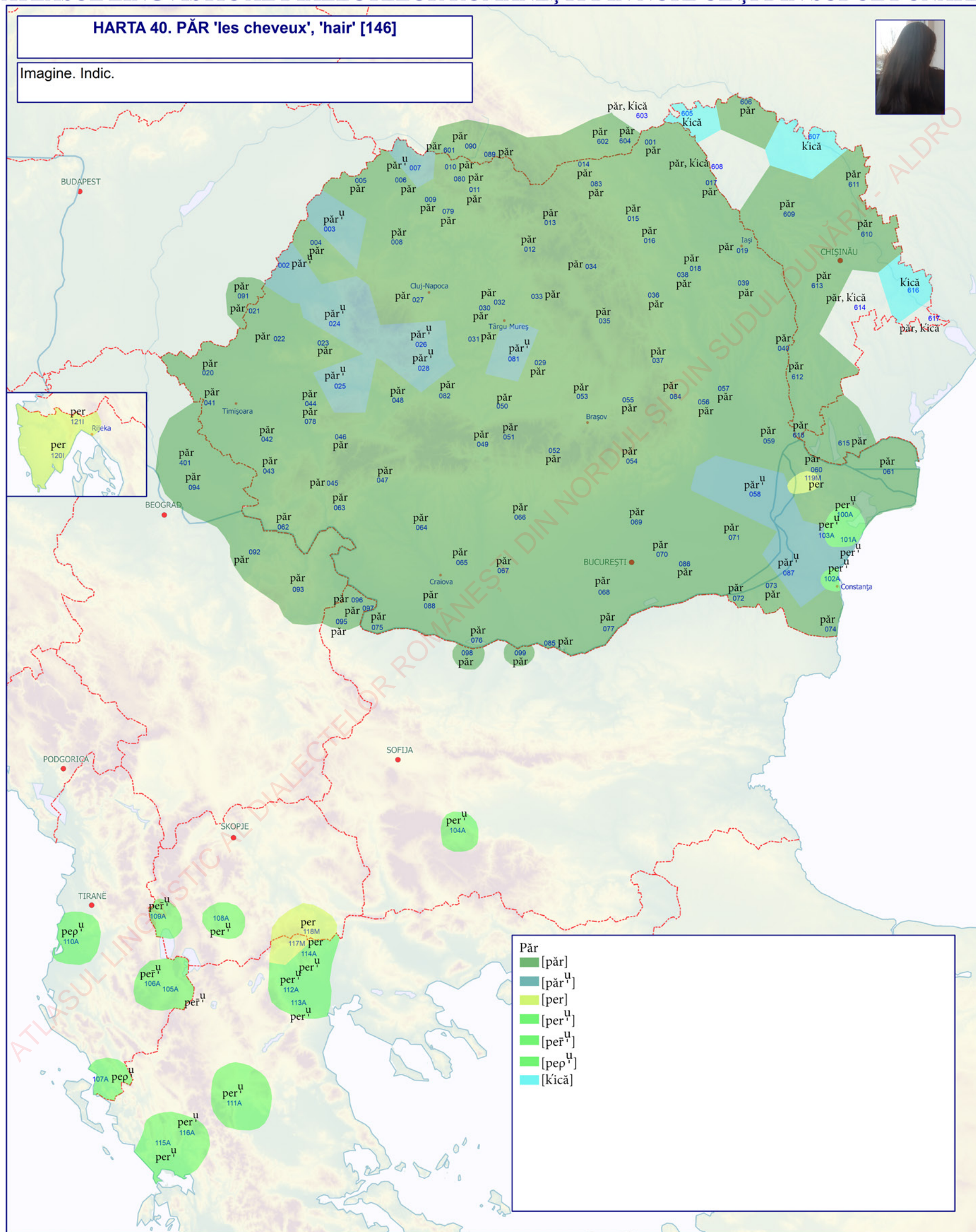
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

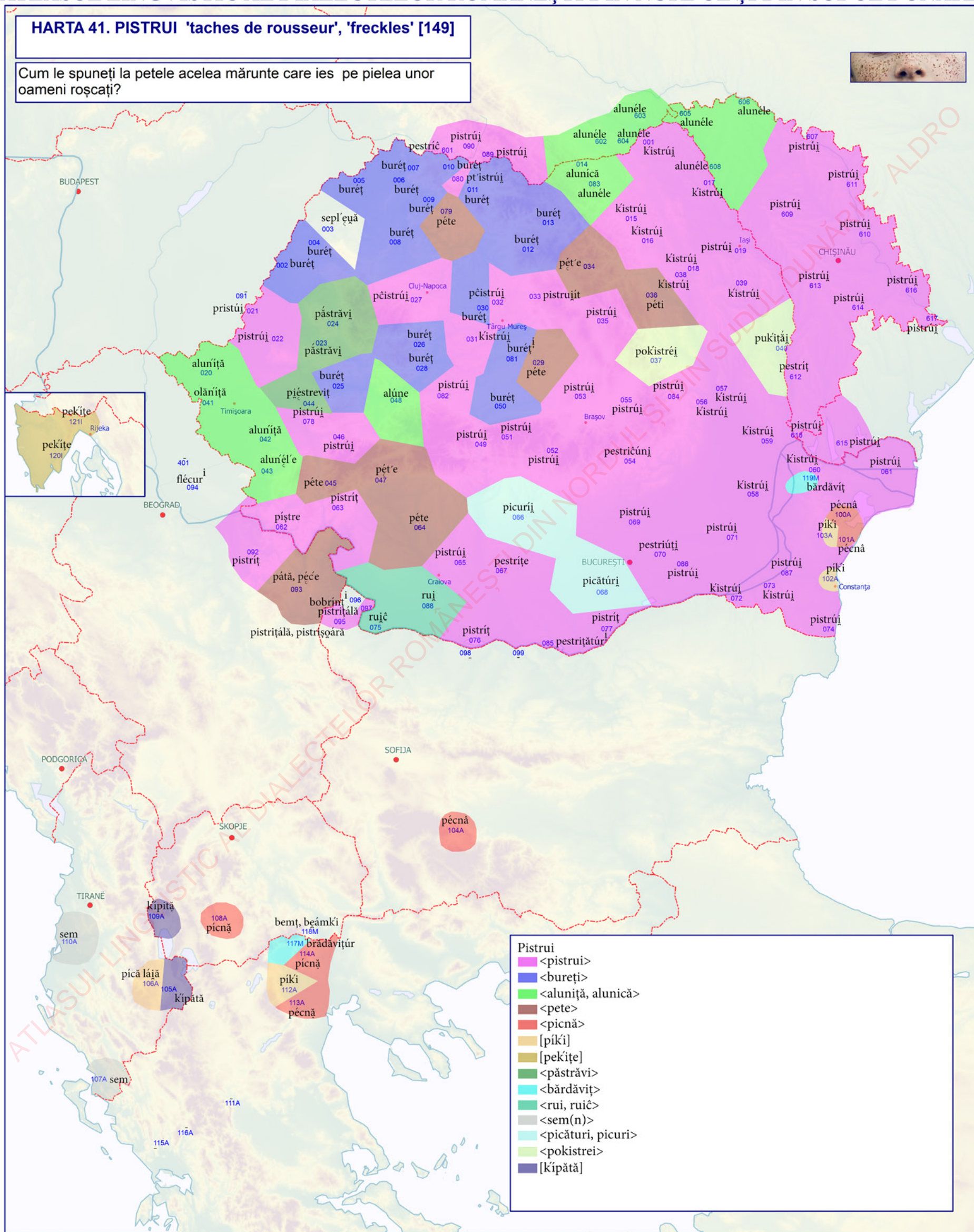
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 41. PISTRUI 'taches de rousser', 'freckles' [149]

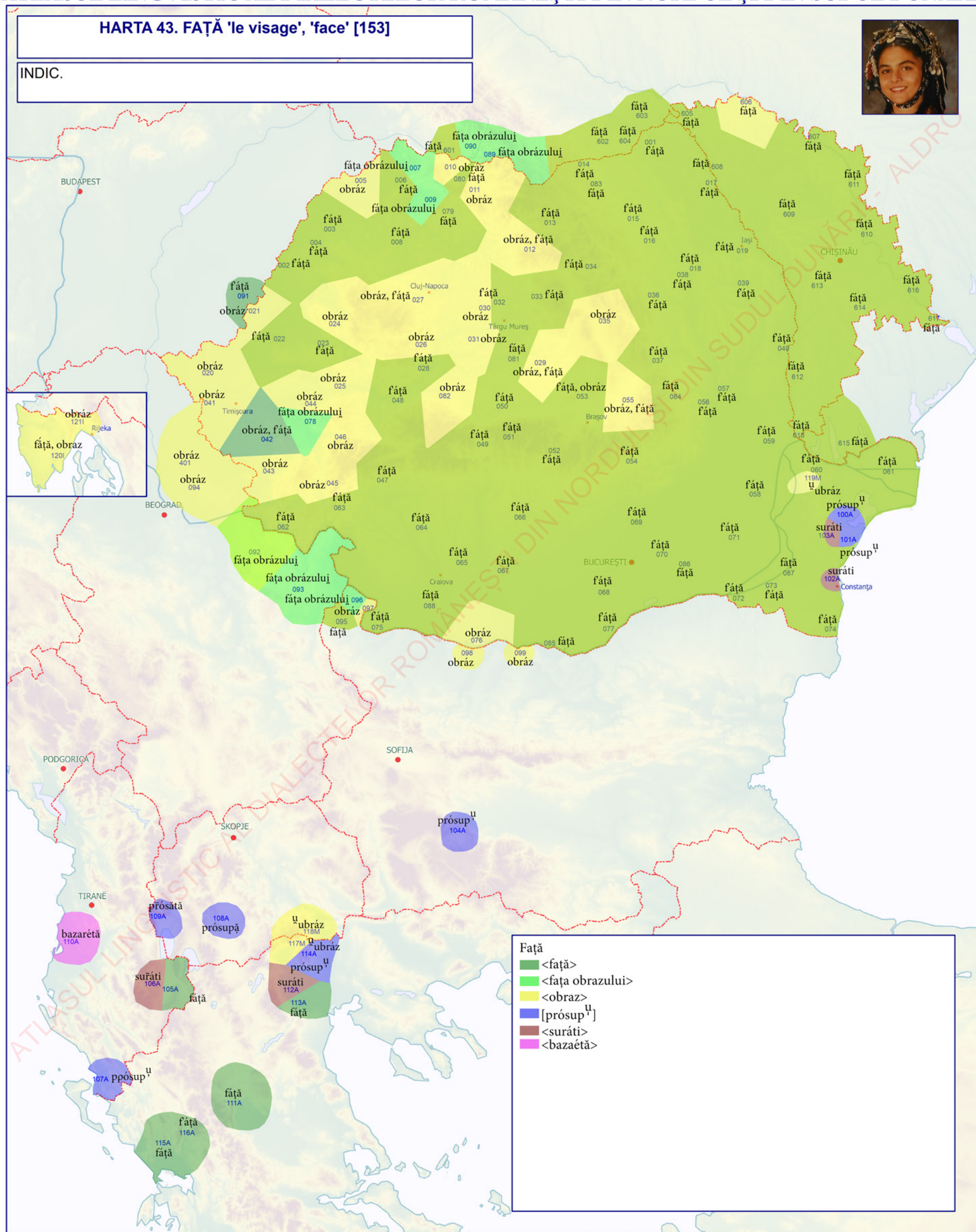
Cum le spuneți la petele acelea mărunțe care ies pe pielea unor oameni roșcați?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

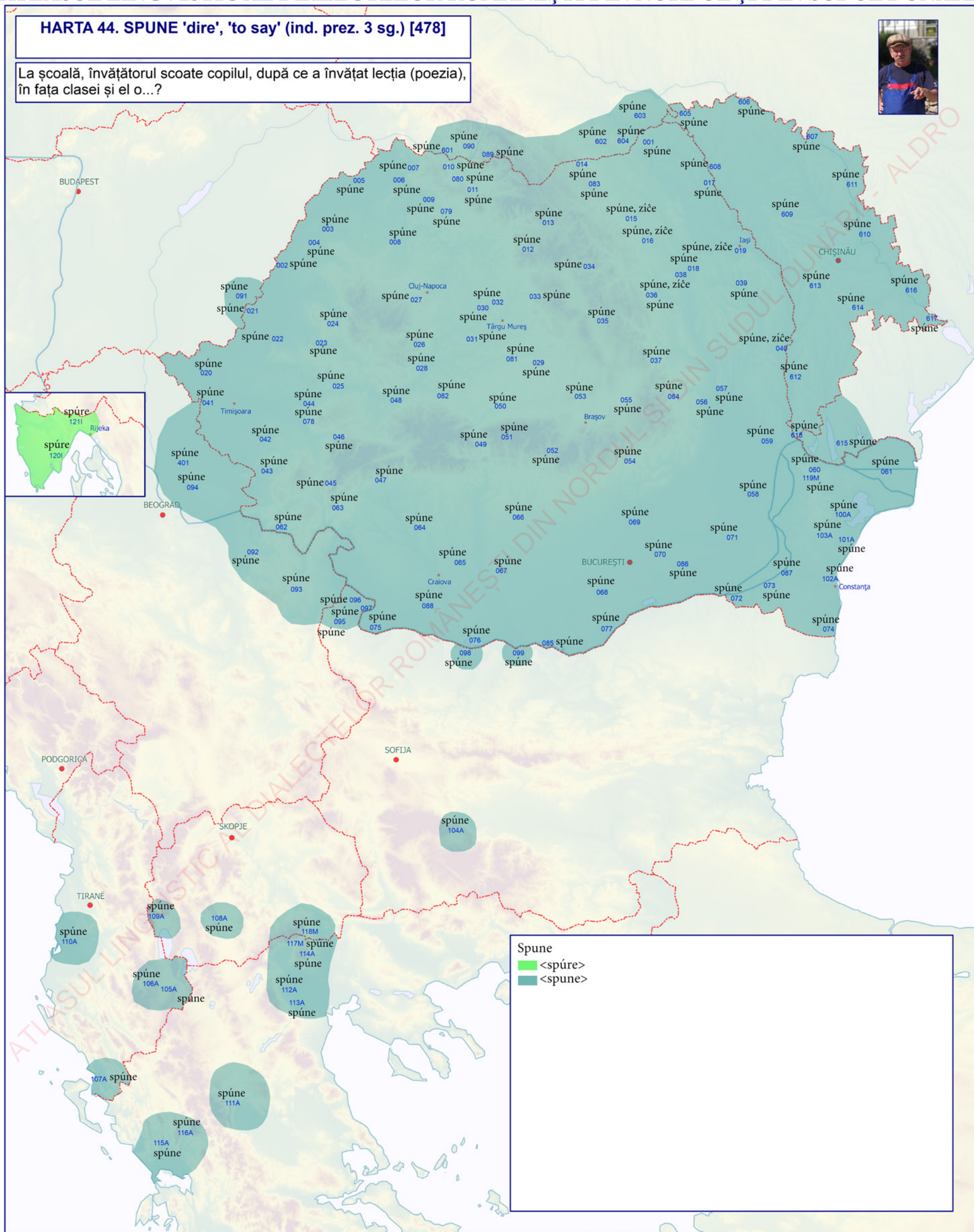
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

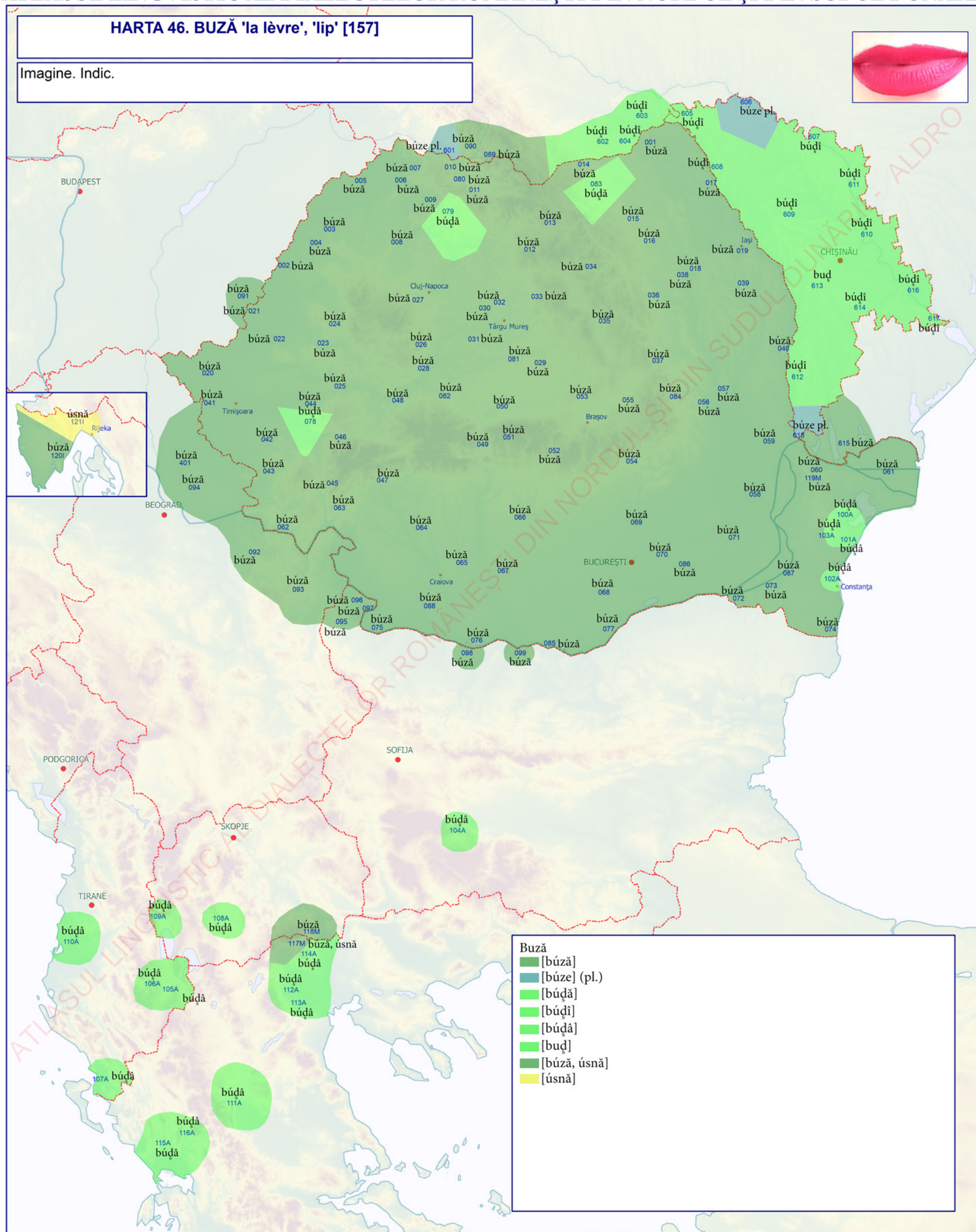
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 44. SPUNE 'dire', 'to say' (ind. prez. 3 sg.) [478]

La școală, învățătorul scoate copilul, după ce a învățat lecția (poezia), în fața clasei și el o...?

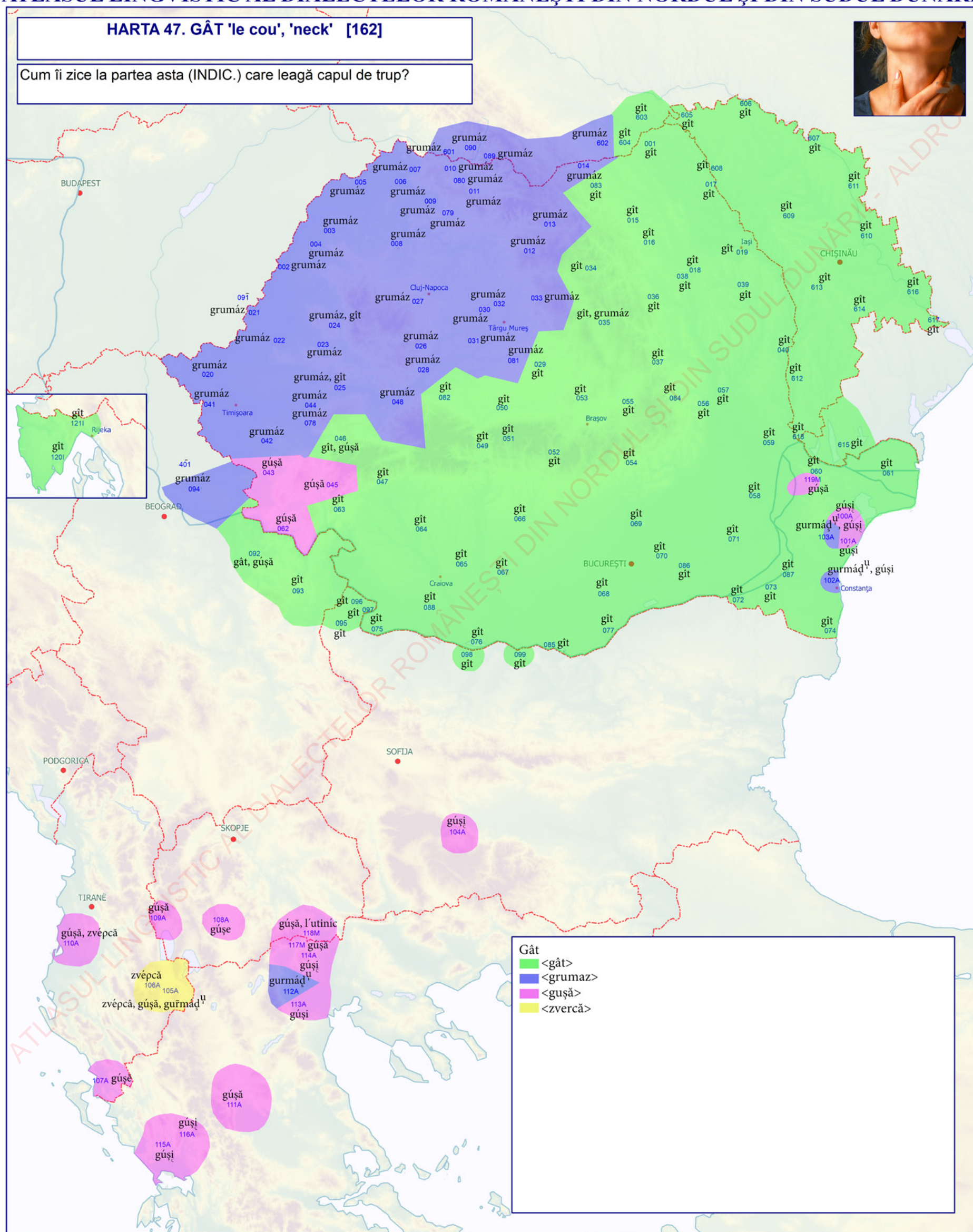
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

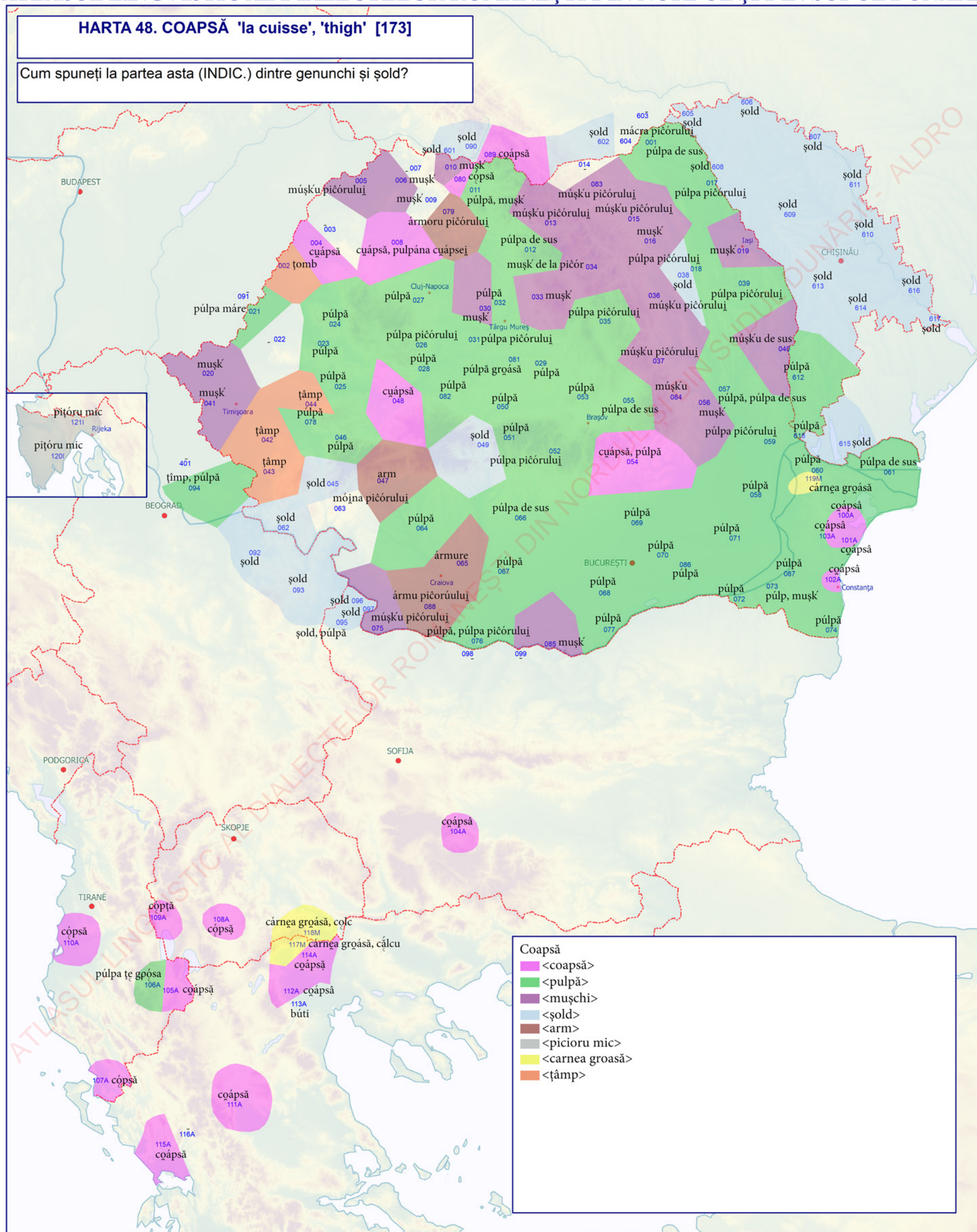
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 47. GÂT 'le cou', 'neck' [162]

Cum îi zice la partea asta (INDIC.) care leagă capul de trup?

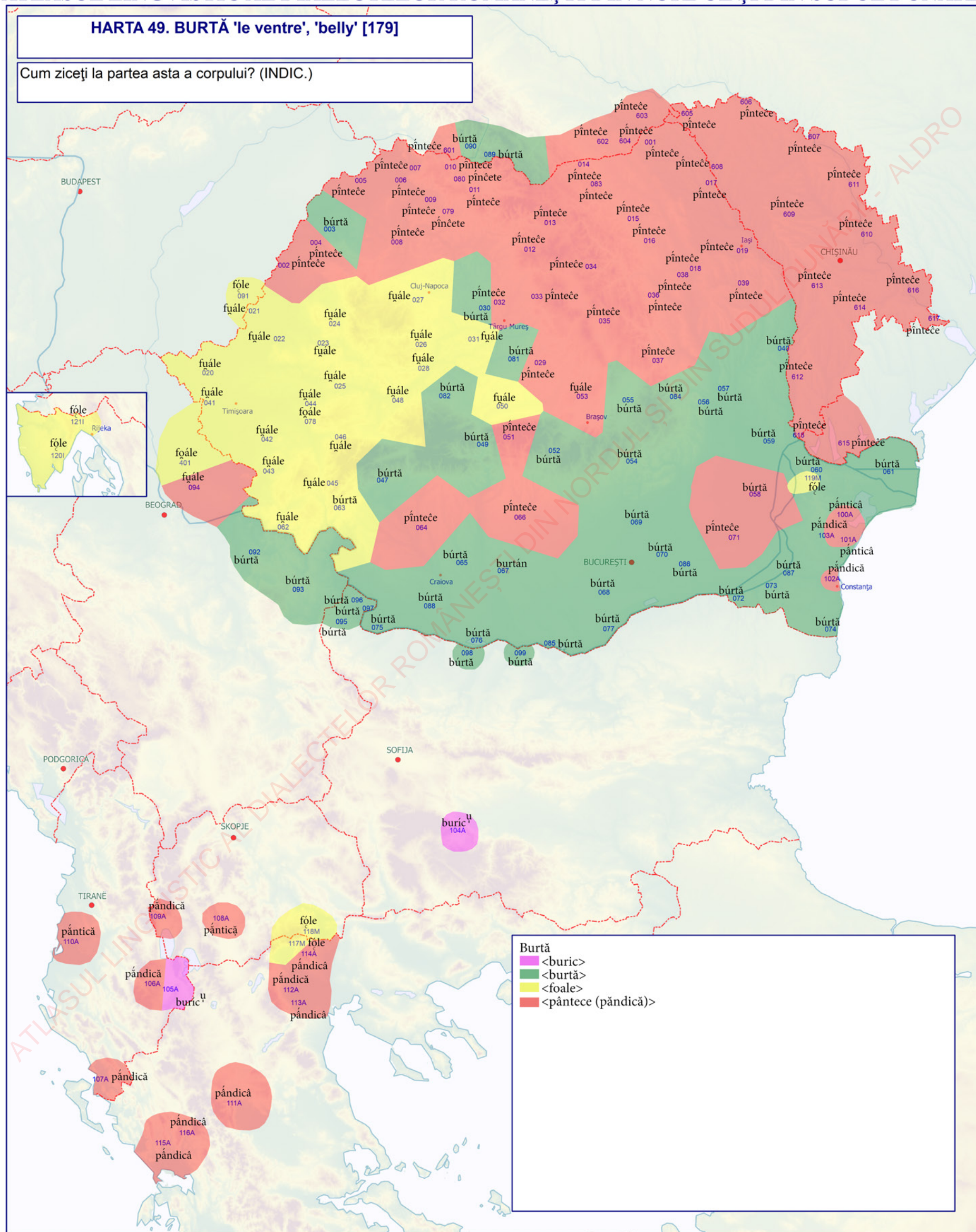
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

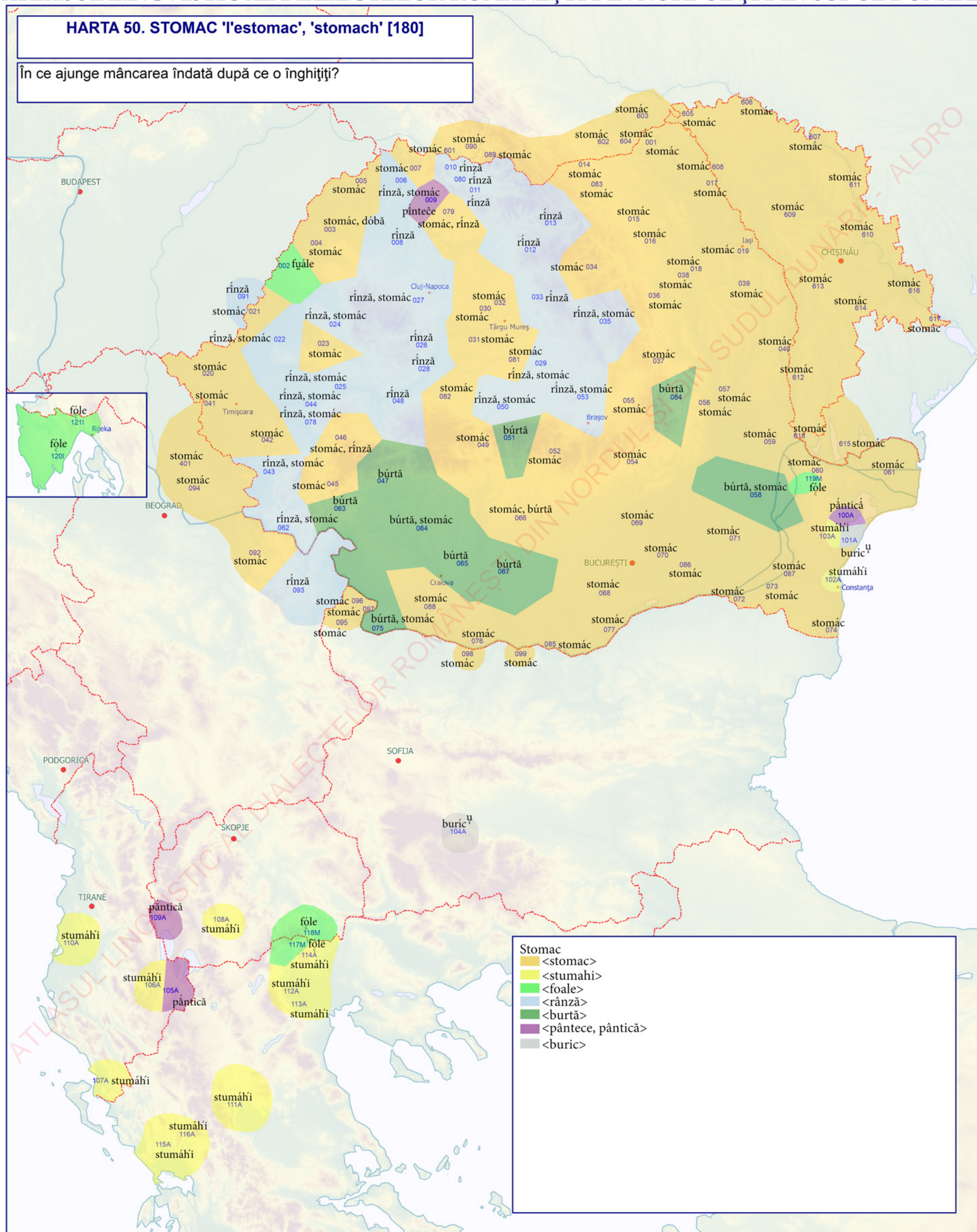
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 49. BURTĂ 'le ventre', 'belly' [179]

Cum ziceți la partea asta a corpului? (INDIC.)

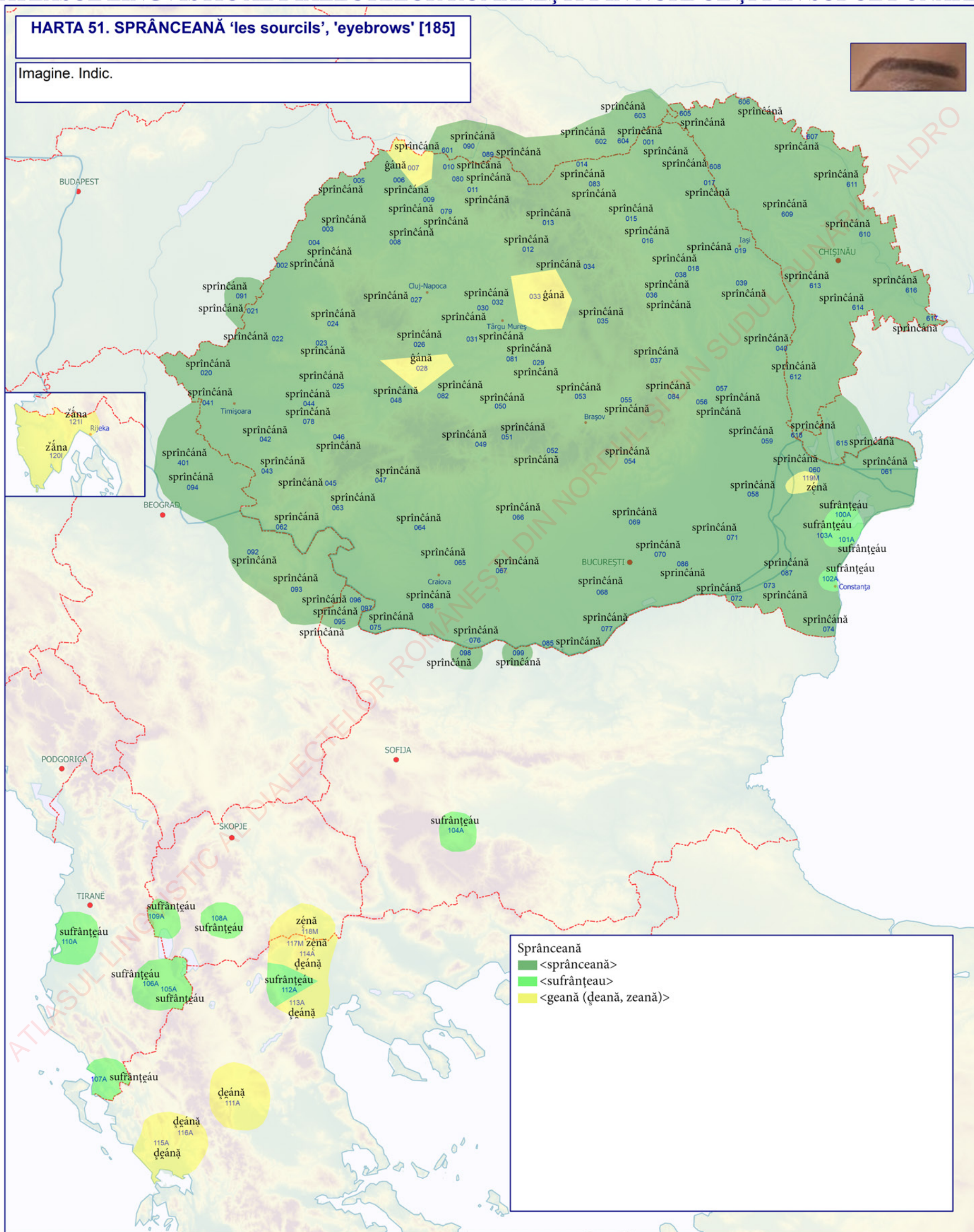
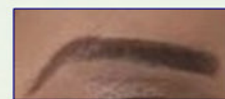
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

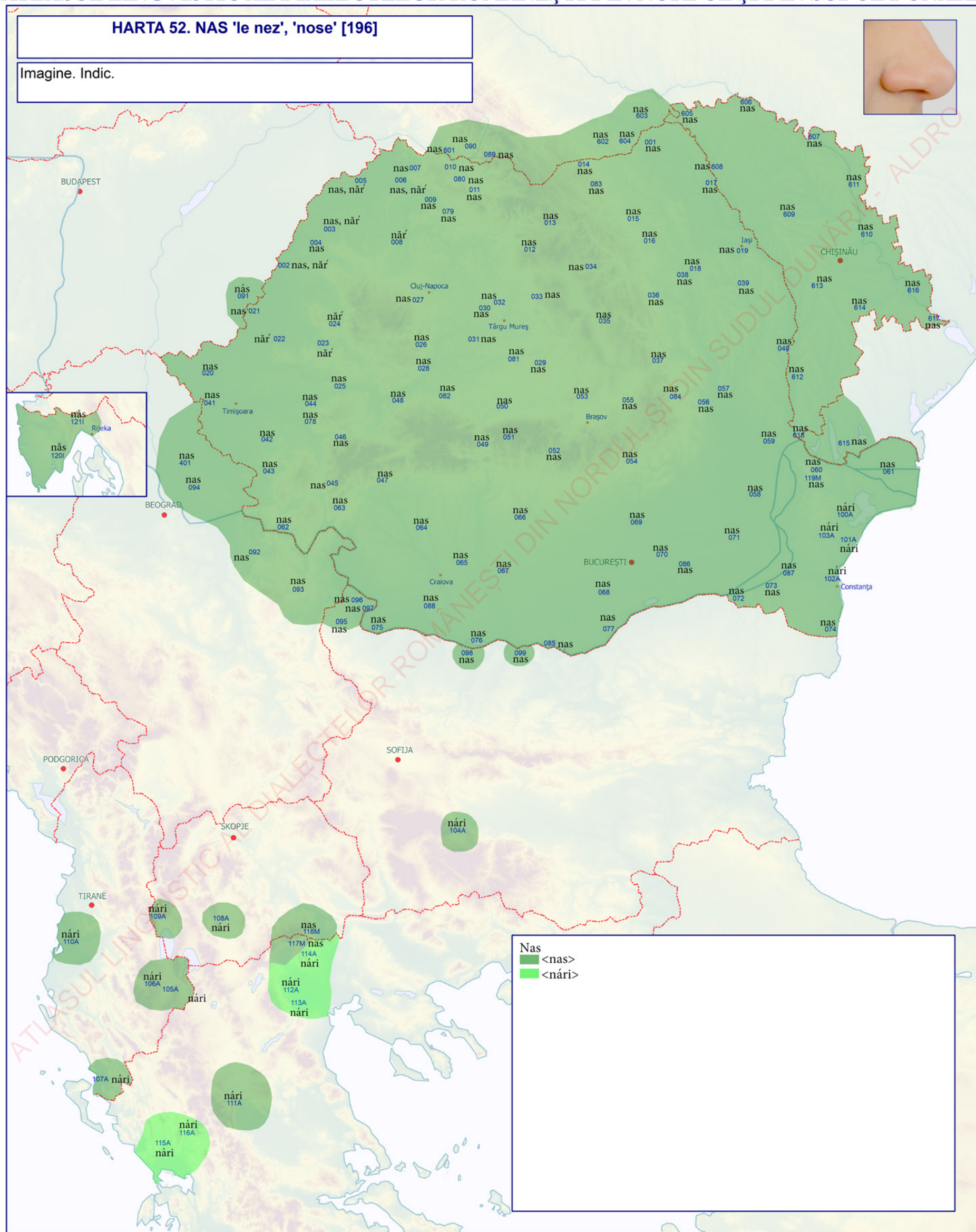
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 51. SPRÂNCEANĂ 'les sourcils', 'eyebrows' [185]

Imagine. Indic.

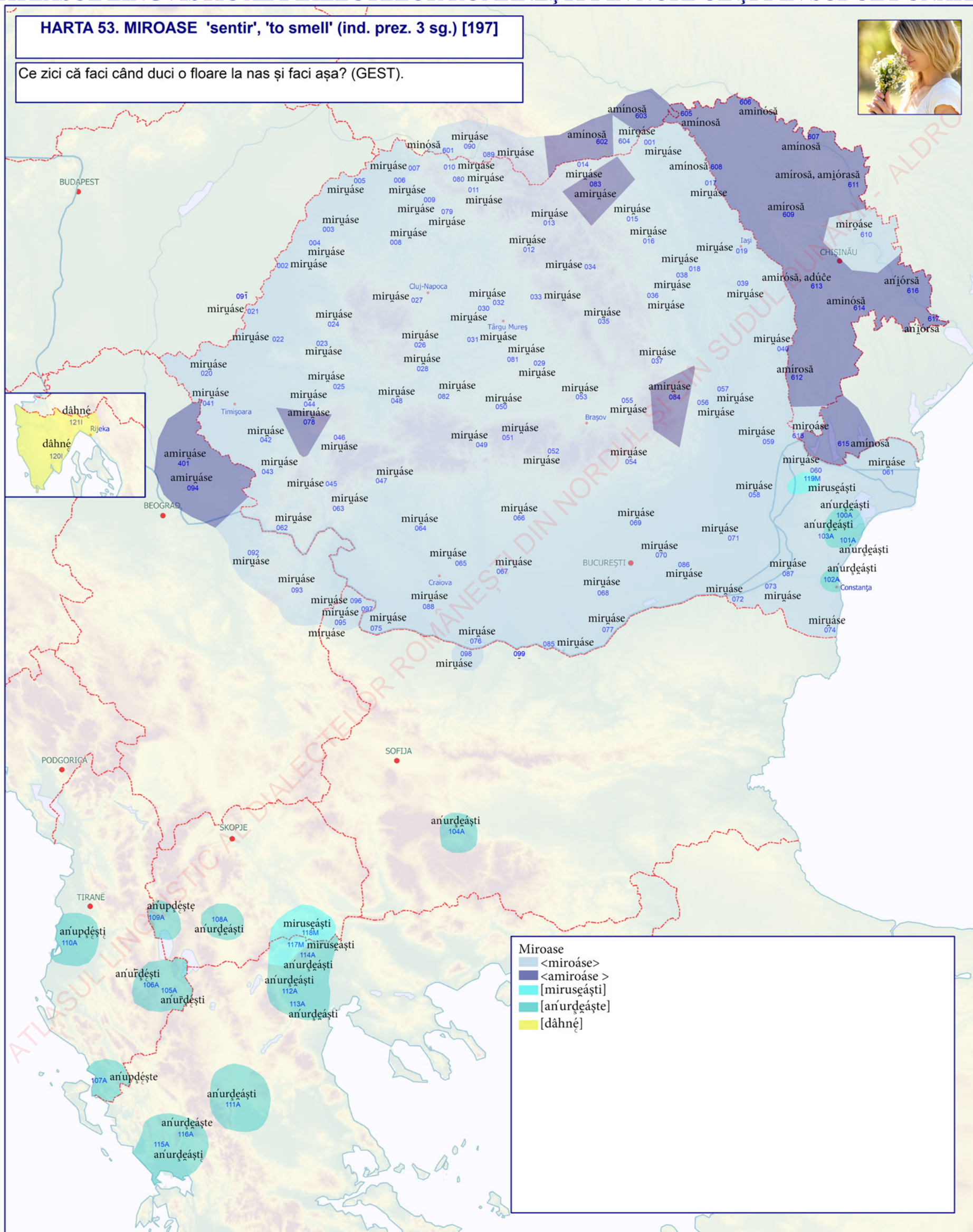
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 53. MIROASE 'sentir', 'to smell' (ind. prez. 3 sg.) [197]

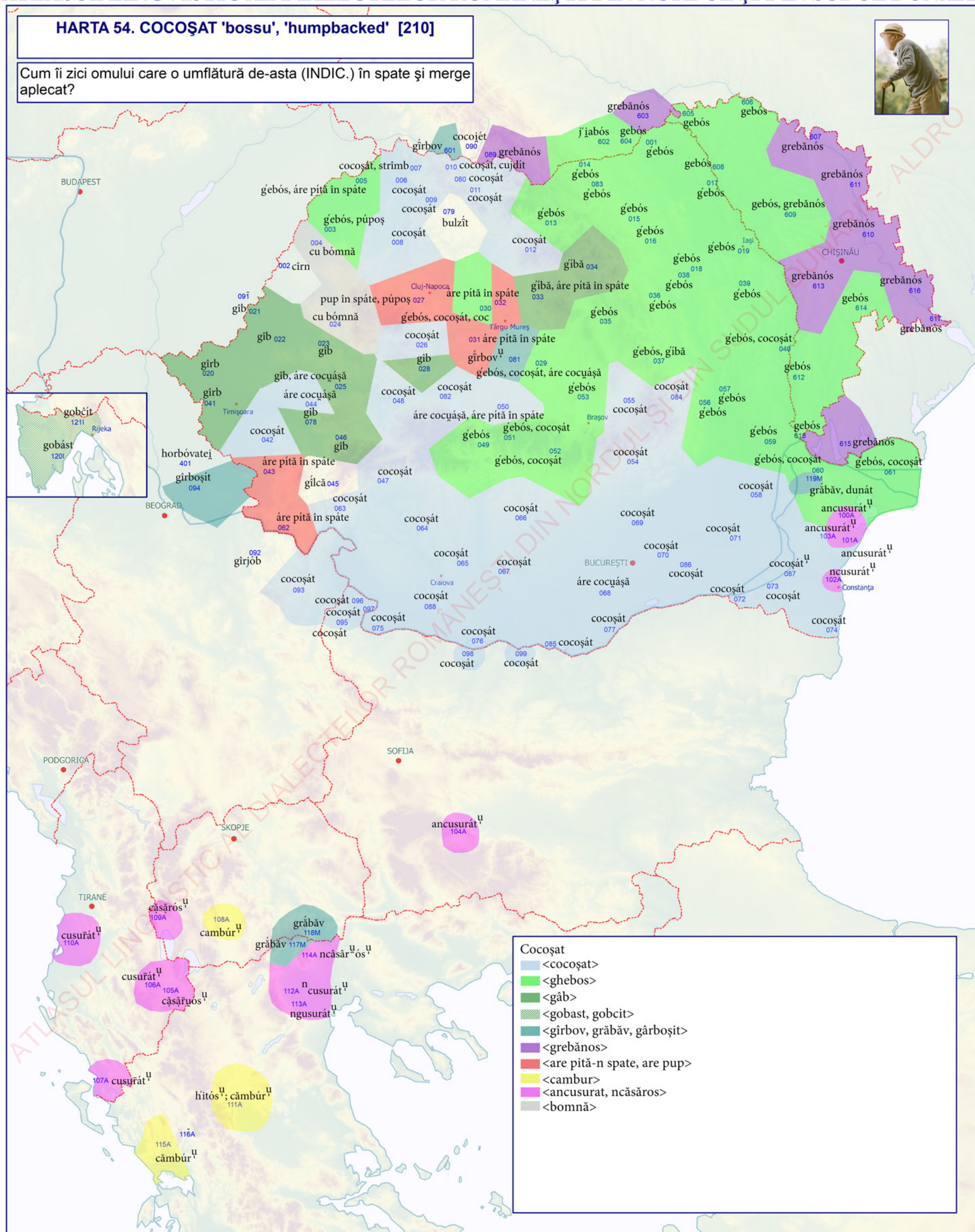
Ce zici că faci când duci o floare la nas și faci așa? (GEST).

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 54. COCOȘAT 'bossu', 'humpbacked' [210]

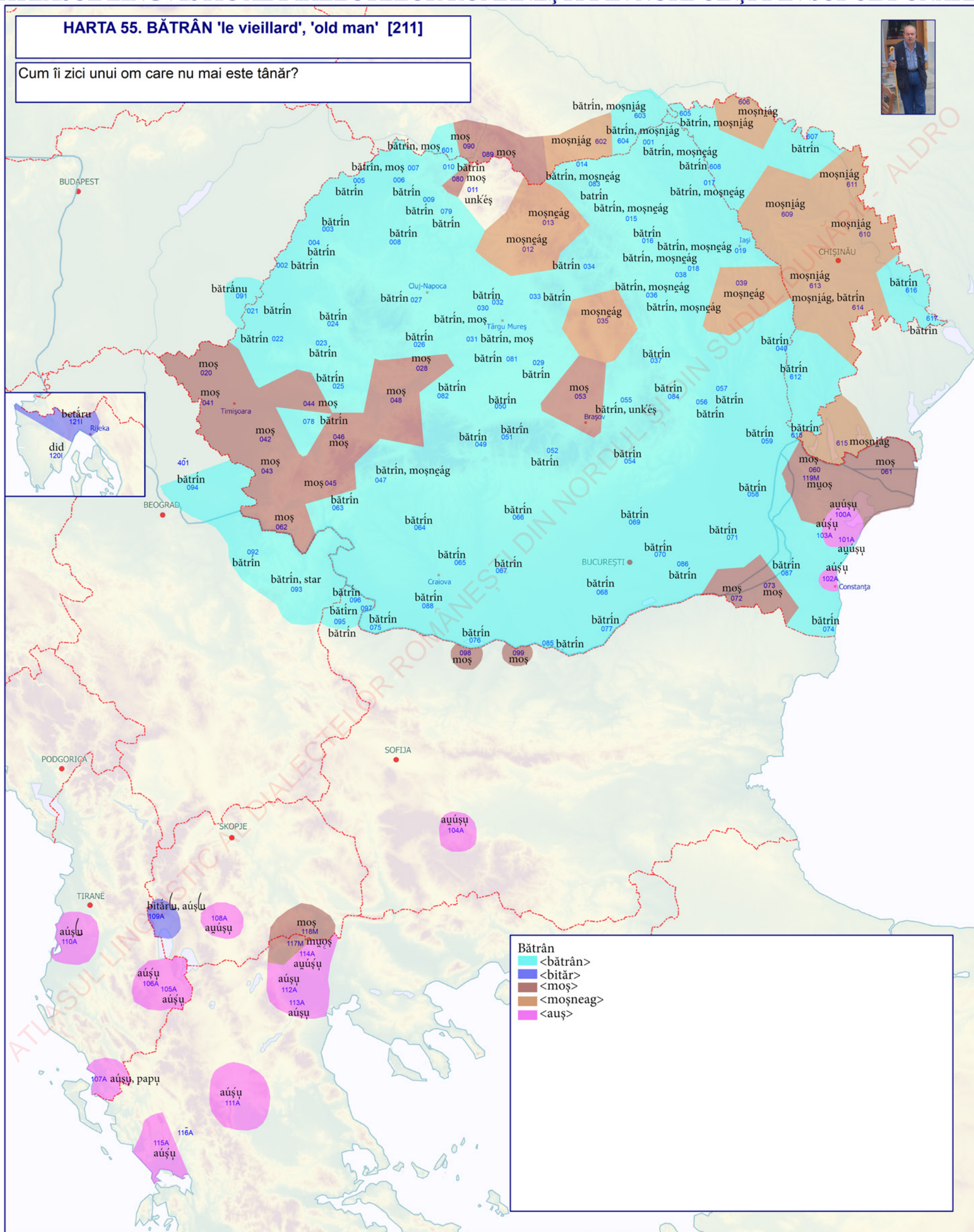
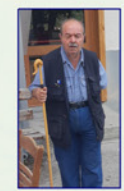
Cum îi zici omului care o umflătură de-asta (INDIC.) în spate și merge aplecat?

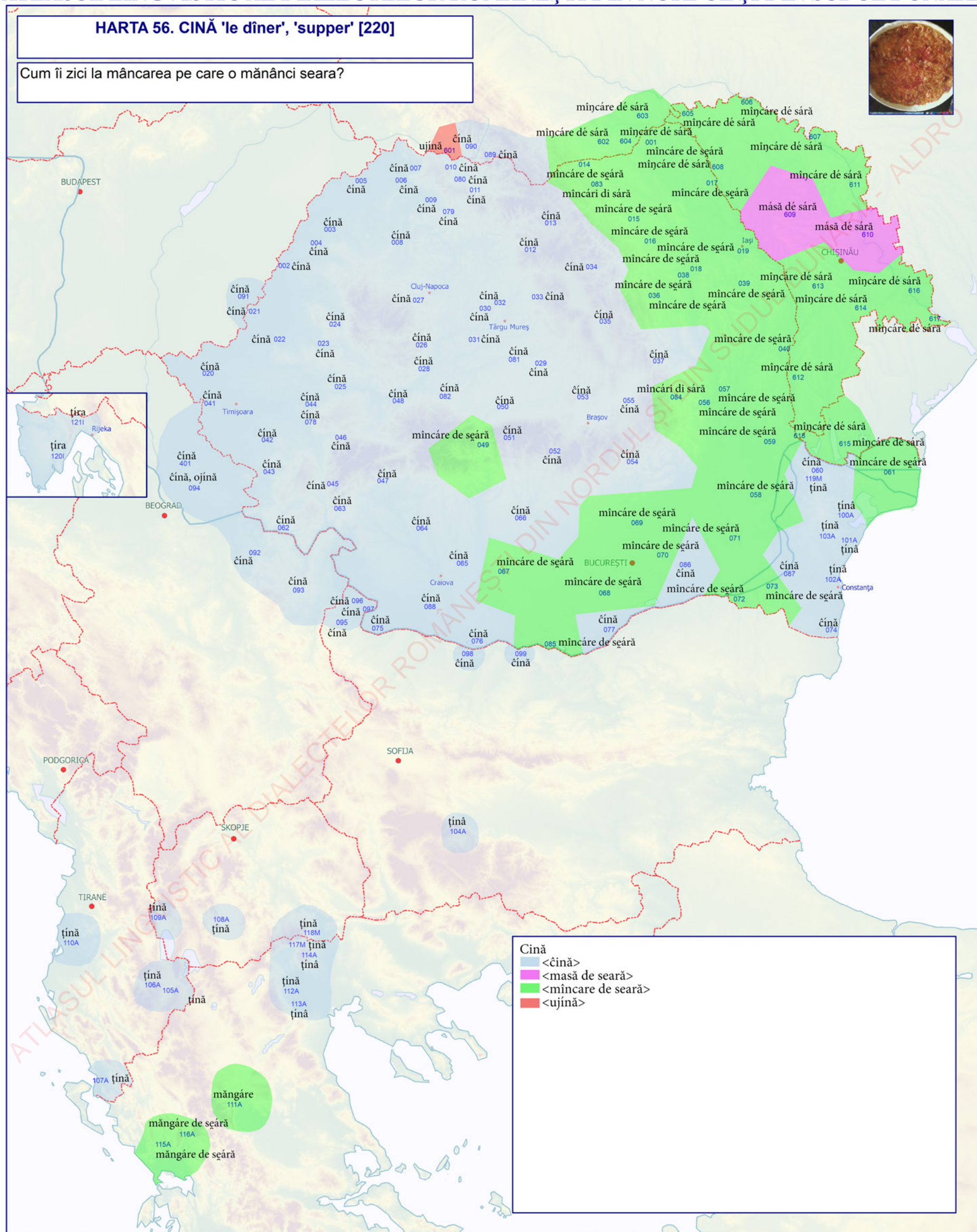
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 55. BĂTRÂN 'le vieillard', 'old man' [211]

Cum îi zici unui om care nu mai este tânăr?

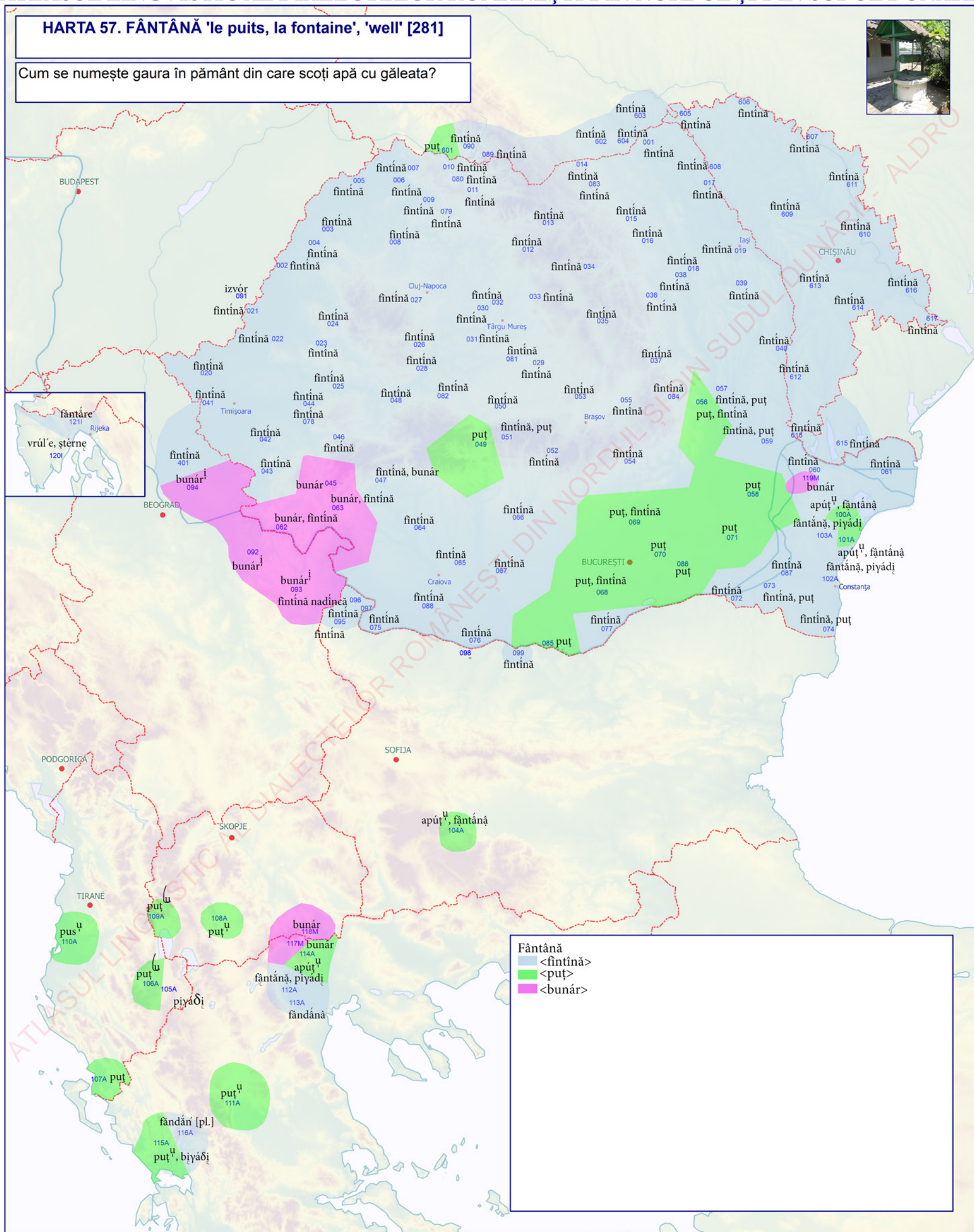
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

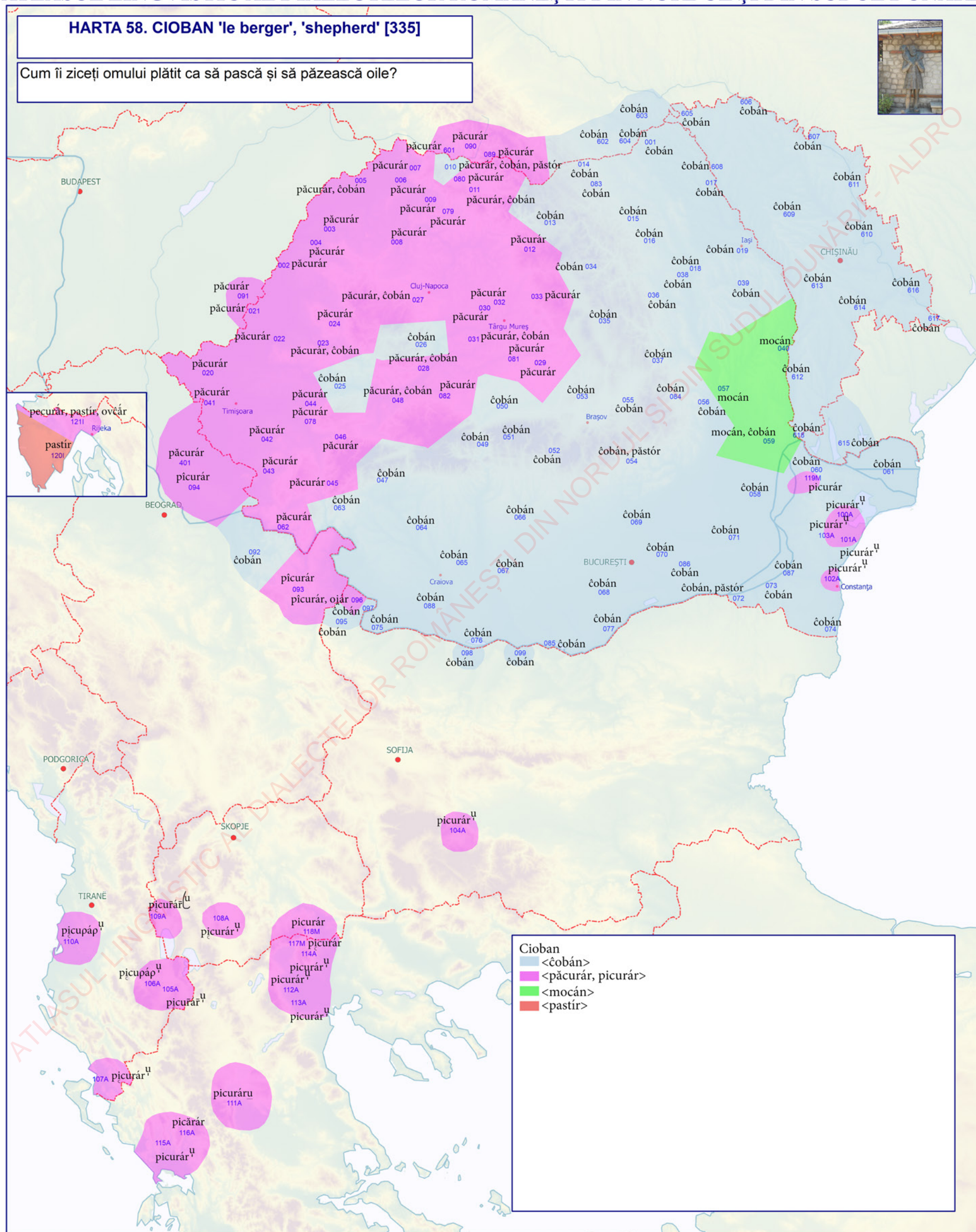
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 57. FÂNTÂNĂ 'le puits, la fontaine', 'well' [281]

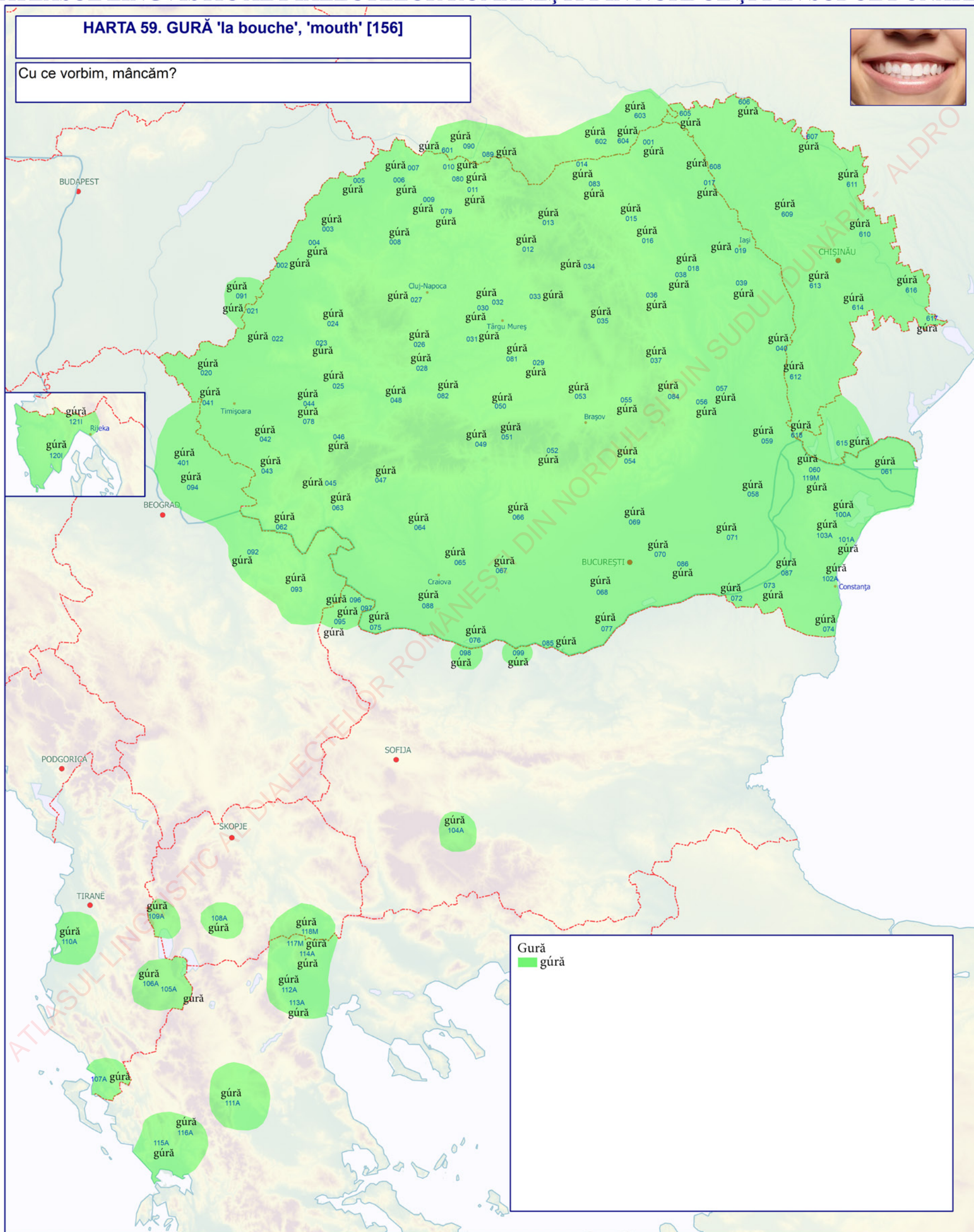
Cum se numește gaura în pământ din care scoți apă cu găleata?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 60. RĂZBOI DE ȚESUT 'le metier'; 'weaving-loom' [384]

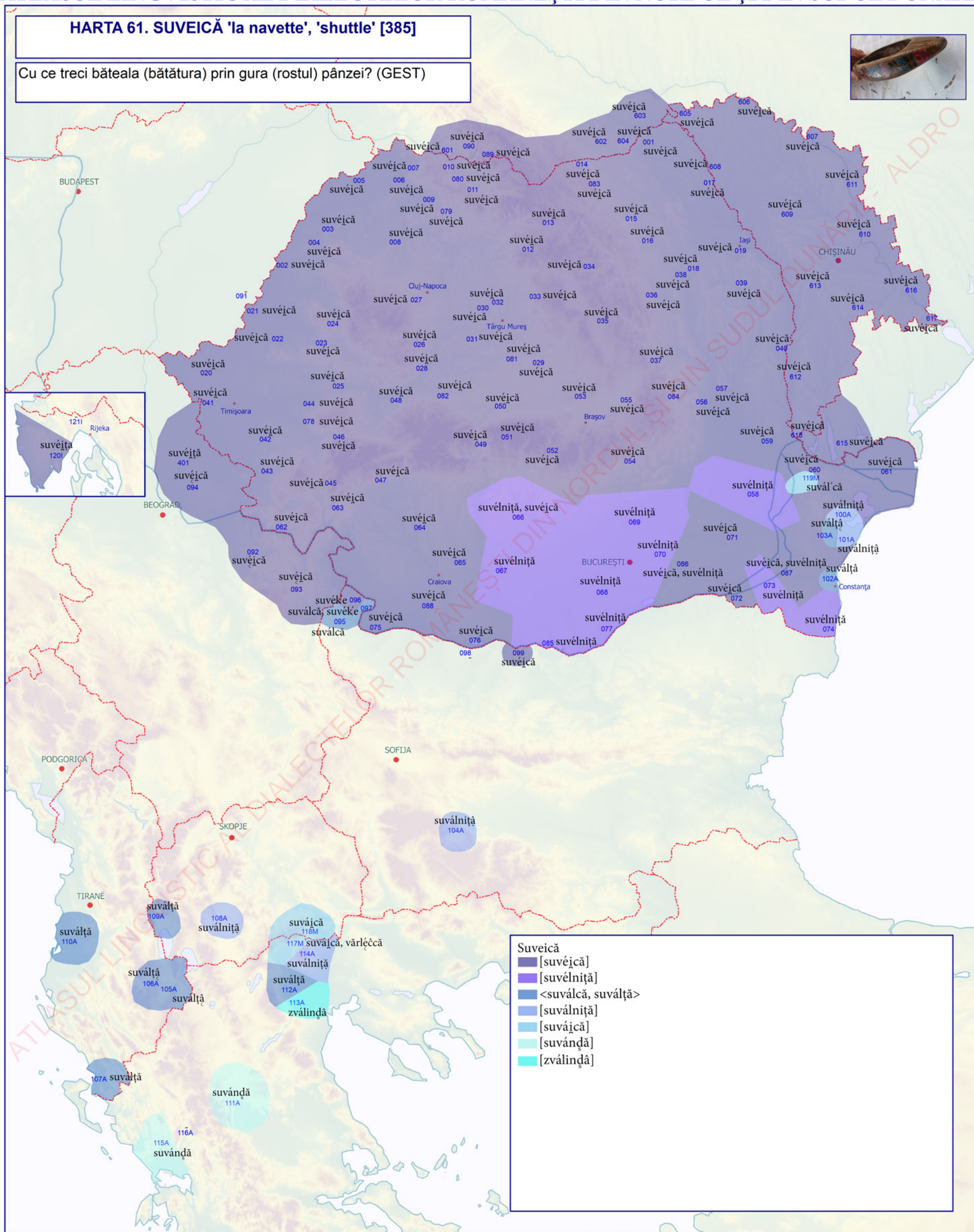
La (în) ce țese femeia pânza?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 61. SUVEICĂ 'la navette', 'shuttle' [385]

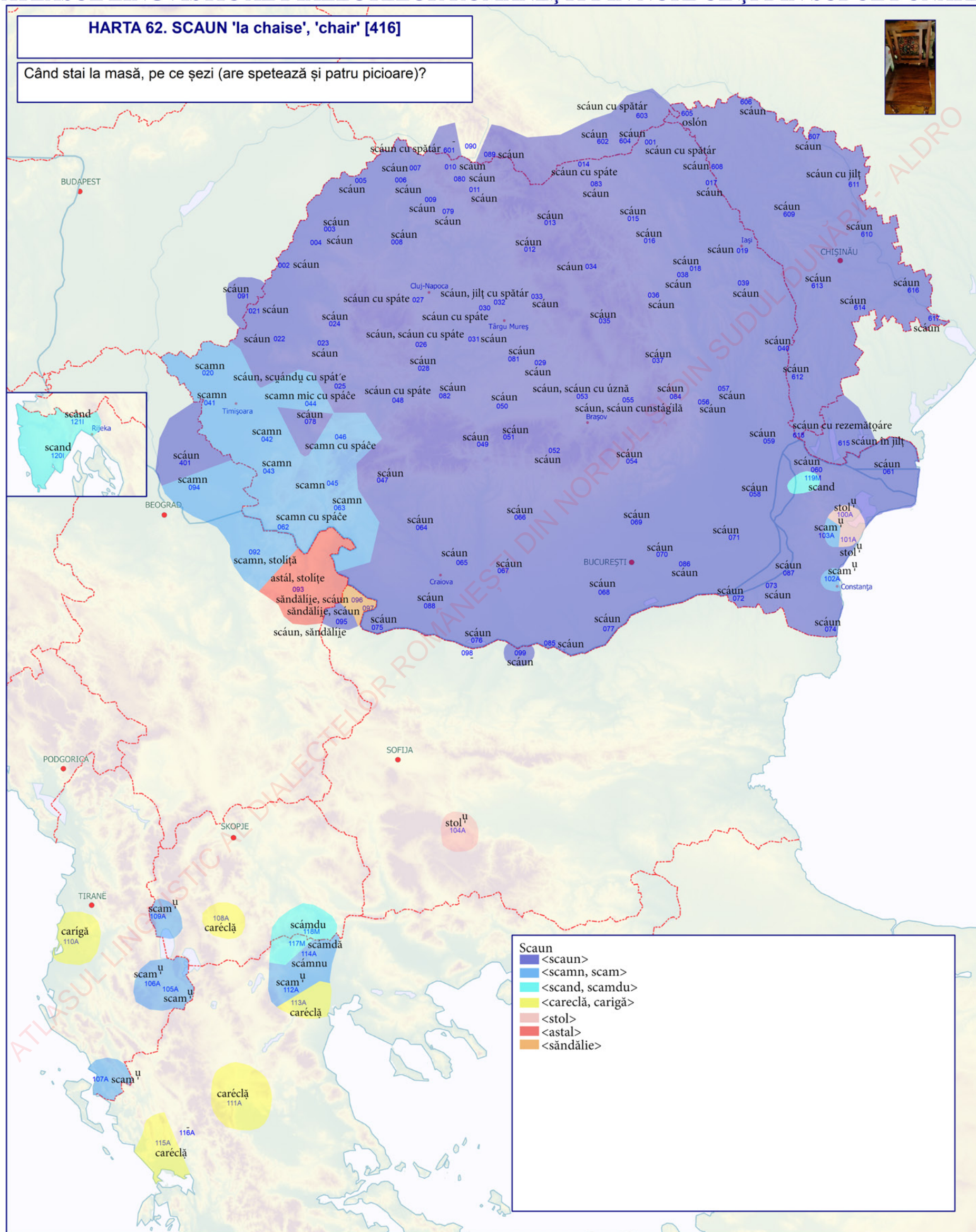
Cu ce treci băteala (bătătura) prin gura (rostul) pânzei? (GEST)

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 62. SCAUN 'la chaise', 'chair' [416]

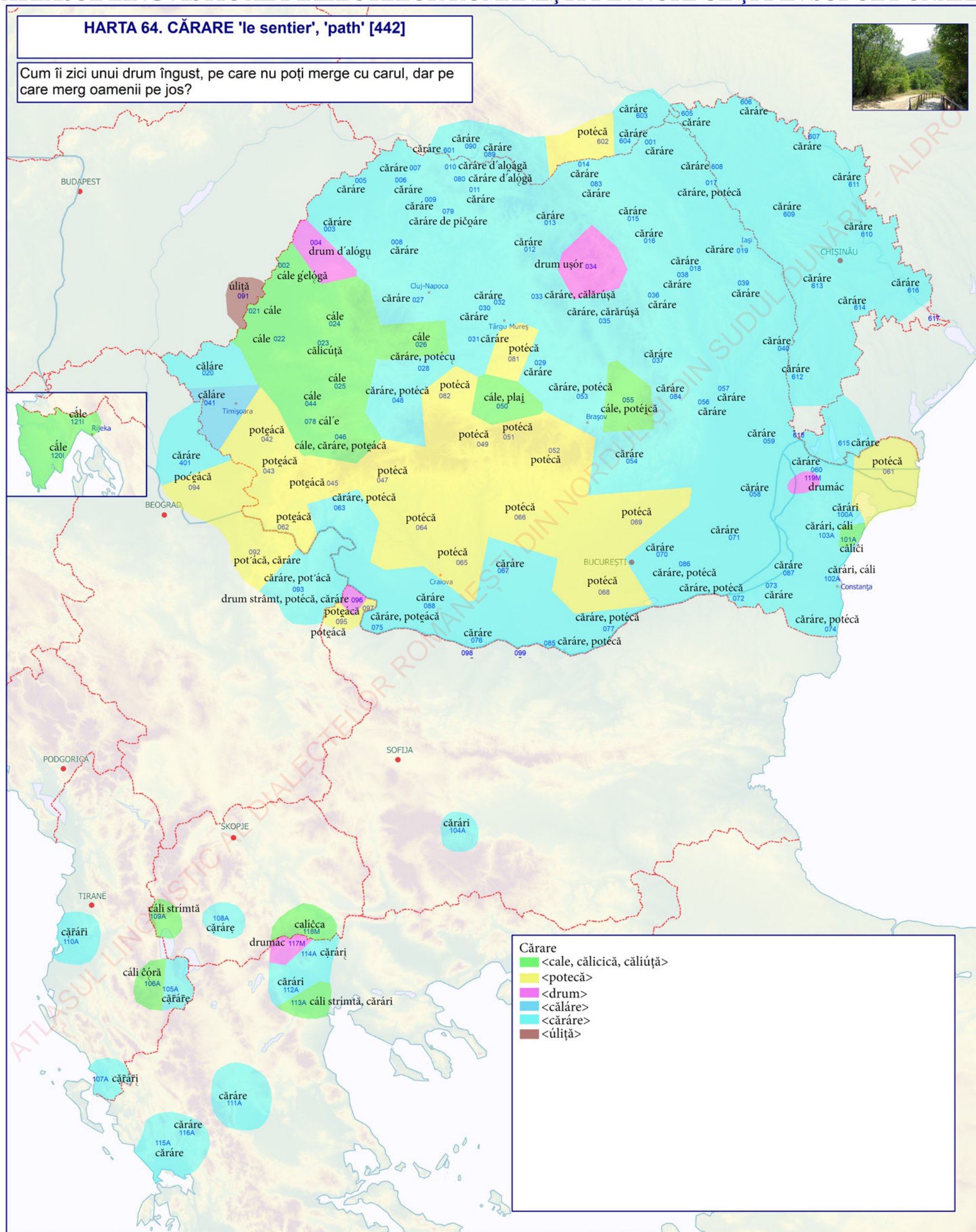
Când stai la masă, pe ce șezi (are spetează și patru picioare)?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 64. CĂRARE 'le sentier', 'path' [442]

Cum îi zici unui drum îngust, pe care nu poți merge cu carul, dar pe care merg oamenii pe jos?

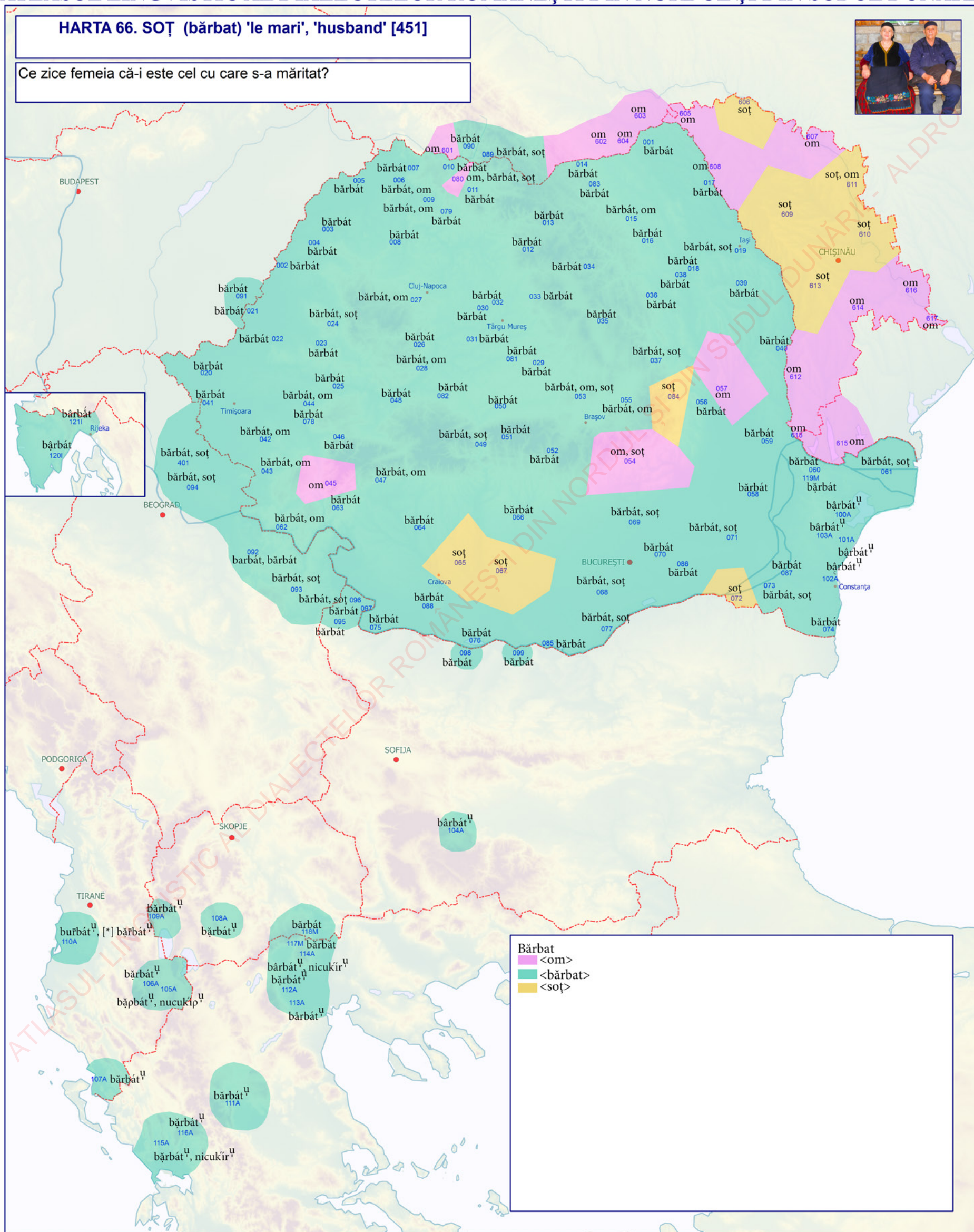

Cărare	
■	<cale, călicică, căliuță>
■	<potecă>
■	<drum>
■	<călăre>
■	<cărăre>
■	<uliță>

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 66. SOȚ (bărbat) 'le mari', 'husband' [451]

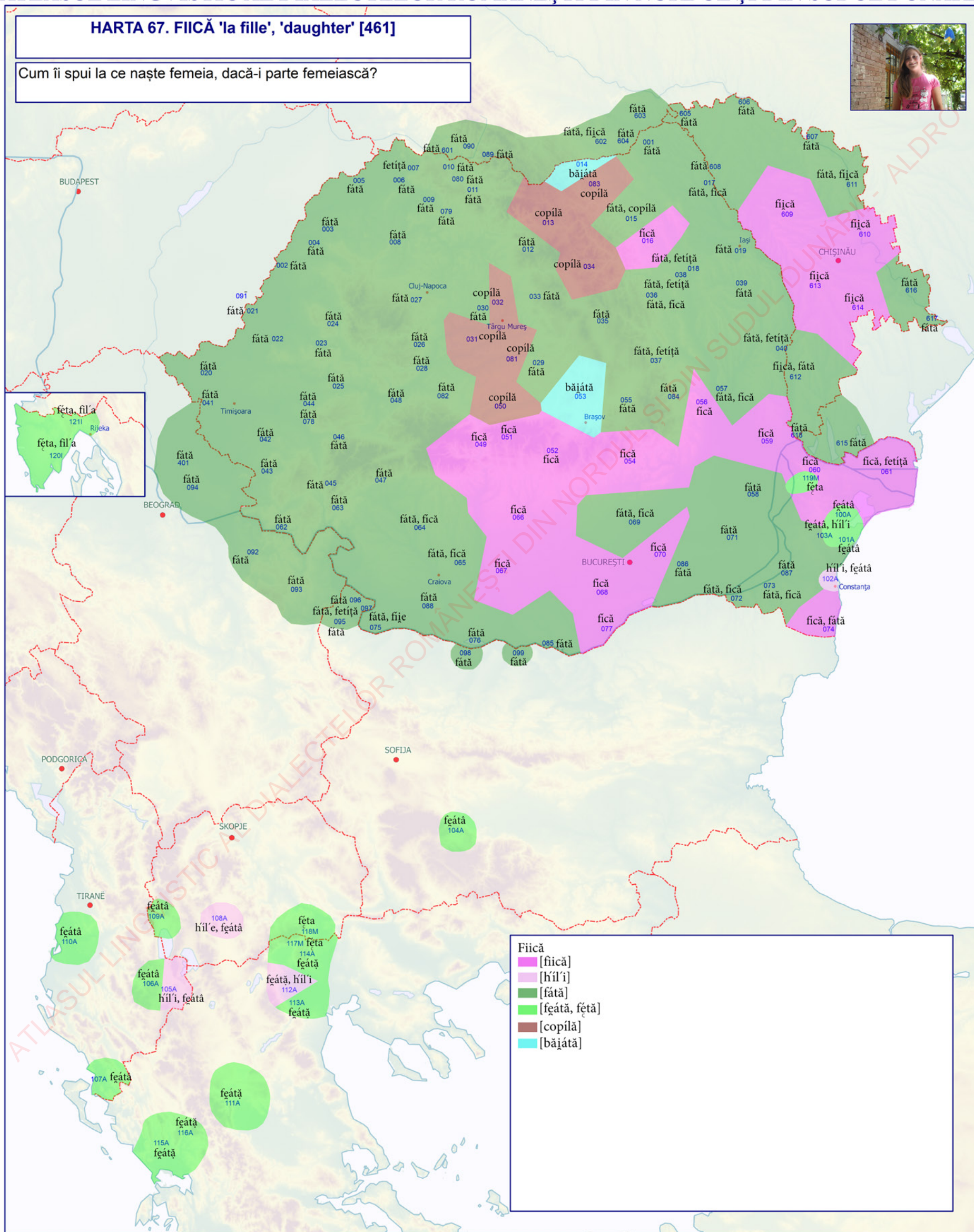
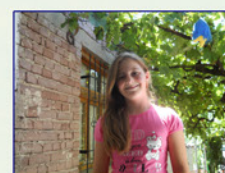
Ce zice femeia că-i este cel cu care s-a măritat?

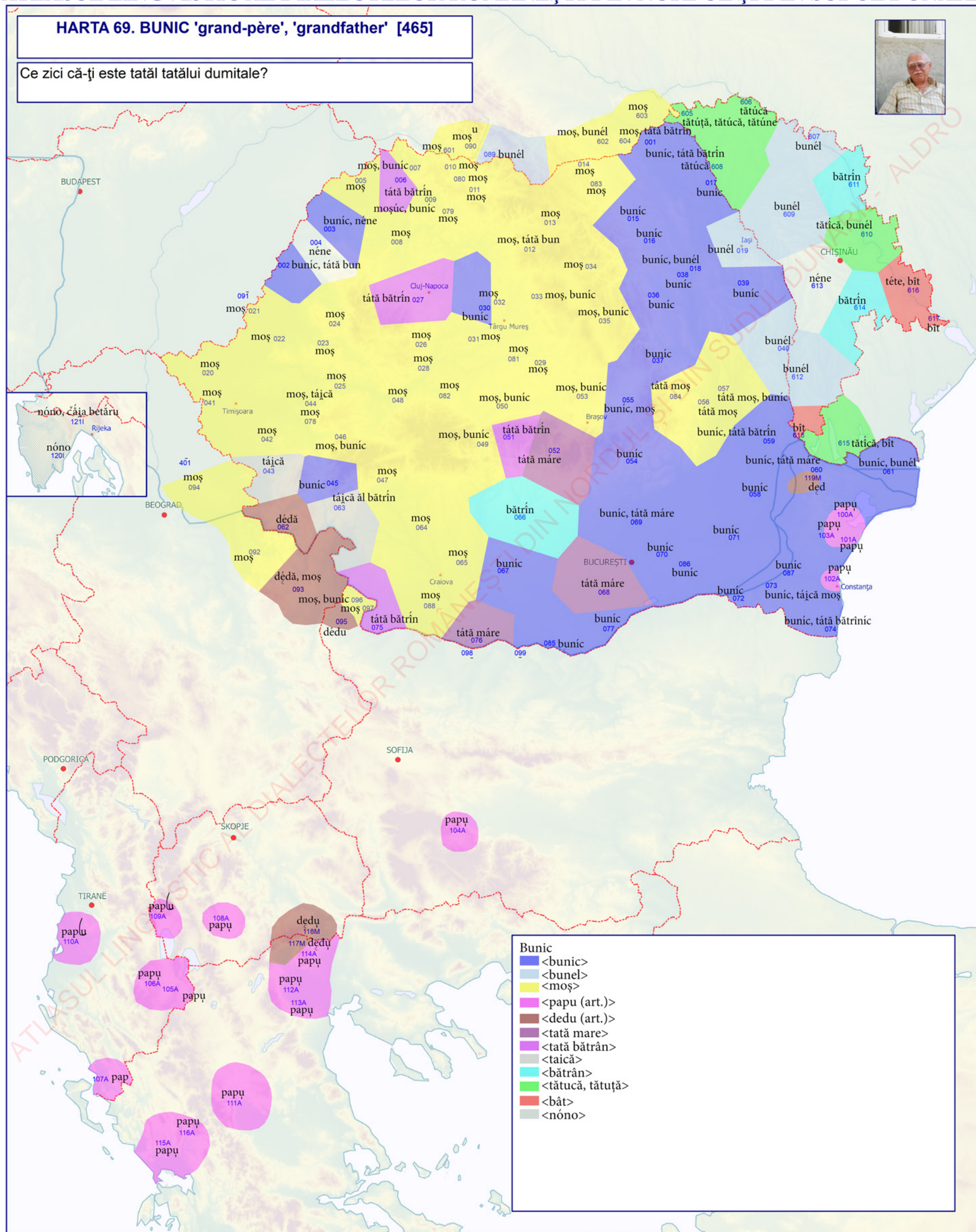
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 67. FIICĂ 'la fille', 'daughter' [461]

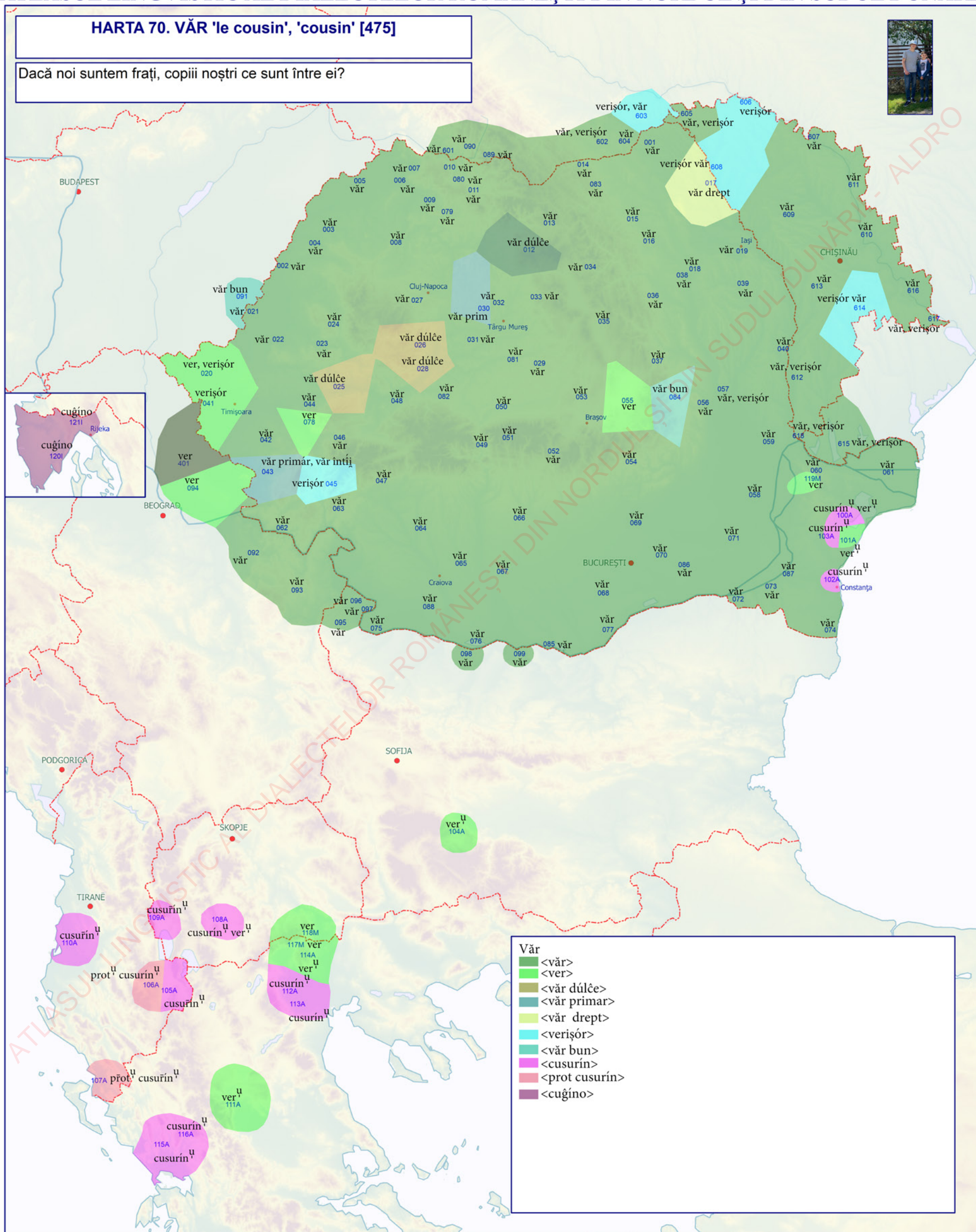
Cum îi spui la ce naște femeia, dacă-i parte femeiască?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

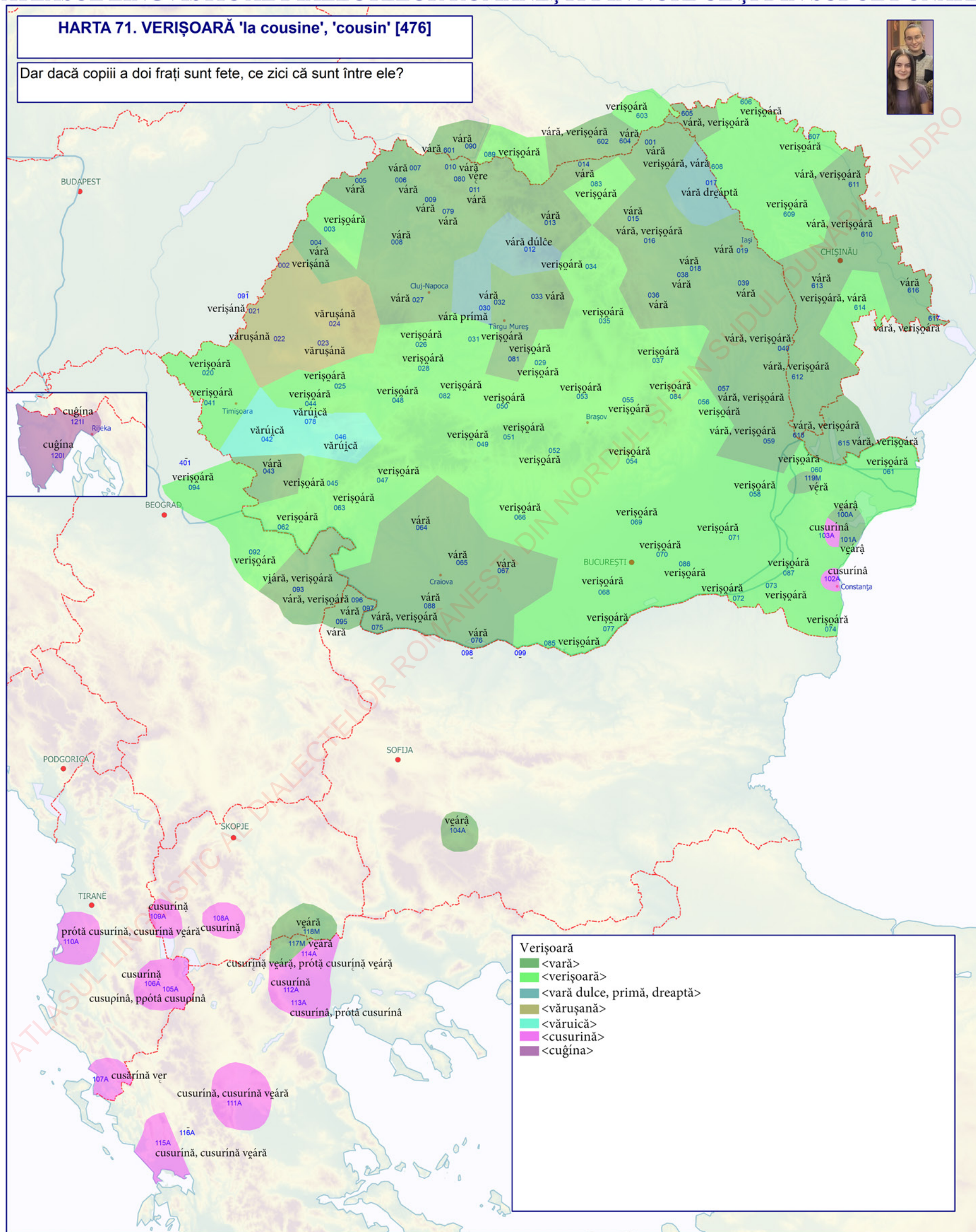
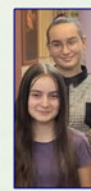
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 71. VERIȘOARĂ 'la cousine', 'cousin' [476]

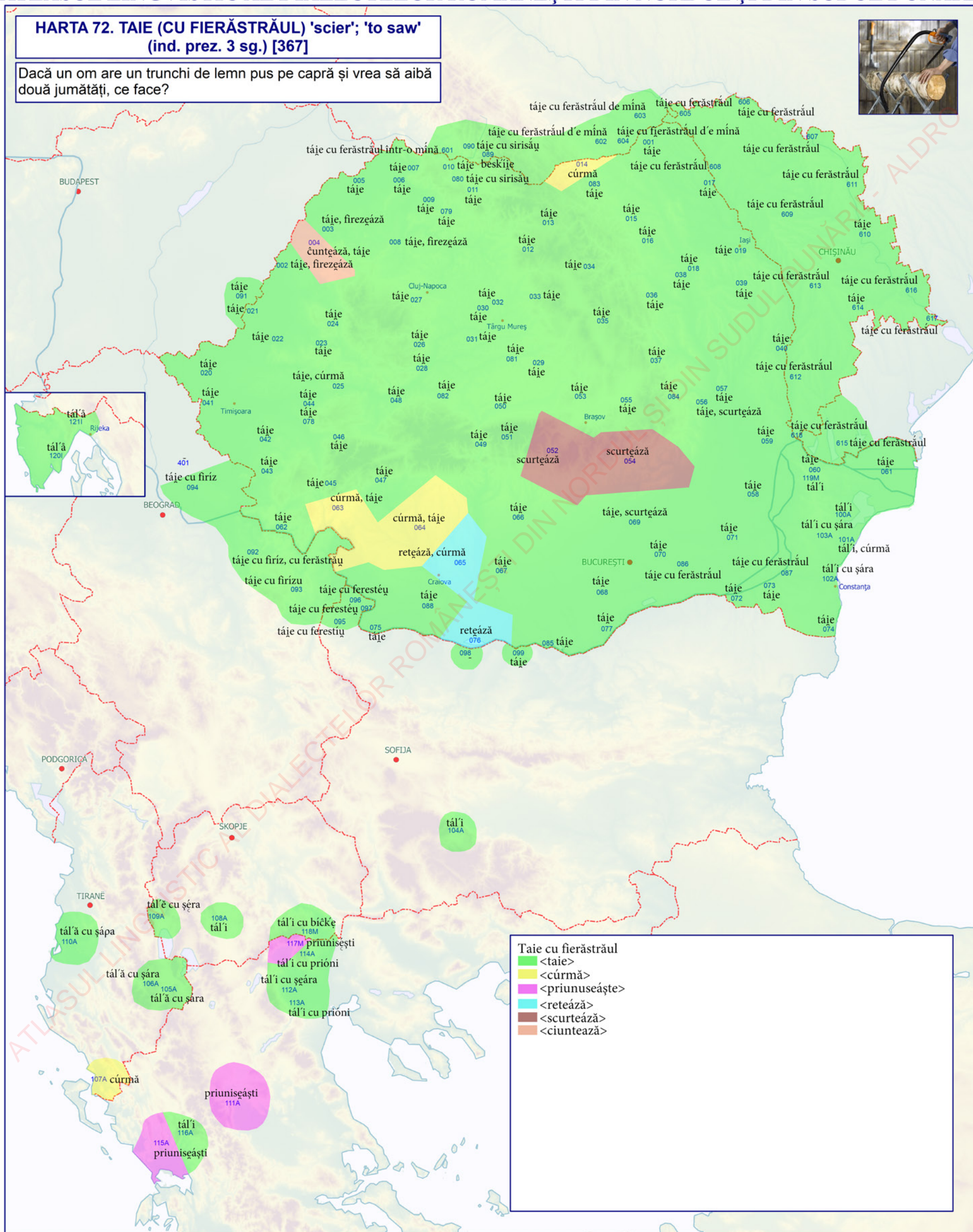
Dar dacă copiii a doi frați sunt fete, ce zici că sunt între ele?

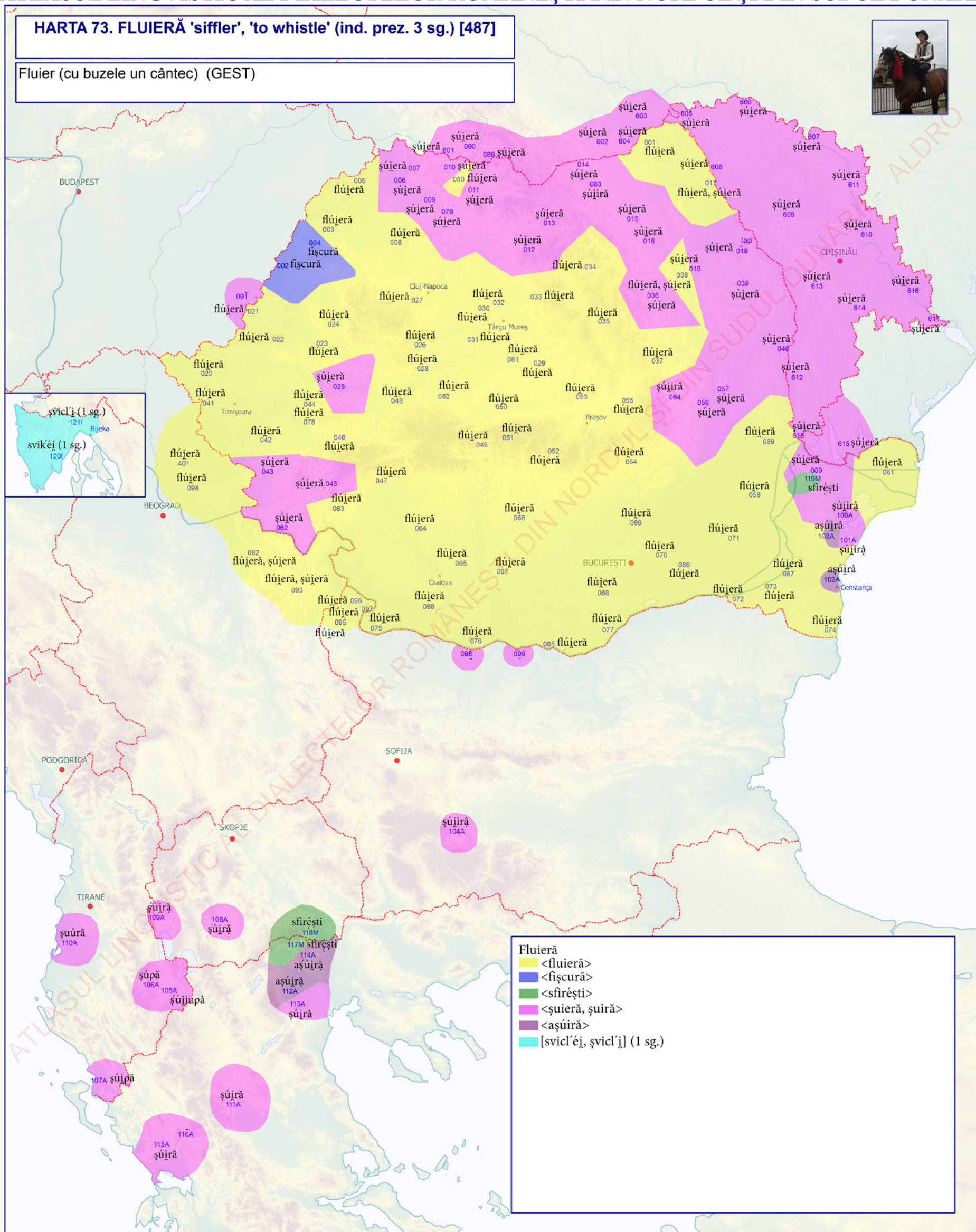
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 72. TAIE (CU FIERĂSTRĂUL) 'scier'; 'to saw'
(ind. prez. 3 sg.) [367]

Dacă un om are un trunchi de lemn pus pe capră și vrea să aibă două jumătăți, ce face?

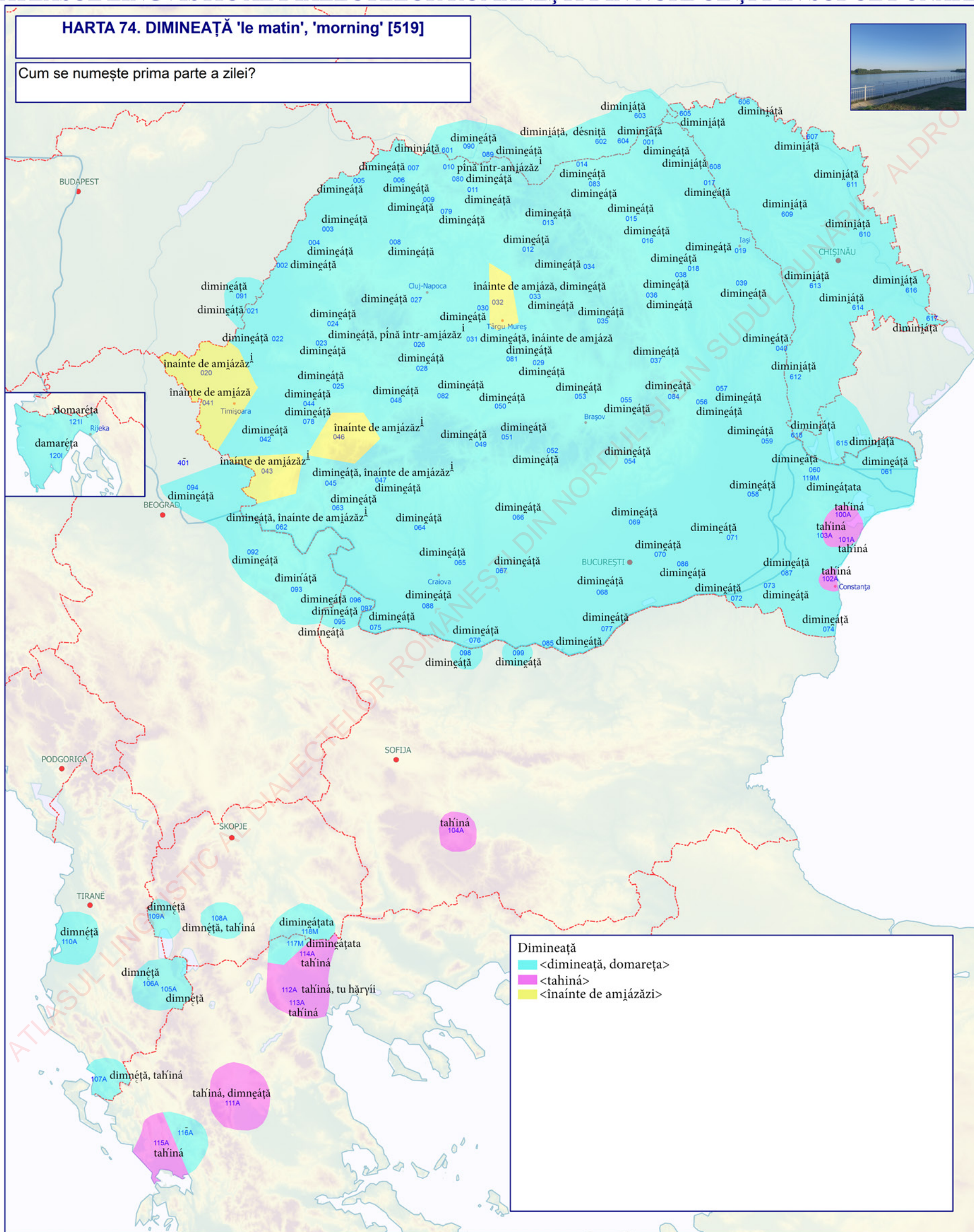
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

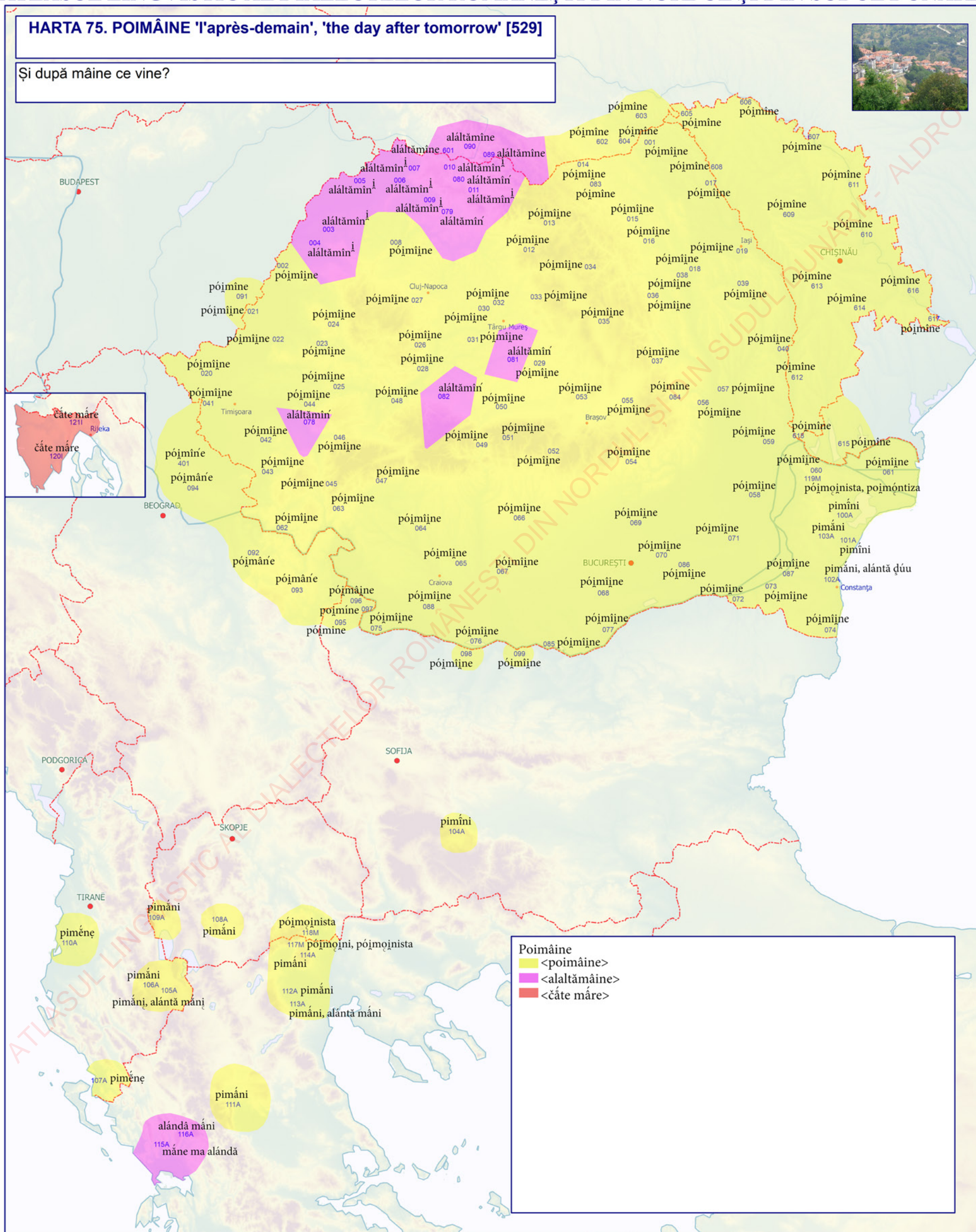
ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

HARTA 74. DIMINEAȚĂ 'le matin', 'morning' [519]

Cum se numește prima parte a zilei?

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII

LISTE DE REFERINȚĂ

CU MATERIALUL DIALECTAL DIN HĂRȚILE LINGVISTICE

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII - ALDRO

SOARELE APUNE
'(le soleil) se couche', '(the sun)
sets' (ind. prez. 3 sg.)
[003]

- I. Dimineața soarele răsare, iar seara ...?
- II. apúne: 037, 047, 049, 053, 054, 066, 071, 077, 085 - 090.
scápită: 105A - 107A, 109A - 112A, 116A, 117M - 119M.
asfintăști: 603, 604, 606, 610, 612, 614 - 616.
scápătă: 023, 064, 065, 095 - 097.
asfintăști: 001, 016, 039, 083, 084.
sfintăști: 059, 602, 607, 611, 613.
apúne: 005, 021, 022, 041.
ascápită: 100A, 101A, 104A, 114A.
sfintăști: 029, 036, 060, 082.
sfintășt'e: 030, 032 - 034.
apúne, sfintăște: 058, 069, 073.
apúni: 038, 040, 057.
sfintăș: 007, 010, 011.
sfint'e: 026, 028, 048.
sfinc'e: 044, 046, 062.
apúne, sfintăște: 051, 094.
asfinti: 608, 609.
cáde: 120I, 121I.
scápită: 102A, 103A.
scápătă, apúne: 067, 076.
sfintășt'e: 006, 008.
sfintăște: 052, 055.
sfintăște, apúne: 070, 074.
sfintășt'i: 009, 024.
sfintăști: 013, 014.
sfintăște: 050, 056.
sfinc'e: 045, 078.
a zăvárnít: 093.
apúne, scápătă: 075.
apúne, sfinc'e: 043.
apúne, sfintășt'e: 080.
apúni: 002.
apúni, asfintăști: 017.
apúni, sfintăște: 072.
apúni, sfintăște: 061.
ascápită: 108A.
ascápită, apúni, surupșești: 113A.
ascápită, apúni, vâsilipșești: 115A.
asfintăști: 015.
asfintăști: 004.
asfintășc, asfintăști: 605.
asfintăște: 068.
asfintăști, apúni: 019.
asfintăști, asfinti: 018.
asfintășc'e: 020.
scápătă: 601.
scápătă, zăvárnije: 092.
sfintășt'e, însfinte: 003.
sfintăști, apúne: 081.
sfintăște, apúne: 035.
sfint'e, apúne: 025.
sfinte, sfintășt'e: 031.
sfintășt'e: 012.

sfintășc'e: 027.
sfintășc'e, apúne: 042.
sfintăș: 079.
sórele apúne: 091.
zavárnă: 401.

BATE VÂNTUL
'il vente', 'it is blowing'
(ind. prez. 3 sg.)
[012]

- I. Când e răcoare și se mișcă frunzele copacilor, ce se întâmplă?
- II. bate vîntu: 029, 031, 037, 047, 049 - 051, 053 - 056, 058, 063 - 077, 085 - 090, 095, 096, 098, 099.
báti vîntu: 001, 014, 015, 017 - 019, 036, 038 - 040, 057, 059, 060, 401, 602, 604 - 611, 613, 616 - 618.
bát'e vîntu: 002, 003, 009, 012, 021, 025 - 028, 032 - 034, 048, 079 - 081, 083, 084, 092, 093, 097.
báce vîntu: 022, 023, 041 - 046, 062, 078.
súflă vîntu: 004, 005, 007, 010, 011, 035, 061.
súflă vîntul^u: 100A, 101A, 104A, 108A, 114A.
súflă vîntu, tráđi vîntu: 102A, 103A, 105A, 106A.
súflă vîntu: 107A, 109A, 110A, 112A.
tráđi vîntu: 111A, 113A, 115A, 116A.
bát'e vîntu, súflă vîntu: 006, 008, 030.
puh'e vîntu: 120I, 121I.
súflí vîntu: 601, 614.
súflă vîntu, báti vîntu: 013.
bát'i vîntu: 016.
báce vîntu, ábură: 020.
súflă vîntu, bát'i vîntu: 024.
bate vîntu, súflă vîntu: 052.
bát'e vîntu, súflă: 082.
bát'e vîntu, súflă vîntu: 091.
báce vîntu: 094.
báti vîntu, súflă boáreș: 117M.
súflă boáreș: 118M.
báti vîntu: 119M.
súflí vîntu, báti vîntu: 603.

FULGERĂ
'il fait des éclairs', 'it lightens'
(ind. prez. 3 sg.)
[015]

- I. Când plouă și pe cer se face lumină mare, care se stinge repede, ce zici că se întâmplă?
- II. fúlgeră: 007, 012, 029, 031, 037, 047, 049 - 053, 055, 056, 064 - 067, 069, 074, 076, 077, 080 - 088, 095, 609.
fúljeră: 002, 005, 006, 009, 013, 021, 022,

025 - 027, 030, 032 - 035, 043, 045, 046, 048, 062, 063, 078, 079.
sfúlgeră: 054, 070 - 072, 075, 092, 093, 096, 097, 401.
săjăta fúljeri: 612⁺ săgăta scápări, 613 - 615, 616⁺ săgăta scápără, 617⁺ săgăta scápără, 618.
fúljeră: 015 - 017, 019, 036, 057.
scápiră: 102A, 103A, 109A, 111A, 112A, 116A.
fúljeră: 004, 018, 038, 039, 601.
ascápiră: 100A, 101A, 104A, 113A, 114A.
strálúce: 020, 041, 042, 044.
săjăta scápări: 603, 606 - 608.
scápipă: 105A, 107A, 110A.
fúlgeră: 010, 011.
lumină: 023, 024.
scápără: 040, 060.
scápără: 089, 091.
strálúcește: 098, 099.
fúljeră: 001.
fújeră, fúljeră: 003.
să luminăză: 008.
sfúljeră: 014.
lunínă, fúljeră: 028.
fúlgeră: 058.
scápără, fúljeră: 059.
scápără, fúlgeră: 061.
fúlgeră, lícăre pă čer: 068.
fúlgeră, sfúlgeră: 073.
scápără, fulgeră: 090.
strálúce, trăznășc'e: 094.
scápiră: 106A.
ascápiră: 108A.
scápiră: 115A.
lăscătești, triznești: 117M.
lăscătești: 118M.
triznești: 119M.
lascat'e: 120I.
lascat'e, mij'e: 121I.
săjăta luminăzi: 602.
săgăta luminăzi: 604.
săjăta scinteiază: 605.
luminăzi: 610.
scápări cu fóc: 611.

ZĂPADĂ
'la neige', 'snow'
[020]

- I. Cu ce se acoperă iarna pământul, când ninge?
- II. zăpadă: 028, 029, 031, 037, 047, 049 - 056, 060, 061, 063 - 077, 081, 082, 084 - 088, 093, 095 - 099, 401.
omăt: 010 - 012, 030, 032, 034, 035, 079, 080, 083, 089, 090, 601 - 614, 616 - 618.
náuă: 002 - 007, 020 - 024, 041, 043, 044, 062.
uomăt: 001, 008, 009, 013, 014, 017, 036,

039.
 neáu: 102A, 103A, 105A, 111A, 112A,
 115A.
 neáuă: 100A, 101A, 104A, 108A, 114A.
 zăpádă: 016, 040, 057 - 059.
 náuă, zăpádă: 048, 078, 091.
 né: 045, 046.
 néuă: 118M, 119M.
 ná: 042.
 ná, zăpádă: 026.
 ne: 121I.
 neáu: 106A.
 neăua, zăpádă: 092.
 neăuu: 116A.
 neăuă: 113A.
 neăuă: 117M.
 neăvu: 120I.
 nîsuári, uomat: 018.
 niáu: 110A.
 niáuă: 094.
 náuă, zăpádă: 025.
 néo: 109A.
 néu: 107A.
 omét, zăpádă: 033.
 omát^u: 027.
 umát: 015.
 zăpádă: 038.
 zăpádă, uomat: 019.

SPIC
'l'épi', 'ear'
 [037]

- I. Cum îi spui la vârful paiului de grâu, în care stau grăunțele (boabele)?
- II. spic: 020 - 023, 033, 037, 038, 040 - 049, 051, 052, 054, 059, 062 - 071, 074 - 078, 082, 084 - 089, 092 - 099, 117M, 118M, 120I, 401.
 skíc: 001, 015 - 019, 031, 036, 039, 056, 057, 060, 601 - 609, 611, 613, 616 - 618.
 skíc^u: 083, 090, 100A - 116A, 612, 614, 615.
 st'ic: 003, 005, 006, 010, 011, 029, 030, 034, 035, 079, 080, 091.
 spêic: 012 - 014, 032.
 spic^u: 002, 004, 024.
 spt'ic^u: 007, 026, 050.
 st'ic^u: 008, 009, 025.
 spic, skíc: 072, 073.
 șt'ic: 053, 055.
 škic: 610.
 škic, spic: 061.
 spic, škic: 119M.
 spic^u, škic^u: 058.
 st'ică: 081.
 škik^u: 027.
 șt'ic^u: 028.
 țvétu: 121I.

COPAC
'l'arbre', 'tree'
 [040]

- I. În livadă cresc pomi; dar în pădure ce crește?
- II. copác: 001, 013 - 019, 030, 034, 035, 037 - 040, 048, 049, 055, 058, 059, 061, 065, 067 - 069, 077 - 084, 087 - 094, 401, 602 - 604, 607 - 611, 614, 616.
 pom: 006, 020, 021, 036, 057, 075, 076, 086, 099, 117M, 119M, 605, 606, 615, 617, 618.
 lemn: 025, 031, 033, 045 - 047, 053, 601.
 l'emn: 010, 012, 029, 032, 042, 044, 062.
 pom^u: 100A, 101A, 104A, 108A, 111A, 114A, 115A.
 pom, copác: 051, 066, 070, 074, 612, 613.
 pom, lemn: 003, 022, 023, 095.
 lemn, pom: 005, 096, 097.
 copác, pom: 056, 060, 072.
 qárburî: 102A, 103A, 112A.
 q̄rburî: 106A, 107A, 110A.
 pom^u, copác^u: 002, 004.
 pom^u, lemn^u: 008, 024.
 lemn, copác: 064, 071.
 lémnu: 116A, 118M.
 lémna: 120I, 121I.
 pom^u, copác^u, l'emn^u: 007.
 pom^u, copác^u, lemn^u: 009.
 árbor: 011.
 l'emnu: 026.
 l'emn^u: 027.
 lemn^u, copác^u: 028.
 l'emn, pom: 041.
 l'emn, copác: 043.
 copác^u, lemn^u: 050.
 pom, árbor: 052.
 árbor, copác: 054.
 árbor, copác, lemn: 063.
 árbor, pom, copác: 073.
 árbor: 085.
 árbor, pom: 098.
 q̄rburî: 105A.
 lem: 109A.
 árburî: 113A.

CREANGĂ
'la branche', 'bough, branch'
 [044]

- I. Cum îi spui la aceea lungă și mai groasă pe care o tai dintr-un pom, când se usucă?
- II. creángă: 002, 004 - 006, 008, 009, 020 - 024, 030, 032, 034, 035, 038, 041 - 045, 056, 062, 092, 093.
 crácă: 015, 017, 018, 036, 047, 050 - 055, 058, 063, 066, 068 - 071, 076, 077, 085, 099.

criángă: 607 - 611, 613, 615 - 618.
 crángă: 003, 010 - 012, 014, 029, 040, 057, 059.
 creácă: 064, 065, 075, 088, 096, 097.
 deágă: 102A, 105A, 106A.
 deágă: 107A, 109A, 110A.
 lumáké: 111A, 115A, 117M.
 lumáki: 100A, 101A, 104A.
 cleáncă: 031, 033.
 crác: 603, 604.
 crácă, crángă: 060, 061.
 crâncă: 081, 090.
 crángă: 079, 080.
 rámură: 037, 049.
 rámură, crácă: 067, 072.
 yrána: 120I, 121I.
 almáki: 113A.
 cleángă: 027.
 cloámbă: 082.
 cl'qámbă: 046.
 cl'qámbă: 026.
 cloámbă, crácă: 048.
 cloámbă, creángă: 025.
 corqaná: 013.
 crac: 016.
 crac, creángă: 001.
 creácă, creángă: 095.
 creángă, crácă, rámură: 074.
 creángă, crac: 078.
 criángă: 094.
 creángă: 606.
 crácă, clómbă: 028.
 crácă, corqaná: 019.
 crácă, creángă: 086.
 crácă, rámură: 073.
 cráncă: 007.
 crángă: 091.
 crángă, rámură: 087.
 deágă, lumáki: 112A.
 deágă, cupurteácă: 103A.
 deágă, lumáki: 108A.
 lumáki: 114A.
 rámură, creángă: 089.
 veáică: 119M.
 véică: 118M.
 vírvu copáculuj: 039.

FRUNZĂ
'la feuille', 'leaf'
 [045]

- I. Cum le spuneți la acelea verzi din copac, care se îngălbenesc și cad (pică) toamna?
- II. frúnză: 049, 051, 052, 054, 056, 060, 061, 064 - 066, 068 - 090, 092, 095 - 099, 401, 601 - 611, 613, 615 - 618.
 frúză: 002, 003, 005 - 013, 020 - 035, 037, 047, 048, 050, 053, 055, 063.
 frúză: 001, 004, 014 - 019, 036, 038 - 040.
 frúnđă: 041 - 046, 062, 091, 093, 094, 117M, 118M.
 frándă: 108A, 111A, 113A, 115A, 116A.

frúnză: 057 - 059.
frîndă: 100A, 101A.
frândă, peaje, foai: 102A, 103A.
frândă: 104A, 114A.
frândă: 106A, 109A.
frëndă: 107A, 110A.
fuáje: 067.
frândă: 105A.
frândă, peaje: 112A.
peaje: 119M.
frúnză, fól'e: 120I.
frúnza: 121I.

PĂDURE

'le bois, la forêt', 'wood, forest'
[047]

- I. Cum îi spui la locul unde cresc copaci mulți și unde trăiesc sălbăticiunile?
- II. pădure: 003, 005 - 010, 012, 020 - 025, 027, 030 - 035, 037, 045, 047 - 056, 062 - 071, 073 - 082, 085 - 092, 094, 096 - 099, 401, 614.
padúri: 013 - 015, 017, 083, 601 - 613, 615 - 618.
pădúri: 001, 002, 004, 016, 018, 019, 036, 038 - 040, 057 - 061, 072, 100A, 101A, 104A.
pădure: 026, 028, 029, 084, 102A, 103A, 105A - 116A.
pădúrije: 041 - 043, 046.
urmán: 118M, 120I.
padúre: 011.
padúrije: 044.
pădure, bránișt'e: 093.
dos, pădure: 095.
urmán, curíjă: 117M.
urmán, pădure: 119M.
códru, urmán: 121I.

MĂR

'le pommier', 'apple tree'
[058]

- I. Cum se cheamă pomul care face mere?
- II. măr: 001 - 003, 005, 006, 009 - 023, 029 - 043, 045 - 047, 049, 051 - 059, 061 - 077, 079 - 090, 093 - 097, 099, 401, 601 - 618.
mer^u: 100A - 104A, 108A, 112A - 116A.
măr^u: 004, 007, 008, 024 - 028, 050.
meără: 092, 117M - 119M.
mer: 048, 078, 120I, 121I.
mep: 107A, 110A.
mără: 044, 060.
méru: 111A.
meř: 109A.
meř^u: 105A.
mer^u: 106A.
merⁱ: 091.

PARĂ

'la poire', 'pear'
[059]

- I. Imagine. Cum se cheamă...?
- II. pară: 001 - 025, 030, 034, 036 - 052, 054 - 079, 082 - 088, 090, 094 - 099, 401, 601 - 605, 607.
prásadá: 606, 608 - 618.
piără: 026 - 029, 031 - 033, 035, 053, 081.
górțu: 100A, 101A, 104A, 108A, 113A.
peără: 092, 117M - 119M.
péra: 120I, 121I.
gorț^u, dárdă: 102A, 103A.
dárdă: 109A, 110A.
péru (n.): 111A, 115A.
pięără: 093.
dárdă: 105A.
dárdă: 106A.
dapd^u (m.): 107A.
gorț^u, dárdă: 112A.
per^u, peără, górțu: 114A.
per^u: 116A.
preșadá: 089.
pére: 080.
pęre: 091.

PRUNĂ

'la prune', 'plum'
[060]

- I. Imagine.
- II. prună: 003, 006, 009, 010, 019, 020, 022, 023, 025 - 034, 039⁺ pérjă, peárjă, 041 - 055, 056⁺ pérjă, 062 - 097, 099, 116A, 117M - 119M, 401, 601.
prună: 001, 002, 004, 005, 007, 008, 013 - 016, 017⁺ pérjă, 018, 021, 024, 038, 040, 057 - 059, 061.
pérjă: 602 - 618.
pómă: 011, 012.
pérjă: 036, 037.
prúnî: 100A, 101A.
púřă: 105A, 106A.
slíva: 120I, 121I.
pięrjă: 035.
peárje: 060.
púřă, gărkină: 102A.
púřă, damaskínă: 103A.
púrnă: 104A.
púpă, damáskín^u: 107A.
púrnă: 108A.
damáskín^u: 109A.
damáskín^u, púpă: 110A.
Đamáskín^u: 111A.
púřă, damaskínă, gărkină: 112A.
damáskínă: 113A.
púrnă: 114A.
damáskínă, prună: 115A.

MURĂ

'la mûre (basse ou sauvage)',
'blackberry'
[064]

- I. Imagine. Indic.
- II. múra: 002, 003, 005 - 013, 020, 022, 023, 025 - 035, 037, 041 - 060, 062 - 097, 102A, 103A, 601 - 618.
múra: 001, 004, 014 - 019, 021, 024, 036, 038 - 040.
amúra: 100A, 101A, 104A, 108A, 111A, 113A - 115A.
căpińcă: 117M - 119M.
múryva: 120I, 121I.
múřă, řug^u: 105A.
řug^u: 112A.

SECARĂ

'le seigle', 'rye'
[069]

- I. Ce seamănă cu grâul, dar are paiul și spicul mai lung, faci din ea pâine mai neagră și mai dulce la gust?
- II. săcără: 002, 003, 008, 010 - 013, 020, 022, 023, 025 - 033, 035, 041 - 043, 045 - 048, 050, 053, 055, 062, 064, 075, 078 - 084, 090, 092, 094 - 096.
secără: 037, 049, 051, 052, 054, 056, 065 - 074, 076, 077, 085 - 089, 099, 601 - 618.
sicără: 100A - 116A.
săcără: 004 - 007, 009, 014 - 017, 021, 024, 057, 059, 061.
sacără: 001, 018, 019, 036, 038, 039.
secără: 040, 058, 060.
sicără: 117M - 119M.
sacără: 034, 044, 063.
secăre: 120I, 121I.
săcäre: 093.

GRÂU

'le froment', 'wheat'
[070]

- I. Ce macini ca să faci pâine ?
- II. grîu: 001, 003, 006, 007, 009 - 021, 025 - 043, 045 - 097, 099, 401, 601 - 618.
gárnu: 100A, 101A, 104A, 111A, 113A - 116A.
grău: 002, 004, 005, 008, 022 - 024.
găp^u: 105A - 107A, 109A, 110A.
gron: 117M - 119M.
găr^u: 102A, 103A, 112A.
gráv: 120I, 121I.
griřu: 044.
gárnu: 108A.

VARZĂ
'le chou', 'cabbage'
[075]

- I. Ce crește în grădină, se face mare cât un cap de om, are multe foi și o pui iarna la murat (acrit)?
- II. vârză: 037, 047, 049 - 056, 063 - 077, 085 - 088, 092 - 099, 401, 612, 618.
curék: 001, 017, 018, 020, 033, 036⁺
vârză, 038⁺ vârză, 039, 041, 042, 046, 083, 084, 089, 091, 601 - 611, 613 - 617.
curét: 003, 005, 006, 010, 011, 021, 028, 030 - 032, 035, 090.
vérđu: 100A, 101A, 104A, 108A, 111A, 113A - 116A.
vârză: 016⁺ curék, 019⁺ curék, 040, 057⁺ curék, 058 - 061.
verd^u: 102A, 103A, 105A - 107A, 109A, 110A, 112A.
várđă: 043, 045, 062, 078 - 080.
curét'ų: 007 - 009, 024, 026, 048⁺ vârză.
curéc: 012 - 014, 022, 034, 044.
veárdă, cucán: 117M - 119M.
curít'ų: 002, 004, 025⁺ vârză.
veárză: 081.
verze: 120I.
verze, capúz: 121I.
curék, vârză: 082.
curécų: 027.
curík: 015.
curíc: 023⁺ vârză.

USTUROI
'l'ail', 'garlic'
[080]

- I. Dar acela care seamănă cu ceapa și care e iute și are mai mulți căței (grăunți)?
- II. usturói: 013, 015 - 019, 034 - 040, 045, 047, 049, 051 - 061, 063 - 071, 073 - 077, 081, 085 - 088, 092 - 099, 401, 602 - 618.
ai: 003, 005, 011, 012, 020 - 023, 030, 032, 033, 041 - 044, 046, 078, 083, 090, 091.
al^u: 100A, 102A - 106A, 108A, 111A - 116A.
aių: 002, 004, 006 - 009, 024, 026, 027.
ai, usturói: 010, 031, 062, 079, 080, 082.
al': 117M - 119M.
aių, usturóių: 025, 028, 048.
usturóių: 050, 072.
ustorói: 001, 014.
ál': 120I, 121I.
ay^u: 107A, 110A.
usturói, ai: 084, 089.
ustunói: 029.
al^u: 109A.

ai^u: 101A.
ai: 601.

CÂINE
'le chien', 'dog'
[089]

- I. Ce ține omul pe lângă casă ca să-i apere curtea (ograda)? Îl ții legat ca să nu muște.
- II. cîne: 003, 005, 006, 008 - 012, 020 - 023, 025 - 028, 030, 032 - 034, 041 - 048, 062, 063, 078 - 082.
cîne: 007, 013, 029, 031, 035 - 037, 053, 055, 116A, 118M, 601 - 618.
cîine: 049, 051, 052, 054, 056, 064 - 071, 073 - 077.
cîini: 058 - 060, 072, 085 - 088, 092, 095 - 099.
cîni: 002, 004, 014 - 016, 024, 083, 084, 089 - 091, 093, 094, 401.
cîni: 001, 017 - 019, 038 - 040, 057, 100A, 101A, 104A, 114A.
câni: 102A, 103A, 105A, 112A.
câni: 106A, 107A, 109A, 110A.
câne: 108A, 111A, 115A.
cône: 117M, 119M.
cîre: 120I, 121I.
cîine, cîne: 050.
cîini, cîni: 061.
câni: 113A.

LATRĂ
'aboyer', 'to bark' (ind. prez.3)
[093]

- I. Cum zici când face câinele așa ... ? (IMIT.).
- II. látră: 003, 005, 009, 020 - 023, 027 - 033, 037, 041, 043 - 045, 047 - 056, 060 - 066, 068 - 074, 077 - 081, 085 - 088, 092 - 094, 102A, 103A, 109A, 112A, 117M - 119M, 401, 612, 618.
alátră: 076, 095 - 097, 108A, 111A, 113A - 116A.
bát'e: 008, 010 - 012, 034, 035, 090.
hămăjește: 606, 607, 609, 611, 613, 615, 617.
báte: 013, 601, 602, 604, 605, 608.
bát'i: 004, 014, 015, 017, 024, 083.
látră: 040, 057 - 059.
báti: 001, 018, 019, 036.
bát'e, látră: 007, 025, 026.
látra: 091, 120I, 121I.
alátră: 100A, 101A, 104A.
hămăje: 610, 616.
látră: 105A, 106A.
látă: 107A, 110A.
să dă, látră: 067.
látră, alátră: 075.
bát'i, látră: 016.

látră, báti: 038.
hămăjești, látră, báti: 039.
bát'i, bát'e: 002.
báče: 046.
gird'ęst'e: 006.
túnă: 042.
hămăje: 089.
látră, bát'e: 082.
látră, să dă: 084.
haucajește, bate: 603.
hămăjește, bate: 614.

VULPE
'le renard', 'fox'
[099]

- I. Cum spui la aceea roșcată, cu coada lungă și stufoasă, care vine și-ți fură găinile din coteț?
- II. vúlpe: 008, 016, 021 - 023, 025, 029, 031, 037, 040, 042, 044, 047, 049 - 052, 054, 055, 058, 064 - 074, 076 - 078, 080, 082 - 092, 096, 099, 401, 601 - 618.
vúlpi: 002, 015, 017 - 019, 038, 039, 057, 059 - 061, 100A - 116A.
húlpe: 006, 007, 009 - 013, 026 - 028, 032 - 035, 048, 053, 056, 081.
vúlpię: 020, 030, 041, 093 - 095.
vúlpię: 043, 045, 062, 063, 075, 097.
lisítă: 117M - 119M, 120I, 121I.
húlpi: 004, 024.
húlpi, vúlpi: 036.
vúlpe, húlpe: 079.
vúlpe, roucă: 005.
vúlpe, ráucă: 003.
vúlpi, húlpe: 014.
vúlpi, húlpi: 001.

NEVĂȘTUICĂ
'la belette', 'weasel'
[101]

- I. Indic. Imagine
- II. nevăștúică: 029, 031, 047, 050, 051, 053 - 055, 057, 061, 064 - 068, 071, 075, 081, 083, 085 - 087, 089, 090, 093, 095, 096, 401, 601, 612, 616 - 618.
névăštúică: 012, 015, 018, 020, 022, 028, 032 - 035, 039, 041 - 046, 048, 062.
hélęe, nevăștúică: 602 - 611.
nevíscă: 004 - 006, 008 - 011, 027, 030.
nevăștúică: 019, 036 - 038, 040, 058, 059.
nivístúl'e: 102A, 103A, 105A, 109A, 112A.
nivęastúl'e: 100A, 101A, 104A, 108A, 111A.
năvăštúică: 070, 076, 077.
díhor: 049, 052, 074.
nevăștúică: 063, 069.

năviscă: 024, 026.
 dihór: 060, 073.
 nivistúică: 117M, 119M.
 hélge: 614, 615.
 nifîță: 113A, 115A.
 dihór, nevástúică: 056.
 dihórų, nevástúică: 072.
 névástúică, nevíscă: 002.
 névástúică: 016.
 névástúică, hélji: 017.
 névastúică: 023.
 nivástúică: 021.
 nivíscă: 003.
 negíscă: 007.
 năviscă, măriuúță: 025.
 névičă: 013.
 hélji: 001.
 hélgiîi, hélgiuáră: 014.
 nevástúică, beáica: 092.
 nevástúică, toconítă: 094.
 nevástúică, șúită: 097.
 nivistúl'că: 118M.
 lásită, vlásită: 120I.
 lásită: 121I.
 nifîță, nivęastúl'e: 114A.
 nivástúl'e: 106A.
 néviscă: 080.

LILIAC
'la chauve-souris', 'bat'
 [105]

- I. Cum îi zici animalului care seamănă cu un șoarece, are aripi și stă atârnat cu capul în jos?
- II. liliác: 001, 003, 005, 006, 009 - 012, 014, 016 - 023, 028 - 034, 036 - 042, 046 - 061, 063 - 091, 094, 095, 401, 601 - 615, 617, 618.
 púl'u a noăptil'ej: 100A, 101A, 104A, 111A, 113A - 116A.
 liliácų: 002, 007, 008, 025 - 027.
 púl'u áli noăpte: 105A - 107A, 109A, 110A.
 lilíc: 117M - 119M.
 púl'u áli noăpti: 102A, 103A, 112A.
 híliác: 120I, 121I.
 prilép: 096, 097.
 liliác: 035.
 íl'ijác: 013.
 liliác de căsă, liliác: 616.
 lel'ijác: 015.
 il'il'ác: 062.
 aluljácų: 004.
 uljácų: 024.
 liliác, potlogár': 093.
 púl'u a noăptil'ej: 108A.
 pírpalác: 045.
 potlogári: 043.
 putlugár': 092.
 hírcă dje zbuără, liliác: 044.

PASĂRE
'l'oiseau', 'bird'
 [106]

- I. Cum ziceți la vietatea, animalul care zboară și e de mai multe feluri? (Indic.)
- II. pásăre: 003, 005 - 009, 011, 012, 020 - 023, 025 - 034, 037, 043 - 047, 049 - 056, 058, 061 - 073, 075, 077 - 090, 092 - 096, 098, 099, 601 - 618.
 pul'^u: 100A - 116A.
 pásări: 001, 013 - 017, 019, 038 - 040, 057, 059.
 pásări: 002, 004, 018, 024, 036, 060.
 pul': 117M - 119M, 121I.
 pásăre: 041, 042, 048.
 pásărije: 010.
 pásăre: 035.
 pásărică: 097.
 pul', pásăre: 120I.

CUC
'le coucou', 'cuckoo'
 [111]

- I. Imagine. INDIC
- II. cuc: 001, 005, 006, 009 - 023, 027 - 052, 054 - 057, 059 - 099, 117M - 119M, 401, 601 - 618.
 cuc'^u: 100A - 116A.
 cucų: 002, 004, 007, 008, 024 - 026, 058.
 êuc: 120I, 121I.
 cúcuc: 003.

POTÂRNICHE
'la perdrix', 'partridge'
 [113]

- I. Cum îi spui la pasărea aceea mare cât un porumbel, care trăiește în stoluri, în holde și tufișuri, fuge repede și are carne bună de mâncat?
- II. potîrníke: 052, 054, 056, 058, 068⁺
 pitpalácă, 071, 073, 074, 077, 086, 088, 604 - 615, 617.
 piturníki: 100A - 104A, 112A, 114A.
 potîrnícă: 010, 032, 035, 041, 062, 063.
 potîrníki: 019, 036, 039⁺ găinúșă, 040, 059, 072⁺ găinúșe.
 prépelită: 027, 065, 069⁺ potîrníke, 070⁺ potîrníke, 075⁺ potîrníkije, 090.
 fugáu: 005, 006, 008, 009, 011, 030⁺
 păturnícă.
 iribítă: 043, 117M - 119M.
 potîrníkije: 049, 067, 076, 087.
 găinúșă: 081, 082, 618.
 óripca: 007, 029, 066.

găinúșcă: 020, 042.
 găinúșe: 051, 053⁺ potîrníce.
 găinúșă: 017⁺ pătîrníki, 018⁺ pătîrníki.
 găinúșă: 034, 046.
 găină de pădúre: 079, 080.
 iárebită: 120I, 121I.
 pipalácă: 026, 028.
 pitórnícă: 002, 021.
 pătîrníki: 057, 061.
 potîrníce: 031, 050.
 puturníki: 107A, 110A.
 petrunicl'ă: 111A, 115A.
 prepeliță: 025, 044.
 ierebită: 092.
 hiribítă: 064⁺ potîrníke.
 pitpalác: 016.
 pipalác: 033⁺ potîrnícă.
 pitpalácă: 037.
 potárníke: 097.
 potárníkije: 096.
 pătîrníke: 001.
 pitruníki: 113A.
 piturnicl'e: 108A.
 piturnicl'ă: 109A.
 pițupníkij: 105A.
 potrinícă: 048.
 paturnică: 024.
 potîrnícă: 055⁺ kitulică.
 potîrnícă, găinúșcă: 078.
 potîrník: 047.
 patîrníci: 014.
 păturnícă: 022.
 putîrnícă, iárebită: 095.
 potîrníkije: 085.
 păturnícă: 601.
 pătîrníki: 015.
 pătîrníki: 060.
 pătrunícă: 023.
 păturnițe: 602.
 pătroníșe: 012.
 pătruníșe: 013.
 patáncă: 603.
 prepeliță: 038.
 prepeliță, ierebită: 094.
 fúglă: 003.
 fúglă: 004.
 krișcél: 045.
 pikere: 089.

RÂNDUNICĂ
'l'hirondelle', 'swallow'
 [114]

- I. Cum îi spui la pasărea călătoare cu coada despăcată, albă pe burtă și care își face cuib la streășina casei și prin grajduri?
- II. rândunică: 029, 031, 037, 048 - 056, 060, 061, 064 - 077, 081, 082.
 rîndunică: 078, 083 - 086, 088 - 090, 094, 096, 099, 602 - 618.
 rândunícă: 002, 003, 007 - 009, 011, 012,

020, 022 - 028, 030, 032 - 035, 041,
044 - 047, 062, 063.
rândunică: 001, 014, 016, 019, 036, 038 -
040, 057 - 059.
lândură: 100A, 101A, 104A, 108A,
111A, 113A, 114A.
rândunică: 013, 015, 017.
rânduné: 005, 006, 010.
rândun'ăuă: 004, 021, 043.
rînduné: 079, 080, 092.
lândură, lândărúși: 102A, 103A, 112A.
listuviță: 117M - 119M.
rîndurică: 093, 097.
lândupă: 105A, 106A.
lástoviță: 120I, 121I.
rundunică: 087.
rândunică, rândun'ă: 042.
rînduné: 601.
rîndunișcă: 098.
rînduré: 095.
lândupă: 107A.
yândupă: 110A.

VRABIE
'le moineau', 'sparrow'
[115]

- I. Cum îi spui la pasărea aceea mică, cu pene cenușii, care stă mai mult pe lângă casa omului și nu pleacă iarna de la noi?
- II. vrăbiie: 012, 022, 033, 034, 037, 044, 046, 048 - 052, 054, 066, 069 - 071, 074, 602 - 618.
vrăgiie: 001, 015 - 019, 036, 040, 058 - 060.
pul^u: 100A - 106A, 108A, 111A, 112A, 114A.
păsăre: 003, 020, 021, 028, 031, 041, 042.
vrăbd'ije: 006, 010, 026, 053, 055, 091.
vrăgiie: 082 - 084, 086, 087.
brabéte: 064, 065, 076, 096.
vrăpcán: 117M - 119M.
păsărică: 067, 075, 085.
vrăbd'e: 079, 080.
vrăbd'e: 007, 011.
vrăgiie: 035, 056.
vrăgi: 038, 039.
bribéce: 043, 062.
păsăre, vrăbiie: 030, 601.
păsărică, vrăbiie: 068, 077.
vrăbie: 089.
vrăbd'ie: 090.
vrăbd'iji: 009.
vrăbge: 013.
vrăbgi: 014.
vrabéte: 097.
vrăbd'ije, pásăre: 029.
vrăbd'iji, pásări: 024.
vrăbiie, berbeață: 078.
vrăbiie, pásăre d'e șură: 027.
vrăbiji, vrăgi: 072.
vrăbiie, pásărică: 088.
vrăbiie, vrăgi: 061.

vrăbiji, vrăgi: 057.
vrăbiie, vrăbe: 025.
vrăbiie, vrăgiie: 073.
vrăbiie, vreb: 005.
vărăbeață: 047.
brăbete: 095.
brăbét'e: 092.
brabéce: 063.
brăbéce: 045.
brăbét, brăb'at'e: 093.
păsăre: 094.
păsăre: 023.
păsăre d'e căsă: 008.
păsăre d'e șură: 032.
păsăre țigănească, vrăbiie: 081.
păsări: 002.
păsări dă căsă: 004.
răbț: 121I.
răbț: 120I.

PRIVIGHETOARE
'le rossignol', 'nightingale'
[116]

- I. Imagine. Indic.
- II. privigetuare: 020, 025, 030, 041, 044 - 052, 054 - 057, 062, 063, 065 - 071, 074 - 077.
privigetuari: 001, 014 - 019, 036 - 039, 058 - 060, 079 - 088.
privigetuari: 602, 604 - 606, 608 - 615.
privigetuare: 005, 006, 008, 009, 023, 026, 027, 032, 033, 091.
birbil^u: 100A - 104A, 108A, 111A - 114A.
privigetuare: 089, 090, 092 - 094, 096, 099, 618.
birbil': 117M - 119M.
bipbil^u: 105A, 106A, 110A.
solovej: 601, 616, 617.
privigetuare: 035, 072.
privid'ituare: 021, 024.
privigetuare: 042, 043.
petic: 603, 607.
fit'urlu: 120I, 121I.
privegituare: 022.
privigetuare: 031.
privegituare: 073.
prevegetuare: 003.
privegetuari: 040.
privegetuare: 012.
privegituare: 029.
privecituare: 053.
privid'etori: 004.
prived'itoti: 002.
privigetuari: 013.
privicatuare: 097.
prefacatuare: 095.
birbir^u: 109A.
bipbil'oc: 107A.
colomnhoru: 007.
ciscanfluare: 028.

BARZĂ
'la cigogne', 'stork'
[117]

- I. Cum îi ziceți la pasărea aceea mare, cu ciocul și cu picioarele lungi, care-și face, de obicei, cuibul pe acoperișul caselor?
- II. cocostirc: 001 - 011, 013 - 025, 027, 028, 030, 033, 036, 038 - 041, 043, 044, 046, 062, 083, 089, 090, 094, 601 - 617.
bărza: 012, 035, 037, 048 - 052, 054, 056, 058 - 061, 064 - 077, 082, 085 - 088, 091, 095 - 099, 618.
bărza, cocostirc: 026, 029, 031, 032, 034, 055, 057.
pilican^u: 100A, 101A, 104A, 113A - 115A.
lilléc^u: 102A, 103A, 105A, 106A, 110A, 112A.
cocostirc: 079, 080.
stirc: 042.
bărza, bardsu: 045.
barz, bärzoăică: 047.
cocobărza: 053.
bărdăș, bărdășă: 063.
c^uoc^uostirc: 078.
cocostirc^u: 081.
bărza: 084.
starc: 092.
bărză, starc: 093.
luléc^u: 107A.
pilican^u: 108A.
ulealéc^u: 109A.
pelecán^u: 111A.
ștrac, bablic: 117M.
ștrac, cană: 118M.
ștrac: 119M.
čapl'ina, ródă: 120I.
čapl'ina, ródă: 121I.
bărza, starc: 401.

PUI DE RAȚĂ
'le caneton', 'duckling'
[121]

- I. Ce iese din oul de rață după ce a fost clocit?
- II. pul^u: 100A - 116A.
rătușcă: 013, 054, 060, 061, 083, 603, 605, 606, 608, 610 - 612, 614 - 618.
boboc: 051, 052, 066, 068 - 070, 078, 086, 093.
boboc de rață: 029, 035, 047, 049, 065, 075, 085, 609⁺ rătușcă, 613.
puj d'e rață: 009 - 012, 025 - 027, 034, 048.
puj de rață: 037, 050, 079, 080, 089, 092, 094.
puj dă rață: 002, 041 - 043, 062, 067, 072.
rătușcă: 001, 015 - 018, 036, 039.

rățucă: 005, 031 - 033, 053, 090.
 pui di ráță: 038, 040, 056, 057, 059.
 pul': 117M, 119M, 121I.
 rățuță: 003, 021, 023.
 bobóc dă ráță: 074, 077.
 pui: 063, 082.
 pui de ráță: 601, 604.
 pui de ráță, bobóc de ráță: 073, 084.
 rățișuáră: 071, 076.
 rățișoáră: 095, 096.
 bobóc țe ráță: 045.
 bobóc de ráță, rățișoáră: 088.
 bobocu, pui d'e ráță: 008.
 bobocu, pui di ráță: 058.
 pui: 004.
 pui, bobóc: 064.
 pui d'e ráță, bobóc d'e ráță: 030.
 pui d'e ráță, rățușcă: 028.
 pui di ráță, rățușcă: 019.
 pui țe ráță, rățuță: 022.
 puiút de ráță: 602.
 pui, rățucă: 006.
 pui, pui d'i ráță: 024.
 pui țe ráță: 046.
 pui dă reáță: 020.
 pui de ráță, bobóc: 401.
 pui țe ráță: 044.
 pui dă ráțucă: 007.
 pui dă ráță, bobóc de ráță: 087.
 pui de ráță: 081.
 pulástru: 120I.
 rațușcă: 014.
 rățușcă, rățică: 055.
 rățușcă: 607.
 rățușór: 097.

PEȘTE
'le poisson', 'fish'
 [122]

- I. Cum zici la acela care trăiește în apă și pe care îl prinzi ca să faci mâncare din el?
- II. péște: 037, 038, 049 - 056, 058, 061, 066 - 079, 081 - 090, 095 - 099, 401, 601 - 618.
 péșt'e: 003, 005 - 013, 021, 022, 025 - 028, 030, 032 - 034, 047, 048, 063, 080, 091.
 péști: 001, 016 - 019, 039, 040, 057, 059, 060.
 péscu: 100A, 101A, 104A, 108A, 113A - 116A.
 peăști: 102A, 103A, 111A, 112A, 117M - 119M.
 péște: 031, 064, 065, 105A - 107A, 110A.
 péșće: 023, 042 - 044, 046, 062.
 péșt'i: 002, 004, 015, 024.
 piășće: 020, 041, 045.
 peășće: 092, 093.
 péști: 014, 036.
 pesc^u: 109A.
 piășće: 094.

piășće: 029.
 piășće: 035.
 péștiu, ríba: 121I.
 ríba, péștiu: 120I.

FURNICĂ
'la fourmi', 'ant'
 [123]

- I. Cum le spui la acelea foarte mici și negre, care merg în șir pe pământ (ca o dără) când e gata să plouă ?
- II. furnică: 029, 031, 049 - 056, 060, 061, 069 - 073, 078 - 084, 086, 087, 089, 090, 092, 094, 095, 099, 401, 601, 602, 604, 608 - 618.
 furnică: 002, 003, 005 - 013, 020 - 028, 030, 032 - 035, 041, 042, 044 - 046, 048, 062, 063.
 furnigă: 064 - 068, 074, 075, 077, 085, 088, 093, 096, 097, 104A, 108A, 109A, 111A - 113A, 117M - 119M, 120I, 121I.
 furnică: 001, 017, 019, 036 - 040, 057 - 059.
 furnică: 004, 014 - 016, 018, 043.
 furnicár: 603, 605 - 607.
 furnigâ: 100A, 101A, 114A.
 furnigă: 047, 115A.
 furigă: 105A, 106A.
 furigă: 102A, 103A.
 fupigă: 107A, 110A.
 farnigă: 116A.
 furnic pl.: 091.
 furnigănă: 076.

LICURICI
'le ver luisant', 'firefly'
 [129]

- I. Cum îi zici la gândacul acela mic care are o lumină la coadă?
- II. licuric: 002, 004, 021, 028, 029, 031, 037, 047 - 056, 058 - 061, 063 - 070, 072 - 077, 081, 082, 089, 090, 094, 095, 602, 605, 608, 612, 614, 615.
 licuriș: 013, 015, 016, 018, 019, 027, 032, 034, 036, 038 - 045, 078.
 licuriș: 083 - 088.
 coduț: 010, 011, 079, 080.
 licuric: 006, 009, 025.
 bubulică cu luínă: 102A, 103A, 112A.
 foc viu: 008, 023.
 l'ască: 117M, 118M.
 svetulcă: 096, 097.
 sfetliacóc: 607, 611.
 licuric: 092.
 licuriș, licoriș: 001.
 licuriș: 093.
 licurișu: 057.
 lucuriș: 017.
 lumínită: 014.

luminíșcă: 062.
 codát'e d'in l'emn: 601.
 vérmi: 604.
 h'ermúț, h'érmi: 024.
 d'érmi strălucitóri: 005.
 d'érme de focu: 007.
 jérme cu foc: 012.
 vérme dă strălúșe: 020.
 yermu : 101A.
 gândác: 046.
 gândác: 026.
 gândác de nuápte: 035.
 gândác vérde: 606.
 gândác vérde, cáre luminíază noáptia: 610.
 l'iscă: 119M.
 stirlic: 071.
 buhgár: 003.
 buhá: 603.

MELC
'l'escargot', 'snail'
 [136]

- I. Cum îi ziceți la animalul acela mic care își duce casa în spinare?
- II. melc: 003, 006, 017, 021, 022, 039, 040, 042, 045, 047, 049, 051, 052, 054, 056, 057, 059 - 061, 063 - 078, 081, 082, 085, 086, 088 - 090, 094 - 099.
 zmelc^u: 102A, 103A, 105A - 110A, 112A.
 mjelc: 020, 029, 037, 041, 044, 048, 058.
 zmelcu: 100A, 101A, 104A, 113A - 115A.
 culbéc: 018, 036, 038, 605.
 cobélc: 015, 084, 604.
 cucurbéu: 008 - 010.
 cucumélc: 062, 092, 093.
 melc cu căsă: 025, 043, 053.
 pângóc: 117M - 119M.
 colbése: 034, 035.
 bojurél: 031, 032.
 spuj: 120I, 121I.
 culbét: 612, 613.
 melc cu căsă: 615, 618.
 melc, culbéc: 019.
 curcubéu, melc: 027.
 melc^u, melc: 028.
 melc: 033.
 melc^u: 002.
 melc^u: 004.
 melc^u: 007.
 melc^u: 024.
 melș: 023.
 colbéc: 001.
 cobélș: 014.
 cobélșe: 013.
 cucurbéu: 030.
 cucurbél: 011.
 mjelc cu căsă: 016.
 mjelc cu căsălúja: 050.
 melc cu căsă-Ń cărcă: 046.

melc cu căsa pe Țel: 055.
 cocobelcu cu căsa-n spát'e: 026.
 čelbeșoi cu casa în spate: 012.
 čigo-bigo: 005.
 cocirbău, melc: 079.
 cucurbău: 080.
 melc, belc: 087.
 cubelc: 083.
 m'elc cu cojă: 606.
 m'elc cucurbent: 609.
 curcubeu cu căsuța în spinare: 610.
 curcubét cu căsa lui: 614.
 curcubéc cu scóica lui: 611.
 curcubét cu scoculíță: 607.
 melt: 601.
 bourél, cucubél: 602.
 curcubét cu cojă: 616.
 ráulic: 603.
 curcubét cu corópcă: 608.
 melc cu corópcă : 617.
 smélcu: 111A.
 melc: 091.

PISICĂ
'le chat', 'cat'
 [094]

- I. Cum îi spui la aceea care prinde șoarecii și-i mănâncă?
- II. mîță: 002, 003, 005 - 013, 020 - 035, 041, 042, 044, 047, 050, 056, 063, 078, 083, 084, 091, 094 - 097, 401, 601, 603 - 617.
 pisică: 037, 049, 051, 052, 054, 055, 066 - 074, 076, 077, 085 - 088, 098, 099.
 mîță: 001, 004, 014 - 019, 036, 039, 057.
 mîț: 043, 062, 089, 090, 092, 093, 602.
 măță: 102A, 103A, 109A, 117M - 119M.
 pásă: 106A, 107A, 110A, 116A.
 cătúși: 100A, 101A, 104A, 114A.
 pisică, mîță: 053, 061, 064.
 pisică: 040, 058.
 mîț, mîță: 045, 046.
 măță, pásă: 105A, 112A.
 mățca: 120I, 121I.
 cătúș^u: 111A, 113A.
 pisică: 065.
 pisică, mîță : 060.
 pisică, mîță: 075.
 pisică, mîță: 618.
 pisică: 038.
 mîță, pisică: 048.
 mîță, pisică: 059.
 cătúșe: 108A.

GRAS
'gros', 'fat'
 [141]

- I. Cum zici că este omul acela? (GEST.)
- II. gras: 002, 003, 005, 006, 010, 011, 016,

021 - 023, 027, 029 - 034, 037, 039, 041 - 043, 045 - 057, 059 - 066, 068 - 076, 078 - 088, 090, 092, 094 - 099, 401, 606, 612.
 grasu: 004, 007 - 009, 024 - 026, 028, 100A - 102A, 104A, 110A.
 gros: 001, 013 - 015, 044, 089, 117M - 119M, 601, 603, 605.
 gros^u: 103A, 108A, 111A - 116A.
 burduhós: 602, 607, 608, 614, 615.
 burdănós: 609, 610, 613, 616, 618.
 gras, voinic: 036, 038, 058.
 grás: 035, 120I.
 gras, bortós: 012.
 gras, gros: 019.
 gras, robúst: 077.
 máre, gras: 020.
 virtós, gras: 067.
 yrás: 121I.
 grás^u: 105A.
 grós^u: 107A.
 gros^u: 109A.
 gpos^u: 106A.
 spátós, gras: 040.
 bírdăhánós, burduhós: 617.
 bírdăhánós: 604.
 burdăn^uós: 093.
 pînticós: 611.
 voinic, gros: 018.
 robúst, gros: 017.

SLAB
'maigre', 'thin'
 [142]

- I. Un om care nu e gras, cum zici că e?
- II. slab: 005, 006, 009⁺ hit'iqn, 010, 012, 013⁺ supțiri, 014 - 016, 017⁺ păcátós, 018⁺ slăbănóg, 019⁺ uscát, 020, 022, 027, 029, 030⁺ sclab, 031, 032⁺ amărít, 033, 034, 036 - 049, 050⁺ trudít, 051, 052, 053⁺ uscát, 054 - 069, 071 - 074, 078, 080, 081, 085 - 088, 091, 092, 094 - 097, 099, 117M, 119M, 401, 602 - 604, 605⁺ subțirél, 606, 608 - 618.
 slabu: 007, 025, 028⁺ slăbútu, 100A - 105A, 107A - 110A, 112A.
 sclab: 002, 021, 023, 082.
 minút^u: 111A, 113A, 115A, 116A.
 sclabu: 008, 024, 026⁺ amărítu.
 zlab: 075, 076, 084.
 slăbănóg: 001⁺ slab, 070⁺ slab, 089.
 sláb: 035.
 slob: 090.
 slab, iscázút: 118M.
 sláb, uscát: 093.
 zlabút: 077⁺ zlab.
 hit'iqán: 003⁺ sclab.
 hition: 607.
 hiteqán: 011.
 perít: 004.
 calíc: 079.

uscát: 083.
 uscăčios: 601⁺ supțirjóc.
 mârșáv, slabo: 120I.
 mârșáv: 121I.
 subsári: 106A.
 subsári: 114A.

PIELE
'la peau', 'skin'
 [144]

- I. Imagine. Indic.
- II. piéle: 037, 049, 051, 052, 054, 064, 066 - 071, 073 - 077, 087, 088, 095 - 099, 401.
 kéli: 017, 018, 036, 038 - 040, 084, 601 - 618.
 pt'élé: 003, 005 - 009, 011, 021, 025, 030, 048, 079.
 pčél'e: 012 - 014, 022, 023, 027, 032 - 034.
 kéle: 029, 053, 056, 058, 081, 082, 086, 106A, 108A.
 kále: 102A, 103A, 111A - 113A, 115A.
 piéle: 020, 043, 065, 078.
 pt'él'i: 002, 004, 024, 091.
 káli: 100A, 101A, 104A, 114A.
 piéle: 044, 046, 062.
 péle, kéli: 019, 059, 061.
 pt'él'e: 010, 080, 089.
 kéli: 001, 015, 083.
 kéle: 107A, 109A, 110A.
 cója: 117M - 119M.
 péle, kéle: 060, 072.
 péle: 042, 047.
 kéle: 031, 035.
 t'ele: 026, 028.
 kéle, piéle: 055.
 piéli, kéli: 016.
 piéli: 057.
 piéle: 041.
 péle: 063.
 pél'e: 045.
 pkéle: 050.
 phéle: 085.
 kéle: 105A.
 kále: 116A.
 cója: 121I.
 cóje: 120I.
 piéle, cója: 092.
 pt'ele, cója: 093.
 piéle, cója: 094.
 pt'él'e: 090.

CAP
'la tête', 'head'
 [145]

- I. Imagine. Indic.
- II. cap: 001, 003 - 005, 009 - 023, 027, 029 - 034, 036 - 039, 041 - 057, 059 - 080,

082 - 086, 088 - 090, 092 - 099,
117M - 119M, 401, 601 - 618.
cap^u: 002, 006 - 008, 024 - 026, 028, 040,
058, 081, 087, 091, 100A - 108A,
110A - 116A.
câp: 035, 120I, 121I.
cap^u: 109A.

PĂR
'les cheveux', 'hair'
[146]

- I. Imagine. Indic.
- II. păr: 001, 004 - 006, 008 - 023, 027, 029 -
057, 059 - 080, 082 - 086, 088 - 099,
401, 601, 602, 604, 606, 609 - 613,
615, 618.
per^u: 100A - 104A, 108A, 111A - 116A.
păr^u: 002, 003, 007, 024 - 026, 028, 058,
081, 087.
per: 117M - 119M, 120I, 121I.
păr, kică: 603, 608, 614, 617.
kică: 605, 607, 616.
per^u: 105A, 106A, 109A.
pep^u: 107A, 110A.

PISTRUI
'taches de rousseur', 'freckles'
[149]

- I. Cum le spuneți la petele acelea mărunte care ies pe pielea unor oameni roșcați?
- II. pistrúj: 019⁺ kistrúj, 022, 035, 046, 049,
051 - 053, 055, 061, 065, 069, 071,
074, 078, 082, 084, 086, 087, 089, 090,
607, 609 - 611, 613 - 618.
burét: 002, 004, 005, 006⁺ pistrúj, 007 -
013, 025⁺ pt'istrúj, 026, 028, 030,
050.
kistrúj: 001, 015 - 018, 031, 038, 039,
056 - 060, 072, 073.
alunéle: 083, 602 - 606, 608.
péte: 029, 045, 064, 079.
pistrít: 063, 076, 077.
píkí: 102A, 103A, 112A.
pécná: 100A, 101A, 104A.
pčistrúj: 027, 032.
pét'e: 034, 047.
păștrăvj: 023, 024.
alunítă: 020, 042.
pekíte: 120I, 121I.
pícnă: 108A, 114A.
sem: 107A, 110A.
pristúj: 021.
pt'istrúj: 080.
pistruiít: 033.
pestrít: 612.
pistrít: 092.
pestríc: 601.
pestríte: 067.
pistrítálă: 097.

pestrítúj: 070.
pestrítátúrⁱ: 085.
pistrítálă, pistrítșgără: 095.
pestrícúnj: 054.
pístre: 062.
burétⁱ: 081.
péti: 036⁺ pukítáj.
pátă, péće: 093.
piěstreviț: 044.
picuríj: 066.
picátúrj: 068⁺ péte.
pokístréj: 037.
pukítáj: 040⁺ kistrít.
alúne: 048.
alunícă: 014.
olánítă: 041.
alunéle: 043.
ruj: 088.
rujč: 075⁺ pistrúj.
bărdăviț: 119M.
brădăvițúr: 117M.
kípătă: 105A.
kípítă: 109A.
pícă lăjă: 106A.
pécná: 113A.
sepl'eqă: 003.
bemț, beámki: 118M.
flécurⁱ: 094.
bobrínț: 096.

TÂMPLĂ
'les temples', 'temple'
[152]

- I. Cum ziceți la partea asta de la cap?
(INDIC:)
- II. tímplă: 001, 006, 009, 011 - 013, 015 -
019, 023, 025, 026, 029, 030⁺ ok' orb,
031, 032⁺ okú ăl orb, 033 - 035, 037 -
039, 044, 046 - 057, 059 - 061, 063 -
066, 068 - 077, 079 - 082, 084 - 090,
093, 095 - 099, 602, 604 - 618.
tămpănă: 100A - 103A, 105A, 106A,
110A, 112A.
tímple: 036, 040, 058, 067.
ókú ăl orb: 042, 043, 045, 062.
^uorb ^uocl'u: 117M - 119M.
ok' mort: 002, 021, 041.
ókú ăl mort: 020, 094.
măărtea cäluluj: 008, 024.
tímpă: 028⁺ okú ăl orb.
támblă: 114A.
ok' orb: 004.
ókú ^uorb: 092.
órbul ^uuocl'u: 104A.
ókú mort, tímplă: 078.
măáleja cäpuluj: 083.
măáleja cäpuluj: 014.
măálele cäpuluj: 022⁺ tímplă.
măărtea cäluluj: 027.
vocsem: 003.
vacsem: 005.
cönt măále: 601.

împărte: 603.
škruána: 120I.
șcraníța: 121I.
mudulár: 108A.
străocl^u: 109A.
cíoij: 113A.

FAȚĂ
'le visage', 'face'
[153]

- I. INDIC.
- II. fătă: 001 - 004, 006, 008, 013 - 019, 022,
023, 028, 032 - 034, 036 - 040, 047 -
054, 056 - 075, 077, 091, 116A.
obráz: 005, 010 - 012, 020, 021, 024 -
027, 029 - 031, 035, 041 - 046, 055,
076, 082, 094, 097 - 099, 121I, 401.
fătă: 601 - 618.
fătă: 079 - 081, 083 - 088, 095, 105A,
111A, 113A, 115A.
făta obrázuluj: 007, 009, 078, 089, 090,
092, 093, 096.
prósup^u: 100A, 101A, 104A, 114A.
^uubráz: 117M - 119M.
suráti: 102A, 103A, 112A.
fătă, obraz: 120I.
ppósup^u: 107A.
prósupă: 108A.
prósătă: 109A.
suřati: 106A.
bazarétă: 110A.

SPUNE
'dire', 'to say' (ind. prez. 3 sg.)
[478]

- I. La școală, învățătorul scoate copilul, după ce a învățat lecția (poezia), în fața clasei și el o...?
- II. spúne: 001 - 014, 017, 018, 020 - 037,
039, 041 - 099, 100A - 116A, 117M -
119M, 401, 601 - 618.
spúne, zícē: 015, 016, 019, 038, 040.
spúre: 120I, 121I.

PLĂMÂN
'le poumon', 'lung'
[178]

- I. Cum le zici la aceia din pieptul omului în care intră aerul atunci când omul răsufală? (GEST)
- II. plămín: 001, 002, 005, 007, 008, 011,
013 - 015, 017, 018, 022, 023, 025,
026, 028, 029, 031 - 033, 035 - 041,
043 - 055, 057, 059 - 061, 063, 065 -
071, 074 - 083, 085, 095 - 097, 401.
plămínă: 003, 004, 006, 009, 010, 012,

021, 024, 027, 030, 034.
plămîj: 602, 605, 606, 608, 611, 612, 615,
617.
plimănă: 102A, 103A, 107A, 110A -
112A.
plămîni: 084, 086, 087, 089, 093.
plămîni: 601, 609, 610, 614, 618.
plămîn, bojóc: 016, 019, 056, 072.
plămîni albi: 088, 090, 092, 094.
plimănă: 100A, 101A, 114A.
hícát^u alb^u: 105A, 106A, 109A.
hícát^u álbu: 104A, 108A, 113A.
drob, alb drob: 117M - 119M.
plimănă: 115A, 116A.
plămîn, ficát alb: 062, 064.
plămîn, jigăriță: 020, 042.
utróba: 120I, 121I.
plămîj albe: 603.
plămîj, plămîjuri: 607.
plămîje: 613.
plămîn, bojóc: 073.
plămîn, ficát alb: 058.
plămîni, plămîni albi: 604.
lióhk: 616.

BUZĂ
'la lèvres', 'lip'
[157]

- I. Imagine. Indic.
- II. búzá: 001 - 077, 080 - 082, 084 - 099,
118M, 119M, 120I, 401, 615.
búďá: 100A - 116A.
búďi: 602 - 605, 607 - 612, 614, 616, 617.
búďá: 078, 079, 083.
búze pl.: 601, 606, 618.
buď: 613.
búzá, úsnă: 117M.
úsnă: 121I.

GÂT
'le cou', 'neck'
[162]

- I. Cum îi zice la partea asta (INDIC.) care
leagă capul de trup?
- II. gît: 001, 015 - 019, 029, 034, 036 - 040,
047, 049 - 061, 063 - 077, 082 - 088,
093, 095 - 099, 120I, 121I, 603 - 618.
grumáz: 002 - 014, 020 - 023, 026 - 028,
030 - 033, 041, 042, 044, 048, 078 -
081, 089, 090, 094, 601, 602.
gúșă: 043, 045, 062, 109A, 111A, 117M,
119M.
gúși: 100A, 104A, 114A - 116A.
grumáz, gît: 024, 025.
gúși: 101A, 113A.
gît, grumáz: 035.
gît, gúșă: 046.
gât, gúșă: 092.
gurmád^u: 112A.

gurmád^u, gúși: 102A.
gurmád^u, gúși: 103A.
gúșe: 107A.
gúșe: 108A.
gúșă, zvépcă: 110A.
gúșă, l'utinic: 118M.
zvépcă: 106A.
zvépcă, gúșă, guřmád^u: 105A.

COAPSĂ
'la cuisse', 'thigh'
[173]

- I. Cum spuneți la partea asta (INDIC.)
dintre genunchi și șold?
- II. púlpă: 023 - 025, 027 - 029, 032, 046,
050, 051, 053, 058, 060, 064, 067 -
072, 074, 077, 078, 082, 086, 087, 612,
618.
șold: 038, 045, 049, 062, 090, 092, 093,
096, 097, 601, 602, 605 - 611, 613 -
617.
mușk: 006, 009, 010, 016, 019, 020, 030,
033, 041, 056, 085.
púlpa picóruľi: 017, 018, 026, 031, 035,
039, 052, 059.
múșku picóruľi: 005, 013, 015, 036, 037,
075, 083.
coápsă: 100A - 104A, 112A.
púlpa de sus: 001, 012, 055, 061, 066.
cópsă: 080, 107A, 108A, 110A.
coápsă: 089, 111A, 115A.
țâmp: 042 - 044.
coápsă: 105A, 114A.
cuápsă: 004, 048.
pițóru mic: 120I, 121I.
púlpă, púlpa picóruľi: 076.
púlpă, púlpa de sus: 057.
púlpa máre: 021.
púlpă gróasă: 081.
púlpă țe grósa: 106A.
púlpă, mușk: 011.
púlp, mușk: 073.
cuápsă, púlpă: 054.
cuápsă, pulpána cuápselj: 008.
cóptă: 109A.
múșku: 084.
mușk de la picór: 034.
múșku de sus: 040.
șold, púlpă: 095.
cárnea gróasă: 119M.
cárnea gróasă, cãlcu: 117M.
cárnea gróasă, cõlc: 118M.
arm: 047.
ármure: 065.
ármoru picóruľi: 079.
ármu picóruľi: 088.
mácră picóruľi: 604.
țîmp, púlpă: 094.
țomb: 002.
-: 603.
búti: 113A.
móina picóruľi: 063.

BURTĂ
'le ventre', 'belly'
[179]

- I. Cum ziceți la partea asta a corpului?
(INDIC.)
- II. pîntece: 001, 002⁺ dóbă, 004⁺ dóbă,
005 - 015, 016⁺ búrtă, 017, 018, 019⁺
búrtă, 029, 032⁺ búrtă, 033 - 036,
037⁺ búrtă, 038, 039, 051, 064⁺
búrtă, 066, 071⁺ búrtă, 083, 601 - 618.
búrtă: 003⁺ pîntece, 030⁺ pîntece, 040⁺
burtán, 047, 049, 052, 054 - 061, 063,
065, 068 - 070, 072 - 077, 081, 082,
084 - 090, 092, 093, 095 - 099.
fuále: 020 - 024, 025⁺ búrtă, 026⁺ búrtă,
027, 028, 031, 041, 042⁺ búrtă, 043⁺
búrtă, 044 - 046, 048, 050, 053⁺ búrtă,
062⁺ búrtă, 094.
fõle: 091, 117M - 119M, 120I, 121I.
pândicã: 102A, 103A, 106A, 107A,
109A, 112A.
pândicã: 111A, 113A - 116A.
foále: 078, 401.
pîncete: 079, 080.
pânticã: 100A, 101A.
buric^u: 104A, 105A.
burtán: 067.
pânticã: 108A.
pânticã: 110A.

STOMAC
'l'estomac', 'stomach'
[180]

- I. În ce ajunge mâncarea îndată după ce o
înghițiți?
- II. stomác: 001, 003 - 005, 007, 014 - 021,
023, 030 - 032, 034, 036 - 042, 045,
046, 049, 052, 054 - 057, 059 - 061,
066, 068 - 074, 076, 077, 079, 081 -
083, 085 - 090, 092, 094 - 099, 401,
601 - 618.
rînză, stomác: 006, 008, 010 - 013, 022,
024 - 029, 033, 035, 043, 044, 048,
050, 053, 062, 078, 080, 091, 093.
stumáhí: 102A, 103A, 106A - 108A,
110A - 116A.
búrtă: 047, 051, 058, 063 - 065, 067, 075,
084.
fõle: 117M - 119M, 120I, 121I.
pânticã: 105A, 109A.
buric^u: 101A, 104A.
pîntece: 009.
pânticã: 100A.
fuále: 002.

SPRÂNCEANĂ
'les sourcils', 'eyebrows'
[185]

- I. Imagine. Indic.
- II. sprîncăna: 001 - 006, 008 - 027, 029, 030⁺ gănă, 031, 032, 034 - 083, 085, 087 - 099, 401, 601 - 618.
sufărînceău: 100A - 104A, 108A, 112A.
sufărînceău: 105A - 107A, 109A, 110A.
deănă: 111A, 113A - 116A.
gănă: 007, 028, 033.
zănă: 117M - 119M.
sprîncăna: 084, 086.
zăna: 120I, 121I.

NAS
'le nez', 'nose'
[196]

- I. Imagine. Indic.
- II. nas: 001, 004, 007, 009 - 021, 025 - 090, 092 - 099, 117M - 119M, 401, 601 - 618.
nări: 100A - 116A.
nas, năr: 002, 003, 005, 006.
năr: 008, 022 - 024.
năs: 120I, 121I.
nás: 091.

MIROASE
'sentir', 'to smell' (ind. prez. 3 sg.)
[197]

- I. Ce zici că faci când duci o floare la nas și faci așa? (GEST).
- II. miruăse: 001 - 077, 079 - 082, 085 - 090, 092, 093, 095 - 098.
anurdeăști: 101A - 104A, 108A, 111A - 114A.
amínosă: 602, 603, 605, 607, 608, 615.
amiruăse: 078, 083, 084, 094, 401.
miruăse: 604, 610, 618.
miruseăști: 117M - 119M.
amírosă: 609, 612.
aminósă: 606, 614.
aníorsă: 616, 617.
dăhné: 120I, 121I.
minôșă: 601.
amírosă, amíorasă: 611.
amírosă, adúce: 613.
anurdeăști: 100A.
anurdești: 105A.
anurdești: 106A.
anurdește: 107A.
anurdește: 109A.
anurdești: 110A.
anurdeăști: 115A.
anurdește: 116A.

COCOȘAT
'bossu', 'humpbacked'
[210]

- I. Cum îi zici omului care o umflătură de-asta (INDIC.) în spate și merge aplecat?
- II. cocoșat: 006, 008, 009, 011, 012, 026, 042, 047, 048, 054, 055, 058, 063 - 067, 069 - 077, 080, 082, 084 - 086, 088, 093, 095 - 099.
gébós: 001, 013 - 019, 035, 036, 038, 039, 049, 053, 056, 057, 059, 083, 604 - 606, 608, 612, 614, 618.
grebănós: 089, 603, 607, 610, 611, 613, 615 - 617.
gîb: 021 - 023, 028, 046, 078.
gébós, cocoșat: 040, 051, 052, 060, 061.
âre pîtă în spâte: 031, 032, 043, 062.
ancusurát^u: 100A, 101A, 103A, 104A.
cusurát^u: 106A, 107A, 110A.
âre cocuășă: 044, 068.
gîrb: 020, 041.
grăbăv: 117M, 118M.
cu bómna: 004, 024.
cocoșat^u: 087.
cocoșat, strîmb: 007.
cocoșat, cujdít: 010.
âre cocuășă, âre pîtă în spâte: 050.
gébós, púpoș: 003.
gébós, âre pîtă în spâte: 005.
gébós, cocoșat, âre cocuășă: 029.
gébós, cocoșat, coc: 030.
gébós, gîbă: 037.
gébós, grebănós: 609.
jîabós: 602.
gîb, âre cocuășă: 025.
gîrbov^u: 081.
gîbă, âre pîtă în spâte: 033.
gîbă: 034.
gîrbov: 601.
grăbăv, dunát: 119M.
gîrjób: 092.
gîrboșít: 094.
gobást: 120I.
gobcít: 121I.
pup în spâte, púpoș: 027.
ncusurát^u: 102A.
ngusurát^u: 113A.
ncusurát^u: 112A.
cășărós^u: 109A.
cășărúós^u: 105A.
ncăsăr^uós^u: 114A.
cambúr^u: 108A.
cambúr^u: 115A.
hítós^u; cambúr^u: 111A.
horbóvatej: 401.
bulzít: 079.
cocojét: 090.
gîlcă: 045.
cîrn: 002.

BĂTRÂN
'le vieillard', 'old man'
[211]

- I. Cum îi zici unui om care nu mai este tânăr?
- II. bătrîn: 002 - 006, 008 - 010, 016, 021 - 027, 029, 032 - 034, 037, 040, 049, 050, 052, 054, 056 - 059, 063 - 071, 074 - 079, 081, 082, 084 - 088, 092, 094 - 096, 607, 608, 612, 616 - 618.
moș: 020, 028, 041 - 046, 048, 053, 060 - 062, 072, 073, 080, 090, 098, 099, 118M.
bătrîn, moșneág: 001, 014, 015, 017 - 019, 036, 038, 047.
moșniág: 602, 606, 609 - 611, 613, 615.
aúșu: 102A, 103A, 105A, 106A, 111A, 115A.
moșneág: 012, 013, 035, 039.
aúșu: 100A, 101A, 104A, 108A.
bătrîn, moș: 007, 030, 031.
bătrîn, moșniág: 603 - 605.
aúșu: 112A, 113A.
unkéș: 011.
bătrîn: 051.
bătrîn, unkéș: 055.
batrîn: 083.
moș: 089.
bătrănu: 091.
bătrîn, star: 093.
bătîrn: 097.
aúșu, papu: 107A.
bitár^u, aúșu: 109A.
aúșu: 110A.
aúșu: 114A.
muoș: 117M.
muoș: 119M.
did: 120I.
betáru: 121I.
bătrîn, moș: 601.
moșniág, bătrîn: 614.

CINĂ
'le dîner', 'supper'
[220]

- I. Cum îi zici la mâncarea pe care o mănânci seara?
- II. cînă: 002 - 013, 020 - 035, 037, 041 - 048, 050 - 055, 060, 062 - 066, 074 - 082, 086 - 093, 095 - 099, 401.
mîncăre de seară: 001, 014 - 019, 036, 038 - 040, 049, 056 - 059, 061, 067 - 073, 085.
mîncăre dé sáră: 602 - 608, 611 - 618.
tîná: 102A, 103A, 105A - 110A, 112A, 117M - 119M.
tîná: 100A, 101A, 104A, 113A, 114A.
tîra: 120I, 121I.

mîncări di sáră: 083, 084.
măngăre de seără: 115A, 116A.
mășă dé sáră: 609, 610⁺ mășă dé kîndîj.
cînă, ojîná: 094.
măngăre: 111A.
ujîná: 601.

FÂNTÂNĂ
'le puits, la fontaine', 'well'
[281]

- I. Cum se numește gaura în pământ din care scoți apă cu găleata?
- II. fîntînă: 001 - 044, 046, 048, 050, 052 - 055, 060, 061, 064 - 067, 072, 075 - 084, 087 - 090, 095, 097, 099, 401, 602 - 618.
puț: 049, 058, 070, 071, 085, 086, 107A, 601.
fîntînă, puț: 051, 057, 059, 073, 074.
bunár: 045, 117M - 119M.
puț, fîntînă: 056, 068, 069.
apúť^u, fântână: 100A, 101A, 104A.
bunárⁱ: 092 - 094.
fântână, piyáđi: 102A, 103A.
puť^u: 108A, 111A.
puť^u: 106A, 109A.
bunár, fîntînă: 062, 063.
fîntînă, bunár: 047.
fântână, piyáđi: 112A.
fândán [pl.]: 116A.
fîntînă nadîncă: 096.
fândánâ: 113A.
fântăre: 121I.
puť^u, biyáđi: 115A.
pus^u: 110A.
apúť^u: 114A.
vrúl'e, șterneț: 120I.
izvór: 091.
piyáđi: 105A.

CIOBAN
'le berger', 'shepherd'
[335]

- I. Cum îi ziceți omului plătit ca să pască și să păzească oile?
- II. cîobán: 001, 013 - 019, 025, 026, 034 - 039, 047, 049 - 053, 055, 056, 058, 060, 061, 063 - 071, 073 - 077, 083 - 088, 092, 095, 097 - 099, 602 - 618.
păcurár: 002 - 004, 006 - 009, 012, 020 - 022, 024, 029, 030, 032, 033, 041 - 046, 062, 078 - 082, 089 - 091, 401, 601.
picurár^u: 100A - 104A, 112A - 115A.
păcurár, cîobán: 005, 011, 023, 027, 028, 031, 048.
cîobán, păstór: 054, 072.
picurár: 118M, 119M.

pićurár^u: 107A, 108A.
pićupáp^u: 106A, 110A.
pićurár: 093, 094.
mocán: 040, 057.
păcurár, cîobán, păstór: 010.
pecurár, pastír, ovćár: 121I.
pićurár: 117M.
pićurár^u: 105A.
picuráru: 111A.
pićurár^u: 109A.
picărár: 116A.
pićurár, ojár: 096.
mocán, cîobán: 059.
pastír: 120I.

GURĂ
'la bouche', 'mouth'
[156]

- I. Cu ce vorbim, mîncăm?
- II. gúrá: 001 - 099, 100A - 116A, 117M - 119M, 120I, 121I, 401, 601 - 618.

RĂZBOI DE ȚESUT
'le metier'; 'weaving-loom'
[384]

- I. La (în) ce țese femeia pânza?
- II. răzbói: 002 - 006, 008, 009, 020 - 033, 037, 040 - 072, 074 - 082, 084 - 088, 094, 096, 097, 121I, 401, 602, 618.
státive: 001, 007, 010 - 015, 017, 019, 034, 035, 038, 039, 083, 601, 603, 605.
státivi: 606, 607, 609 - 617.
arâzbói^u: 100A, 101A, 104A, 113A - 116A.
râzbói^u: 092, 093, 099, 118M, 119M.
râzbói^u: 089 - 091, 109A, 112A.
státive, răzbói: 016, 018, 036.
râzbói^u: 102A, 103A.
râzbói^u: 107A, 110A.
râzbói, lémne pentru covór: 608.
râzbói, argá: 073.
râzbói^u: 106A.
razbói: 120I.
rizbói^u: 111A.
arâzból^u: 108A.
pâzbói^u: 105A.
státivi: 604.

SUVEICĂ
'la navette', 'shuttle'
[385]

- I. Cu ce treci băteala (bătătura) prin gura (rostul) pânzei? (GEST)
- II. suvejică: 001 - 057, 059 - 065, 071, 072, 075, 076, 078 - 084, 088 - 090, 099, 601 - 618.

suvélniță: 058, 067 - 070, 073, 074, 077, 085.
suválnîță: 100A, 101A, 104A.
suváltă: 103A, 105A, 106A.
suválță: 107A, 109A, 110A.
suvéjică: 092 - 094.
suválnîță: 108A, 114A.
suvándă: 111A, 115A.
suvéjică, suvélniță: 086, 087.
suvélniță, suvejică: 066.
suváltă: 102A.
suválță: 112A.
zválnîđă: 113A.
suvál'că: 119M.
suvájică: 118M.
suvájică, vârléćcă: 117M.
suvéke: 096.
suválcă: 095.
suválcă, suvéke: 097.
suvéjîță: 401.
suvéjîța: 120I.

SCAUN
'la chaise', 'chair'
[416]

- I. Când stai la masă, pe ce șezi (are spetează și patru picioare)?
- II. scáun: 002 - 013, 015 - 019, 021 - 024, 028, 029, 031, 033 - 040, 047, 049 - 052, 054, 056 - 061, 064 - 089, 091, 099, 401, 602, 604, 606 - 610, 612 - 614, 616, 617.
scamn: 020, 041 - 043, 045, 063, 094.
scam^u: 102A, 103A, 105A - 107A, 109A, 112A.
caréclă: 108A, 111A, 113A, 115A.
scáun cu spáte: 014, 027, 030, 048.
scáun cu spátár: 001, 601, 603.
stól^u: 100A, 101A, 104A.
scamn cu spáće: 046, 062.
scand: 119M, 120I.
sândálîje, scáun: 096, 097.
astál, stolîțe: 093.
carígă: 110A.
oslón: 605.
scamn mic cu spáće: 044.
scamn, stolîța: 092.
scámdu: 118M.
scámdă: 117M.
scámnu: 114A.
scáun cu jilț: 611.
scáun cu rezemătqáre: 618.
scáun în jilț: 615.
scáun, jilț cu spátár: 032.
scáun, scuándu cu spát'e: 025.
scáun, scáun cu spáte: 026.
scáun, scáun cu úznă: 053.
scáun, scáun cunstágilă: 055.
scáun, sândálîje: 095.
scând: 121I.

ATĂȚĂ FOCUL
'allumer (le feu)', 'to light'
(ind. prez. 3 sg.)
[424]

- I. Dar, când focul nu arde bine, ce zici că face când suflă în el ca să ardă cu flăcări?
- II. aprinde: 003, 005, 007 - 009, 012, 014, 016 - 018, 022, 029 - 031, 033 - 040, 042 - 045, 047 - 051, 053, 055, 058 - 061, 063 - 077, 085, 087, 108A, 109A, 115A, 116A, 401, 601 - 610.
aprinde focu: 001, 010, 015, 041, 052, 056, 062, 112A, 611 - 618.
aprinde, ațîță: 006, 025 - 027, 057.
ațîță: 004, 080, 082, 086, 089.
ațîță focu: 021, 028, 078, 079.
aprinde focu, făce focu: 011, 013, 019.
făce focu: 046, 054, 088.
dă foc: 083, 084, 098.
prinde foc: 120I, 121I.
aprinde, făce focu: 032.
ațîță focu, aprinde focu: 002.
aprinde focu, dă foc: 020.
aprinde focu: 100A.
aprinde focu: 104A.
aprinde focu cu lămîie: 107A.
aprinde cu dădă: 111A.
prinde: 119M.
făce foc: 099.
făce focu, ațîță focu: 023.
făți focu: 101A.
făți focu, așcunî focu: 102A.
făți focu, așcunî focu: 103A.
ațîță, făce focu: 024.
ațîță, aprinde: 081.
ațîță, aprinde focu: 090.
ațîțăi: 092.
ațîțăie focu, ațîță: 093.
așcunî: 105A.
acăță foc: 113A.
scărbuneacă: 114A.
ăl sputnăsă focu: 118M.
lă sputnăsă focu: 117M.
jântu: 094.
súflu-n foc: 096.
súflu: 095.
súflu: 110A.
rășcăi, aprind: 097.

CĂRARE
'le sentier', 'path'
[442]

- I. Cum îi zici unui drum îngust, pe care nu poți merge cu carul, dar pe care merg oamenii pe jos?
- II. cărare: 001, 003, 005 - 009, 011 - 016, 018, 019, 027, 029 - 032, 036 - 040, 054, 056 - 060, 067, 070, 071, 073, 076, 083, 084, 087 - 090, 111A, 115A,

116A, 601, 603 - 616.
potécă: 047, 049, 051, 052, 061, 064 - 066, 068, 069, 081, 082, 602.
cărare, potécă: 017, 048, 053, 063, 072, 074, 077, 085, 086.
căle: 021, 022, 024 - 026, 044.
poteacă: 042, 043, 045, 062, 095, 097.
cărari: 100A, 104A, 112A.
căle: 120I, 121I.
călare: 020, 041.
cărari, căli: 102A, 103A.
drumac: 117M, 119M.
cál'e: 078.
căle gélogă: 002.
căle, cărare, poteacă: 046.
căle, plaj: 050.
căle, potéică: 055.
căli strîmtă, cărari: 113A.
căli strîmtă: 109A.
căli cōră: 106A.
călici: 101A.
calícă: 118M.
călicuță: 023.
cărare: 108A.
cărare: 105A.
cărari: 114A.
cărari: 107A.
cărari: 110A.
cărare d'alogă: 010.
cărare d'alogă: 080.
cărare de piçoare: 079.
cărare, călărúșă: 033.
cărare, călărúșă: 035.
cărare, poteacă: 075.
cărare, pot'acă: 093.
cărare, potécă: 028.
drum d'alogă: 004.
drum strâmt, potécă, cărare: 096.
drum ușor: 034.
pocécă: 094.
pot'acă, cărare: 092.
úliță: 091.

NUNTĂ
'le mariage', 'wedding'
[448]

- I. Când flăcăul se însoară sau când fata se mărită, ce fac părinții lor?
- II. cununie: 002 - 004, 006 - 012, 020 - 035, 041 - 048, 050 - 053, 055, 056, 060 - 066, 072 - 076, 078 - 088.
núntă: 001, 005, 013 - 019, 036 - 040, 049, 054, 057 - 059, 067 - 071, 077, 089, 090, 092 - 099, 117M - 119M, 401, 601 - 618.
núntă: 102A - 112A, 114A - 116A.
núntă: 100A, 101A.
lúntă: 113A.
pir: 120I.
núnt: 121I.
núntă, cununie: 091.

SOȚ (bărbat)
'le mari', 'husband'
[451]

- I. Ce zice femeia că-i este cel cu care s-a măritat?
- II. bărbat: 001 - 005, 007, 008, 010 - 014, 016 - 018, 020 - 023, 025, 026, 029 - 036, 038 - 041, 046, 048, 050 - 052, 056, 058 - 060, 063, 064, 066, 070, 074 - 076, 078, 079, 081 - 083, 085 - 088, 090, 091, 095, 097 - 099, 117M, 118M.
bărbat, soț: 019, 024, 037, 049, 061, 068, 069, 071, 073, 077, 089, 093, 094, 096, 401.
om: 045, 057, 601 - 605, 607, 608, 612, 614 - 618.
bărbat, om: 006, 009, 015, 027, 028, 042 - 044, 047, 055, 062.
soț: 065, 067, 072, 084, 606, 609, 610, 613.
bărbat^u: 106A, 108A, 112A, 116A.
bărbat^u: 103A, 104A, 113A.
bărbat^u: 107A, 109A, 111A.
bărbat^u: 100A, 101A.
bărbat, om, soț: 053.
om, soț: 054.
soț, om: 611.
bărbat^u: 102A.
bărbat^u, nucukíp^u: 105A.
bărbat^u, [*] bărbat^u: 110A.
bărbat^u, nicukír^u: 114A.
bărbat^u, nicukír^u: 115A.
bărbat: 119M.
bărbat: 120I.
bărbat: 121I.
bărbat, bărbat: 092.
om, bărbat, soț: 080.

FIICĂ
'la fille', 'daughter'
[461]

- I. Cum îi spui la ce naște femeia, dacă-i parte femeiască?
- II. fată: 001 - 006, 008 - 012, 019 - 030, 033, 035, 039, 041 - 048, 055, 058, 062, 063, 071, 076, 078 - 080, 082, 084 - 090, 092 - 096, 098, 099, 401, 601, 603 - 608, 615 - 618.
fică: 016, 049, 051, 052, 054, 056, 059, 060, 066 - 068, 070, 077.
fată, fică: 017, 036, 057, 064, 065, 069, 072, 073.
copilă: 013, 031, 032, 034, 050, 081, 083.
feată: 100A, 101A, 104A, 106A, 107A, 109A, 110A.
fată, fetiță: 018, 037, 038, 040, 097.
feată: 111A, 113A - 116A.
fiică: 609, 610, 613, 614.

fēta: 117M - 119M.
 băjătă: 014, 053.
 híl'i, feátá: 102A, 105A.
 fēta, fil'a: 120I, 121I.
 fátá, fiċă: 602, 611.
 fetiță: 007.
 fátá, copílă: 015.
 fícă, fetiță: 061.
 fícă, fátá: 074.
 fátá, fiċe: 075.
 feátá, híl'i: 103A.
 híl'e, feátá: 108A.
 feátá, híl'i: 112A.
 fiċă, fátá: 612.

BUNICĂ
 'grand-mère', 'grandmother'
 [467]

- I. Ce zici că-ți este mama mamei dumitale?
- II. bunică: 015 - 019, 036 - 040, 045, 053, 054, 056, 058, 061, 067, 070 - 072, 074, 077 - 079, 081, 082, 084, 089, 090, 603.
 bábă: 008, 020, 023, 024, 028, 041, 042, 094 - 097, 117M - 119M, 601, 607, 616.
 bunică, mămă máre: 055, 069, 083, 087, 088.
 moășă: 007, 011, 025, 026, 034.
 bunică, mămă máre, mamáre: 060, 073, 085, 086.
 búnă: 021, 031, 032, 048.
 mămă: 003, 004, 047, 063.
 mămă bătrînă: 006, 027, 029, 051.
 mămă máre: 052, 064, 076.
 mícă: 609 - 611.
 múmă (di la tata), májă (di la dada): 105A, 106A, 109A.
 múmă (di la tata), máje (di la dada): 111A, 112A, 115A.
 bunică, mămă bătrînă: 001, 035.
 bunică, mămă bătrînă: 059, 604.
 mămúcă: 606, 608.
 máje: 108A, 113A.
 máji: 100A, 101A.
 májă: 043, 062.
 moășă, moșică: 014, 602.
 múmă (di la tata), mái (di la mama): 102A, 103A.
 dádă: 107A, 110A.
 bítă: 617, 618.
 nóná: 120I, 121I.
 bunică, bítă: 612.
 bunică, bítică: 057.
 bunică, tînă: 049.
 búna: 080.
 búnă, bunică: 033.
 búnă, májă: 044.
 búnă, májca búnă: 091.
 mămă, mămă bătrînă: 005.
 mămă, bábă: 092.

mămă bătrînă, bunică: 050.
 mămă bătrînă, mămă búnă: 030.
 mămă máre, mújă: 075.
 mamáre: 068.
 mămúță: 605.
 mamáje: 065.
 máji: 104A.
 mái: 116A.
 májă búnă: 002.
 bábă, bunică: 046.
 bábă, búnă: 022.
 bábă, mămí: 093.
 bábă, máji: 114A.
 bătrînă: 066.
 bătrînă, mícă, niácă: 614.
 moășă, mămă bătrînă: 010.
 moșică: 013.
 moșică, mămă búnă: 012.
 moșică, bunică: 009.
 mícăja, mícă: 615.
 mícăja: 613.
 bătă, bunică: 098.
 bătă: 099.

BUNIC
 'grand-père', 'grandfather'
 [465]

- I. Ce zici că-ți este tatăl tatălui dumitale?
- II. moș: 005, 008, 010, 011, 013, 014, 020 - 026, 028, 029, 031, 032, 034, 041, 042, 047, 048, 064, 065, 078 - 083, 088, 092, 094, 097, 601, 603.
 bunic: 015 - 017, 030, 036 - 039, 045, 054, 058, 067, 070 - 072, 077, 085 - 087.
 papu: 100A, 101A, 104A - 106A, 108A, 111A - 116A.
 moș, bunic: 007, 033, 035, 046, 049, 050, 053, 096.
 bunel: 019, 040, 089, 607, 609, 612.
 tătă bătrîn: 006, 027, 051, 075.
 bătrîn: 066, 611, 614.
 tătă máre: 052, 068, 076.
 bunic, tătă bătrîn: 001, 059.
 bunic, tătă máre: 060, 069.
 bunic, bunel: 018, 061.
 tătă moș: 056, 084.
 tătúcă: 606, 608.
 bít: 617, 618.
 néne: 004, 613.
 papu: 102A, 103A.
 papu: 109A, 110A.
 deđu: 117M, 118M.
 moș^u: 090.
 moș, tătă bun: 012.
 moș, tătă bătrîn: 604.
 moș, tájă: 044.
 moș, bunel: 602.
 moșuc, bunic: 009.
 bunic, tájă moș: 073.
 bunic, tătă bătrîn: 074.
 bunic, tătă bun: 002.

bunic, néne: 003.
 bunic, moș: 055.
 tătă moș, bunic: 057.
 tájă: 043.
 tájă ál bătrîn: 063.
 tătícă, bunel: 610.
 tătúță, tătúcă, tătúne: 605.
 tătícă, bít: 615.
 tété, bít: 616.
 pap: 107A.
 deđu: 119M.
 dedu: 095.
 dedă: 062.
 dedă, moș: 093.
 nóno: 120I.
 nóno, căja betáru: 121I.

VĂR
 'le cousin', 'cousin'
 [475]

- I. Dacă noi suntem frați, copiii noștri ce sunt între ei?
- II. văr: 001 - 011, 013 - 016, 018, 019, 021 - 024, 027, 029, 031 - 040, 042, 044, 046 - 054, 056, 058 - 077, 079 - 083, 085 - 090, 092, 093, 095 - 099, 601, 604, 607, 609 - 611, 613, 616.
 văr, verișór: 057, 602, 605, 612, 615, 617, 618.
 ver: 055, 078, 094, 117M - 119M, 401.
 cusurín^u: 102A, 103A, 112A, 113A, 115A, 116A.
 văr dúlce: 012, 025, 026, 028.
 ver^u: 101A, 104A, 111A, 114A.
 verișór: 041, 045, 606.
 cusurín^u: 105A, 109A, 110A.
 văr bun: 084, 091.
 verișór văr: 608, 614.
 cusurín^u ver^u: 100A, 108A.
 cuċino: 120I, 121I.
 văr drept: 017.
 văr prim: 030.
 văr primár, văr întîj: 043.
 ver, verișór: 020.
 verișór, văr: 603.
 p̄ot^u cusurín^u: 107A.
 prot^u cusurín^u: 106A.

VERIȘOARĂ
 'la cousine', 'cousin'
 [476]

- I. Dar dacă copiii a doi frați sunt fete, ce zici că sunt între ele?
- II. verișoară: 003, 020, 025, 026, 028, 029, 031, 034, 035, 037, 041, 044, 045, 047 - 056, 058, 060 - 063, 066, 068 - 074, 077, 081 - 087, 089, 092, 094, 603, 606, 607, 609.

vără: 001, 004 - 011, 013 - 015, 018, 019, 027, 032, 033, 036, 038, 039, 043, 064, 065, 067, 076, 079, 088, 090, 095, 097, 601, 604, 613, 616.
 vără, verișoară: 016, 040, 057, 059, 075, 096, 602, 605, 610 - 612, 615, 617, 618.
 veărâ: 100A, 101A, 104A.
 vărșănă: 022 - 024.
 vărșică: 042, 046, 078.
 cusurînă: 106A, 108A, 109A.
 veărâ: 117M, 118M.
 verișoară, vără: 608, 614.
 verișănă: 002, 021.
 cusurînă: 102A, 103A.
 cusurînă, cusurînă veărâ: 111A, 115A.
 cușina: 120I, 121I.
 véřă: 119M.
 véře: 080.
 viără, verișoară: 093.
 vără primă: 030.
 vără dólce: 012.
 vără dreăptă: 017.
 cusurînă: 112A.
 cusupînă, ppótă cusupînă: 105A.
 cusărînă veř: 107A.
 prótă cusurînă, cusurînă veărâ: 110A.
 cusurînă, prótă cusurînă: 113A.
 cusurînă veărâ, prótă cusurînă veărâ: 114A.

TAIE (CU FIERĂSTRĂUL)
'scier'; 'to saw' (ind. prez. 3 sg.)
 [367]

- I. Dacă un om are un trunchi de lemn pus pe capră și vrea să aibă două jumătăți, ce face?
- II. táje: 001, 005 - 007, 009 - 013, 015 - 024, 026 - 051, 053, 055, 057 - 062, 066 - 068, 070 - 075, 077 - 079, 081 - 085, 088, 091, 099, 610, 614.
 táje cu ferăstrăul : 605 - 609, 611 - 613, 615 - 618.
 tál'i: 100A, 104A, 116A, 119M.
 táje, firezgează: 002, 003, 008.
 tál'i cu prióni: 113A, 114A.
 tál'i cu șára: 102A, 103A.
 tál'ă cu șára: 105A, 106A.
 cúrmă: 014, 107A.
 cúrmă, táje: 063, 064.
 priuniseăști: 111A, 115A.
 scurtează: 052, 054.
 táje cu ferestéu: 096, 097.
 táje cu ferăstrăul: 086, 087.
 táje cu sirisău: 080, 090.
 táje, scurtează: 056, 069.
 tál'ă: 120I, 121I.
 tál'i : 108A.
 tál'i cu bícké: 118M.
 tál'i cu șeára: 112A.
 tál'i, cúrmă: 101A.
 tál'ă cu șapa: 110A.

tál'ě cu șeára: 109A.
 beskíje: 089.
 priunisești: 117M.
 retează: 076.
 retează, cúrmă: 065.
 táje cu ferestíu: 095.
 táje cu ferăstrăul de mînă: 603.
 táje cu ferăstrăul d'e mînă: 602.
 táje cu ferăstrăul într-o mînă: 601.
 táje cu fierăstrăul d'e mînă: 604.
 táje cu firíz: 094.
 táje cu firíz, cu ferăstrău: 092.
 táje cu firízu: 093.
 táje, cúrmă: 025.
 cuntează, táje: 004.

FLUIERĂ
'siffler', 'to whistle' (ind. prez. 3 sg.)
 [487]

- I. Fluier (cu buzele un cântec) (GEST)
- II. flújeră: 001, 003, 005, 008, 020 - 024, 026 - 035, 037, 041, 042, 044, 046 - 055, 058, 059, 061, 063 - 078, 080 - 082, 085 - 088, 094 - 097, 401.
 șújeră: 006, 007, 009 - 016, 018, 019, 025, 036, 039, 040, 043, 045, 056, 057, 060, 062, 079, 089, 090, 601 - 618.
 flújeră, șújeră: 017, 038, 092, 093.
 sfiréști: 117M - 119M.
 șújiră: 100A, 101A, 104A.
 fișcură: 002, 004.
 șújiră: 083, 084.
 șújiră: 111A, 115A.
 așújiră: 102A, 103A.
 șújupă: 105A.
 șújiră: 113A.
 șújiră: 108A.
 șújiră: 109A.
 șújpă: 107A.
 șúpă: 106A.
 șuură: 110A.
 așújiră: 114A.
 așújiră: 112A.
 svikéj (1 sg.): 120I.
 šviclí (1 sg.): 121I.

DIMINEAȚĂ
'le matin', 'morning'
 [519]

- I. Cum se numește prima parte a zilei?
- II. dimineăță: 001 - 009, 011 - 019, 021 - 025, 027 - 030, 033 - 040, 042, 044, 047 - 061, 063 - 077, 091.
 dimineăță: 078 - 090, 092, 094 - 099.
 diminiăță: 601, 603 - 618.
 tahínă: 100A - 104A, 113A - 115A.
 dimneță: 105A, 106A, 109A, 110A.
 dimineățata: 117M - 119M.

înainte de amjázăz^í: 020, 043, 046.
 dimineăță, înainte de amjázăz^í: 045, 062.
 dimneță, tahínă: 107A, 108A.
 dimineăță, pînă într-amjázăz^í: 026.
 dimineăță, înainte de amjáză: 031.
 diminiăță, desniță: 602.
 đimniăță: 093.
 damaręta: 120I.
 domaręta: 121I.
 înainte de amjáză: 041.
 înainte de amjáză, dimineăță: 032.
 pînă într-amjázăz^í: 010.
 tahínă, dimneăță: 111A.
 tahínă, tu hăryii: 112A.

POIMĂINE
'l'après-demain', 'the day after tomorrow'
 [529]

- I. Și după mâine ce vine?
- II. pójmîine: 001, 002, 008⁺ aláltămîn^í, 012 - 077, 085 - 088, 098, 099.
 pójmîne: 083, 084, 091, 602 - 618.
 aláltămîn^í: 003 - 007, 009 - 011.
 pimáni: 103A, 106A, 108A, 109A, 112A.
 aláltămîn: 078 - 082.
 pójmâne: 092 - 094.
 pimîni: 100A, 101A, 104A.
 aláltămîne: 089, 090, 601.
 pimáni: 111A, 114A.
 pimêne: 107A, 110A.
 căte märe: 120I, 121I.
 pójmâine: 096.
 pójmîne: 401.
 pójmine: 095.
 pójmine: 097.
 pimăni, alántă mănî: 105A.
 pimáni, alántă mანი: 113A.
 pimáni, alántă đúu: 102A.
 pójmojni, pójmojnista: 117M.
 pójmojnista: 118M.
 pójmojnista, pójmojtiza: 119M.
 alándă mანი: 116A.
 mäne ma alándă: 115A.

ILUSTRĂȚII

ATLASUL LINGVISTIC AL DIALECTELOR ROMÂNEȘTI DIN NORDUL ȘI DIN SUDUL DUNĂRII - ALDRO

CERCETĂRI DIALECTALE LA DACOROMÂNI

1. Feresti, jud. Maramureș: Ștergere lucrata manual, cu motive tradiționale.
(foto: I. M. Farcaș)

2. Vad, jud. Maramureș: Steaua – obicei de Crăciun
(foto: I. M. Farcaș)

3. Feresti, jud. Maramureș: Alaiul de nuntă spre casa miresei, cu junii călare.
(foto: I. M. Farcaș)

4. Feresti, jud. Maramureș: Jucatul bradului la casa mirelui.
(foto: I. M. Farcaș)

5. Ferești, Maramureș: Casă cu arhitectură modernă.
(foto: I. M. Farcaș)

6. Ferești, Maramureș: Poartă tradițională.
(foto: I. M. Farcaș)

7. Ferești, Maramureș: Stâlp sculptat în lemn.
(foto: I. M. Farcaș)

8. Ferești, Maramureș: Găleată de lemn.
(foto: I. M. Farcaș)

9. Ferești, Maramureș: Bârne de lemn în construirea casei tradiționale maramureșene.
(foto: I. M. Farcaș)

10. Vad, jud. Maramureș: Sfințitul bucatelor în ziua de Paști
(foto: I. M. Farcaș)

11. România, Brașov, Peisaj montan.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

12. România, jud. Suceava: Cercetătoarea Manuela Nevaci la Mănăstirea Sucevița.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

13. România, Suceava: Mănăstirea Voroneț – detalii arhitecturale.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

14. România, Sibiu: Cercetătoarea Manuela Nevaci.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

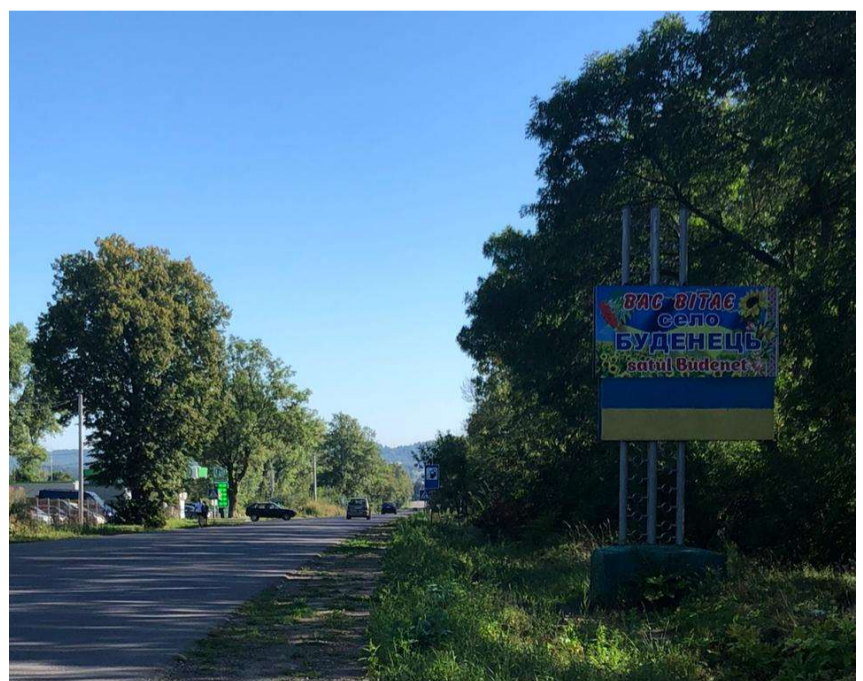
15. România: Cercetătoarea Manuela Nevaci în drum spre Suceava.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

16. România, Beciu, jud. Teleorman: Intrarea în localitate.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

17. România, Beciu, jud. Teleorman: Cișmeua din curtea Bisericii.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

18. Ucraina, Bucovina: Sate românești în apropiere de granița cu România – Budeneț.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

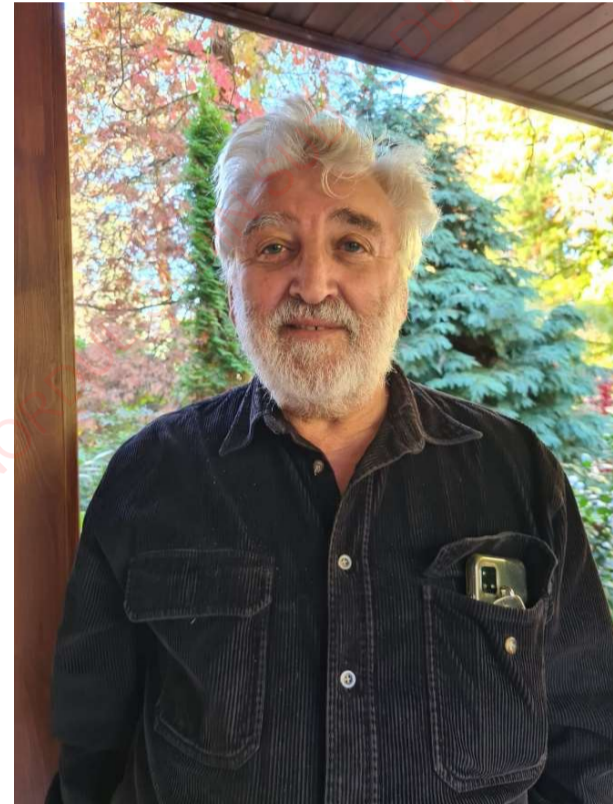
19. Ucraina, Ciudei (Bucovina): Vedere de ansamblu.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

20. Ucraina, Ciudei (Bucovina): Biserica nouă.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

21. Ucraina, Ciudei (Bucovina): Troiță pe drum spre Crasna.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

22. Ungaria, Jula (Gyula), județul Bichiș (Békés): Informator Petru Stan – 67 de ani, pensionar, originar din localitatea Chitighaz.
(foto: M. Bota)

23. Serbia, Negotin (Regiunea Timoc): Plantație de viță-de-vie (Pensiunea La Boerescu).
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

24. Serbia, (Regiunea Timoc): Dunărea văzută de pe malul sârbesc.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

25. Serbia, Negotin (Regiunea Timoc): Pensiunea La Boerescu.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

26. Serbia, Negotin (Regiunea Timoc): Pensiunea La Boerescu,
colecție particulară de unelte tradiționale – plug.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

27. Serbia, Negotin (Regiunea Timoc): Pensiunea La Boerescu,
colecție particulară de unelte tradiționale – presă de struguri.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

28. Serbia, Bukovska (Regiunea Timoc): Mergând pe drumuri de
munte spre satul Bukovska.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

29. Serbia, (Regiunea Timoc): Satul Bukovska, localnici care au
participat la anchetele dialectale.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

30. Serbia, (Regiunea Timoc): Satul Bukovska, localnici care au
participat la anchetele dialectale.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

31. Serbia, (Regiunea Timoc): Sediul asociației românilor din Kučevo (rom. Cuciova).
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

32. Serbia, (Regiunea Timoc): Sediul asociației românilor din Kučevo (rom. Cuciova).
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

33. Serbia, (Regiunea Timoc): Sediul asociației românilor din districtul Bor, colecție particulară de obiecte tradiționale – furci de tors, bețe de colindat.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

34. Serbia, (Regiunea Timoc): Slatina – districtul Bor, anchete dialectale în casa unei familii de români.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

35. Serbia, (Regiunea Timoc): Slatina – districtul Bor, noile generații de români.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

36. Serbia, (Regiunea Timoc): Biserica din Malainița.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

37. Serbia, (Regiunea Timoc): Malainița – casă tradițională renovată de preotul Boian Al Lisândroaichi (pe proprietatea familiei).
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

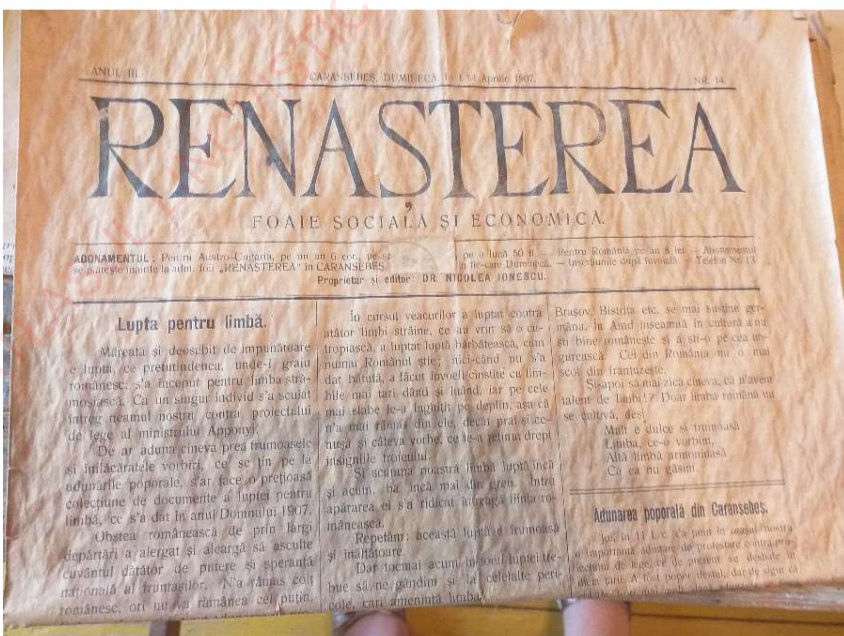
38. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Discuții cu localnicii.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

39. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Sediul asociației femeilor Boboacele – obiecte tradiționale.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

40. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Muzeul comunității de români, amenajat într-o clădire veche și improprie. Ilie Baba, seful asociației de români și principalul organizator al muzeului.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

41. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Muzeul comunității de români – articol din Ziarul Renașterea (1907) despre păstrarea limbii materne în zona Banatului Sârbesc.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

42. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Muzeul comunității de români – fotografii care imortalizează diverse evenimente din istoria satului.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

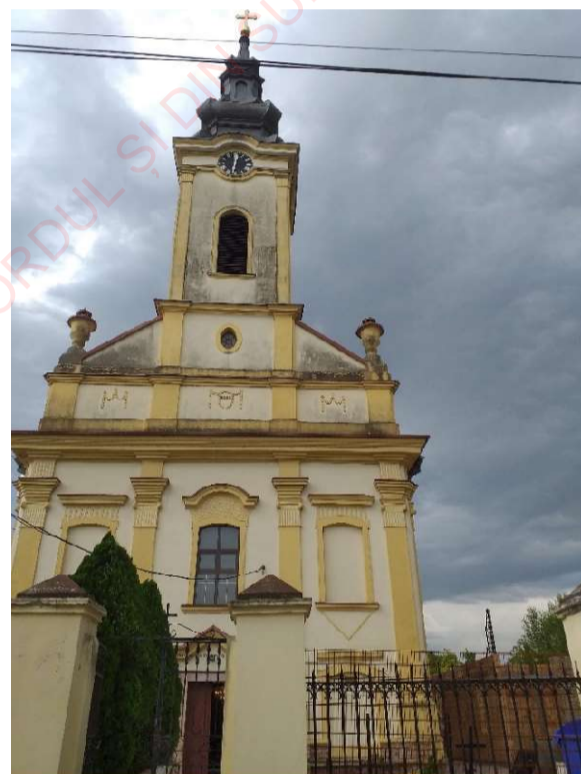
43. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Muzeul comunității de români – cărți.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

44. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Muzeul comunității de români – obiecte din portul popular.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

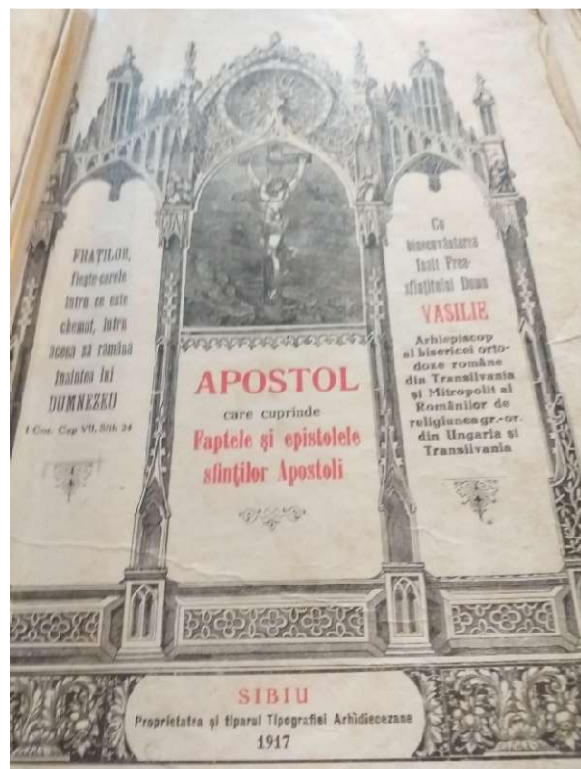
45. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Muzeul comunității de români – leagăn de copii și obiecte tradiționale.

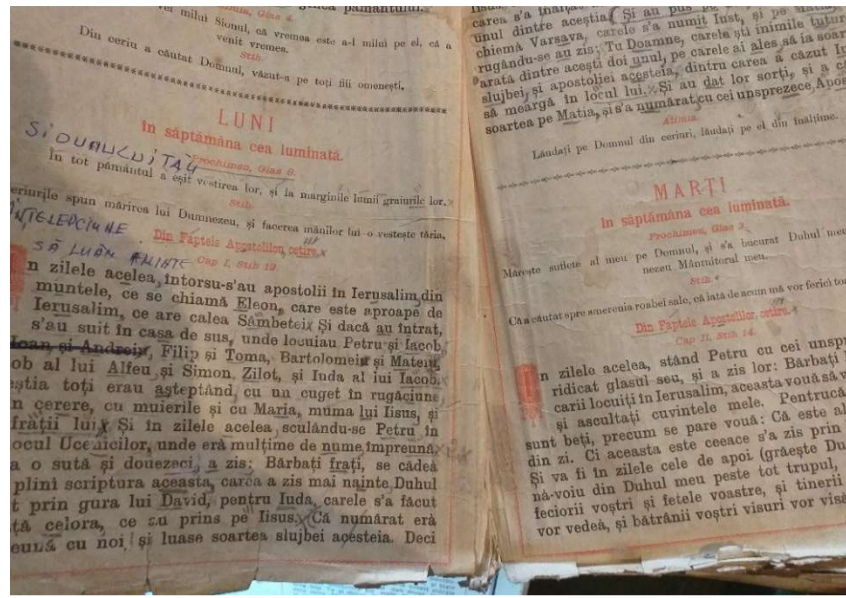
46. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Biserica românească construită în anul 1805 și răscumpărată de comunitatea românească după destrămarea Imperiului Austro-Ungar.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

47. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Biserica românească – interior.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

48. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Biserica românească – carte de cult în limba română.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

49. Serbia (regiunea Voivodina), Satu Nou (Novo Selo): Biserica românească – carte de cult în limba română.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

CERCETĂRI DIALECTALE LA AROMÂNI

50. România, Cogealac (jud. Constanța): Gara din comuna Cogealac.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

51. România, Cogealac (jud. Constanța): Fântână tradițională de piatră.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

52. România, Cogealac (jud. Constanța): Moara din Cogealac.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

53. România, Cogealac (jud. Constanța): Silozul din Cogealac.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

54. România, Cogealac (jud. Constanța): Liceul Tehnologic din Cogealac.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

55. România, Cogealac (jud. Constanța): Casă de aromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

56. România, Cogealac (jud. Constanța): Biserica „Adormirea Maicii Domnului”.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

57. România, Cogealac (jud. Constanța): Biserica „Adormirea Maicii Domnului”, donatori : o familie de aromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

58. România, Cogealac (jud. Constanța): Casă de aromâni cu băhce ‘grădină cu flori și pomi’.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

59. România, Cogealac (jud. Constanța): Casă de aromâni, cu arhitectură modernă (Strada Mare).
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

60. România, Cogealac (jud. Constanța): Familie de aromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

61. România, Cogealac (jud. Constanța): Sticurarea cașului ‘Strecurarea cașului’.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

62. România, sat Poiana, comuna Ovidiu (jud. Constanța): Intrare în sat.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

63. România, sat Poiana, comuna Ovidiu (jud. Constanța): O aromâncă ne întâmpină.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

64. România sat Poiana, comuna Ovidiu (jud. Constanța): Pânză pentru strecurarea brânzei.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

65. România, sat Poiana, jud. Constanța: Aromân în curtea casei.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

66. România, sat Poiana, jud. Constanța: Cercetătoarea Manuela Nevaci alături de o informatoare aromâncă din tânăra generație.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

67. România, comuna Cogealac, jud. Constanța: Locuință cu gard de piatră – construcție specifică zonei.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

68. România, sat. Poiana, jud. Constanța: Centrul Cultural „Gabriel Cotabiță”.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

69. România, comuna Cogealac, jud. Constanța: Cai veniți la drea să bea apă.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

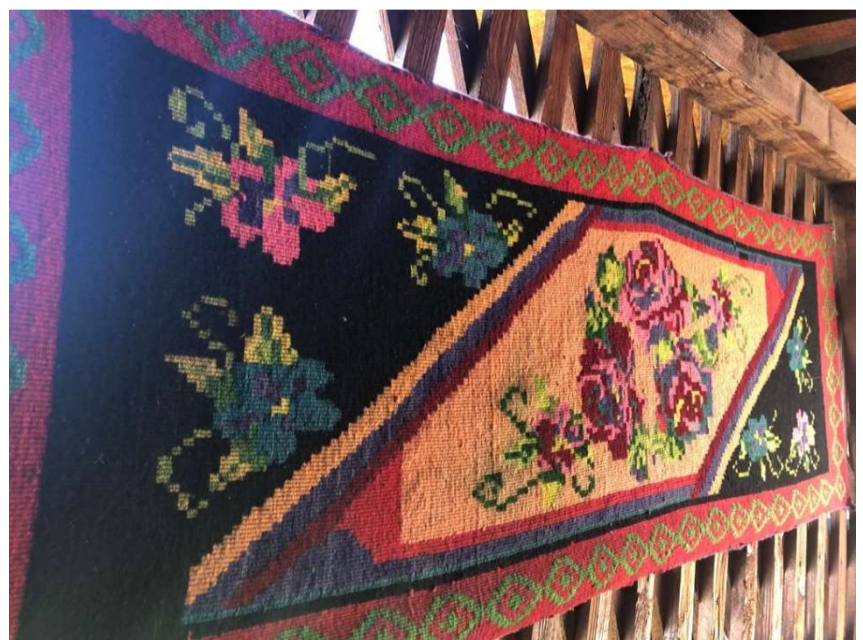
70. România, jud. Constanța: Primăria orașului Techirghiol.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

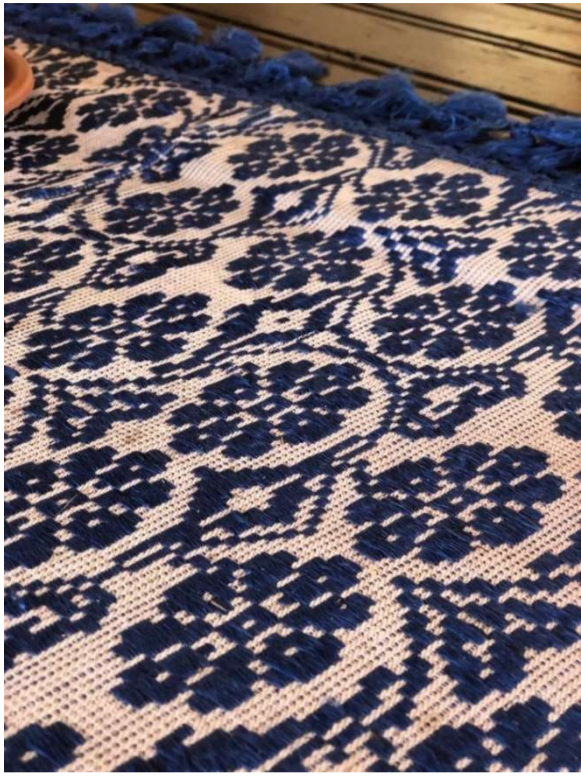
71. România, localitatea Baia, jud. Constanța: Intrarea în localitate.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

72. România, localitatea Baia, jud. Constanța: Casă de aromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

73. România, Sinoe, sat Baia, jud. Constanța: Covor de perete cu motive tradiționale.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

74. România, Sinoie, sat Baia, jud. Constanța: Cuvertură de pat.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

75. Bulgaria, Sofia: Monumentul Eroilor Români.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

76. Bulgaria: Mănăstirea Rila: Aromânii grămosteni aveau călivele (așezările de vărat) în munții Rila.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

77. Bulgaria, Munții Rodopi: Platoul unde a fost odinioară localitatea aromânească Bachița.
(foto: M. Nevaci; N. Saramandu)

78. Bulgaria, Munții Rodopi: Pietre sculptate la intrarea în fosta așezare aromânească Bachița.
(foto: M. Nevaci; N. Saramandu)

79. Bulgaria, Sofia: Biserica românească. Biserica a fost finalizată în anul 1912, având susținerea financiară a statului român și a elitei aromâne.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

80. Bulgaria, Sofia: Lectoratul de limbă română.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

81. Bulgaria, Dupnița: Șoput 'cișmea', pe locul unde se opreau aromânii cu oile la adăpat, în timpul transumanței (începutul secolului al XX-lea).
(foto: M. Nevaci, N Saramandu)

82. Bulgaria, Peștera: Căldare și ghium 'vas de aramă'.
(foto: M. Nevaci, N Saramandu)

83. Bulgaria, Peștera: Stulie 'port de sărbătoare'.
(foto: M. Nevaci, N Saramandu)

84. Bulgaria, Peștera: Sediul Societății aromânilor cu expoziție de obiecte tradiționale.
(foto: M. Nevaci; N. Saramandu)

85. Bulgaria, Peștera: Sediul Societății aromânilor cu expoziție de obiecte tradiționale.
(foto: M. Nevaci; N. Saramandu)

86. Grecia, Veria: Casă tradițională.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

87. Grecia, Veria: Casă tradițională.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

88. Grecia, Veria: Vedere de ansamblu.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

89. Grecia, Veria: Biserică din secolul al XIV-lea.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

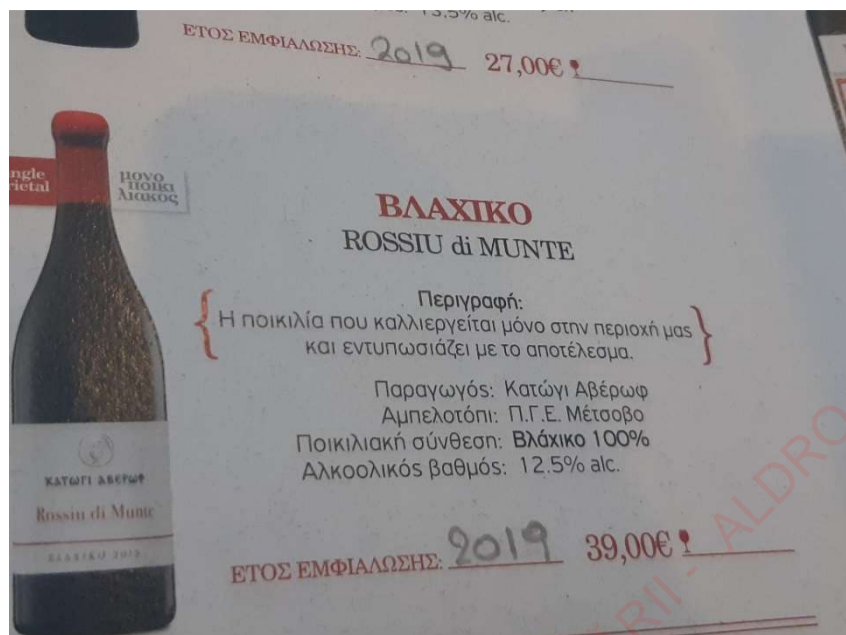
90. Grecia, Veria: Panou informativ, Biserica Sfinții Chiric și Iulita.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

91. Grecia, Veria: Frescă din biserică.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

92. Grecia, Ianina: Magazin alimentar cu denumire aromânească „Vlahii”
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

93. Grecia, Ianina: Produse aromânești din oferta unui restaurant, scrise cu ortografie românească.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

94. Grecia, Ianina: Produse aromânești din oferta unui restaurant, scrise cu ortografie românească.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

95. Grecia, Ianina: Magazin cu produse aromânești.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

96. Grecia, Ianina: Magazin alimentar cu produse aromânești.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

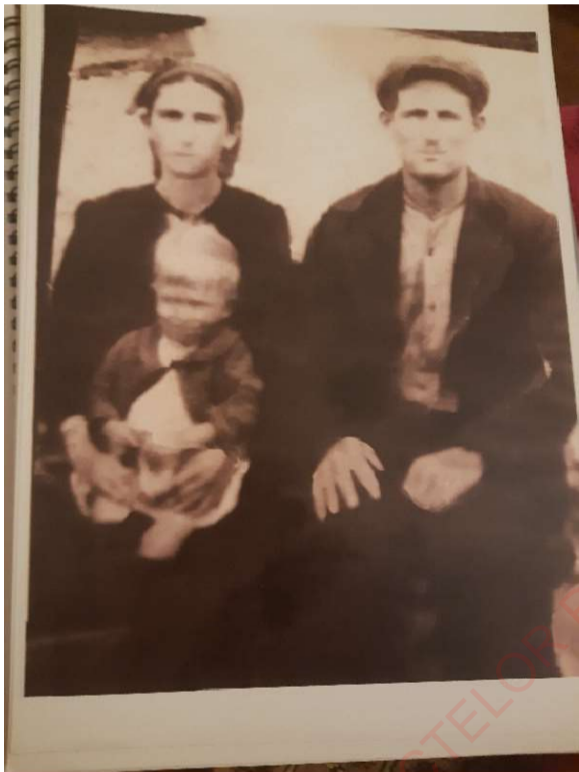
97. Grecia, Selia de Jos (Kato Vermio): Traistă tradițională aromânească expusă într-o tavernă.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

98. Grecia, Aminciu (Mețovo): Război de țesut expus într-o tavernă.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

99. Grecia, Aminciu (Mețovo): Chilimi 'covor', fus, caier de lână, prisini 'prâsnel'.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

100. Grecia, Aminciu (Mețovo): Familia Nivaci (Costa, Olimia, Gheorghe), poza de pașaport la venirea în România (1938)
(foto: M. Nevaci)

101. Grecia, Aminciu (Mețovo): Căpitiu 'pernă' și chilimi 'covor'
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

102. Grecia, Aminciu (Mețovo): Poală 'șorț'.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

103. Grecia, Aminciu (Mețovo): Stulie 'costum de sărbătoare'.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

104. Grecia, Aminciu (Mețovo): *Cârlig cu cârlibană 'cață'*.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

105. Grecia, Aminciu (Mețovo): *Cârlibane sculptate*.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

106. Grecia, Selia de Jos (Kato Vermio): *Centrul localității*.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

107. Grecia, Ianina: *Vedere panoramică*.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

108. Grecia, Aminciu (Mețovo): *Inscripție cu anii celor trei renovări ale bisericii*.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

109. Grecia, Neaguște (Naoussa): *Grup de aromâni la tavernă*.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

110. Grecia, Neaguște (Naoussa): Manuela Nevaci împreună cu unul dintre subiecții chestionați.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

111. Grecia, Selia de Jos (Kato Vermio): Manuela Nevaci împreună cu unul dintre subiecții chestionați.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

112. Grecia, Aminciu (Mețovo): Auși cu cârlibană tu mesea di hoară 'bătrâni cu cațe în centrul localității'.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

113. Grecia, Aminciu (Mețovo): Proprietarul magazinului (stânga) împreună cu un turist din România.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

114. Grecia, Aminciu (Mețovo): Localnică, subiect chestionat.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

115. Grecia, Aminciu (Mețovo): Proprietarul unui magazin cu produse locale.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

116. Grecia, Livadi (Meghali Livadia): Nicolae Saramandu în localitatea de origine a părinților.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

117. Grecia, Livadi (Livadi Olimpou): Marinela Bota și Francisco R. Constantin, împreună cu localnici.
(foto: M. Bota; F. Constantin)

118. Republica Macedonia de Nord, Bitola, stradă centrală.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

119. Republica Macedonia de Nord, Bitola, Liceul românesc ieri și azi.
(foto: M. Nevaci)

120. Republica Macedonia de Nord, Bitola, Bustul poetului aromân Constantin Belimace, expus la Asociația culturală „Frații Manachia” a aromânilor din Bitola.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

121. Republica Macedonia de Nord, Bitola, Mormântul lui Apostol Mărgărit, primul inspector școlar al școlilor românești din fostul Imperiu Otoman, în Cimitirul Românesc.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

122. Republica Macedonia de Nord, Bitola, Casa memorială a fraților aromâni Ianaki Manakia și Milton Manakia, pionierii fotografiei și filmului balcanic.
(foto: M. Nevaci ; I. Floarea)

123. Republica Macedonia de Nord, Bitola, Placa de pe Casa memorială a fraților Manakia.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

124. Republica Macedonia de Nord, Crușova (Kruševo): Vedere de ansamblu.
(Foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

125. Republica Macedonia de Nord, Crușova (Kruševo): Biserica Sfântul Ioan Botezătorul.
(Foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

126. Republica Macedonia de Nord, Crușova (Kruševo): Biserica Sfântul Ioan Botezătorul, Epitaf în limba română: „Iosif cel bun la chip....”.
(Foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

127. Republica Macedonia de Nord, Crușova, Costumul tradițional al femeilor aromânce crușovene.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

128. Republica Macedonia de Nord, Beala de Sus (Gorna Belica), Indicator cu numele localității și urarea de bun venit în dialectul aromân, engleză, slava macedoneană și albaneză.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

129. Republica Macedonia de Nord, Crușova (Krusevo), Monumentul dedicat eroului național al Macedoniei, aromânul Pitu Guli.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

130. Republica Macedonia de Nord, Ohrida (Ohrid): Vedere de ansamblu.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

131. Republica Macedonia de Nord, Ohrida (Ohrid): Stradă cu case cu arhitectură tradițională.
(Foto: M. Nevaci)

132. Republica Macedonia de Nord: Cociu Mane, Ndong Labro, aromâni fărșeroți din Ohrida.
(foto: M. Nevaci)

133. Albania, Corcea (Korçë): Casa românească, construită în stil neoromânesc în anul 1928 de Tașco și Aleksandra, emigranți în România, este astăzi muzeu dedicat fotografului cu origini aromâne, Gjon Milli, recunoscut pe plan internațional.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

134. Albania, Corcea (Korçë): Biserica românească „Schimbarea la față”.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

135. Albania, Corcea (Korçë): Biserica românească. Interior.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

136. Albania: Biserica „Sfânta Maria” din Moscopole. Frescă în pridvor.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

137. Albania, Moscopole: Biserica „Sfântul Atanasie” (1724) și cimitirul localității.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

138. Albania, Moscopole: Biserica „Sfântul Atanasie” (1724). Morminte bine îngrijite din cimitir.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

139. Albania: *Armânlu nu cheari* ‘Aromânul nu pierde’ – inscripție pe parapetul șoselei dintre Corcea și Moscopole.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

CERCETĂRI DIALECTALE LA MEGLENOROMÂNI

140. România, localitatea Cerna, jud. Tulcea: Intrarea în sat; cercetător Manuela Nevaci.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

141. România, localitatea Tulcea, jud. Constanța: Primăria comunei Cerna.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

142. România, localitatea Cerna, jud. Tulcea: familie de meglenoromâni întâmpinându-ne după obiceiul locului și cercetătoarea Mirela Petrică (în dreapta).
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

143. România, localitatea Cerna, jud. Tulcea: Fântână în curtea unei familii de meglenoromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

144. România, localitatea Cerna, jud. Tulcea: Grădina unei familii de meglenoromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

145. România, localitatea Cerna, jud. Tulcea: În vizită la o familie de meglenoromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

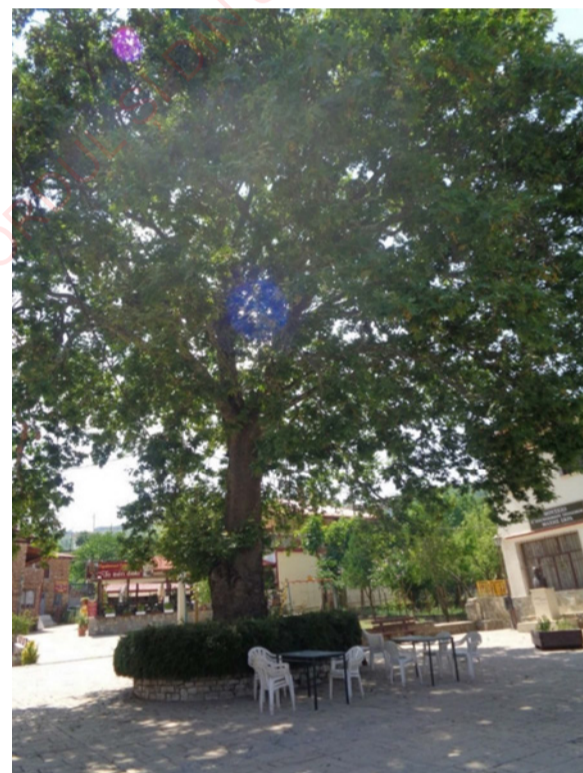
146. România, localitatea Cerna, jud. Tulcea: Cerdac.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

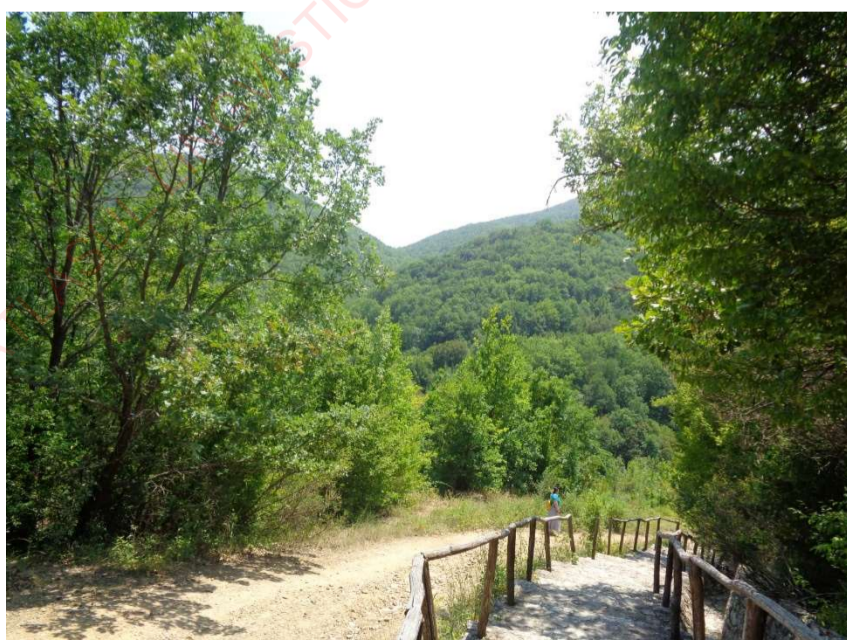
147. România, Cerna, jud. Tulcea: În grădina uneia dintre informatoare.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

148. Grecia, Intersecția drumurilor spre Cupa și Liumnița (Skra) localități de meglenoromâni.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

149. Grecia, Liumnița (Skra), Copacul din mijlocul satului la amiază.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

150. Grecia, L'umnița (Skra), Drumul spre cascada de la lacul Saphir, atracție turistică în zonă.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

151. Grecia, Intrare în localitatea de meglenoromâni Oșiini (Arhanghelos) și indicator spre localitatea de aromâni Livadia, aflată în apropiere.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

152. Grecia, Oșiini (Arhanghelos), Turnul clopotniței bisericii Sfântul Nicoale.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

153. Grecia, Oșiini (Arhanghelos), Taverna modernă din centrul localității poartă vechiul nume al satului scris cu litere grecești.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

154. Grecia, Oșiini (Arhanghelos), Taverna veche funcționează într-o clădire veche care păstrează arhitectura tradițională a zonei cu acoperișul făcut din pietre de râu.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

155. Grecia, Oșiini (Arhanghelos), Stradă cu arhitectură veche și recentă; în fundal se vede un vârf de munte, prelungire a lanțului muntos Paik.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

156. Grecia, Oșiini (Arhanghelos), Case mai vechi.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

157. Grecia, Peisaj submontan pe drumul spre localitățile de meglenoromâni, Cupa, Oșiini, Liumnița.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

158. Grecia, Oșiini, De vorbă cu doi meglenoromâni din localitate care ne-au povestit cu bucurie despre vechile obiceiuri ale satului.
(foto : M. Nevaci; I. Floarea)

159. Grecia, Oșiini (Arhanghelos): Manuela Nevaci și Irina Floarea împreună cu subiecții chestionați.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

160. Grecia, Liumnița (Skra): Centrul satului.
(foto: M. Nevaci; I. Floarea)

CERCETĂRI DIALECTALE LA ISTROROMÂNI

161. Croația, Jăieni (Zejane): Intrarea în localitate.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

162. Croația, localitatea de istroromâni, Jăieni: Acad. Nicolae Saramandu alături de informatoarea Adriana Gabriș.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

163. Croația, localitatea de istroromâni, Jăieni: Acad. Nicolae Saramandu și cercetătoarea Manuela Nevaci alături de informatoarea Adriana Gabriș.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

164. Croația, localitatea de istroromâni, Jăieni: Zvoncear, personaj în ceata de carnaval care precede postul Paștelui.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

165. Croația, localitatea de istroromâni, Jăieni: Vedere de ansamblu.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

166. Croația, localitatea Șușnievița: Intrarea în localitate.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

167. Croația, Șușnievița: Numărul casei lui Joseph Glavina.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

168. Croația, Șușnievița: Acad. Nicolae Saramandu și cercetătoarea Manuela Nevaci alături de Joseph Glavina, istroromân, nepotul lui Andrei Glavina, întemeietorul primei școli românești la istroromâni.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

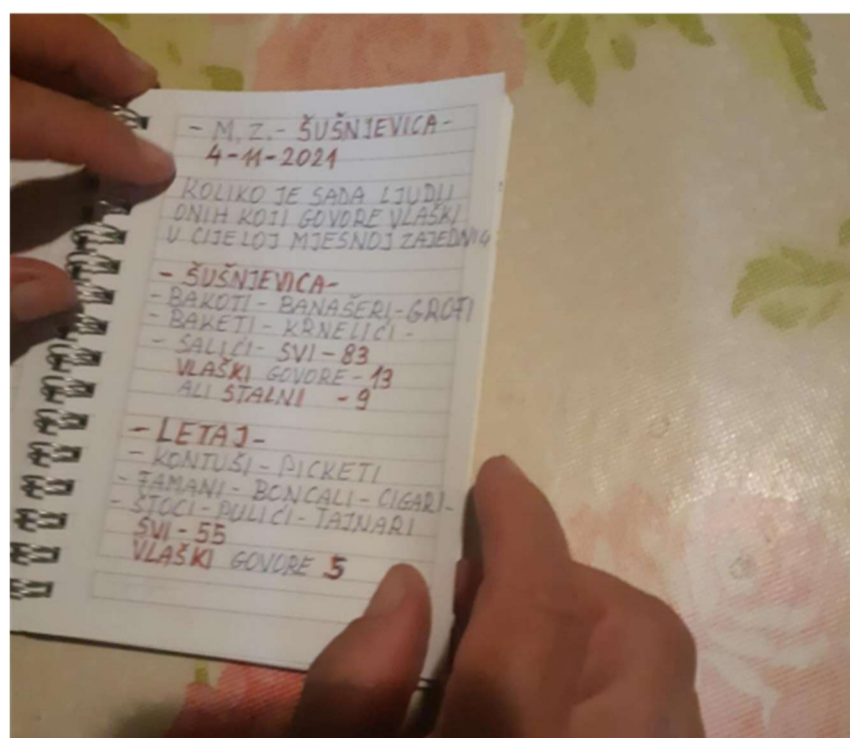
169. Croația, Șușnievița: Placa informativă a școlii din Șușnievița, renovată în 2016.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

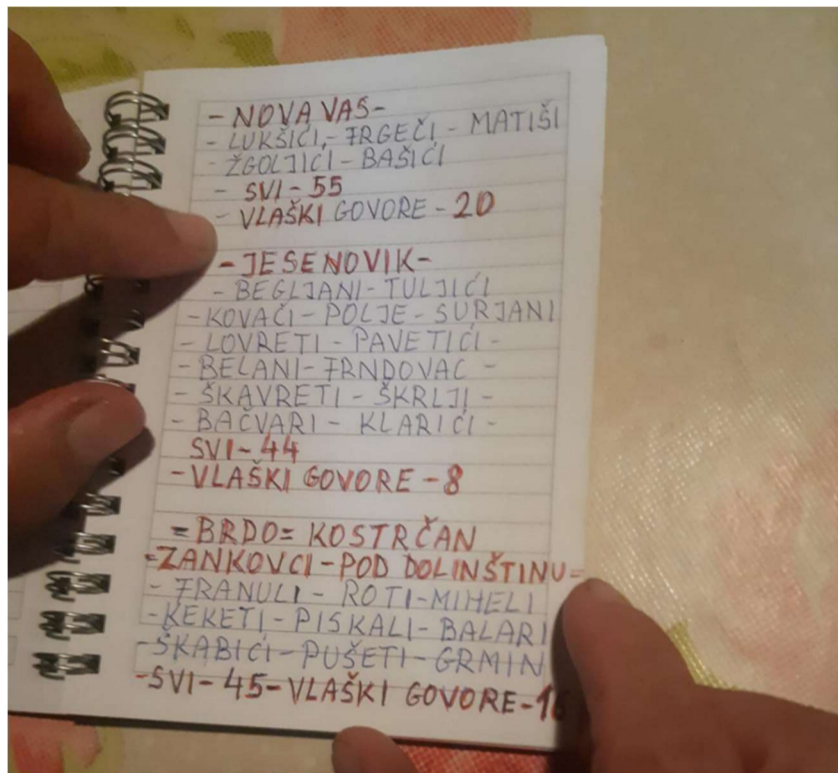
170. Croația, Șușnievița: Acad. Nicolae Saramandu în timpul anchetei dialectale cu Joseph Glavina.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

171. Croația, Șușnievița: Mama lui Joseph Glavina.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

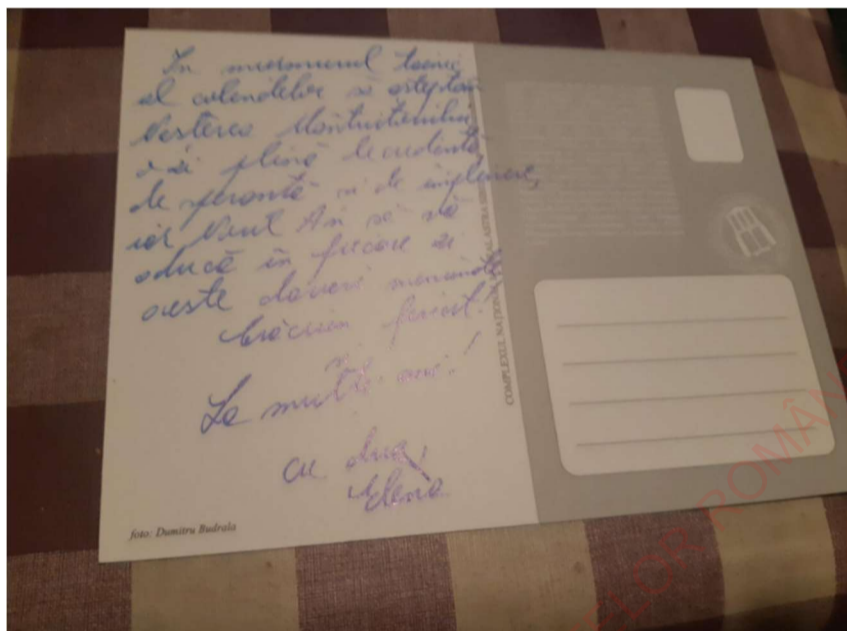
172. Croația, Șușnievița: Carnetul istroromânului Joseph Glavina în care notează statistica vorbitorilor activi de dialect istroromân, în Șușnievița și Letai.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

173. Croația, Șușnievița: Carnetul istroromânului Josph Glavina în care notează statistica vorbitorilor activi de dialect istroromân, în Jesenovik și Bârdo.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

174. Croația, Șușnievița: Imagini din albumul personal al lui Joseph Glavina cu vorbitorii de dialect istroromân.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

175. Croația, Șușnievița: Scrisoare primită din țară, colecția lui Joseph Glavina.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

176. Croația, Șușnievița: Casă tradițională.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

177. Croația, Șușnievița: Casă renovată.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

Școala din Șușnievița. Între 1921 și 1925 aici a funcționat singura școală cu predare în limba română din Istria, școală fondată și condusă de Andrei Glavina.

178. Croația, Șușnievița: Clădirea școlii cu predare în limba română – fotografie de colecție.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

179. Croația, Șușnievița: Clădirea școlii cu predare în limba română
– imagine actuală.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)

180. Croația, Șușnievița: Fotografie veche cu elevii școlii românești.
(foto: N. Saramandu; M. Nevaci)